41 K. 12. 18

MARTINI LISTER OCTO Exercitationes MEDICINALES;

Quarum

I. De HYDROPE.
II. De DIABETE.
III. De HYDROPHOBIA.
IV. De LUE VENEREA.
V. De SCORBUTO.
VI. De ARTHRITIDE.
VII. De CALCULO HUMANO.
VIII. De VARIOLIS.

Altera Editio ab Auctore recognita, & non parum aucta.

LONDINI:

Apud *Sam. Smith* & *Beni. Walford*, Regiæ Societatis Typographos. MDCXCVII.

2385.10

EXERCITATIO MEDICINALIS DE HYDROPE.

PRÆFATIO.

CUM propter adversam Valetudinem, quâ, ingravescentibus Annis, magis magisq; affligor, vitam mihi minùs laboriosam, & Domi, quantum ferant negotia, sedentariam, viribus restituendis, libens amplector, quæ 26 annis & amplius, quibus Medicinam feci, occurrerunt memoriâ digna, ea jam in lucem edere, mihi haud injucundum est.

Veterum autem Doctrinam libenter sequor, quorum labores non negligendi sunt, ut moris est, nuperis quibusdam scriptoribus nostris. Addant, per me licet, emendent, illustrent, suisq; quæq; hypothesibus novis *facta* interpretentur; at vanum est, & levis & mali instituti ingenii indicium, *Authores multis sæculis approbatos*, vel alto silentio, præterire vel perfunctoriè tantùm memorare. Imò verò,

ſi eorum definitionibus & morborum deſcriptionibus non adhærebimus, *inutilis* erit omnis *Inſtitutio*. Hinc in quotidianis conſiliis noſtris tanta diſcordia eſt, quaſi Doctrina omnis Medica de lana caprina, aut de lacte gallinaceo eſſet; ſcilicet de rebus nuſquam exiſtentibus: Adeo, ſinguli videmur *autodidacti*, & minimè in Doctrinam aliquam *communem* conſentimus.

At *nova* (inquies) morborum genera, & Epidemica *quotannis* oriuntur: Illa autem annua proles, ut opinor, cerebri vacui imaginatio & mera figmenta ſunt. Veteribus attendant velim, ubi ea mala multò accuratiùs depicta & in ſpecies diducta habebunt; ut eorum vana & ſupervacua diligentia ſit. Atque hæc ſatis dicta ſint de vaga, & inſtabili quorundam Medicinæ Theoria.

Alii autem ſunt, qui *Medicamentorum* etiam *Paucitatem* jactitant; & de Ruina Scientiarum ſeſe magni faciunt. At non credendum eſt his hominibus; meram ignorantiam, aut, ut mitiùs dicam, ſtudiorum ignaviam, ſive deſuetudinem & oblivionem prodentibus. Sed de his plus ſatis: ad ipſos morbos accedo.

Cum *Hydrope* autem incipiam: Ex tribus verò Hydropicorum generibus, *Aſciten* maximè intelligo. Nam cæteri rariores ſunt; omnium autem rariſſima Leucophlegmatia, ſi fortè in *Anglia* contingat, ſcilicet ex veterum deſcriptione & notitia. Is autem morbus è Popularibus hujus magnæ urbis præ cæteris impræſentiarum graſſari videtur. Quòd autem res ita ſit, appello *Rationes Publicas mortuorum*

tuorum, hebdomadatim editas. Cùm verò is morbus longus ſit, ejus increſcendi rationes à victu mutato quærendæ ſunt: Nam Morbi Chronici ferè à nobiſmet ipſis, aut certè à cauſis quibuſdam evidentibus, oriuntur. At inquies, Hydrops Aſcites, ut per ſe incipit, ita ſæpè alteri vetuſto morbo, maximéque Quartanæ, ſupervenit; imò *omnium* morborum *vitium* veteribus dictum eſt. Reſpondeo, Morbos jam paucos eſſe, qui Chronici & Populares ſunt, præter Luem Veneream, & Phthiſin, de quibus infrà plura dicere meditor. Febres verò Intermittentes minùs ex decennio graſſatæ ſunt; & ubi iis jam Homines afficiuntur, citò & tutò jam curari ſolent notiſſimo remedio ex Cortice Peruviano, ſine metu alicujus Hydropis ſupervenientis; aliæ itaque cauſæ, quàm quæ olim aſſignari conſueverunt, inveſtigandæ ſunt. At in multis victus hodiernus hujus urbis ſalubrior eſt, quàm olim fuit; jam enim olerum plurimorum generum largior proventus; jam fructuum optimorum copia incredibilis eſt, quæ quidem olim huic urbi multùm defuerunt, &, ad maximam vicinarum gentium admirationem, tota ferè *carnivora* fuit. Atque hæc dicta ſint de cibo.

De *Potionibus* autem alia res eſt; ſiquidem multo deteriores ſunt. Etenim potiones *Cereviſiæ* dictæ ſumma diligentia & arte olim confectæ ſunt, & ſine fraude ad maturitatem quandam coctæ, ſive eæ meræ hordeaceæ, ſive cum lupulo conſervatæ; jam verò falſi ſumus, cereviſiæque omnigenæ *fucatæ*, &, mi-

nus quàm par est, coctæ sunt. Fucum autem in coquendis cerevisiis faciunt plurimis modis, vel ipsius salis culinarii, quæ una ex Hydropis causis; (huic fidem facit autoritas *Cæl. Aureliani*, ex coadcervata bibentium transvoratione, & magis si *salsa* fuerit aqua) vel calcis vivæ, vel sacchari fæcum (in quibus omnibus mira est vis caustica) admistione. Non opus est plura memorare. Aliam tamen *novam* causam intactam non relinquam superiori, nempè cerevisiarum sale confectarum, valdè affinem; scilicet illa annua, & solennis Aquarum Mineralium, *sale calcario* ex abundanti saturatarum, ingurgitatio. Etenim hæ jure meritò & supra modum salsis aquis, iisdémque insuper purgantibus, annumerandæ sunt; adeóque duplici nomine illarum helluones malè mulctari possint. Profectò apud eundem antiquum authorem & frequentata medicaminum potio, ac salsi alicujus liquoris potus, æquè pernicioſi habentur.

Adhæc, *Pomacea* & *Vina* quomodo adulterentur, extant *Tractatus*, ab ipsis rerum maleficarum authoribus publicati. At hæ Potiones usitatæ, & semper Angliæ notæ fuerunt; in his adeo vitium, si quod sit, *bibendi excessus* est; una quidem è causis Hydropicorum notissima, & tamen pauci apud nos Hydropici, nisi his *nuperis* annis.

Amplius itaque de Potionum generibus, quæ nobis restant, inquirendum est. En autem *novam* earum *progeniem*, *à Vino*, & cerevisiis ustis, sive igne tostis, *Spiritus* vini *dictos*! Hæc fundi nostri calamitas est; hinc illæ lachrymæ

chrymæ ! Etenim hi Spiritus, ſive meri, ſive multo lenocinio medicati, ſi aſſiduè & multùm bibantur, plurimos in Hydropen præcipitant. Atque utriuſque ferè ſexûs deliciæ ſunt ; & privatim apud mulieres varia arte certatim confici ſolent : imò verò nos ipſi medici culpandi ſumus, adeo omnia alexipharmaca apud nos vileſcunt præ iſtiuſmodi ſpiritibus medicatis : illorum tamen uſum laudo ; abuſum tantùm & exceſſum jam vehementer reprehendo.

Ut autem rem planè conficiamus, ſcire oportet Spiritum vini dictum eſſe ex *Septicis*, quæ ſcilicet carnem exedunt : idque certò conſtat ex lotione vulnerum, gingivarum, & ubi faciei, fuci loco, adhibetur : nimirum vehementer abſtergit, non ſine levi aliqua uſtione, iſque, ſi aſſiduè utatur, exedit, inflammat. Atque idem eſt is Spiritus vini in Stomacho, qui fuit extra illum, nempè ad alias exteriores corporis partes admotus : imò verò inaſſuetis non aliter gulam afficit, quàm ſi quis vivum carbonem devoràſſet.

Qui autem hujus potione ſe ingurgitant, & Hydropici futuri ſunt, primùm ſtomacho laborant, dolent præcordia, ad frigidas & leniores potiones ferè nauſeant, & non merentem ſtomachum accuſant, quaſi is naturaliter infirmus eſſet ; cùm revera nihil aliud eſt, quàm ut ipſi ſuis deliciis lenocinentur. Nam ita quidem eſt, Spiritu vini dicto nihil *plenius* eſt ; adeo ut his hominibus, vel ipſum venenum ad vitam eorum conſervandam neceſſarium eſſe videatur. Tandem ipſe Stomachus

corrumpitur, à cujus vitio digeſtio ciborum integra non fit, adeóque noxius humor in perniciem corporis paratur, tumorémque inferre conſuevit; unde paulatim aqua in Uterum contrahitur.

Vid. Bonti Theatr. Cujus rei rationes ita deducam: in primis illud è cadaverum Hydropicorum diſſectionibus abundè conſtat, ſtomachum eorum admodum extenuari, & rubore ſuffundi; nimirum ejus internas fibras, ſive villos à Spiritu vini exedi, ipsúmque viſcus inflammari, unde chylus crudus & lentus conficitur: à chylo autem lento ferè pedum tumor, à quibus paulatim in ventrem aſcendit aqua.

Ut autem clariùs intelligatur, quomodo à ſtomacho corrupto chylus viſcidus fiat, ſic calculum ponamus; nempè, concoctionem fieri ab humore aliquo *intus* perſpirato, qui ſubitam putredinem in ſtomacho & inteſtinis conciliet. Iſtiuſmodi autem putredinis concoctricis unica ratio eſt, ut diſſolvatur & diffluat cibus: unde ciborum putreſcentium ſumma teneritudo eſt; imò verò vel ipſius Ichthyocollæ, quæ lentiſſima res eſt, diſſolutio & aquatio eſt: illud autem ſuperiore aliqua excercitatione ſatis, ut opinor, probavimus. Contrà verò, ubi ſtomachus tenuis & inflammatus eſt, cibum potionémque protinus vel vomit, vel deorſum in inteſtina feſtinanter illum detrudit, certè crudum minúſque coctum, *i. e.* lentum viſcidúmque. Nam ut chyli *aquatio* digeſtionis ratio eſt; ita ejus *lentor* cruditatis ſola notitia eſt.

Chylus

Chylus autem crudus ſive lentus ſanguini non ita facilè permiſcetur: hinc ferè inteſtinorum lævitas; & cùm intra venas ſemel receptus eſt, admodum difficilè per communes cloacas rurſus ejicitur; ſanguiníſque adeo circuitum per venas capillares tardat, impedítque. Nam Sanguis, ut liquet ex obſervationibus Leeuwenhoekii microſcopicis, ex ſero & craſſamento rubro, i. e. ex aquâ tenuiori & globulis rubris conficitur: ſi itaque iſta aqua Serum dicta, qui nihil aliud eſt, quàm chylus compreſſus, inſignem lentorem ex cruditate acquirat, globuli ſanguinei difficillimè iter per minima vaſa, quaſi viſco quodam infarcta, facturi ſint, neceſſe eſt. Atque hinc omnium malorum in Hydrope facilis intelligentia eſt. Nempè ſtomachum diximus, ut viſcus primarium, officio ſuo potiſſimùm labefactari, totúmque hominem in malum habitum converti à chylo crudo, lento & craſſo. Princeps itaq; cauſa hujus mali ſtomachus vitiatus eſt; unde inter præcipuas Hydropis notas à *cibo alienatio* ſtomachi eſt; item difficilis *ſpiritus*; ſc. à pigritia ſanguinis motus; item propter eandem ſanguinis ad movendum ineptitudinem; facies, *brachia*, & reliqua corporis *ſuperiora* admodum *gracilia* ſiunt: ad hæc quoq; ipſe corporis *ſitus* plurimùm facit, ut humores craſſi & frigidi in locum *declivem* deorſum maximè defluant; *Pedum tumor* œdematoſus, interdiu magnus, noctu minor; nempè, in arteriis & venis quodammodo ſtagnat lentus ſanguis, & propter ſitum eorum pendulum interdiu ægrè ſurſum promovetur; atque ob eandem ratio-

nem ſitus in decubitu contrarius aliquantulùm ſurſum ſanguinem propellit; à digito impacto *in cruribus* locus *cavus* & diu perſeverans antequam reſtituatur: nimirùm, ipſa vaſa ſanguinea aſſiduè præter modum diſtenta, tandem emolliuntur, reſolvuntúrque, unde partium vigor & reſtitutio ex toto periit: ſtagnationem verò temporis proceſſu ipſa *extravaſatio* excipit, & vel per ſe, vel levi de cauſa crurum exulceratio, & aquæ ſpontaneæ eruptio fit: adhæc, tumor & ſonitus liquoris *fluctuantis* in utero; ubi ſcilicet extra venas aqua liberè inter Peritonæum & inteſtina infuſa eſt. *Ingens ſitis & linguæ ariditas* ſcilicet, cùm pituita oris & faucium ex propria ſua natura lenta ſit, à viſcida & craſſa lympha minimè ſuppleri poteſt. *Urinæ pauca, craſſa & rubræ.* Sudor nullus; nec enim in ipſis balneis ſudare apti ſunt; ſcilicet propter defectum ſtimuli, id eſt, ſalis Urinoſi: nam in chylo crudo & lento ſal urinoſus non extricatur; renéſque adeo, cæteríque cutanei ductus nec urinam, nec ſudorem conficiunt, quòd ſal deficit, qui excoquatur. *Tuſſis ſicca*, nempe in arido pulmone pituita ex toto deficit.

At non ignoro præter cruditatem, alias Hydropis cauſas, etiam cùm per ſe incipit, à veteribus expoſitas eſſe; ut copioſus frigidæ potus, cibus flatulentus, & Bupreſtes: id autem animalculum facit ſtomachi infinitum dolorem, totúmq; corpus in ſpeciem Hydropici inflat. At, cùm hæc inter rarò contingentia, maximè noſtra Inſula frigidiore, numerari debeant, eas nominâſſe ſatis eſſe videtur.

Ul-

Ultimo verò loco ad Hydropicos *Curandi rationem* & remedia ventum eſt. Una autem & præcipua medendi intentio eſt; nimirum, ſtomacho priſtinum ſuum vigorem reſtituendi, chylúmque crudum lentúmque incidendi, éque corpore illum amovendi: primùm lenioribus, mox, ſi vehementius malum eſt, valentiſſimis medicamentis, cujuſcunq; demum generis ea ſint.

Cùm autem *remedia*, quæ nos experti ſumus, ſparſim in *Adverſariis* noſtris literis mandavimus, ut eorum ſupervacaneam repetitionem vitem, ipſos Ægrotos cum remediis, prout raptim à me, ſed *fideliſſima* narratione olim exarata ſunt, tranſcribere bono publico non gravabor.

Illud autem te monere volui, me nihil præterquam meras hiſtoriolas dare ſtatuiſſe; ſed cùm aliquot conjecturæ noſtræ, & annotatiunculæ paſſim, ut video, in his ſchedis, occurrant, cúmque eas olim exercitii cauſa, commentatus ſum, eas jam cum remediis communicare cogito, quòd opinioni noſtræ ſuffragia ſatis benè commodabunt.

Item illud alterum Lectorem ſcire volo, me in aliquibus Ægrotis remedia omiſiſſe, in aliis verò pleriſque adjeciſſe; vel quod fruſtra fuere, vel quòd à me omnino nulla adhibita ſunt. Ubi autem profuère, ea omnino fideliter narravi.

ÆGROTUS 1. *Ex Ebrietate.* § Quidam (*Browning*) mediæ ætatis vir, ſtrenuus, aſſiduus, infinit⁹ Potator, omnium Potionum & hominum

homo, at tenuis, pusillus, facie subflammeâ, ex catarrho, tunc temporis epidemico, aquâ inter cutem vehementer affectus est; ei pedes & femora & imus venter mirum in modum intumuêre, urinæ rubræ & crassæ: vix uncias aliquot, 24 horarum spatio, reddidit, quamvis præ ingenti siti aliquot congia quotidie siccavit.

Hunc autem sic ad pristinam sanitatem restitui intra 14 dies. Femur utrumque ex interna parte incidere jussi longa & profundiore plagâ, cui injectum est linamentum tortile, peniciili instar, unguento Apostolorum dicto illitum.

Potionis tantùm libram, pro suâ optione ex quo genere illam habere voluit, diei noctisque unius spatio, permisi; idque religiosè observavit, non sine maximo tormento & inquietudine. Singulis autem quibusque tertiis diebus hominem sic purgavi: [℞ *Succi Ireos* ʒiv. *Mecoacan* gr. x. *Jalap.* ʒj. *m. f. Potio*] quo vehementer alvus mota est. Etiamsi verò (*N.B.*) vigesies minimùm dejecit, tamen Potionis modum quotidianum ne hilum quidem auxi.

Post decem autem dies Tumor ex bonâ parte desiit; & jam sitis tolerabilis.

Postremò Hydrope siccatâ, aquâ absinthii stillatitiâ usus est, in qua rhabarbarum maceratum est: idque ad confirmanda viscera. Convaluit, at Fonticulos in utroque femore cautè nutrivit, & à potione abstinentiam ad plures menses observavit.

ÆGRO-

ÆGROTA 2. *Ex Sanguinis ſputo.* § Domina *Woodburne* de *Skipwith*, minimùm quinquagenaria, incautè vere, ex gravi tuſſi, Sanguinem Spumoſum copioſè excreavit; ad Sanguinem autem comprimendum, is quinquies è brachio miſſus eſt, hebdomadæ ſpatio; nam toties malum recruduit.

Ipſe autem Sanguinem, è brachio eductum, maximè refrigeratum, quotidie diligenter inſpexi, eúmque magis magíſque ex parte rubra, concreta, diminui notavi; adeo ut ultimâ phlebotomiâ in 10 circiter Sanguinis unciis, concretum rubrum, in medio Sero innatans, vix latitudinem ſeſquiuncialem & craſſitudinem octavæ partis digiti æquabat, ut qui Sanguis jam videbatur, mox totum ferè Serum fiebat. Poſt aliquot autem hebdomadas eadem mulier Aſcite vehementer affecta eſt, ventre admodum, ex aquæ abundantia, intumeſcente. Plurima verò fruſtra data ſunt; tandem in hoc medicamento convenimus ego & alii duo mecum Medici ſeniores Eboracenſes, *Wittie* & *Tailour*, quos honoris & meritorum cauſa poſteris commendo, [℞ *Succi Ireos* ℥j. *Elaterii* gr. iv. *Jalapii*, *Mecoacan* ana gr. xv. *m. f. Potio:*] eo autem vehementer purgata eſt: atque aqua magnâ copiâ ex abdomine ducta eſt: ut quæ antea ferè ſemper ob ventris pondus in lecto decubuit, domo exiit, & per viciniam ambulavit: ob ſævitiam tamen medicamenti medicos omnes dimiſit. At poſt ſex menſes eo ipſo morbo rurſi mortua eſt.

Annotat.

Annotat.] Hæc autem faciunt ad intelligentiam morbi; Venis aliquibus majoribus intra abdomen ligatis in vivo aliquo animali ex ſero alvus brevi repletur, ut Anatomici perhibent. Item ſi venæ Renales ligentur, & aliquis liquor Siphone in arteriam injiciatur, exit per ureteres, ut Bartholinus filius autor eſt; item ipſam veſicam felleam Phthiſicis interdum refertam fuiſſe ſero planè inſipido, albo, pellucido, & igne in mucaginem albicantem coagulato, uti perhibet *Benedictus noſter. Theatro Tabidor.*

Venæ igitur pulmonis utriuſque generis primùm infarctæ ſunt lento ſero; à quo impedimento ſanguinis ſerum ab arteriolis Aſperæ Arteriæ effunditur in vaſa glandularum excretoria; imò hoc non rarò accidit etiam arteriis & venis integris & non eroſis, ſed per ſe apertis; & in hoc caſu multò ſeroſior faſtus eſt ſanguis ab ipſis remediis.

Etenim detur ſanguinem ipſum ſanguificatæ, ſequetur, quò pauperior & debilior is eſt, eò difficiliùs chylum in ſanguinem converti; at is ſanguis debilis eſt, qui craſſamento ſanguineo (qui in nobis verè ſanguis & ſolus putandus eſt) ex magna parte exhauſtus eſt, novus quidem chylus in venas indies recipitur, & ſanguini commiſcetur; ſed ferè crudus is permanet, adeóq; ſerum quidem, non autem ſanguinem propriè ſic dictum, is auget: illud autem ſerum crudum, ubi ad plenitudinem aſſurgit, ſanguinem aggravat, ejúſque motum impedit, & quia per excretionum officinas, pulmones putà, renes, cutíſq; poros,

poros, satis copiosè amandari nequit, ipsis extremis tibiarum venulis hæret; & in ipsum abdomen tandem transfunditur mediantibus arteriolis, excretoriis glandularum vasis per anastomôses commissis.

Jure autem hic quæritur, Mulieri hæmoptoicæ cur Ascites superveniat; cùm aliàs gravidæ mulieres, etiam non rarò vetulæ, sterilésque ingentem sanguinis vim ex utero profundunt, at rarò aut nunquam idcirco Hydropicæ fiunt? Respondeo, Mulierum uterum posse ex toto tolli, sine corporis damno, quasi extra corpus positus esset: item illius partis venas admodum increscere solere, adeóque sanguinem in se multum continere posse: ex quibus colligo multum sanguinis ex utero posse profundi de suo penu, reliquo corpore ferè integro, aut certè parùm pro ratione sanguinis exhausto. Atque idem cogitare debemus de differentia inter narium assiduam hæmorrhagiam, à qua non rarò Hydrops, in viris, & eorundem hæmorrhoidalium venarum vastam profusionem; nam hæ quoque venæ tam in viris, quàm in fœminis, ob magnum sui incrementum & tumorem, sanguinis copiam præter fidem in se continere solere, quasi extra corporis œconomiam deponeretur. His adde, *Simplicem* sanguinis, quamvis maximam, profusionem, sive à vulnere, sive aliàs in corpore *sano*, Hydrops rarò excipit.

ÆGROTUS 3. § Dom. *G. Blacket* Miles, sexagenarius minimùm, diu valetudinarius,

narius, ex vehementi equitatione, & quòd jecur glande plumbea è sclopeto minore transfixum aliquando habuit; item quòd, nescio qua febre intermittente, ut videbatur, diu languit: huic autem sanandæ fontes medicatos atramentosos sive ferrugineos, agri Eboracensis juxta *Knaresborough*, diu & multùm hausit. Exeunte autem æstate, Febris Cortice Peruviano ex toto depulsa est: huic narium hæmorrhagia ferè quotidiana; illo autem tempore heic corpus plenius, alvúsq; ex multis annis liquida, scilicet ter quatérve quotidie, respondet.

Ineunte verò mense *Octobri*, venter paulatim intumuit, sudoréque nocturni ex Febre orti, jam ex toto desierunt, & sub hoc tempus planè Ascitícus fit, cum tussi gravi & vomendi cupiditate.

Meæ autem Curæ jam primùm sese commisit; quòd verò eo tempore fortè D. *L. Ridgley*, senex Medicus *Londinensis*, Eboraco commorabatur, mihi socius datus est, is autem chymiæ valdè addictus est, & in ea arte admodum peritus: Per tres autem menses ipse adhibuit remedia sua, me quidem consentiente, & eorum effectus, cum necessariis ægri, expectante; sed frustra data sunt.

Inter Diuretica illa sumpsit, viz.

Liquamen Lumbricorum terrestrium cum sale Absinthii ex Vino albo, aut Rhenano.

Item, Balsamum Judaicum verum circiter ℥j. quotidie ad ℥iij.

Item

Item, Semen Geniſtæ contritum ad 3j. ex Vino albo.

Item, Allii Juſculum ſupra fidem ſapidum & valens.

Item, Cataplaſmata ventri admota ſunt ex ruta, cochleis contuſis, ſulphure, radice Brioniæ, *&c.*

Item, Empl. Sycionium.

Inter Chymica verò hæc data ſunt, viz.

Bezoar Joviale ad *gr.* vij. bis quotidie. N.B. Ab hoc medicamento alvus vehementer conturbata eſt cum importunâ dejiciendi cupiditate.

Item, Flores Antimonii, fixi dicti, ad *gr.* x. cum Diagridio: hæc autem medicamenta ultimò memorata ipſe D. *L. R.* confecit. N.B. Ab hoc medicamento vomuit & dejecit non ſine graviſſimis torminibus.

Item, Poſtridiè viridem bilem vomuit, & inhorruit, quæ ardor vehemens excepit, & madore quodam ſubobſcuro deſiit: atque ex hoc medicamento diarrhœâ moleſtâ affectus eſt.

Ipſe jam ex febre putridâ decubui, & ferè per integrum menſem foras non exii: recuperatus autem hæc porrò præſcripta inveni à D. *L. R.*

Rhabarbari cum Abſinthio ex aqua frigida ter quotidie ad Diarrhœam comprimendam: Item *Terræ Japonicæ* dict. ex aq. Ceraſorum ad viſcera firmanda.

Deinde

Deinde ad 14 dies hoc Diuretico uſus eſt, [℞ *Vini Rhenani* ℔iv. *Cinerum Rad. Bryoniæ, Abſinth. Juniper. Perſicariæ* ana ℥j.] Hujus Lixivii ad ℥iv. aliquoties in die ſumpſit, interdum Seminibus Geniſtæ, & Urticæ Romanæ additis.

At hæc omnia fruſtra fuêre: nam aqua magis magiſq; abundavit, ſitis intolerabilis, nec ulla Urinæ quantitas ſupra conſuetam menſuram.

Jam in lectum amplius decumbere non poteſt, ſed in ſella penſili apertis, fœminarum more, veſtimentis indutus, reſidere ſolet; item tuſſis multò moleſtior ob pituitæ vitreæ lentorem. His adde, dorſum etiam ad ſpinam digito prementi cedens, viréſque admodum labefactatæ.

His viſis, humaniſſimè rogavi, ut vices mihi quoque daret præſcribendi, neque id tamen obtinere potui ſine multo jurgio: ad hydragoga tandem venimus.

Medio itaque Januario ſic præſcriptum eſt, [℞ *Succi Hepatices* ℥j. ß. *Succi Rad. Ebuli* ℥j. *Elaterii* gr. ij. *Vitelli Ovi* n. 1. *Sacchar. Cand.* ℥j. *m. f. Potio.*] N. B. Ex hac potione ſumptâ xvj minimùm libras aquæ citrinæ dejecit. Quamvis primis horis frigidè ſudavit, & pulſus exilis fuit, tamen reſtitutus eſt, & placidè eâ nocte decubuit, ac in lecto dormivit: item toto poſtridie aquas dejecit magnis, at raris ſedibus.

Poſt Triduum verò vires ſupra ſpem rediêre, quamvis interim parùm aut nihil nutrimenti ſumpſerat, ſcil. à ſolis aquis ejectis levatus

vatus eſt: venter autem lino metitus, ad tres digitos detumuit, & crura pro ratione. Stomachum verò adeò non læſit id medicamentum, ut jam cibum guſtare potuit, quod antea ex multis ſeptimanis non fecerat.

Intermiſſis autem aliquot diebus, Elaterii granum dimidium tantùm, ex ſucci Ebuli ℥vj. ſumpſit, cum Euphoria. Atque iterum Jalapii *gr.* xv. ex ſucco rad. Ebuli ℈j. Jam magna ſpes convaleſcentiæ affulſit, ac cibi appetentia admodum rediit: & vehementi pruritu affectus eſt, quod non inter mala ſigna numerari ſolet. Denique Cortic. Peruv. ℈j. in pilulis præſcripſimus, quod ante faciendum erat: at nec de eo remedio, nec de Elaterio convenire potuimus: adeóque nobis valedixit æger, & iter plurium dierum in vehiculo ingreſſus eſt, quod ſtrenuè & fœliciter confecit; ipſo tamen eodem morbo, æſtate exeunte mortuus eſt.

Aqua venis concepta facilè effundi poteſt, at quæ natat inter peritonæum & inteſtina ſolo *Elaterio* aut *Euphorbio* educit ar. *Jo. Heurnius ad Aphoriſm.* Quod Ptarmica faciunt in naribus, idem hæc medicamenta in inteſtinis efficere videntur; *i. e.* pituitam vehementer movent, ſcilicet è glandularum ductibus excretoriis, quibus innumeris inteſtina ſcatent, aquam validè exprimunt.

ÆGROTUS 4. § Dom. *R. B.* Miles, de *M*— quadragenarius, ex gravi & diuturno Iſtero ſanguinem copioſè ſemel atque iterum vomuit, item frequenti ſanguinis è naribus

naribus hæmorrhagiâ affectus est: tandem gravi Ascite correptus est. Ejus venter adeò distendebatur, ut sedere vix potuit propter tumorem rigidum; tantùm supra dorsum decumbere potuit rectà protensis pedibus: è rure in oppidum *R* — transferri se jussit, ut *paracentheſi* aqua educeretur; nam reliqua remedia vana credita sunt. Me vocavit: sic morbo supra modum vehementi occurrendum censui, [℞ *Decocti Epithymi* ℥iv. *Syrup. è Spina Cervin.* ℥iij. *Elaterii* gr. v. *m. f. Potio.*] Eodem die ad tria minimùm congia aqua purgata est: idem autem medicamentum ad intervalla aliquot dierum bis amplius sumpsit & convaluit, & jam post 12 annos superstes & sanus est.

ÆGROTUS 5. § Dom. *Place* de *Dinsdale*, sexagenarius & tres annos amplius, ineunte Junio, Ascite vehementer affectus est: huic autem malo initium dederunt vigiliæ hybernæ spontaneæ ad multam noctem, item victus & potio liberalis sine ullo exercitio. Hæc primùm cruditates movebant faciliùs in sene. Ejus autem morbi ad meum adventum hæc erat conditio; Modica sitis, at ciborum fastidium, anhelus, & ad omnem corporis motum, propter spiritûs angustiam, piger; in lecto decumbere vix amplius potuit, propter nescio quem stomachi motum, ut aiebat, convulsivum, tantùm non exanimantem, vomitúmque & tussim graviter excitantem, omnium maximè affligens symptoma; pulsus debilis & admodum citatus, urina pauca & biliosa, pars ventris inferior rigida & ad umbilicum

eum usque distenta, digito tamen prementi cedens, cavitatémque diu retinens; item tibiæ similiter & femora valdè tumefactæ: in his verò à vesiculis quibusdam per se ortis & disruptis tenuis humor assiduè ferebatur, item in tibiis ingens inflammatio indies aucta; in decubitu & aliàs, murmur & fluctuatio aquæ in ventre clarè audiebatur, alvus liquida bis térve quotidie per se respondens.

Huic protinus hujusmodi Hydragogon propinavi, [℞ *Elaterii* gr. iij. *Jalapii* gr. xx. *Syr. Violar.* ʒj. *Aq. Mirab.* ʒiſs. *m. f. Potio.*] 18 libras aquæ eo die sine magno languore, nisi in prioribus sedibus, dejecit.

N. B. Eo die Spiritus multò facilior redditus est, placidéque in lecto quievit, quod antè ex multis septimanis facere non potuit; tussis & vomendi desiderium ex toto desierunt; ex parte quoque venter & tibiæ detumuerunt.

Tertio verò die ab eo medicamento sumpto alvus non amplius per se respondit; atque adeò idem medicamentum iterùm datum est, à quo cum minore languore aqua copiosissimè dejecta est: jam abdomen ferè & tibiæ aqua ex toto exhaustæ sunt.

N. B. Quamvis secundâ hac purgatione aquæ adeò copiosè motæ sunt, tamen tibiarum detumescentia non ante nocturnum decubitum apparuit; unde liquet venas sive aquæductus intestinis propiores primùm exhauriri vi medicamenti; quibus exinanitis, prono corporis positu, illi tibiarum alteri humorem suum refundunt.

Post

Post Triduum verò, aëre admodùm æstuante, tertiùm idem medicamentum purgans sumpsit cum optimo, ut ante, effectu; nam, non solum aqua jam ex omni parte exhausta est, sed & *tibiarum inflammatio atque ulcera ex toto sanata sunt*: viro generoso & optimè merito valedixi. Quartùm, medicamentum sumpsit, & nescio quo pulvere diuretico ab Agyrta quodam post meum discessum usus est. Ineunte autumno Hydropicus mortuus est.

[Illud notandum est, Elaterium, quæ istius medicamenti summa commendatio est, dejectiones movere, authore Dioscoride, citra stomachi injuriam.

Illud insuper quæro, cùm in Hydrope tussis vehemens moveri soleat, & Elaterio sedari, an non eadem in Phthisicis Tabidísque etiam Elaterio, parcè dato, tollatur?

ÆGROTUS 6. § Sexagenarius quidam Pauper diu miseram vitam Hydropicus traxit: huic vehemens sitis, tibiæ, abdomen, scrotum, & ipse penis admodum, vesicæ instar, tumefactus, urina rufa & pauca, è tibiis altera per se ulcerata, valdè suspirioſus cum assidua Tussi; ciborum nulla appetentia.

Mense autem Decembri in intenso Gelu sic hominem purgavi, [℞ *Elaterii* gr. iv. *Jalapii* ℈j. *m. f. Pulvis, è cochleari lactis cotti dand.*] Eo modicè alvus mota est: post biduum verò idem medicamentum sumpsit; jam vehementer dejecit; detumuit abdomen, scrotúmque. Ad idem intervallum tertiò datum est; modicè,

dicè, ut primò, dejecit. Ad idem intervallum ſic amplius præſcripſi, [℞ *Elaterii* gr. x. *Salis Gemmei* ℈j. *Mixtæ Cydoniorum* q. ſ. *f. Bolus.*] Bene fecit; ſemel in principio vomuit, decies dejecit; jam non amplius cibum faſtidivit, atque Ulcus in Tibia per ſe ſanatum eſt. Ad idem intervallum ſic quartò præſcripſi, [℞ *Cortic. Peruv.* ℈j ſs. *Elaterii* gr. v. *Salis Abſinthii* ℈ſs. *Syrup. Cydon.* q. ſ. *f. Bolus.*] Summo mane datum eſt, hominem autem non ante horam tertiam movere cœpit; eo autem modicè dejecit: idem poſtea medicamentum ſingulis ſeptimanis cum Euphorià cepit. Idem medicamentum, jam aquâ ſublatâ ex bona parte, etiam ex Vino emetico dedi, at ſemel tantùm poſt tres horas vomuit, & modicè dejecit.

Cùm autem hic vir ſubitò recidivam pati conſuevit, ei Elaterii gr. x. cum Sale Gemmeo ſingulis ſeptimanis ad tres menſes dedi, quod toties facilè tulit.

N. B. Deinceps ad viſcera confirmanda Agarici ℈j. ex ſero lactis, ad plures dies ſumpſit; neque ab eo alvus mota eſt: id verò medicamentum, ut ſuperiorum remediorum antidotus eſt, ita & ipſius morbi.

Cùm ſit viroſiſſimum medicamentum Agaricus, tamen ſupra omnium opinionem eſt, quod ad ſtomachicos evidenter convenit, ex veterum fide & noſtra experientia.

Item, Lapidis Armenii ℈j. proceſſu temporis ſumpſit, à quo admodum levatus eſt.

Item, Magiſterii Veneris, modò ex ſquama æris, modò ex Vitriolo Romano confecti ℈j. data

data est: ab eo autem vomuit & vehementer dejecit.

Is autem senex medicamentorum ope (nam Elaterium ad gr. x. vigesies minimùm sumpsit, & magisterium æris sive vitrioli sæpiùs ad ℥j. præter alia multa hydragoga, ex mea largitione dono data) vitam ad 16 menses ab incepta nostra curatione protraxit: tandem ex toto corpore subito adeo intumuit cum vehementi spiritûs angustiâ, ut ferè à vicinis tanquam mortuus existimatus est. Cui tunc temporis sic præscripsi, [℞ *Succi Ebuli* ℥j. *Iridis* ℥ß. *Elaterii* gr. x. *m. f. Potio.*] Ab hoc medicamento vix credibile est quantum humoris aquei & pessimè fœtentis & vomitu & secessu excrevit. Deinceps per aliquot septimanas Magisterii Veneris ad ℈ij. aliquoties cepit magno commodo: & ad octo amplius menses satis benè se habuit. At tandem mediâ brumâ mortuus hydropicus est.

Ita desperatus Hydropicus Senex ad biennium vi medicamentorum valentissimorum in vivis conservatus est.

ÆGROTUS 7. § Colonus *D. Harrison*, incipiente autumno, febre intermittente, Tertianâ putâ, affectus est: is diu eâ ad brumam usque laboravit: tandem Cortice Peruviano parcè dato ob hominis paupertatem (quòd eo quidem tempore Cort. Peruv. libram 12 aureis nummis nostris, *Guineas* dictis, redemimus) ex febre convaluit; at subitò Ascite correptus est cum vehementi siti; inter alias corporis partes Scrotum & ipsæ scapulæ immane quantum intumuerunt! Sic

Sic verò hominem recuperavi, [℞ *Cortic. Peruv.* ℈ſs. *Salis Gemmei* ℈ſs. *Elaterii* gr. ij. ſs.] Vomuit aliquoties, & ſemel tantum dejecit. Poſtridie idem medicamentum datum eſt, ſed aucto Elaterio ad gr. x. & ſale ad duplum Elaterii: attamen intra dimidium horæ vomuit, & ter tantùm dejecit: tamen multùm levatus eſt. Poſt biduum autem ſic præſcripſi, [℞ *Cortic. Peruv.* ℈j. *Sal Abſinth.* ℈j. *Elaterii* gr. x. *m. f. Bolus.*] Quod medicamentum ex maxima parte retinuit, térque tantùm dejecit: ſupra fidem reſtitutus eſt. Porrò ſingulis ſeptimanis ad ℈ſs. Elaterii ſimiliter compoſiti, dedimus ferè aliquoties vomuit, & poſt aliquot horas ter aquam copiosè dejecit, & jam febris intermittentis aliquot acceſſiones redierunt. Convaluit.

N. B. Illud præcipuè notandum, Elaterium magni æſtimatum eſſe apud antiquiſſimos Medicos, ut hæc vox quandoque omne purgans denotet, ut Commentatores Medici rectè obſervârunt ad Theophraſt. Hiſtor. 6. Illud verò ad *magnos mortalium uſus* confectum eſſe Plinius affirmat. Sed ab iis ſimplex & per ſe exhibitum eſt: nec equidem laudo conjuncta cathartica aut correctiva dicta præter unum Salem Gemmeum, ob nimiam ſtomachi nauſeam, ne citiùs vomatur, quàm vim ſuam exerat. Atque hoc, niſi aliud ſuadeat morbus aliquis, cui Hydrops ſupervenerit.

ÆGROTUS 8. § Puer cuidam *(Bathe de Holden)* quatuor annos nato, ex multis menſibus abdomen valdè diſtendebatur; at

at ex ſiniſtro latere multo magis: item totis noctibus vehementer ſudavit; faciei inſignis pallor, item narium hæmorrhagia penè quotidiana.

Huic autem malo ſic occurrendum putavi, viz. [℞ *Elaterii* gr. j. *Sacchar. Cand.* ℈j. *miſce, detur è cochleari cereviſiæ.*] Septies vomuit, térque dejecit: non ſudavit, nec ea, nec altera ab ea, nocte; non amplius ſanguis è naribus deſtillavit. Poſtridie ſic præſcripſi, [℞ *Syrup. de Epithymo comp.* ℥j. ſs. *detur ex cereviſia.*] Ter alvus mota eſt; etiamſi ſudores redierunt, tamen convaluit.

ÆGROTUS 9. § Puer quidam (*Arnold*) undecim annos agens, ex longa Quartana admodum diſtento ventre & ſtomacho, laborabat; ſic autem præſcripſi, [℞ *Lapidis Lazuli* ℈iv. *Semin. Hyperici* ℈j. *Syrup. è Cortic. Citri* q. ſ. *f. Bolus pridie ante paroxyſmum ſumend.*] Id verò medicamentum nihil puerum movebat, nimirum ab eo nec vomuit, nec dejecit; at multò alacriorem ſe habuit; acceſſit die ſuo febris: die verò proximæ futuræ acceſſionis, quæ veſperi accidere conſuevit, ſummo mane illud ſumpſit, [℞ *Sem. Hyperic.* ℥j. *Magiſterii Æruginis Roſæ* ℈ij. *Conſerv. Flor. Boraginis, Syr. è Cortic. Citri* q. ſ. *f. Bolus in Obeliis Devorand.*] Ab eo autem ter dejecit, & vigeſies minimùm vomuit, febris autem non amplius acceſſit: venter detumuit mirum in modum. Convaluit.

ÆGRO-

ÆGROTUS 10. § Vir quidam mediæ ætatis Hydropicus ex diuturnâ Quartanâ; is autem ex toto corpore, etiam ipſo capite, mirum in modum intumuit cum vehementi ſiti. Huic, die altero integritatis, Magiſterii Veneris 3j. ex Syrup. violarum propinavi; ferè nihil dejecit, quòd protinus vomitu rejectum eſt: poſtridie verò idem ſumpſit, & ab eo primo die ter vomuit & per biduum vehementer dejecit; quarto verò die vix in ullæ parte corporis præter naturam intumuit, nec febris amplius acceſſit, niſi admodum leviter, circiter 15. diem.

ÆGROTA 11. § Mulieri cuidam gravidæ, 46 annos natæ, ad ultimos geſtationis menſes intumuerunt ſupra modum tibiæ & abdomen; ipſe venter impactis digitis cavus cedebat & diu permanebat cavitas: item huic difficilis ſpiritus, urina pauca, craſſa & rubra; alvus fluebat; in ſuperioribus ſumma macies: ad ſtatum tempus vivum infantem peperit, ipſa autem puerperio mortua eſt.

Biduo ante puerperium vocatus, exceptâ Lapid. Lazuli 3j. à quo quater dejecit cum eu[illegible]oria.

ÆGROTUS 12. § Mediæ ætatis viro, olim Lue Venereâ malè mulctato, exeunte autumno febre correptus eſt cum gravi cordis palpitatione, & vehementi ſpiritûs anguſtiâ, & ſiti, item tuſſi purulentâ & ſanguineis fibris interſperſo pure; adeo à neceſſariis imbecil-

lus visus est, ut nec sanguinis missionem, nec cathartica adhiberi voluerunt; tantùm Diuretica nescio quæ propinârunt: cum res post mensem ad Hydropen Asciten planè spectaret, ex tibiis vehementer inflatis & ventre distento, me vocârunt: jam amplius in lecto decumbere non potuit: hujusmodi medicamentum propinavimus, [℞ *Succi Ireos vulgaris* ℥ss. *Succi Radicis Ebuli* ℥j. *Elaterii* gr. vj. *m. f. Potio.*] A quo duodecies dejecit, eâ nocte optimè in lecto quievit, & placidè dormivit. Empl. Epispastic. tibiis admovere jusseram, quod omnino necessarii fieri prohibuerunt: adeóque postridie cuidam agyrtæ traditus est, & brevi post Hydropicus mortuus est.

ÆGROTUS 13. § Faber quidam Ferrarius quinquagenarius, ex frigore gravi tussi affectus est: media autem Bruma ciborum appetentia desiit, mox intumuere tibiæ, item ipse venter valde inflatus est. Huic sic præscripsi, [℞ *Lap. Lazuli* ℈j ss. *Elaterii* gr. j. *Confect. Hieræ, Diacolocynth.* ℥j *m. f. Bolus.*] Aliquoties vomuit, alvus vigesies minimùm mota est, non sine gravi luctâ, quamvis vir fortis fuit; sed postridie vomitum & dejectiones compressi, exhibito Mithridatio ex aq. Menthæ: die autem tertio vehementer lætatus est, quòd aquam sibi ex omni parte corporis exhaustam vidit. Convaluit.

ÆGROTA 14. § Mulier quædam 35 annos nata, primò in manibus, mox in ventre, & tum demùm in universo corpore, intumuit;

tumuit; ei ingens ſitis, & aphthæ in ore, aſſiduus ſingultus, ſpiritus admodum difficilis & anhelans: in hoc moribundo ſtatu fœminam primùm vidi; at morbo ex 7 minimùm menſibus laboraverat; multa remedia, & ad urinam, & ad alvum movendam fruſtrà data ſunt; ab aliquot menſibus in lecto amplius decumbere non potuit: illicò autem ei Elaterii gr. v. ex Vini Hiſpanici hauſtu propinavi; multùm & vomuit, & dejecit; at facilè tulit remedium; eáque ipſa nocte in lecto placidè decubuit: die autem tertio Elaterii gr. vj. cœrulei nativi optimi ℈j. ſs. ſimiliter ſumpſit: & protinus, compreſſis naribus, non vomuit, ſed plurimùm alvus mota eſt: levari viſa eſt. Cum autem ex apthis valdè ulceratis cum aſſidua Salivatione, fortè ex Mercurio dulci antè dato, aut multo lixivio factis, ab aliis medicamentis dandis abſtinere coactus ſum.

Bis tamen poſtea medicamentum ſupra dictum datum eſt, cum Euphoria: detumuit venter, cæteræque partes corporis pro ratione, ad 15 diem à meo adventu, cum ſummo pedum frigore, inhorruit, & febris paroxyſmo correpta eſt. Se olim eâ affectam eſſe jam primùm nimis tardè didici: ſanguinis gravis Hæmorrhagia media acceſſione orta eſt, quam difficillimè comprimere licuit. Cortic. autem Peruv. ℈j. proximis 12 horis devoravit, at fruſtrà; nam poſtridie, altero paroxyſmo orto, mortua eſt.

ÆGROTUS 15. § Quinquagenarius quidam dives *Sandyman de Mill-bank* Calcarius, tenuis & modicæ ſtaturæ vir, ex Urinæ ſtillicidio gravi dyſuria ſubitò correptus eſt : hic autem vir ſua ſponte aquas medicatas,ut meminiſ*Strethamenſes*, jamjam potaverat, ex quibus certè illius mali occaſio orta eſt : Venter admodum diſtendebatur : ex dyſuria vehemens dolor & vomitus. Alii duo mecum Medici conſulti ſunt : huic verò ſanguis bis miſſus eſt, item Enemata ex vehementioribus medicamentis confecta ; item cathartica magnæ efficaciæ, Mercurius dulcis, &c. ſed nihil effectum eſt ; minus à cataplaſmatis, inunctionibúſque ſpinæ admotis. Tandem Urina cathetere moliebatur, at ſine ſucceſſu ; nam veſica urinâ omnino vacua, à duobus peritis Chirurgis reperta eſt : jam aphthæ in ore & putrida ulcera orta ſunt & moleſtiſſimus ſingultus. Quid fiet ? in ancipiti caſu, & moribundo ex dyſuria plurium dierum. Aliis Medicis dimiſſis, ſic hominem reſtitui [℞ *Succi Limonum recenter expreſſi* ℥vj. *Succi Cochleariæ Hortenſis* ℥iv. *Succi Hepaticæ Plantag.* ana ℥ij. *Syrup. Violar.* ℥ij. *m.*] Hujus ℥iv. tertiis quibuſque horis ſiccavit ; poſtridie verò Urinam copioſè reddidit ; à ventre tamen præter modum rigido & tumido, ad menſem & amplius, ſolo dorſo decubuit, quòd nec ſedere, nec rectà ſtare in pedibus potuit ; reliquum verò morbi deinceps modicis hydragogis diſcuſſimus : & jam poſt ſeptennium athleticè ſe habet.

ÆGRO-

ÆGROTUS 16. § D. *J. Hotham* de *S.* Miles, Juvenis robuſtus Hydropicus fit, ex nimiâ potatione Spiritûs Vini, & præcipuè Aq. Mirab. quam dies noctéſq; ſiccavit; tanta eſt faſcinatio ex aſſiduo etiam rerum pernicioſiſſimarum uſu: huic verò cibi faſtidium, vigilia, Urina rubra, craſſa & pauca; tibiæ & manus tumore maximè inflatæ, venter plurimùm diſtentus: ejus autem viri prima curatio Spiritûs Vini prohibitionem eſſe debuit; at eum ſecretò pitiſſando bibere conſuevit, neque res niſi paucis domeſticis ejus nota: ſeriò tamen ſe mihi obligavit non amplius iſtiuſmodi potiones guſtare velle. Huic autem malo hæc remedia adhibui, [℞ *Decoct. Semnæ Gereon.* ℥iij. *Syrup. è Spina Cervinæ* ℥j. ſs. *Succi Limon* ℥ſs. *Elaterii* gr. iv. *m. f. Potio.*] Benefecit, magnâ aquæ quantitate evacuatâ: ad aliquot autem dierum intervallum iterùm atque iterùm idem medicamentum ſumpſit, donec ad optimam valetudinem reſtitutus eſt.

Domum rediit *Londiniis*: poſt annum verò ad me rediit anhelans, & ex toto corpore, vel ipsâ facie, monſtri cujuſdam inſtar, admodum diſtentus; & niſi ejus color, qui ſatis bonus fuit, malum Leucophlegmatiam, aut Anaſarcam eſſe diceremus: ex tanto autem itinere valdè imbecillus & languidus fuit; virum tamen juvenem iiſdem medicamentis, quæ ſuprà comprehenſa ſunt, ſine mora purgavi, ipſo eodémque ſucceſſu; imò multo celeriori: nam intra ſeptimanam bis purgavit, & poſtridie ab ultimo remedio, ita aquâ ex

toto liberatus est, ut mihi nolenti (nam, ut viscera confirmarem, remedia cogitabam) valedixit, & in *Hollandiam* peregrinatus est, ubi post aliquot menses tertiò recidivam passus est, ex eâdem causâ supra memoratâ nullus dubito; & Hydropicus mortuus est.

ÆGROTA 17. § Quædam mulier mediæ ætatis ex puerperio in Hydropem gravissimum incidit: hujus tibiæ ad ingentem magnitudinem tumefactæ sunt cum insigni livore, item venter similiter, atque hæc omnia diu sic se habuerunt: ab omni verò potione ex toto abstinuit per integrum mensem; ad sitim autem sic fecit, tenuem & parvam particulam panis benè tosti & Spiritu Vini intincti, semel aut ampliùs in die super linguam detinuit ad salivam potenter movendam; nec res fœminam fefellit. Ventre autem & tibiis per se exulceratis & humorem noxium, continuò effundentibus, cum superiore remedio penè convaluit. Equidem fœminam fortè vidi & gravissimo morbo decumbentem, atque iterùm tantùm non recuperatam; quamvis remedii ad sitim fallendam ipse author non fui.

ÆGROTUS 18. § H. de *K.W.F.* quinquagenarius, strenuus & assiduus potator, semel à gravissimo Ascite convaluit, remediis suprà commemoratis: post annum autem iterùm aquâ inter cutem laboravit; cum alibi opem jamdiu frustrà quæreret, & inter alia medicamenta,

menta, ut fassus est, tincturâ sacrâ * dictâ (remedium, ut fertur, nulli secundum) diu & multùm usus est, ipse hominem non ampliùs vidi, quam Paracenthesin † fieri jusserat: me quoque vocari voluit, ut operationi adessem.

* *Hieram Picram valdè commendat (quod aperit & corroborat simul) Trallianus in Leucophlegmatia.* lib. 9.

† *Soli Ascitæ perpusillo convenit.* Æginet.

Chirurgus verò aquæ subcitrinæ ad libras ix. eduxit, postridiè paulò minus, tertio die mortuus est.

N. B. Hujus aquæ aliquot Cyathos super ignem imposui, & post casum tertiæ partis, ut conjecturam feci, instar lymphæ calefactæ, concrevit.

[Omnes, fateor (& non pauci fuerunt quos novimus) quibus venter pertusus est, proximè ab ipsa operatione mortui sunt *. Illud autem de Paracenthesi notari velim, eam tardè fieri solere, aliis plerisque remediis ante adhibitis, viribúsque admodum prostratis. Igitur suadeo, (at votum id est, non consilium, quia persuadere nemini licet) ut id fiat inter initia confirmati Hydropis, & protinus ab ipsa operatione hydragoga, non mediæ virtutis, dentur; nam in superioribus casibus, ipsis tibiis exulceratis, & interdum Scarificatione profundiore factâ,

* *Inter communia Hydropis signa vulnera difficilia, & quæ in cicatricem ægrè venire possint.* Cæl. Aurelian.

Is tamen graviter increpat illos, qui negant ullos omnino sanatos fuisse à Paracenthesi.

catharticorum tamen validiſſimorum uſus etiam omne periculum prohibuit, & ulcera per ſe ſanata ſunt; ad eundem modum nullus dubito, quin ipſam Paracentheſin adjuvarent, tutioremque & proſperam illam operationem efficerent.

ÆGROTA 19. § Dom. *Pepper*, bis abortivit, immani & aſſiduo vomitu, ab ipsâ ferè gravitate, correpta, ultimâ verò ſuâ abortione aliquid ſibi ſentire videbatur in ventre quaſi dilacerari. ab eo verò tempore intumuit venter, iſque paulatim increvit ad duos annos: & jam ipſe vocatus, mulieris hæc erat conditio. Abdomen ingentis cujuſdam cadi inſtar repletum; totius verò corporis incredibilis macies. vix tamen ſitiebat, omnia appetebat, frequentérque comedebat; nec malè, quod aſſumpſerat, digerebat. item bene mingebat, & ad proportionem potionis aſſumptæ. Urina ſubpallida, & ex mictione ſubturbida. venæ per ſummum ventrem diſcurrentes magnæ & varicoſæ.

Paracentheſin protinus ſuaſi, atque huic opinioni acceſſit D. *Fr. Barnardus*: factum eſt pro more quatuor digitos infra umbilicum; aqua effluxit ad quinque libras, turbida, modò ex flavo ſubviridis, modò ſubpurpurea inſtar loturæ carnis; idque alternatim interdum velut purus ichor quidam effuſus eſt; interdum verò quaſi leviter ſanguine infectus eſſet.

Hujus verò puri ichoris quaſi libram ſemis ſeparatim ſervavi, eúmque igni impoſui. donec

nec ad modum seri, aut albuminis ovi cocti concrevit; quod facilè fiebat ex non longâ coctione.

Postridie autem aquam, in pelvi servatam, inspexi, neque tamen aliud mihi tum videbatur, quàm ipse sanguis, è venâ aliquâ eductus, refrigeratúsque. nam in hac ingens crassamentum sanguineum, fibrosum, modum & mensuram vasis implens, sero subturbido innatabat: huic quoque aquæ; nec frigidæ, nec calefactæ, non ullus putridus aut ingratus odor, sed qualis seri venosi.

Secundo die sub eâdem horâ ex eodem orificio circiter decem libras ejusdem aquæ eduximus; eadémque phænomena, quæ jam narrata sunt, exhibuit.

Crassamentum autem sanguineum pendebat ut unum ad duo; in uno vase, putà seri ℔jβ; & crassamenti ℔j. in altero seri ℔iij. ʒvj. crassamenti ℔j. ʒvj.

Tertio die, nihil crassamenti sanguinei effluebat, sed ex toto serum ad libras decem.

Quarto, ad libras octo puri puti seri. optimè tulit hactenus paracenthesin.

Quinto, nihil effusum est.

Sexto, tantundem aquæ serosæ effudimus, quantum consuevimus eodem orificio pro more aperto.

N. B. Jam Urina copiosè reddita, sedimento quodam albido & fæculento repleta est, quale in ipsâ aquâ serosâ.

Ita deinceps alternis diebus aqua ad sex aut septem libras missa est, *ad mensuram minimum centum librarum.*

Die autem circiter decimo septimo aqua ex toto exhausta est. convaluit, vires & color redierunt; atque ad alterum ferè mensem foràs exivit, necessarios visendi causâ.

N. B. Nihil autem medicamenti à paracentheſi, nisi *decoctum traumaticum* usurpavit, idque ter quotidie ad cyathum unum, aut alterum tepidè sumpsit.

Tandem nescio quo fato Febre, tunc temporis epidemicâ, graviter correpta est. ex quâ post venæsectionem, aliáque remedia frustra exhibita diem ultimum obiit.

Defunctam aperuimus: viscera ubique sana: intra Peritonæi verò membranas *ingens Cavitas* reperta est, glandulis majusculis innumeris exasperata; aquæ autem parum, aut nihil: vulnusculum verò, quo aqua effusa est, suâ cicatriculâ probe obductum est.

Existimo autem hanc cavitatem diutiùs apertam servari debuisse; & astringentia lenitérq; abstergentia è Traumaticis injici; nempe ad membranas contrahendas, purgandásque.

Illud nolo præterire, ipsam aquam, etiamsi è limitibus circulationis effusa fuisset, & quodammodo stagnâsset ad plures menses suâ Cysti, tamen nec putredinem concepisse, nec à natura sanguinis venosi adeò multùm abhorruisse. quod satis constabat ex crassamenti rubri spontaneâ coitione, perinde ut in integro sanguine missо contingere solet; nam in pure, aut ichore, aut omnino nulla talis coitio est; aut ubi sanguis corruptus effundatur, is ex toto effluit, & minimè tenax est. idem cogito

de

de ſanguine intra ſplenem, immane quantum ex morbo aliquo chronico tumefactum, contento, quòd id viſcus ſolos ſinus habeat loco venarum ; item de cerebri ſinubus venoſis, ſi quando diſtendantur præter naturam ; déque venis uteri mirificè auctis, aliíſve varicibus alibi corporis natis. imò eadem ratio eſſe videtur Tibiarum tumidarum Aſciticorum ; ſcilicet nec humores iis comprehenſos, nec vaſa temerè corrumpi ; adeóque ſummam ſpem eſſe ex inanitione, ſi quo artificio id commodè fieri poſſit, vel inciſionibus ut paracentheſi, aut catharticis, vel utriſq; ſimul adhibitis, prout vires ægri ferant, ſanitatem ex integro poſſe reſtitui.

Hos ego aliquammultos ægrotos præ cæteris, qui mihi in adverſariis reſtant, legendos dedi ; & propter cauſarum multiplicem varietatem, cùm Hydrops Aſcites *primarius*, & per ſe incipiens, alius *ſecundarius*, & alteri morbo ſuperveniens ſit ; & quòd *remediorum* vis & efficacia ex his abundè innoteſceret.

Quòd autem pauci priſtinam valetudinem recuperârunt, ſcias velim (præter illud tritum & peculiare huic morbo prognoſticon ; nempè ſola fœlicitate curari Hydropicos) pleroſque neceſſariam medicamentorum vehementiam pati noluiſſe : alii, cùm ex parte aquis ſe liberari ſenſerint, reliquam curam ſibimet ipſis poſtulârunt : omnes verò ex ipsâ morbi naturâ (quod rectè olim obſervavit vetuſtiſſimus Scriptor *Aretæus*) benè ſperare, adeóque morbum præter rationem tolerare ; nec medicos igitur, niſi nimis tardè accerſi voluiſſe.

A me sanè absit vana illa quorundam Nuperorum Scriptorum jactantia, qui nihil exhibent, nisi quod bonum eventum habuit: errores & infortunia cautè absondunt. Aliter autem nobis profuit magnus *Hippocrates*, apud quem ferè non nisi casus funesti occurrunt, ac si iidem *potioris doctrinæ* essent. At hi novi homines contrarium faciunt, vel ut vanam & futilem suam loquacitatem patrocinentur, vel ut famam maximámq; ægrotorum copiam solicitent: cùm tamen ex perpetuis successibus eorum facta & notanda & minùs credenda esse putamus.

Ad morbi rationem jam accedo; quam sic breviter intelligo: Chylus è cibo colliquato, à *Septica* ventriculi digestione, oritur: is verò à venis lacteis ad integritatem restituitur, intráq; habitum jam corporis receptus, à perpetuo cordis motu, circumlatus, in statu liquido perfectus conservatur, donec novo & supervacaneo vectigali propulsus, per vasa excretoria exulet, vel in varios partium usus ulteriùs, extra habitum corporis, denuò elaborandus, eâdem partium, *externarum Septicâ* qualitate, vel in auras, virtute aëris rarefacti, evaporandus; maximè si quod superfluum sit. Atque hæc ferè sanitatis conditio est. Contra, chylus à vitiato ventriculo *, ejusque digestione crudâ & imperfectâ, *lenteſcit*: unde is à venis lacteis parum aut nihil purgatur: cordis sanguinisque adeo motum

* *Prima generandi Hydropis causa est, quæ ex sanguificationis defectu procedit. Simili modo atque ex ciborum concoctionis defectu Diarrhœa.* Galen. de Nat. Facult. lib. 2.

motum impedit: inque venis, primùm lymphæ ductibus, ubi motus cruoris circumacti languere incipit, *segnescit, accumulatur, corrumpitur.* Atque hæc origo, incrementum, & tandem Hydropis summa malitia est.

Harum autem rerum deductiones alio *Tractatu de Humoribus,* quem propediem edere cogito, fusè exposui.

Interim *rationes curativas* ex ipsis medicamentorum appropriatorum virtutibus, discere libet, prout eas nobis exhibuerunt Antiquissimi Medici.

Cùm autem in Hydrope confirmato his & similibus malis simul occurrendum sit; nempe, aquæ abundantiæ, ejusdémque lentori & viscositati, corruptioníque: item ipsis visceribus eorúmque vasis, propter assiduam distentionem & infarctum, maximè vasis sanguiferis & lymphæ ductibus supra modum laxatis; insuper, ipsis vasis excretoriis obstructis linguæque adeo & gulæ, stomacho, ipsísque intestinis, renibúsque immodicè siccis & *inflammatis,* item ulceribus ferè in tibiis, & Peritonæo tantùm non cancroso; vigiliæ, &c.

Igitur in quovis bono & commodo, id est *specifico,* medicamento in Hydropen hæ insint facultates, necesse est; ut largiter aquam moveat, vasa excretoria reserando stimulo proprio & valentissimo, ut ejusdem crassitiem potenter incidat digerátque; ut viscera, eorúmque vasa, ab inflammatione tueatur; id est, ut ea calefaciat citra inflammationem, astringat, corroboret, & ad antiquum tonum restituat; ut ulcera sanet, &c.

His

His autem positis, jam ipsa *Hydragoga* præcipua, eorúmq; virtutes & effectus in corporibus humanis, ex veterum fide & autoritate, breviter examinemus.

Cum *Elaterio* autem incipiam: ejus verò dandi modus & mensura apud veteres sic se habet. Elaterii *integer modus*, inquit *Dioscorides*, *Obelus* est; minimus, *Semiobelus*; Pueris *calci* duo. Siquidem copiosiùs datum, periculum affert. At *Ætius*, aliquot sæculis *Dioscoridi* inferior, & scriptis medicis longè omnium versatissimus, materiæque medicæ diligens, & intelligens, si quis alius, & fidelissimus commentator, modum *triplo* augere non veretur: sine dubio ex usu medicorum seculi sui. Nam, Dato, inquit ille, obelos *tres* cum lactis recens mulcti heminâ.

Elaterio autem vis calefaciens, digerens, exedens, iisdem antiquis medicis autoribus, at citra *inflammationem & sitim*: propterea quòd efficacissimè Anginæ illinitur, id est, faucibus inflammatis, item Condylomatis ani: item ulcera vel sordidissima, & ipsum Cancrum purgat citò & sine ullo morsu, ex oleo rosaceo illitum. Atque hæc omnia & *Scribonius Largus*, & ipso paulò antiquior, *Dioscorides*, affirmant. Obscuritates & vitia oculorum sanat, genarúmque ulcera, *Plin.* Itaque de Elaterii vi Emplasticâ, id est, digerenti & leniter exedenti citra inflammationem, jam satis constat. Porrò Elaterio vis incidendi & potenter humores crassos movendi est; utpote naribus inditum Icterum solvit; vulvæ ex pesso inditum, partum educit & enecat. Item

tem Anheloſis optima purgatio eſt; atque adeò Hydropicis præcipuum remedium. Imò verò ab Elaterio alia inſignia commoda oriuntur quippe quòd, aquâ inanitâ, viſcera tabida denuò calefacit & inſtaurat. Unde præclarè & eleganter admodum * *Plinius* de Elaterio, illud nempe confici ad *magnos mortalium uſus.*

* *N. H. l. 20. c. 1.*

Igitur nequeo ſatis mirari noſtrum *Willis*; ubi in hunc ſenſum, quantum intelligo, perhibet; *illos, qui Elateriâ aliquâ Pharmaciâ utantur, cane pejus & angue vitandos eſſe.* At egregius Hypotheſium artifex nimiùm inconſideratè hæc protulit, antiquis medicis, vel prorſus neglectis, aut certè inconſultis; à quibus tamen ampliſſimus nobis de re medica theſaurus ſumma fide verborúmque integritate traditus eſt: ſtet itaque honor ſuus Elaterio. Adeo nec ipſum ſanguinem, nec partes organicas, ut voluit, corrumpit; ſed potiùs reficit, reſtaurat, corroborat.

At quomodo hæc tanta commoda, inquies, faciat?

Quòd autem id *Galenus* ſummè amarum (*Plinius* veriùs leniter amarum) prædicat, acſi ejus operandi modum ſpecificum inde deducere vellet, mihi quidem non placet; cùm nec Aloe, nec Colocynthide amarius eſt, & tamen hæc multo minoris efficaciæ ſunt: imò abſinthium & fel terræ dictum, &c. vehementer amara ſunt, quæ tamen omnino non purgant.

Quid

Quid itaque est? non ulli profectò Hypothesi tantum faveo, ut ipse de his rebus ulteriùs explicandis valde solicitus sim: utpote quæ è vafris plerunque & precariis notitiis instituantur: imò otiosa ferè compendia sunt ad ostentationem potiùs, quam ad veritatem indagandam comparata; certè omnis diligentiæ rebus naturæ accuratè indagandis pestis & pernicies sunt. Proindè id solum negotii credidi mihi dari, ut nudas rerum virtutes illarúmque expositiones è veteribus recenserem. At nostri homines, ut video, alia condimenta antiquis rebus digerendis desiderant; utpote qui nasutiores sunt & delicatuli, nihilque sapiunt, nisi quæ *Chymicis* nescio quibus principiis excoquantur. At nobis non ita dispertos esse licuit, qualitates rerum earúmque causas *apertas*, non occultas, quæro, aut curo, virtutisque non infimæ semper esse credidimus, — *stultitiâ caruisse*.

In quo sanè consistat vis purgans, maximè specifica, alicujus medicamenti, non valdè torqueor; an cum *Willisio*, salem medicamenti certis modificationibus cum sulphure complicatum irritationis catharticæ præcipua instrumenta reputem; an cum doctissimo *Pecklino* ex acrimoniæ aliquo gradu, potius quàm specificâ rei formâ, oriatur.

Illud extra dubium est, Elaterium acre esse ac vehementer stimulans, quod, ut diximus *Errhinum* est, vel Naribus, vel Vulvæ inditum, aliisque sexcentis exemplis compertum est.

Item

Item illud alterum ex veterum doctrinâ veriſſimum eſt, duos tantùm præcipuos humores, nempè *pituitam* ſive aquam, & *bilem* poſſe moveri, evacuaríque; quippe quod in ductibus inteſtinalibus excretoriis non alii humores evacuandi exprimendíque exiſtunt.

Hujuſmodi autem *Dejectionis rationem*, ut aliquatenus expediam pro meo modulo, hæc mecum perpendas velim.

Magnæ ſanguinis circulationi alios minores circuitus auxilio eſſe; ne cor nimio oneri ſuccumbat.

Sanguinis maſſam in duos primarios humores naturaliter dividi, ſerum & ſanguinis craſſamentum.

Hæc duo humorum genera, unà commiſta, à corde per arterias in omnes corporis partes propelluntur; at inæquali (duplâ puta) proportione; nempè, ut craſſamentum, in arteriis multùm dilutum, minore cordis labore circumferatur.

At cùm iidem humores, in arteriis commiſti, in venas tranſire debeant, duo vaſorum genera ſunt, cordi inſuper ſublevando accommodata; nempè, venæ ſanguiferæ & lymphæ ductus.

Lymphæ ductus verò ſoli ſero ſuper-abundanti referendo ad ciſternam cordis nati ſunt: ut itaque duo minores circuitus magnæ circulationi ſublevandæ conſtituti ſunt, ita lymphæ ductus univerſis circuitibus tàm illi magno, quàm alteris parvis adjumento ſunt, ne ſanguinis craſſamento unquam cor obruatur.

Difficilius verò propellitur ſanguis in venis, quàm

quàm in arteriis, præter pulsûs langueſcentis defectum, & leviorem venarum conſtrictionem; ideóque multis geniculis *tabulatis* ſive *valvulis* in his opus eſt ad regreſſum ejus moliendum. At difficillimè movetur *ſolitarium* ſerum propter eaſdem rationes, & quòd multo anguſtiora vaſa ſunt; item ob valvulas in his infinitè multiplicatas; quæ ſummi molimînis documento claro ſunt.

Præcipua autem hujus divortii ratio eſſe videtur, non aliqua naturalis (ut quidam volunt) difficultas in admodum veloci tranſitu per anguſtiſſima vaſa, quo ſanguis ab arteriis in venas effunditur; ſed ne ſerum ſemper craſſamini commiſtum, tandem *lenteſcat*, eíq; *tenaciter adhæreat*; unde mille modis œconomia animalis vitiari ſolet.

Atque hæc hactenus de circuitu integræ ſanguinis maſſæ *expediendo* diximus: aliud inſuper reſtat, de illa maſſa ſupervacanea *repurganda*; quæ æquè neceſſaria eſt, ac ejus perpetua redintegratio. Atque id fit per ſola *vaſa extretoria*, quæ innumera ſunt, tam extra, quàm citra habitum corporis, pérque omnia viſcera ſpiſsè diſſeminata.

Horum itaque omnium vaſorum *cum arteriis commiſſionem* per anaſtomoſes eſſe, credibile eſt: ut itaque valdè celeriter movetur integra ſanguinis maſſa, per arterias ſolas tranſlata; ità cùm *triplici ductuum genere* ſimul excipiatur (quorum duo ſanguinem refluum vehunt; tertium verò illum partim rarefactum evaporat in auras, partim in alios humores, animalis œconomiæ proficuos, conficit)

ficit) si fortè aliqua de causa lenteſcat, primùm venarum utrunque genus obſtruatur, neceſſe eſt: mox verò ſi excretoria quoque vaſa perfunctoriè tantùm officia ſua agant, plurimi oriuntur morbi: inter quos Hydrops Aſcites frequentiſſimus eſt.

Quæ itaque medicamenta vehementer ſtimulant iſtiuſmodi vaſa excretoria, ſuamque vim irritativam, à ſtomacho concoquente tantùm non integram diutiùs conſervent *, maximam pituitæ copiam effundere ſolent.

* *Medicamentorum vires non retundi, ſed etiam vincere omnes colliones viſcerum.* Peckl. de Purg.

Cathartici energiam longè extra primas vias, viz. in maſſam ſanguineam, extenſa advertimus, quòd Hydropicorum aqua per ſedem evacuantur, &c. extráque dubium ponatur medicamenti purgantis quadam particula in ſanguinem admitti. Willis.

Atque hic ſtimulus duplici nomine vim ſuam exerere exiſtimandus eſt; verbi gratiâ, in inteſtinis dum ibi reſtet, & morulas quaſdam tantiſper trahat; & poſtea longè potentiùs, ubi medicamentum à ſtomacho & lacteis labefactatis indomitum per habitum corporis circumvehitur, ſanguiniſque maſſæ commiſcetur, adeóq; *univerſum vaſorum contextum* (qui *unicus* eſt per mutuas, ut diximus, cum arteriis anaſtomoſes) irritat, maximéque arterias, quòd ad ſpiſſiorem conſtrictionem magis aptæ ſunt. Cúmque iiſdem arteriis inſit maximus ſupervacanei ſeri cumulus, venarúmque utrumque genus velut obſtructum ſit à lento, & cumulato ſero, quòd tonus earum ob nimiam diſtentionem admodum laxetur & infirmetur,

tur, ideo, quâ datâ portâ ruit citata pituita, nempe per vasa excretoria, quòd jam vacua & reserata fuerint à primis intra intestina stimuli cathartici insultibus.

Stimulum autem & summam Elaterii acredinem satis ostendunt ventris tormina; item quod in extremis suis digitis pulsûs impetum inusitatum sentire solent ægroti.

Huc faciunt vim elasticam & constrictivam, non cordi tantùm & arteriis propriam & solam inesse, sed etiam ipsis venis utriusque generis, etiamsi multo mitiori gradu, & ipsis excretoriis peculiari ratione donari: quod ab accuratissimo dissectore *Stenone* observatum, & infinitis exemplis, summa fide exhibitis, confirmatum est. Bibl. Anatom.

Adde ductus excretorios intestinales, quò magis horrendo stimulo medicamenti *crudi* adficiantur, eò magis aperiri emulgeriq; credibile est. Nam quod se valde contrahit, etiam reciproco motu, nisi rigat, ex eadem proportione restitui & dilatari solet: quæ attractionis animalis unica ratio est: adeóq; illi ductus excretorii dilatati arteriarum citato propulsui opportuniores sunt: unde multò copiosiùs per eas, quòd faciliùs ruat exeátque extra habitum corporis, in intestina effunditur.

Non ignoro doctissimum *Schelkamerum* aliter sentire de lympha, quæ prodire solet vel ex ligata vena, vel à circulatione vel leviter per eas præpedita; item quæ ex vesicatorio, ferróve candente, aut aquâ fervidâ excludi solet: nempe hæc omnia Bibl. Anatom.

omnia oriri, quod vasa lymphatica in ipsa carnium interstitia, perinde ut venæ in ipsas fibras carneas desinere, credidit.

At hæc omnia mera commenta sunt: nam, concessis anastomosibus, (quas negare contra fidem sensus, microscopio adjuti, pertinacis est) illa nullius momenti sunt.

Quod autem ad *nutritionem* attinet: *perpetua arteriarum plenitudo* rem totam facilè expedit; maximè si intra excretorios ductus humores superfluos posse aliquando concoqui & in pinguedinem, & in immensum accumulari credatur: quod tamen abundè constat ex glandularum ubique corporis disseminatarum, tam naturali quàm præternaturali augmento; earundémque interdum casu & diminutione emaciatis corporibus.

Quæ autem *Willis* noster de *effervescentia* nescio quâ *expurgativa* exhibet, gratis dicta sunt, cùm omnino nulla humorum præcipitatio fusióve sit: sed quæ per se naturaliter foràs exire solent per vasa excretoria, nimirum pituita & bilis per intestina, eadem jam per medicamenta irritantia sine discrimine ejiciantur. Primò verò quæ ductibus excretoriis accumulantur, mox proximè ab arteriis, ab utroque venarum genere quod refluum sit, expellitur: idque sine ulla fermentatione; merâ & solâ cordis & arteriarum continuâ & violentâ constrictione secundùm circulationis leges, & ex naturali necessitate virium impellentium, ductuúmque excretoriorum semper patentium.

Imò illud alterum minus verum est ab eodem scriptore exhibitum; nempe Arteriarum intesti-

inteſtinalium oſcula à Pharmaco velli & reſerari; neque enim aliquid in illa deponunt, niſi mediantibus ductibus excretoriis, quibuſcum arteriolæ committuntur.

Pergo in cenſu Hydragogorum: Alterum autem remedium ad Aſcitem, *radicis Ebuli ſuccus* eſt. At is proximè ſuperiore remedio multo mitiùs aquam educit; ſed non ſine aliquâ ſtomachi offenſione, ut notat *Dioſcorides*; an fortè ob ſiccandi facultatem *Ætio* proditam, ſtomacho inutilior ſit, eúmque idcircò incendat?

Equidem ſuccum per ſe nunquam propinavi, aliis Hydragogis utiliùs admiſceri putavi. Sed ad ambuſta egregiè facit ex oleo, & ad inflammationes mitigandas remedium nulli ſecundum eſt: huic itaque præcipuæ virtutes ſunt, quæ ad Hydropicorum curam benè faciant; nimirùm aquas ſat copiosè ducendi, & inflammationes prohibendi mitigandíque.

Eadem autem, inquit *Dioſcorides*, utriuſque vis eſt, & Ebuli & Sambuci: idem *Trallianus* affirmat, *lib.* 9. his verbis, *Pulchrè purgat Sambuci ſuccus.* Unde miror quendam è nuperis ſcriptoribus noſtris * ſpecificam virtutem ad Hydropen Sambuco denegâſſe contra omnium ſeculorum fidem & experientiam.

* *Sydenham.*

Quod autem ad nobiliſſimum ejuſdem viri inventum attinet, de Croco metallorum in Aſcite dando, vereor ne multùm hallucinetur: à vomitorio ſanè ex Stibio in Aſcite dando omnino diſſuadet noſtri ſæculi facilè Princeps, & maximus medicamentorum Artifex & Inventor,

ventor, * *Mayernus*; utpote qui in omni materia medicâ versatiſſimus & ſagaciſſimus indagator fuit.

* *De Hydrope* cap. 10.

Non autem ignoro apud Antiquos, olim vomitus ex *radicibus*, ex *ſquilla*, imò ex ipſo *veratro albo*, certè ex ejus decocto, molitos fuiſſe; at hæc omnia, ineunte Hydrope, aut certè in Leucophlegmatia, tantùm data ſunt. Nam ubi aqua abundare cœpit, ad valentiſſima Hydragoga fugere conſueverunt. At † *Trallianus* contrà, omnem omnino vomitum prohibet: omnium generum Hydropis curatio inquit ille à vacuatione incipienda eſt; ſed Aſcitæ & Tympanitæ, à *ſola* purgatione.

* *Lib.* 9.

In Leucophlegmatia, inquit *Galenus*, primò per inferiorem ventrem, deinde per vomitum, medicamento, quod pituitam educat, egemus. At in Aſcite Cathartici Hydragogi tantùm mentionem facit.

Idem ſentit *Ætius*: Maximum, inquit ille, Hydropicis *ſub cutem* auxilium vomitus præſtant. At plurimùm diſtant *Subtercus* & Aſcites; nam in illo multò minus periculi eſt, & facillimè Leucophlegmatici omnium Hydropicorum liberantur: adeóque remediis emeticis ſcopus largior & tutior eſt: expedit tamen, ut dictum eſt, ut venter prius paululùm certè exinaniretur.

Deinde detur (quod tamen non admodum probo) differentia, ex ſententia *Tralliani*, inter aquam Aſciticorum, & pituitam Leucophlegmaticorum. Hinc ſequetur, cùm pituita quidam

quidam faucium & pulmonis proprius humor fit, & *per se* ſurſùm expurgari ſoleat, Emeticum aliquod remedium valdè idoneum eſſe, maximè cum per ventrem prius exinanitum, commodè id facere licet.

In confirmato autem Aſcite, de quo loquitur ♃—, ſi crocus metallorum, *i. e.* vini Emetici ad ʒjß. exhibeatur, ejus remedii hi, ut opinor, erunt effectus: nimirùm ſitis immanè quantum augebitur ex iſtiuſmodi Emetici vehementer ſiccantis naturâ? Deinde triplo plus minimùm Potionis ad languores & tormina ventriculi mitiganda, operationis tempore ex more bibatur, neceſſe eſt, quàm aqua è ſtomacho evacuabitur. Rurſùs, etiamſi ad finem operationis hujus Emetici pro more alvus ſemel atque iterum moveatur; at id plus quidem fiet ratione infinitæ potionis neceſſariò datæ, quàm in illius medicamenti ullâ vi purgativâ. Poſtremò vehementer anheloſis, quales Aſcitici ſunt, (non propter pulmonis ſaburram, & infarctum, ſed propter pectoris anguſtiam à Septo Tranſverſo ſurſùm impacto: adeóque Aſcitici confirmati non ampliùs decumbere poſſunt) Emetica data, quæ ad *duas horas* aſſiduè & *neceſſariò* vim ſuam exerant, illos poſſe pati ſine animi deliquio fatali, vix credibile eſt. At hæc fortaſſe vota tantùm ſunt alicujus inexpertis: neque à ſe alióve quovis unquam, ut opinor, temerè uſurpata fuerunt.

At eſto! concedatur hujuſmodi medicamentum poſſe exhiberi ſine gravi aliquo periculo, quid inde, quæſo, magni commodi, expecta-

expectabimus? Nam cum aqua ex habitu corporis expurganda est, id commodiùs posse fieri viis naturaliter ampliſſimis patentiſſimiſque veriſimillimum est.

At hæ viæ, *à ſtomacho ſursùm* ad fauces, ubi vis irritativa medicamenti Emetici maxima est, exiguæ admodum sunt; etiamsi pulmonum quoque exspiratio adjiciatur. Contrà vasa inteſtinorum excretoria, *à pyloro deorsùm*, & innumera, & facilè omnium ampliſſima sunt; inter quæ ductus *Wirſungeanus* à Pancreate, & Bilaris ab Hepate, principem locum vendicant; quibus insuper renes addendi sunt; utpote qui à *dejectoriis* medicamentis privatim affici solent, & quòd ex infimis quoque excretoriis ductibus meritò censentur. Deniq; aqua Aſciticorum ob lentorem, venarúmque inferiorum intolerabile pondus, à ſtomacho ad anum deorsùm, naturaliter dejicitur; ut in venis infimis pedum primùm ſtagnare solet, ita educitur medio itinere faciliùs per inteſtina, quàm ſi per ventriculum altiùs aſcendendo effluat. Poſtremò, ſi conſideretur dejectionem plurimis remediis facilè promoveri poſſe, hydragoga remedia ante omnia cujuſcunque naturæ, ſive Emetica, ſive ſudorifera ſint, utpote multò majoris ſpei, longe præferenda eſſe exiſtimamus; maximè ſi in memoriam revocare velimus, quod ante dictum est; nempe, Aquas ab Hydragogis à pulſu citato intra habitum corporis, & ab aſſidua irritatione citra illum & in inteſtinis duplici nomine & continuè illici, effundíque.

Pergo autem, ejuſdémque cum ſuperioribus notæ eſt *Iridis ſuccus*: ſcilicet aquas validiſſimè movet; imò ſanguinem, inquit *Ruffus*, ſi præter modum dederis, trahit; quod tamen nondum expertus ſum; etiamſi ſæpiùs in hoc malo, æquè ac in aliis, quibus benefacit, ad tres quatuórve uncias dederim: an fortè quod iridis ſuccus, apud nos nutritæ, mitior ſit: illud certè veriſſimum eſt, huic vim eſſe *calefactoriam*, humores craſſos digerentem; item *ſomnum* conciliandi, & *torminibus* medendi; item ad *ſtrumas* fœminarûmque locos *emolliendos* & ad *fiſtulas* utilis eſt. Atque hæ facultates illi alteri inſigniter purgatoriæ adjunctæ, imprimis faciunt ad Aſcitem, ut ex ſuperioribus patet.

In eadem verò claſſe hydragogorum *Euphorbium* eſt: cujus ſiliquæ quinque ad Hydropen dantur, ut *Ægineta* teſtatur. Item ejuſdem admiranda catapotia ex Euphorbio non oblivi ſcenda ſunt: imò ſi conſulendi ſunt Antiqui medici *Africani*; unde illud medicamentum & nunc, & ab omni tempore ad nos transferebatur; ad Euphorbium confugiunt, eique principem locum dant inter omnia hydragoga, rebus ſcilicet Hydropicorum vehementer urgentibus, *i. e.* (ut verbis *Cæl. Aureliani* utar, qui & conterraneus & tranſcriptor *Sorani* fuit) ubi plurimo humore laborant corpora, & ubi convenit curam habere, nè rurſùm corpora impleantur. At modus ejus exhibitus admirandus eſt, eodem authore, nempe *duorum vel trium cochlearium* quantitate, mulſo commiſtum, in potu datum, vel ovis ſorbilibus

bus aſperſum. Profectò id medicamentum *homini Africano* præcipuè cognitum fuiſſe oportuit. A me verò vel hoc, vel alio morbo nunquam expertum eſt. At non ignoro ejus vim Emplaſticam; quippe quòd eximiam virtutem exerere ſolet in oſſibus aut carne corruptis mundandis, integræque ſanitati reſtituendis ex veterum & noſtrorum quoq; hominum fide: de qua re conſulas velim *F. Hildanum.*

At potius in *Hypoſarca* id dandum eſt, ut innuere videtur *Scribonius Largus*: ubi omnia viſcera frigidiora eſſe videntur: ut autem ea fuit antiquorum ſententia hæ autoritates ſatis teſtantur: nempe in Leucophlegmatia ſalſamenta edat, & ſinapi, & allium, & vino utatur, & mari mixto; & aqua in totum prohibeatur: ſic *Ægineta.* Item *Galenus*: ſalſæ aquæ, nitroſæ, ſulphureæ, &c. Leucophlegmaticis utiles ſunt, at non dulces: at quis, quæſo, apud nos in aliquo Hydropico ſalſamentorum utilitates expertus eſt?

Ad *Bryoniam albam* quarto loco accedimus. Quamvis ad Hydropas ſanandos eximias virtutes, ſi veteribus aliqua fides danda ſit, habeat; nihil tamen affirmo propriâ experientiâ. Sic *Dioſcorides*: Succus è radice vere exprimitur, qui pituitam, trahit cum aqua mulſa potus: cit urinam; acrem vim ſortitur; at ejus virtutes aliæ eximiæ ſunt: inter quas, quæ maximè faciunt ad Hydropica ſymptomata levanda, hæ ab eodem *Dioſcoride* numerantur: *inflammationes* diſcutit, illita ex vino. Eclegma ex ea fit cum melle *difficilè ſpirantibus*, ſtrangulatu oppreſſis, tuſſientibus,

Pergo autem, ejuſdémque cum ſuperioribus notæ eſt *Iridis ſuccus*: ſcilicet aquas validiſſimè movet; imò ſanguinem, inquit *Ruffus*, ſi præter modum dederis, trahit; quod tamen nondum expertus ſum; etiamſi ſæpiùs in hoc malo, æquè ac in aliis, quibus benefacit, ad tres quatuórve uncias dederim: an fortè quod iridis ſuccus, apud nos nutritæ, mitior ſit: illud certè veriſſimum eſt, huic vim eſſe *calefactoriam*, humores craſſos digerentem; item *ſomnum* conciliandi, & *torminibus* medendi; item ad *ſtrumas* fœminarúmque locos *emolliendos* & ad *fiſtulas* utilis eſt. Atque hæ facultates illi alteri inſigniter purgatoriæ adjunctæ, imprimis faciunt ad Aſcitem, ut ex ſuperioribus patet.

In eadem verò claſſe hydragogorum *Euphorbium* eſt: cujus ſiliquæ quinque ad Hydropen dantur, ut *Ægineta* teſtatur. Item ejuſdem admiranda catapotia ex Euphorbio non oblivíſcenda ſunt: imò ſi conſulendi ſunt Antiqui medici *Africani*; unde illud medicamentum & nunc, & ab omni tempore ad nos transferebatur; ad Euphorbium confugiunt, eíque principem locum dant inter omnia hydragoga, rebus ſcilicet Hydropicorum vehementer urgentibus, *i. e.* (ut verbis *Cæl. Aureliani* utar, qui & conterraneus & tranſcriptor *Sorani* fuit) ubi plurimo humore laborant corpora, & ubi convenit curam habere, nè rurſùm corpora impleantur. At modus ejus exhibitus admirandus eſt, eodem authore, nempe *duorum vel trium cochlearium* quantitate, mulſo commiſtum, in potu datum, vel ovis ſorbilibus

bus aſperſum. Profectò id medicamentum *homini Africano* præcipuè cognitum fuiſſe oportuit. A me verò vel hoc, vel alio morbo nunquam expertum eſt. At non ignoro ejus vim Emplaſticam; quippe quòd eximiam virtutem exerere ſolet in oſſibus aut carne corruptis mundandis, integræque ſanitati reſtituendis ex veterum & noſtrorum quoq; hominum fide: de qua re conſulas velim *F. Hildanum*.

At potius in *Hypoſarca* id dandum eſt, ut innuere videtur *Scribonius Largus*: ubi omnia viſcera frigidiora eſſe videntur: ut autem ea fuit antiquorum ſententia hæ autoritates ſatis teſtantur: nempe in Leucophlegmatia ſalſamenta edat, & ſinapi, & allium, & vino utatur, & mari mixto; & aqua in totum prohibeatur: ſic *Ægineta*. Item *Galenus*: ſalſæ aquæ, nitroſæ, ſulphureæ, &c. Leucophlegmaticis utiles ſunt, at non dulces: at quis, quæſo, apud nos in aliquo Hydropico ſalſamentorum utilitates expertus eſt?

Ad *Bryoniam albam* quarto loco accedimus. Quamvis ad Hydropas ſanandos eximias virtutes, ſi veteribus aliqua fides danda ſit, habeat; nihil tamen affirmo propriâ experientiâ. Sic *Dioſcorides*: Succus è radice vere exprimitur, qui pituitam, trahit cum aqua mulſa potus: cit urinam; acrem vim ſortitur; at ejus virtutes aliæ eximiæ ſunt: inter quas, quæ maximè faciunt ad Hydropica ſymptomata levanda, hæ ab eodem *Dioſcoride* numerantur: *inflammationes* diſcutit, illita ex vino. Eclegma ex ea fit cum melle *difficilè ſpirantibus*, ſtrangulatu oppreſſis, tuſſientibus,

vulsis, *ruptis*, & laterum doloribus: Ulcerum phagedænis, *gangrænis*, chironiis, *putrentium tibiarum* tædio efficaciter illinitur ex sale, item inter Antidotos posita est, &c. Ad *novas* verò res propero.

Quod autem ad *Gambogium*, *novam* Resinam, attinet; illud quidem medicamentum esse valdè utile fateor, eóque aliquoties usus sum; neque me unquam illius remedii dandi adhuc pœnituit: imò hydropicam quandam vetulam *tibiis valdè exulceratis*, me eo olim sanâsse memini: ejus autem operandi incertitudo, quo humores trahat, ne dicam de torminibus ab eo excitatis, me ab eo ampliùs utendo deterruit.

Duos tamen illud præparandi modos excogitavi, quibus minori cum molestia vim suam exerat. Quorum unus est, ut benè ustuletur; deinde ex sacchari sextupla parte, s. a. *drachmales* pastilli conficiantur. Alter, ut idem linteo incluſus, ex succo limonum coquatur: deinde is succus citrinus similiter in pastillos ex saccharo ampliùs cocto redigitur, ut artis est. Hi autem pastilli egregiè purgant, & medicamento, per se haud miti, jucundè lenocinantur.

Cætera autem pleraque Hydragoga ex herbarum genere mitiora sunt, & minorum multò virium, quàm par est morbo tam atroci demando. Hujus itaque inferioris ordinis medicamenta nominare sufficiat, nempe jalapium, syrupum è spina cervina, &c. quòd *novæ* res medicæ sint, adeóque earum facultates adhuc nobis non satis constare, ut de iis judicium aliquod certum ferre possimus. Ad

Ad *metallica* tandem Antiquorum *Hydragoga* procedo; in quibus ſanè omnes characteres ad Hydropem curandum requiſiti planè inſunt.

Igitur imprimis *ſquamam æris* perpendamus: hujus autem facultates cum ſuperioribus herbaceis hydragogis ad Hydropem expertis conſentire ex veterum quoque autoritate videbimus.

Squama æris, inquit *Scribonius Largus*, pondo victoriati data, cum apii ſeminis pari pondere, ex aquæ mulſæ cyathis quatuor, Hydropicis *plurimum aquæ* dejicit.

Imò ſquama æris inter præcipua & quotidiani ferè usûs dejectoria ab antiquis numerata eſt, teſte *C. Celſo*, (*l.* 1. *c.* 12.) dejectionem Antiqui variis medicamentis, in omnibus ferè morbis, moliebantur: dabántque aut ſquamam æris, quam λεπίδα χαλκῦ Græci vocant, aut, &c.

Squama æris, inquit *Dioſcorides*, ex aqua mulſa pota, aquam trahit; aliqui farinâ ſubactam dant in catapotio: item extenuat, erodit, adſtringit, ulcera ad cicatricem perducit: addita ad oculorum medicamenta, fluxiones exiccat.

Squama æris excreſcentes Ulcerum carnes aſtringit; aſſumpta verò per os univerſum corpus expurgat. *Galeno* de Theriaca authore.

Squamam æris ad ʒj. dat *Oribaſius*.

Squama æris ad ʒjß. ex aqua mulſa aquam & pituitam ſubducit, item valde incidit, teſte *Ætio*.

Pulchrè purgat ſquama æris. *Trallianus.*

At *Æginetæ* aliter viſum eſt, & modum non ſufficere: apud quem ſquamæ æris ʒij. vel ʒiij. in catapotia micis panis efformantur.

Æris autem *flos* (ut cætera medicamenta cuprea breviter percurram) quaternùm obolorum pondere datus, *craſſum* humorem extrahit, ut *Dioſcorides* perhibet: aſtringit, & excreſcentia coercet: offuſam oculis caliginem emendat; ſed magnopere mordet; carnoſa narium, & ſedis vitia abſumit; Uvam, tonſillaſque reprimit farina ejus, cum melle admota.

Porrò *Ærugo* raſilis aſtringit, extenuat, calefacit, *vulnera ab inflammatione* tuetur. Ulcera ex oleo ceráque ad cicatricem perducit, callos & ſordida ulcera purgat, oculorum cicatrices emendat, magnopere extenuat genarum craſſitiem cum melle illitæ; ex reſina cum ære & nitro lepras abigit: authore *Dioſcoride.* Mel Ægyptiacum ex ærugine raſili in aceto & melle coctum fit.

Ad eadem inſuper *Atramentum ſutorium*, quod noſtris hominibus *Vitriolum cæruleum* audit: nam nondum mihi conſtat veteres uſpiam vitrioli ferrei *viridiſque* mentionem feciſſe, iiſque adeò haud cognitum fuiſſe.

Ejuſdem verò virtutis & originis ſunt *Chalcitis*, & *Miſy*, *Sory*: quorum vires eximias vide apud Antiquos rerum medicarum ſcriptores.

Atque ex his poſterioribus medicamentis *magiſterium quoddam Veneris* conficere ſoleo, quod aquas Hydropicorum vehementer educit,

cit, ſomnum conciliat, & præter fidem anodynum eſt: de qua facultate in Cupro vide plura apud Helmontium.

Ultimo autem loco de *Lapide Cæruleo* & *Armenio* dicam: Armenius verò etiam Anglicanus æquè benè dici poteſt, cùm apud nos maximà copiâ effoditur; nempe propè *Gordale* in *Craven*, Provinciæ Eboracenſis, & alibi: hujus autem ℈iv. dantur: purgat, quicquid craſſi & viſcoſi humoris ſanguini admixtum ſit; authore *Ætio*.

Idem de Lapide Cœruleo ſive Lazuli dictum putà ad ʒj vel ℈iv. exhibitum: pulchrè purgat; at hoc intelligendum eſt de eo lapide purgatiſſimo, qui **Ultramarine** pictoribus noſtris audit: imò quo colore intenſior (unde *inebriatus* à *Dioſcoride* appellatur) eò vehementiùs aquas movet.

Iidem autem lapides nihil aliud ſunt, quàm *purum putum æris metallum*.

Ex illis quidem *Ens Veneris* ſive flores ſalis Armeniaci eleganter cœruleos, volatiles conficere ſolebam, hoc artificio; nempe, Cape lapidis Armenii aut cujuſlibet boni metalli cuprei, & Antimonii crudi, ana quantum vis: funde ſale nitro, ut moris eſt: fit Regulus Antimonii Venereus: is jam in pollinem redigatur, ſalis Armeniaci duplicem modum adjiciendo: deinde ad menſem plus minus in humido loco ſervetur. Poſtremò, ignis tortura avocentur flores, pulchrè cœrulei collo retortæ coaleſcunt.

Iidem flores ſimiliter cœrulei habentur ex Butyro Antimonii eadem Enchireſi, ſi cum regulo Antimoniali Venereo conficiatur.

Horum autem florum, etiamſi medicamenti *Helmontiani* ſpeciem quandam præ ſe ferant, uſum non admodum probo; ut nec illorum, qui ſub nomine *Ens Veneris* in officinis veneunt. Atque hæc obiter tantùm dicere volui.

Lubet hic quoque *animadverſiones* quaſdam attexere. Lapis, inquit *Willis*, (*Pharmacop. rational. c. de Purgant.*) Lazulus & Armenius impropriè Catharticis accenſentur, quòd operationis minùs fidæ & certæ ſunt: proinde minus per ſe in iſtum finem uſurpantur. At non audiendus eſt contra veterum * fidem & recentiorum experientiam. Miſera ſanè doctrina, cujus ſolius gratia, tot & tanta medicamenta hydragoga eximia è re medica exulent, quòd minimè in ejus hypotheſi comprehendi potuerunt; cum ſal hic & ſulphur, præcipua irritationis purgativæ inſtrumenta, ſecundùm *Willis*, locum non habent.

* *Lapis Lazuli purgat melancholiam, & valet melancholicis, & eſt vehementis purgationis & metuenda.* Averr. Colliget. l. 5.

Quòd autem idem vir jungit Mercurium dulcem (ut id hic obiter notem) cum lapide Lazulo & Armenio, non ferendum eſt; eandémque ei incertitudinis & *malefidæ* cum cæteris *purgationis* notam adfigit: Cùm res aliter notiſſima eſt etiam Lippis & Tonſoribus. Etenim exhibeatur Mercurius dulcis ad ℈j. vel ℈jß. quem, quæſo, alvo tutò & certiſſimè movendâ,

movendâ, unquam decepit? à me certè ſexcenties datum, ſemper alvum commodè purgavit divinum iſtud remedium.

Deinde, etiamſi in lapide Lazulo & Armenio, utpote nativis & crudis metallis cupreis, ægrè, ut dictum eſt, ſales & ſulphura, ſolùm vi ſtomachi concoquentis eliquata, elici poſſe; at in Mercurio dulci abundant, certè ſales *adjectivi*.

Quid ergo eſt? quid meruit paupertinus Mercurius dulcis, ut è claſſe purgantium expelli oportuit? Dicam; ſales ejus *abſorpti* ſunt ab Hydrargyro metallo; perinde ut acidum quid ab Alcali, neutrúmque adeò neſcio quid inde oriri exiſtimandum eſt.

At noli timere, egregie vir; reſtituam tibi tuos ſales & tuum ſulphureum metallum: non prorſus periêre quidem: imò nec aliquid ignavum quoddam, inérſque medicamentum ex coitione, utut ſtrictiſſimâ, ceu Hybrida genitum eſt. Etenim in ventriculo receptum, plenam libertatem ſenſim adepti ſales denuò diſſolvuntur, divortiúmq; cum Mercurio faciunt: & pro ſua natura vires exerunt. Ita acetum quod oculis cancrorum adjectis inſipidum fit, dulcéve, ſi mavis, redditum eſt, ventriculi beneficio ſtatim in acetum reviviſcit: ſiquidem infinita corpuſcula ſalina aculeata, quæ integro aceto inſunt, pulveribus teſtaceis minimè abſorbentur miſcentúrve, ut falsò hactenus creditum eſt, ſed ſeorſim & inter ſe cryſtallos majuſculas & paucas fingunt: ut quæ primùm infinitis ſtimulis linguam palatúmque feriebant, jam ob eorum

craſſitiem paucitatémque vix guſtum leviter afficiunt. Veruntamen iidem ſales craſſiuſculi in ſtomacho concoquente nullo ferè negotio eliquantur, nempe in infinita ſua corpuſcula primitiva & conſtituentia diſſiliunt. Teſte oculatiſſimo & fide digniſſimo *Lewenhookio*. Sed de his rebus opportunior dicendi locus erit, cùm de Concoctione & Humoribus agam.

Illud inſuper ſilentio non prætereundum eſt: Nempè audacia *Zuelferi*, qui *Myſy*, *Sory*, & *Chalcitin*, è cuprea familia antidota egregia. contra fidem & authoritatem Antiquorum, è Mithridatio expellere voluit. Eandem quoque, ut id hæc obiter notem, infamiam inferre conatus eſt Agarico, præſtantiſſimo medicamento & eadem antidoto quoque Mithridaticâ. At hi inſultus ſunt ignari rei medicæ.

Multùm profectò doleo compoſitionem Arabum eximiam, *Alkermes* dictam, à noſtris hominibus publicè mutilatam, tantúmque medicamentum Cardiacum, qualis eſt Lapis Lazulus, ejectum fuiſſe. Sericum verò ejuſdem compoſitionis è vermiculo crudum (quicquid contrà alii innuere videntur) eximium ſpiritum (ut id hic obiter notem) ſive oleum volatile urinoſum dat, ſp. C. C. æmulum, & multo minus ingratum illud empyreuma olens. At hæc ad Concoctionem propriè pertinent, nec hujus loci ſunt.

At quorſum, inquies, hæc tua diligentia in enumerandis iis medicamentorum facultatibus, quæ vulneribus aptæ ſunt; cùm de eorum virtutibus internis tantùm ſoliciti ſumus. Reſpondeo:

Reſpondeo: Vulnerum auxilia & chirurgiam antiquiſſimam medicinæ partem & primò excultam fuiſſe autore *C. Celſo*. Cùm autem multo poſt, ut idem perhibet, morborum curatio & rerum naturæ contemplatio ſub iiſdem auctoribus nata ſit, ſcilicet his hanc maximè requirentibus, ob infirmam valetudinem ſtudiis labefactatam, Philoſophos medicamentorum internas facultates ab eorum *uſibus externis* jam ſatis cognitis, didiciſſe credibile eſt: ſiquidem ſenſus & experientia in chirurgia faciendæ multò facilius tutiúſque in ſimplicium medicamentorum viribus cognoſcendis inſtruuntur.

Atque hæc ſanè vera *medicamentorum* apud Antiquos *Analyſis* fuiſſe videtur, hæc eorum Chymia, quam admiramur, quamvis, ut video, ejus origo à paucis animadverſa eſt: nimirùm experimentorum fides à vulneribus excepta eſt: idem innuere videtur *Galenus* (*de ſimpl. medic. facultat. lib. . cap.* 17.) *Quod in vulneribus, inquit ille, nota ſunt præſtare medicamenta, id ipſum eadem aſſumpta intra corpus efficiunt*: quæ abſtergunt verbi cauſa, & expurgant in vulneribus, eadem in venis recepta, craſſitiem, ſi quæ ſit, incidunt.

Neque adeo mirum nobis videbitur, ſi admittatur corporis habitum illum tantùm eſſe, ubi integer ſanguinis motus circumagitur; extráque eum eſſe & ventriculum, & inteſtina, totáque vaſa excretoria. Igitur eadem ferèm edicamentorum exhibitio utrobique eſt, ſive ea deglutiantur, ſive artubus certè vulne-

ratis.

ratis aut ulceratis admoveantur; réſque ita innumeris exemplis confirmari potuit, ſi quis hæreat: verbi cauſa, Aloes & Colocynthis umbilico adhibitæ, alvum ſimiliter movent, acſi intra ſtomachum aſſumptæ fuerint: idem de Anodynis, idem de Hydrargyro in ſaliva movenda, ſive unctione, ſive catapotiis uſurpetur.

At hæc viam ſibi faciunt, vulnuſcula quædam excitando, atque inflammationes. Ipſa autem cute vulnerata aut ulcerata, medicamenta facultates ſuas facilè exerere poſſe intelligimus: quòd venis ſic apertis iter iis intrà promovendis patet, non ſecùs ac ſi à viis chyliferis admiſſa fuerint.

Vaſa autem excretoria utrobique ſimiliter afficiunt, & ſiqua differentia ſit, ea tota in magnitudine illorum conſiſtit, ut ſuprà expoſitum eſt.

De hac autem re impræſentiarum ſatis, cùm infrà plura dicendi frequens occaſio dabitur.

Iterùm fortaſſe objicies, ex his medicamentis hydragogis pleraque deleteria & mali moris eſſe, adeóque minus tuta; imò iſtiuſmodi pharmacorum ſymptomata ferè lethalia eſſe. Reſpondeo: In graviſſimo morbo & caſu deſperato vehemens auxilium experiri melius, quàm nullum. *Deinde*, ſiqua ſint, rarò per ſe, ſed antidotis commiſta, exhiberi ſolent; perinde ut in Alexipharmacis compoſitionibus fieri ſolenne eſt. Poſtremò, quæ propriè & peculiariter gravi alicui morbo accommodata

modata sunt, facilè tolerantur, etiamsi eadem in integro corpore, sine summo vitæ periculo, dari non potuerunt: ita in Ascite, ob aquæ abundantiam, sævitia medicamenti ferocissimi parum sentitur.

DE

DE DIABETE,

Altera Exercitatio Medicinalis.

PRoximum autem & vicinum malum *Diabetes* eſt. Etenim in Hydrope & Diabete ſuperabundans aqua peccat, at in illo propter lentorem ægrè movetur: in hoc verò ob tenuitatem mirâ copiâ effundi ſolet. Antiquis etiam hominibus adeo rarus, & inuſitatus, ut miraculum quoddam eſſe videbatur, perinde ac nobis. Sed tamen in hâc Urbe, pro ſuo modulo jam cum Hydrope, cujus quædam ſpecies eſt, pari paſſu graſſatur. Etiamſi autem *Galenus* ejus varia nomina nobis tradidit, ſcilicet illum Matellæ Hydropen, Urinæ profluvium, Diabeten, Dipſacon appellando, eum tamen quàm rariſſimè accidere affirmat: imò morbum nec *Galeno*, nec *Tralliano*, nec *Ætio*, aliiſve pleriſq; è veteribus medicinæ principibus viris, ſæpius viſum fuiſſe, credibile eſt; cùm plerique omnes in illa nota conſentiunt, ab *Aretæo non memoratâ*, cujus

cujus tamen enarratio & omnium prima & accuratiſſima eſt ; nimirùm reddunt Diabete affecti, totum id quod biberunt, minimè à ſua qualitate mutatum ; quod falſum eſt, cùm eorum urina ſemper aquea & ſubpallida eſt ; nec omnino coloratior, quamvis vinum rubrum potârunt.

Itaque unius *Aretæi deſcriptionem* attendere operæ pretium eſt, ut morbi natura nobis eluceſcat. Peritonæum, inquit ille, Aſcitis conceptaculum eſt, nec defluvium habet, ſed illic permanens exundat ; in Diabete verò idem eſt humoris lapſus è venis, eadémque *colliquatio* ; at per Renes & Veſicam indeſinenter effunditur. Diuturna eſt hujus morbi creatio, & longo tempore parturitur. In morbo autem *futuro*, os humore privatur, ſaliva albida eſt, & ſpumans, perinde atque in ſiti, nondum ſitiunt, prout adventantis morbi proceſſus eſt. Quinetiam paulò plus lotii, quàm moris erat, effunditur. Sitis adeſt ; nondum vehemens, Quúmque amplius incrementum accipit, *calefactio* parva quidem, ſed *mordax* viſceribus inhærens exoritur. Abdomen habent rugoſum, venas *extantes*, totúmque habitum corporis gracilem : ipſi anxii, & animo dubii ; atque hæc quidem quando, & urinæ profluvium, & ſitis jam aucta inſigniter ſunt. Quúmque ad extremum *colem vitii conſenſus* pervenerit, protinus urinam reddunt.

Ubi Affectus *perfectus* eſt, velox eſt *carnium* & membrorum in Urinam *colliquatio*, & feſtina mors advenit. Neque enim cum intermiſſione lotium reddunt, ſed perinde atque cana-

les

les laxatì ſunt, *indeſinens* eſt *profuſio*. Sitis intoleranda eſt, potus copioſus, multitudini tamen lotii non reſpondens; copioſiùs enim lotium redditur, neque eos quiſquam nec à mictu, nec à potu inhibere poteſt. Quod ſi vel punctum temporis inhibeantur, ſiquidem à potu os ſiccatur, corpus areſcit, viſcera ipſi ſua conflagrare opinantur, omnia faſtidiunt: ardentiſſima ſitis adeſt; ſin autem vel parum temporis à meiendo abſtinuerint, intumeſcunt lumbi, teſtes & ilia: cúmque remiſerint, lotium quidem calefactione profundunt, tumidæ verò partes detumeſcunt; in veſicam enim confluit exundatio. Durant ſanè aliquod tempus, licet non admodum diu; nam cum dolore meiunt, atque atrox ſit liquatio: neque enim ex potu aliqua inſignis portio in corpus abſumitur, & carnium magna copia in Urinam eliquatur. Atque hæc hactenus de ipſius morbi accidentibus, ejus autem rationem reddere deinceps paucis aggrediar.

Multum quidem intereſt an Renes, ut Veteres crediderunt, an ſtomachus & inteſtina, maximè tenuia, primò afficiantur; frigida ejus cauſa ſit an calida; nam parti maximè laboranti ſuccurrendum eſt, ídque remediis cauſæ accommodatis, ſiquidem curationis rationem cum proſpero eventu inſtituere velimus. Renes quidem & Veſica & ipſe Coles afficiuntur, ídque non ſine aliquo doloris ſenſu. At morbi tamen primaria ſedes ſtomachus eſt & inteſtina tenuia: hujus autem rei indicia ſunt; quòd hic primùm ægrotant; quòd iis pertinax & inextinguibilis ſitis eſt, cujus

cujus fons ſtomachus eſt: quòd viſcera ipſi uri videntur, ignéque vehementiùs ſe ardere putant; item quòd facilis & *feſtinans ingreſſu* Potionis cujuſlibet eſt in corporis habitum etenim humoris exitus non ita ſubitaneus & perpetuus eſſet, niſi ejus ingreſſus par fuiſſet Igitur veteres malè Renes accuſâſſe exiſtimo ac ſi eorum proprius affectus eſſet: imò interdum hujus morbi affectis Renes potioni exitum omnino non dant, cæteris enim ſymptomatis ſævientibus, authore *Aretæo*: adeò feſtina mictio hujus morbi ſignum pathognomonicum ſcilicet proprium & perpetuum non eſt. Ab inteſtinis autem calefactis & inflammatis ſubitò Potionem rapi & abſorberi ſolere probandum reſtat; nimirùm quòd in integro corpore & benè paſto venas lacteas potionem, certè coloratam *, non admodum admittere, cùm aliàs jejuno, bidui aut triduiputà, quicquid aſſumitur, ſi craſſius & crudum ſit, multo magis tinctum, vel patulo ore hiare & feſtinanter ad ſe trahere, & ad ipſa vaſa ſanguinea ulterius propelli; à longo verò jejunio ſtomachi & inteſtinorum ſiccitatem, calorem & febriculam oriri, neminem latet. Rurſus diuretica, etiam mediæ virtutis, ferè calefaciunt; at valida pleraque aut multùm rubificant, aut verè epiſpaſtica ſunt, ut Allium, Sinapi, Cantharides & id genus plurimæ Inſectæ Beſtiolæ, ut formicæ, apes, multipedæ; item Scinci, &c.

* Vide Phil. Tranſact. n. n.

Deinde viſceribus ſemel inflammatis vitium per habitum corporis ad ipſos Renes, Veſicam

&

& Penem transfertur : imo meram aquam, & quæ inter diuretica ex ſua natura mitiſſima ſunt, ardorem inteſtinorum ampliùs incendere, propter characterem ab inteſtinis vitiatis ſubitò iis impreſſum, credibile eſt.

His ita poſitis, nimirùm Potionem omnem utut crudam & per ſe mitem ſubito vehementer diureticam & acrem fieri, ſcilicet à ſummo ſtomachi & inteſtinorum ardore : Potionis autem cujuſvis cruditas in eo conſiſtit, quòd ejus natura ex magna parte immutata ſit, ſiquidem vinum non aceſcit, nec alii liquores potati multùm à ſuis facultatibus alienantur propter feſtinum, putà, ingreſſum in corporis habitum : ab hac tamen ſolà potionis contaminatione, cruditati ſuperinductâ, non ſequetur, ut, cùm ea intra habitum corporis recepta ſit, ipſam lympham fundat, ſecúmque exitum admodum feſtinanter capeſſere cogat ; ſcilicet ab arteriarum vehementi inſultu. Aliud itaque requiri neceſſe eſt ; id quod etiam ægroti anxietas, & ipſæ venæ plurimùm intumeſcentes ſatis indicant ; nimirùm facultas aliqua deleteria ſive venenata, omni Potioni, præter naturam ſuam, impreſſa. Atque huic rei abundè quidem ſatisfiet, cùm morbi cauſæ procatarcticæ & efficientes infrà enarrabuntur.

Paucæ autem Hiſtoriolæ à me expectandæ ſunt, eædémque ferè mancæ propter hominum infortunium, qui de hac re nova & improviſa dubii & incerti, niſi nimis tardè auxilium quærere non ſolent ; imò *Willis* noſter, hujus generis morbi exemplis, non abundat, cùm

cùm unicam tantùm Hiſtoriolam, eámq; valde imperfectam, illíque reliquíſque medicis ſimul conſultis, communem exhibet. Utinam tanto viro placuiſſet, aliquot è crebris inſtantiis tam ignoti & rari morbi, quæ ei occurrere ſolebant, literis commiſiſſe.

ÆGROTUS 1. § Vide Caſum 16. ſuprà poſitum in Hydrope, huic morbo valde affinem, utpote ex eadem causà procedentem.

ÆGROTA 2. § Puella quædam ſexdecim annos nata, alvo admodum adſtrictâ, aliàs firmâ valetudine gaudens, animi cauſa, ad decem dies multum aquæ ſulphurulentæ dictæ in vicinia *Knaresborough*, hauſit. Quid fit? plurimum urinæ aqueæ & frequentiſſimè minxit; item huic circa ſtomachum ingens ardor, ſitis intolerabilis, nulli Potioni cedens, at hæc omnia citra linguæ ariditatem; raucedo; vigilia perpetua: in Urbem verò *Eboracum* tandem rediit, & mictionem mox diarrhœa excepit, cæteris adhuc ſymptomatis eam graviſſimè affligentibus: & ut mictio Veſicam, ita dejectiones ipſum anum dolore quodam ardente jam afficiunt. Amygdalatis potionibus & lacticiniis vix fœminam poſt aliquot menſes à ſiti & diarrhœa ex integro recuperare potui.

ÆGROTUS 3. § Dom. *Sampſon*, mediæ ætatis vir, Pharmacopola *Londinenſis*, gravi Diabete correptus eſt, habitus corporis hebetioris, & obeſi, & ut iſtiuſmodi hominibus

bus in hac urbe fieri ſolet, per hyemem plurimùm anheloſus, catarrho inſuper affectus: ex neſcio verò cujus perſuaſione libenter Opiata nocte ſumpſit, idque frequenter & multùm, quod mihi ingenuè affirmavit; ad ſitim autem & linguæ ariditatem, Opii genuinos effectus mitigandos, idem illi aquas *Epſomenſes*, ſi benè memini, de die propinavit: ex horum autem uſu gravis Diabetes ortus eſt; evaſit tamen ſolà remediorum tam pernicioſorum abſtinentià. Anno verò proximè ſequenti iiſdem malis, ſed vehementius affectus, & jam Diabetes ſuperioris anni oblitus, iiſdem etiam uſus eſt remediis. Quid fit? Diabetes iterùm hominem graviſſimè adortus eſt: ferè die noctéque nulla mora minxit, idque non ad modum ſtillicidii, ſed ad aliquot uncias una vice: ut viginti aliquando vitrea pocula hujus Urinæ pallidæ & ſubturbidæ plena ex ordine prope lectum ſuum numeravi, velut oſtentationis cauſa: nam remedia nulla à me, alióve quovis medico, quod ſcio, petebat, præter unum Opium, varia arte & lenocinio paratum: poſt menſem autem tanto malo ſuccubuit vir optimus, & meliori fato dignus.

ÆGROTUS 4. § Illuſtriſſimus Comes—— juvenis, obeſus, ex potione maturinà mellis *crudi* ex vino Canarino (ut mihi ſcriptum eſt à medico ejus, ſanè doctiſſimo viro D. *Muſgrave*, cùm conſilium meum literis poſtularet) graviſſimo Diabete affectus eſt: omnia autem remedia fruſtrà adhibita ſunt. Antequam verò meis uſus eſt, *Londinum* venit,

venit, & ſoli curæ *Rat.* ſe commiſit; is autem, ut ex neceſſariis ejus didici, aquas medicatas *Epſomenſes* ad ℔x. quotidie illi propinavit, & Opium nocte largâ doſi; funeſto ſanè eventu; nam intra octiduum mortuus eſt.

ÆGROTUS 5. *Adoptivus ex* F. Hildano, *Cent.* 5. *Obſ.* 53. § Puer quidam 7 annorum uſu acidularum *Greisbacenſium*, in tantum Urinæ profluvium incidit, ut an unquam ſimile viſum ſit, valdè dubitem. Hinc ſitis talis ſupervenit, ut ſingulis noctibus pluſquam libras x. aquæ (quantitatem vini, quod admiſcebatur, non obſervarunt adſtantes) ebiberet, eodem modo protinus, nihil alteratam, iterum emingeret.

Quibus medicamentis, ſcilicet lacte amygdalato, pullorum juſculis, &c. ad pleniſſimam ſanitatem reſtitutum puerum fuiſſe; vide plura apud ipſum *Hildanum*. Tamen denuò in eundem morbum graviter incidit, quod vinum aquâ dilutum, à medicis denegatum, iterum ſumpſerat, & mortuus eſt.

ÆGROTUS 6. § Hortulanus quidam in Suburbiis *Weſtmonaſterienſibus* habitans, mediæ ætatis vir, olim multùm Lue Venerea afflictus, ab agyrta quodam Antimonium, neſcio quod diaphoreticum, ad herpetem fœdum & valde moleſtum tollendum, ſanguiníque purificando datum, ad plures dies ſumpſit; at id ſemper citra ſudorem contigit. Quid fit? gravi Diabete correptus eſt: huic urina infinita, at aliquanto, ut memini, coloratior;

ratior ; ſitis implacabilis, anxietas & jactitatio perpetua : me tandem accerſivit ; at nimis tardè ; nam hominem morientem inveni.

ÆGROTUS 7. § Dom. *Wilſon* ex Cohorte Prætoria Miles ſtrenuus, mediæ ætatis vir, catarrho vehementi affectus eſt : cui malo medendo ſic medicus quidam magni nominis præſcripſit ; nimirùm Syrupum quendam è decocto Balſami *Capivi* dict. ex aqua & ſaccharo confectum, liberaliter potandum juſſit ; item tam manè quàm veſperi ad duo grana Opii, in pilulis de ſtyrace dictis, devorandas dedit : his autem remediis catarrhus quidem ſuppreſſus eſt : at matulæ Hydrops ortus eſt, & ad minimum bina congia Urinæ limpidæ minxit ſpatio 24 horarum : poſt decem dies aut circiter, vix eloqui potuit, ut à circumſtantibus audiretur ; ſudore frigido ex toto maduit, manus lividæ, & jamjam moribundus à neceſſariis non ſine ratione exiſtimatus eſt. Me vocàrunt : ipſe verò tam ad præſcripta, quàm ad morbum benè attendi ; nullóque negotio hominem ex Orci faucibus eripui : vinum cum gingibere coctum illicò ſiccandum volui, & quantum & quoties pro viribus id facere potuit : cætera autem medicamenta omnia ſuprà comprehenſa prohibui : interim tenuem aliquem hauſtum ex aq. lact. pro more, ad ſitim leniter temperandam, propinavi ; ea autem nocte & craſtino die multò minus minxit : item incaluit, ſudore ſiccato : altero die è pullo cocto comedit :

comedit: post triduum ampliùs, præter omnem opinionem, convaluit & foras ambulavit, & jam à multis annis sanus in hac urbe vivit.

ÆGROTUS 8. § Hic autem Casus, etiamsi propriè ad Diabeten non spectat: quia tamen remediorum suprà multùm memoratorum naturam ulteriùs indicat & confirmat, ad hujus quoque morbi intelligentiam aliquo modo faciet. D. *Chamb.* Quadragenarius, egregius vir & summus Mercator *Londinensis*, catarrhi fortuiti impatiens, aliàs robustus, & boni & plenioris corporis habitûs, pilulas *Matthæi* dictas, aut alias Opio magis refertas, à quodam Chirurgo sumpsit, item aquas *Epsomenses* de die siccavit. Quid fit? tanto sudore affectus est, ut indusia ter quatérve indies & sæpiùs nocte mutare coactus est: forte ejus filiolas, quas meæ curæ commisit, pro officio & ex more visitandas veni; & earum patrem, hominem satis carnosum, & florenti ætate & valetudine conspicuum, inveni pallidum, languidum, emaciatum, & per ipsas vestes sudore vehementer madentem: hæc autem omnia ingenti admiratione spectabam attonitus. Spiritum Vini tinctura cerasorum nigrorum medicatum, quod domi præsto erat, ad aliquot uncias statim illi propinandum dedi; item ut vinum optimum rubrum merum, ad duas minimùm libras, prandio siccaret, & sic quotidie vel majori modo bibendum curavi: hinc sudor & languor disparuerunt: citò & optimè convaluit.

Historiolis

Hiſtoriolis autem hujus morbi ſic breviter enarratis, proximum eſt, ut ejus cauſas efficientes, & procatarcticas, & evidentes, quotquot hactenus extant, enumeremus. *Aretæus* verò *primò* morbum aliquem acutum hujus languoris cauſam eſſe poſſe exiſtimat, qui in renes impetum fecerit, & in criſi aliquod malignum virus latenter reliquerit. *Deinde* haud incredibile eſt, etiam aliquod pernicioſum venenum ex iis, quæ veſicam & renes infeſtant, huic effectui cauſam præbuiſſe. *Tertiò*, Quinetiam ſi quis à Dipſade morſus ſit, talis effectus illum morſum ſequitur: vulnus ſitim non ferendam accendit, ſique copioſè bibit, neque ſiti medetur, ſed ventrem obruit humore; adeò inexplebilis eſt bibendi cupiditas.

Cauſæ itaque hujus mali *veteribus* ſola venena ſunt, aut à morbo ex criſi, aut à malo medicamento, aut à quodam animali venenato. Atque ex hâc notâ ſunt pleræque cauſæ noſtris ægrotis, ſuprà comprehenſis, aſſignatæ; nimirùm mala aliqua medicamenta, primò ſtomachum & inteſtina, mox renes & veſicam maximè infeſtantia, ut Antimonium diaphoreticum, mel crudum & venenoſum, Balſamum *Capivi* dictum, Opium.

His autem adjicere licet *vina* vel arſenico, vel ſulphuris fumo nimiùm *medicata*; *Tiræ*; Terebinthinata medicamenta; Spiritus vini *medicati*, & id genus plurima alia præter modum aſſumpta. *Aquæ* denique muriaticæ ſive ſulphurulentæ, aut aliàs ex ſalibus & metallis terreſtris *imbutæ*.

Cùm autem colliquatio ſanguinis ex *Arte*
hujus morbi præcipua cauſa, & formalis rati
ſit, ſanguiniſque ſerum, prout renibus appella
tur, copiosè effundi. Cauſæ verò evidente
ſint ſuprà enarratæ; quæ chylum primò, mo
ipſum ſerum nimiùm colliquare aptæ nat
ſunt ob vim quandam ſcepticam ſive deſete
riam: ideo, quo jure, quâve injuria illa vu
garia & trita medicamenta accuſari poſſint
ut breviter oſtendamus, operæ pretium eſſ
putavi.

Imprimis, Itaque rem cum Antimonio dia
phoretico dicto privatim habemus. At *Tulpi*
us aliíque jamdudum vires ejus maleficas no
tárunt.

De venenoſo melle ſatis conſtat ex Hiſtori
naturali.

De Balſamo Capivi, aliíſque Terebinthina
tis cum exceſſu aſſumptis, nemini dubitare li
cet, cùm vera *ſeptica* ſint. Idem de Opio
perhibetur, nempe veſiculas excitare ſolere
cuti admotum.

Vina quidem per ſe ad quodvis venenum
alexipharmaca ſunt, nec ideo culpanda. I
taque non libenter aſſentior *Willis*, dicenti
In noſtro ſeculo compotationibus, & imprimis v
ni meracioris ingurgitationibus dedito; ideo affe
ctûs hujus exempla & inſtantias ſatis crebras, tam
tum non quotidianas, occurrere. Quòd tamen
ex veterum hiſtoria, certè Græcorum, abun
dè conſtat, illos longè ſuperáſſe noſtros homi
nes vini meraci potu & enormi ebrietate: Ve
runtamen ipſis ferè incognitus morbus Diabe
tes fuit. Illa itaque, quæ a noſtris venefici
œnopoli

cænopolis vino adjici ſolent, ſola condemnanda ſunt, ut Arſenicum & Sulphur acceſſum, & infinita alia lenocinia damnoſa; unde vina ob illorum medicationem, ſummè nociva eſſe poſſe, facilè credimus.

Ultimo loco *aquas medicatas* ſuſpicari fas eſt: Quòd autem vehementer diureticæ ſunt, & ratio & experientia, quæ in iſtiuſmodi rebus ratione potentior eſt, nos abundè docet ex quotidiano plurimorum hominum uſu. Quòd autem per ſe deleteriæ ſint, nondum ita perſpicuum eſt. Aquæ quidem *Gersbecenſes* tranſmarinæ Diabetes in puero ſolæ accuſantur à *F. Hildano*; at cujus claſſis illæ ſint, neſcio; illud quidem benè ſcio, aquas Gallicas omnes medicatas à D. *de Clos*, coram Collegio Naturaliſtarum *Pariſienſium* examinatas, cum noſtris *Anglicanis* ad amuſſim convenire: nec aliud quid in ſe continere, quàm quod à me in noſtris multa ſedulitate inventum eſt: ideóque ſi ad res, quæ à ſiccatis aquis in fundo ampullæ manent, paulò ſtudioſiùs attendere velimus, lapidem Calcarium & Ocram à qua ferratæ denominantur, non ullius mali, certè per ſe accuſare licet: ſalia itaque perpendenda ſunt; atque ea ferè ſunt, vel ſal foſſilis, vel ſal calcarius; nam quæ de nitro neſcio quo aëreo, alumine, vitriolo, certè maturo & perfecto, ſomniant aliqui, imò totus ferè bibentium grex, mera figmenta ſunt. Igitur quòd *muria ſulphurulenta*, nimirùm liquamen ſalis foſſilis, Pyritæ diſſoluto adjunctum, deleterium eſſe poſſit aliquibus, nullus dubito, quod hujuſmodi aquæ ſæpenumerò

ſtomachum vehementer nauſeant cum graviſſimo vomitu ; item pleriſque ſitim haud mediocrem excitant & non rarò diarrhœam plurium mensium : his adde *fœdam ſcabiem* cuti ſuffundere ſæpè ſolent : quæ ita eſſe, multis experimentis plurium annorum, cum in vicinia *Knareſborough* medicinam facerem, credo, teſtórque. Jam verò illo poſito, quòd nec vomitu, nec diarrhœa, quibus viis faciliùs ejici poſſint ferantur ; venenum illud in renes & veſicam deponant, quod in cute ſolebant, credibile eſt ; in corpore certè prius haud boni habitûs.

Illud autem notandum eſt, veteres, à quibus medicamentorum facultates & uſus nobis traditus eſt, ſalem & foſſilem vulgarem * exurere ſolebant, non aliter quàm † Sandaracham : unde colligere nobis licet, eos ſali crudo ſubeſſe neſcio quid mali medicamenti ſuſpicatos eſſe ; Sandaracham quidem crudam merum venenum eſſe prodidère ; at uſtam, etiam Phthiſicis aliiſque imbecillis liberaliter dabant. Rurſus inter ſalia fontium *muriaticorum* liquamen & ſalem aquâ dulci diſſolutum plurimùm intereſt. Etenim in Fontium muria naturali, aut in ipſa aqua marina (ut cuilibet conſpicillorum ope examinanti liquidò patebit) particulæ ſalinæ ſupra fidem minutiſſimæ ſunt, cùm in muriâ factitiâ ſalis particulæ paucæ & craſſæ ſunt : ex quibus illud facilè diſcimus, nimirùm ſalis acumina infinita, ab ejus liquamine naturali, multò ferociùs in ſtomachum & inteſtina, re-

* *Dioſcor. l. 5. c. 75.*

† *Ibid. c. 71.*

néſque adeo & veſicam exeri poſſe, quàm cùm vel uſtum, aut crudum coactum ſit, & denuò diſſolutum, vel ſiccum ſumptum.

Pyritæ autem *ferrei*, quocum in iſtis aquis muriaticis aſſociari ſolet, vim cauſticam diſcimus ex uſu, ubi emplaſtris vehementer adurentibus ad ſtrumas ineſt, C. *Celſo* authore; at fontium muriaticorum, ſale Pyritarum, vim multùm acui credibile eſt; ſiquidem in hujuſmodi fontibus gravis ſulphuris etiam odor ſentitur; adeóque multo aliter in ocram hiſce fontibus diſſolvuntur Pyritæ, quàm ubi cum ſale calcario alicujus alterius fontis miſceantur: imò non rarò incaleſcit fons ab hac miſtura, ut * alibi probavimus.

* *De fontibus Medicatis Angliæ.*

Digreſſio *de Fontibus Medicatis Populo* Londinenſi *maximè uſitatis.*

CUM autem omnes aquæ muriaticæ, ſive calidæ, ſive frigidæ ſunt, ultrà centeſimum lapidem ab hac urbe diſtant, de iis impræſentiarum minùs ſoliciti ſumus; de frigidis verò *ferratis*, & *calcariis*; ſive eæ ex utraque mixtæ, ſive puræ calcariæ, item de illa *anomalâ* ferratâ, Naphtha quadam plurimùm imbutâ, nuperrimæ quidem inventionis, amplius diſſerere nobis operæ pretium erit; quòd non ſolùm huic morbo, ſed

aliis quàm plurimis infra tractandis adhiberi solent: imò tanquam arcanum quoddam & consummatum aliquod remedium, & medici propinare, & ægrotos sese capessere libenter consueverunt, casibus maximè deploratis. His adde non sanitatem tantùm ab earum usu assiduo promitti; sed & homines tantùm non, præ ætate decrepitos, juvenescere posse persuadent. Igitur è re nostra non ità multùm erit, si ad Fontes medicatos in vicinia hujus Urbis, aut certè quæ non nisi unius diei itinere ab ea distant, digrediamur: hi autem his nominibus & in Urbe passim veniunt & à suis locis appellantur; nimirùm *Hoxden*, *Streetham*, *Dulwich*, *Barnet*, *Epsom*, *Sunning-hill*, *North-hall*, *Tunbridge*.

* *Aqua* Hoxdonenses *Petroleo & Naptha quadam imbuta, sive* Bituminosæ.

In vico itaque * *Hoxden*, ad regiones *Londini* Suburbicarias spectante, aut certè uno vix lapide ab ea distante, his nuperis annis puteus effossus est aquarum medicatarum, sanè anomalarum; nam etiamsi ferratæ sunt, & subpurpureæ cum galla fiunt, scilicet à pyrite ex tota substantia in ocram dissoluto, item salis calcarii modicum habent; præterea tamen *Naptha* aliqua *subfulva*, & specie quidem à quovis bitumine, quod scio, distincta, sat copiosè iis inest: hujus autem Napthæ puræ putæ aliquot uncias, quæ matutinis horis, cùm puteus aquâ plenus est, supranatare solet, & à Putearîo diligenter collectas redemi. Vana est & temeraria quidem quorundam hominum assertio,

tio, hunc puteum contaminari, neſcio quo ſpiritu Terebinthinæ dicto, aliquâ negligentiâ Artificis olim perdito & in terram effuſo, ubi jam puteus effoditur: detur, quòd ibidem ita contigit, ſpiritus tamen Terebinthinæ idem nunc erit, atque olim fuit; ſcilicet præter ſuum peculiarem odorem ingratum, & guſtu ardentem, erit facilè inflammabilis, & aquæ haud facilè miſcibilis, miniméque per ſe concreſcens. At hæc Naptha gratiſſimi quidem odoris eſt, fœniculum aut aniſum quodammodo ſpirans; item aquæ per minima miſcetur, ut ab eâ paululùm ſubturbida eſſe videatur; item cùm per ſe aliquo tempore ſeparetur, linguam minimè ferit, ſed guſtui admodum mitis & grata eſt; &, quòd rem extra dubium ponit, in ſe facilè concreſcit. eſt autem novi generis bitumen, aut Naptha quædam, ductilis ſive lenta, mollis, ſubfulva.

Secundo loco Fontis * *Streethamenſis* aquæ hæc continent, atq; ſic ſe habent. Pagus, ubi fons eſt, altero aut tertio lapide *Londino* diſtat, ultra fluvium *Tameſis* in agro *Surrenſi*.

* *Aqua* Streethamenſes *calcaria.*

Non niſi poſt longam macerationem cum galla ex viridi obfuſcantur; adeo leviter tantùm ferratæ ſunt.

Ex hujus autem fontis aquæ duodecim libris, ineunte Junio coctis, ſalis calcarii drachmas duas & decem grana; lapidis verò calcarii quinque drachmas & grana viginti quatuor, habui.

Validissimè purgant, si quæ aliæ, & multi fæpè vomitum excitant.

Sed mihi tantisper reliquas aquas *Londinenses comperendinare* liceat. Id autem pensum ex aliquâ parte præstiti. Vide quæ de aquis medicatis Anglicanis scripsi in tertia Exercitatione anatomica de Conchyliis Bivalvibus p. 134 ubi privatim examinavi aquas *Tunbrigenses* atq *Epsomenses*.

Cl. autem *Boilæus* noster, de his *Londinensibus privatim* scripsisse videtur; nempe Tractatu, biennio post meum Libellum *De Fontibus medicatis Angliæ*, edito: is verò ex aquis medicatis Anglicanis nullam inveniri, quæ vitriolum det, audacter affirmat. Utinam ei placuisset nobis aquas nominâsse, quas hujus assertionis causa examinaverat.

Illius verò egregii viri *modi* experimenta faciendi de aquis mineralibus, ferè iidem esse videntur, ac qui à Philosophis *Parisiensibus* ex quadam aquæ paucitatis necessitate, præscripti sunt.

At in hujus viri scriptis editis desunt, quod doleo, & aquæ & eorum examina; quæ tamen omnia à *Parisiensibus* summa fide & accuratione exhibita sunt: fortasse in *Schedis suis posthumis* inveniantur.

Ego autem aquarum nostrarum medicatarum contenta *aliis* experimentis *luculentis* probavi; nec minore fide ac certitudine. At hæc nostra probandi genera, tædii, fateor, plena sunt, & aquarum copiam requirunt: adeóque festinantibus aliquibus ingeniis, & Historiæ Naturalis *ignaris*, placuit mihi, sum-

ma

ma cura & industria, veritati litanti, rursus aquam *turbulentam* feciſſe. At nugari nimiùm non licet. Et ſi noſtra non dignentur experiri *meo modo*, ſuas conjecturas, per me licet, gaudeant: profectò in re aquatica, ut video,

Quale caput eſt, talis præſtatur ſapor.

Iſtiuſmodi homines diſcant velim ex noſtra methodo & artificio, clarè admodum expoſito, noſtrarum rerum fidem certiſſimam: id quod iis & laudi & abundanti ſatisfactioni toti reipublicæ literariæ erit.

Sèd quæ ad rem noſtram præcipuè faciant, ea paucis hic repetere lubet.

In *Cuniculis* quidem, arte factis, ad carbonum fodinas ſiccandas, inveniendáſve, Vitriolum perfectum paſſim obſervare licet. At hi fontes per accidens ſunt; & *ſentinæ ſive cloacæ* potius quàm fontes medicati appellandi ſunt. Imò cùm Pyritûm tanta copia ſit ubiq; in *Anglia*, è quibus *ſolis* vitriolum oriatur, ſæpe miratus ſum vitriolum integrum & maturum in fontibus naturalibus nuſpiam inventum fuiſſe.

Vehementer tamen affirmo, jam ut olim, omnes aquas atramentoſas ex ſolo Pyritæ, quatenus tales, oriri; quod in nullo alio lapide vitriolum apud nos temerè reperiatur. Rurſus, omnis Pyrites vegetando naturaliter reſolvitur in ocram & vitriolum: halitúmq; edit in iſtiuſmodi germinatione Sulphureum. Si itaque Pyrites reſolvatur, ipſo naſcente vi-

triolo, & contingat (ut in plerisque fontibus atramentosis fieri solet) perpetim macerari, decursu aquæ præterfluentis, tum istiusmodi aquæ tantùm atramentosæ fiunt, ocràmque dant, sed minimè vitriolum perfectum. Sin autem Pyritem humido loco germinare contingat, ejúsque germinatio non impediatur, continuâ aquarum præterfluentium ablutione, istæ aquæ verè vitriolicæ fient: ut in Cuniculis fodinarum ubique fere contingere solet.

Porrò càdem certitudine affirmo *nitrum calcarium*, à me *primùm figuratum* descriptúmque, esse salem sui generis, & ferè omnibus fontibus nostris inesse, in aliis plus, in aliis minùs; ut nec *Salem Petræ* esse, nec *Nitrum Antiquorum*, audacter affirmo. (De urinoso eorum Nitro liquor, de altero Lapideo magnam cognationem esse suspicor.) Attende descriptiones & confer sales.

Præterea celeberrimæ Nitrariæ *Ægyptiacæ* salem tantùm *urinosum* præbere, ut olim actis Philosophicis *Londinensibus*, exposui. At is sal, minimè sal calcarius est: ipsum autem veterum nitrum, ut ex *Dioscoride* abundè constat, Sal Armeniacus est.

Urinosæ quidem aquæ in *Anglia* dantur, authore D. *Plot.*; imò totæ rupes sunt agro *Eboracensi*, quæ urinam vehementer redolent: neq; mirum, cùm Belemnites, & innumeri alii lapides perpetuâ figurâ donati, vel per se, vel leviter fricati, odorem urinosum valdè spirant: raréque feriunt, perinde ut Spir. C. C. dict.

Denique, & ex ipso fonte lapidescente juxta oppidum *Knaresborough*, & à rupe cadente, eandem

dem ipsissimam aquam esse, nec contentis ullatenus differre; quod repetitis experimentis de industria factis, credo: fabulæ itaque sunt & sine fundamento, quas aliqui cum *Helmontio* exhibent de Fontium spiritu nescio quo esurino, acido & corrosivo.

Hæc autem obiter posui, ne silentio assertiones antiquas nostras multâ industriâ & non contemnendis experimentis, confectas prodere viderer. Siquis tamen expectet, ut aliorum miseras ineptias contra-arguerem, sciat velim,

Multò majoris alapas mecum venire.

Sed è diverticulo in viam: *Symptomatum* verò præcipuorum in Diabete *rationes* exponere restat.

Primùm, cur urina adeò *dulcescit*, ut sacchari vel melleum saporem planè referat? At illud quidem de dulcedine Urinæ mihi valdè suspectum est; quòd apud veteres, quantùm scio, cùm reliquas omnes circumstantias mirâ diligentiâ nobis tradiderint, ejus tamen rei altum silentium est.

At esto! cùm tamen diversæ res huic malo originem dare solent, sic urina possit esse diversæ naturæ & consistentiæ. Alia ita si quando ab ipso melle, vinóve venenato, *Teove* nascatur; nempè, instar sacchari possit dulcescere urina: at ab aliis causis ortum, ut sunt Opium, aquæ medicatæ, Terebinthinata medicamenta, Antimonium, &c. Urinæ quidem gustus lenis, at minimè, quantùm me-

mini,

mini, dulcis: dulcescit autem urina, inquit *Willis*, quòd in ea combinantur sales diversæ naturæ: dulcescit verò ut mel, quod salibus combinatis adjiciuntur quædam particulæ sulphureæ ex partium solidarum absumptione. At hæ rationes nullius momenti sunt, quòd istiusmodi salium combinationes meræ fabulæ sunt, ut suprà ostensum est; quippe acetum non dulcescit ob aliquam salium diversorum coitionem, perinde ut plurimi somniârunt, sed ob solam crystallorum, è sale acido formatarum, magnitudinem paucitatémque. Deinde quemadmodum nutritio in perpetua arteriarum plenitudine, ita & solidarum partium consumptio & macies extrema in iisdem arteriis inanitis consistit: ut eadem planè sit ratio solidarum partium sanguinisve massæ quoad succum aliquem nutritium.

Aliter itaque rem exponere lubet: nimirùm paulatim dulcescere urinam, quòd primùm aquosior seri pars effunditur, mox colliquatione procedente, ipsa quoque seri pars chylosior: huic autem rei illud fidem facit; nempe Phthisicorum plurimorum ultimis mensibus insignis sputi dulcedo, ad nauseam usque molesta.

Alterum Symptoma est, *Urinæ tanta effusio*: quorsum id? fit, ut opinor, à nimiùm colliquato & attenuato chylo; à quo mox ipsum quoque serum, sive chylus veteranus, intra habitum corporis in quendam ichorem quasi corrumpitur: hanc autem opinionem firmant vehemens ardor & anxietas circa præcordia; item subitaneus potionis cujusliber intra habi-

tum

tum corporis raptus & transmissio: deinde, eorundem concoctio potulentorum præter fidem celerrima; ut vinum acidulum rubellum, verbi causa, contrà quàm vulgò creditum est, omnem naturam suam, ipso per stomachum transitu, pérque venas lacteas exuat; pérque renes tandem insipida, subdulcis, colorisque expers Urina, momento temporis effunditur. Atque hic concoctionis *Septicæ*, supra modum exertæ, à medicamentis deleteriis, admirandus effectus est.

Tertium Symptoma, omnium longè miserrimum, *insatiabilis sitis* est. At hoc ita intelligemus; si inflammatis visceribus adjecta sit urinæ infinita effusio: nam etiamsi tenuis ichor ubique facillimè possit erumpere, quà vasa excretoria sint; cum tamen faucium, *intestinalisque corporis habitus pars exterior* summè inflammata, adeóque excretionibus inepta sit, ob tensionem istiusmodi ductuum, duritiémque; cúmque renibus naturaliter patentibus, multum aquati seri exire solet, tantáque per eos jam à reliquis corporis partibus derivatio sit; non ampliùs mirum videbitur, si salivæ ductus siccentur ad maximam hominis miseriam. Quale autem vitium sit in renibus non benè video; nam *viscerum fermenta* res vana & futilis est: illud verò clarum est, eos multo & continuo effluvio posse labefactari, resolvi, ampliúsque patere: item ob eandem rationem, insignem eorum fracedinem (quæ in nulla parte major est, quàm in renibus) posse ex toto ablui, ut serum aquatum vehementer & assiduè erumpens, in Urinam minimè excoquatur.

Caulis

Causis autem Diabetis sic positis, ad remedia jam tandem venimus: eadem verò sunt, quæ ad *Hydropa* benefaciunt, *Aretæo* authore; ut universa quoque victus vitæque ratio eadem esse debeat. At duæ præcipuè Curationis intentiones sunt; videlicet, ut stomacho imprimis, sitis fonti, quæ omnium malorum etiam maxima est, opem feramus: & quòd meiendi provocatio subinde ab eà excitetur, & quod effluens secum abducit ea, quæ de corpore colliquat, & quòd frustra bibitur, cùm nullus potus, quantus is fuerit! siti medebitur. Altera intentio est ad sedandam colliquationem à veneno ortam.

Huic autem posteriori intentioni optimè faciunt, ut ad alia venena, *Lac*; item *Poma*, (id est, fructus quilibet, ut poma granata, limones, fragæ, cerasa, &c.) aquæ, quæ potui dabitur, incoquantur; item *Vinum* * *meracius* astringens, ad stomachum roborandum, idem quoque præstat ad evaporandos, & alrò dejiciendos humores; ultimò Antidotus *Hiera*, quæ utrique intentioni curativæ abundè satisfacit.

* *Vinum omnibus venenis contrarium est*, C. Celso *authore.*

Primæ autem intentioni, inquit *Aretæus*, Hiera medetur; at quæ illa Hiera est, nam innumeræ ferè Hieræ tempore *Galeni* fuerunt, ut ex *N. Myrepso* discimus: verum enimverò *Aretæo* una tantùm Hiera cognita est; scil. quæ nullo alio nomine adjuncto tunc temporis distincta fuerat: sanè inter alia multa hoc egregium argumentum est de summa antiquitate *Aretæi*. At neque Hiera *picra* esse potuit, cùm

cùm à *Galeno* ſic primùm appellata eſt; ipſum verò medicamentum ſine nomine compoſuit *Muſa Antonius*, *Auguſti* medicus, ut diſertè teſtatur *Scribonius Largus*, *Claudii Cæſaris* medicus, aliquot ſeculis ante *Galenum*. Profectò operæ pretium eſſet omni diligentia tantum medicamentum inveſtigare, ſcil. quòd ſitim Diabete affectis, tremendum ſanè ſymptoma, efficaciter tollat; nulli certè remedio, quod ſcio, cedens, poſt hujus ſeculi, multorum aliàs bonorum feracis, induſtriam. Hujus autem remedii notitiam eidem *Scribonio Largo* debemus; idque non perfunctoriè tradidit: Etenim non tantùm ipſum remedium, ſed ejus Hiſtoriam etiam, ſine quâ adhuc de tantæ rei veritate dubii eſſemus, curioſè quidem literis mandavit. Hæc, inquit ille, Antidotus Hiera dicta (quibuſdam *Picra*, aliis *Diacolocynthidos*) ab antiquioribus medicis (quo in numero *Aretæus* fuit) propter effectus ignorata non fuit: ſed *Pacchius Antiochiæ* illam uſu *illuſtravit*, & poſt mortem ejus, *Tiberio Cæſari* per libellum ſcriptum ad eum, Bibliothecis publicis poſita, in manus noſtras venit, quam antea nullo modo extrahere potuimus, quamvis omnia fecerimus, ut ſciremus, quæ eſſet. Hanc poſtea nos ſcivimus, quæ, ut ſanè, & libello ipſe fatetur, non à ſe inventa, ſed uſu exactiore comprobata, ad quæ vitia, & cum quibus, & quem ad modum data proficeret: antiquas ejus compoſitiones emendavit *Pacchius*; adeóque hæc mirificos effectus habet mirificâ temperaturâ compoſita; hinc Hiera Pacchii noſtris hominibus, inter alia nomina, meritò

meritò appellatur. Habes itaque remedium à magno medico & bene instructo, *Cæsare* quidem dignum, eíque per testamentum legatum, usu & approbatione *Scribonii Largi* ampliùs nobilitatum, &, quod anxiè quæsivimus, ad sitim tollendam commendatum, idque non simplicibus verbis & perfunctoriè, pro summa aliàs hominis modestia, sed ejus facultatem privatim ad hoc malum vehementer exaggerat.

Est stomachi vitium, inquit ille, quod cum siccitate & ardore ejus, & irrequiebili, ut ita dicam, & inextinguibili siti consistit; ἄτυον, Græci vocant; *Marcellus* Eccausin meliùs, sive ardorem, ut rectè observavit *Rhodius*, ab eo, quòd exiccat omnem stomachi humorem. Scimus quosdam *urnas aquæ* bibisse, neq; ideo sitim aliquâ ex parte in præsentia compescuisse: ad hoc, Antidoti Hieræ drachma vel ejus dimidium datum, ex aquæ frigidæ cyathis duobus, ita prodest, ut facilè abstinere ab aquâ proximis diebus possint: nec minùs Hydropicis prodest, quibus eâdem ratione datur.

Illud verò, ut idem author perhibet, supra omnium opinionem est, quod ad stomachos evidenter convenit, quùm sit virosissimum medicamentum adversus *stomachum*, ne ad levia quidem, & simplicia medicamenta aptè *dispositum*; sed videlicet in ejusmodi rebus potentior usus ratione est: expertus enim unusquisque intelligit stomacho quoque hoc medicamentum eximiè prodesse.

Remediat enim eos quibus frequenter inaccessit cibus, & eos qui assiduè inflationibus urgentur,

urgentur, &c. Vide plura apud authorem. At hæc omnia quòd magnam partem ex antidotis conſtat.

En præclarum ſummæ antiquitatis monumentum, ad multos magnóſque hominum uſus, & privatim ad Diabetem & Hydropa inventum!

Hujus autem Antidoti ſuccedaneam malè quidem, mea ſententia, ſuppoſuerunt inferioris ſeculi medici, *Archegenes* & *Ætius*, Theriacam *Andromachi*. Mithridatio quidem *Andromachus*, *Neronis* medicus, Squillam & Opium (quod obiter pono) magnâ quantitate adjecit, quâ in compoſitione ante omnino defuerunt; ut planè conſtat apud eundem Scribonium Largum ex Antidoto, πολλὰ, ſive perfecta dicta, *Marciani* medici, & quæ *Auguſto Cæſari* componi ſolebat.

At hæc *Andromachi* adjectiva medicamenta, utpote ſiccantia & vehementer diuretica, Diabetæ minùs idonea eſſe videntur. Videant tamen noſtri homines, quibus huic morbo medendo opportunum fuerit, ſi Diacodii paululum, ob mitem & temperatum effectum, aliquo modo cum utilitate exhiberi non poſſet.

DE

DE
HYDROPHOBIA.

Tertia Exercitatio Medicinalis.

AB inextinguibili autem ſiti & bibendi aſſidua cupiditate, ad ipſius etiam aquæ, omníſque adeo potionis timorem tranſire lubet: miſerrimum genus morbi, inquit *C. Celſus*, in quo ſimul æger & ſiti & aquæ metu cruciatur. Græcis Hydrophobia audit; Latinè, Aquæ Pavor.

Quemadmodum autem proximè ſuperior morbus Diabetes, à morſu beſtiolæ cujuſdam venenatæ, ex ſerpentium genere, interdum naſci ſolet; ita hic, de quo tertio loco tractaturi ſumus, Canis rabioſi venenato morſui primariò originem ſuam debet. Atque ſimiliter quoque hic, atque ille, Dei providentia, mortalibus rarò accidit. Quod tamen vehementer miror, cùm nulla domus ſine cane ſit, ejúſque totiúſque familiæ non ſine ratione præſidium vocetur; imò cùm omnium gregum,

gum, bestiarúmque ruralium assiduus & fidelis custos sit. His adde, Canes venatici plurium generum apud nos innumeri sunt, & primarii viri eorum etiam greges nutriunt; imò mulieres, cujusque ferè sortis, solius voluptatis & animi causâ, eos in sinubus suis gestare amant, & intra ipsos lectos admittere; adeò non satis est, eos esse domestica Animalia, nisi mensâ & toro quoque accipiantur: item horum plurimos rabie perire, scilicet morbo Canibus, & id genus animalibus solis peculiari, teste *Galeno*. Idcirco Providentiam Divinam magnopere laudo, à morbo omnium longè sæviſſimo, humanum genus, etiam invitum, tueri velle.

Non autem ignoro Hydrophobiam aliter, atque aliter in morborum classibus disponi. At tota illa contentio, an celeribus tardisve passionibus annumeretur, parvi momenti est. Etenim cùm rarò ante trigesimum quintum diem, aquæ pavor, à quo prima morbi cognitio est, incipiat; & quòd celerrimè deinceps hominem interficiat, acutus morbus dici potest. Veruntamen, quia post plurimum tempus morsûs inflicti ægri morte afficiuntur, & quòd ab ipso ferè morsu diversimodè sese malè habeant, etiamsi morbi genus nondum percipiatur, aut nedum ille animadvertatur; ideò cum aliis antiquorum sectis (quales fuerunt Asclepiadis sectatores, authore *C. Aureliano*) hanc *tardam* passionem esse putare licet.

Ut autem hujus morbi descriptio perfectior sit, tam ipsius canis, quàm hominis, à morsu rabiosi, conditiones exponendæ sunt.

Canis

Canis verò *insaniæ* propriè *rabies* dicitur: huic tum ferè cauda demissa, oculi inflammati, lingua exerta, citra rationem currere, deinde rursus subitò consistere. Siticulosi quidem sunt, non tamen bibunt, & plerumque anhelant. Multi sunt & adeò deliri, ut ne familiarissimos cognoscunt, sed hos primùm attingunt. Segnius ferè incedunt, & velut somniolentiores existunt; si verò etiam cucurrerint velociùs, subitò currunt, at intempestivius & inordinatè. *Rufo* & *Posidonio* authoribus anticuis apud *Aëtium*: non solùm maximo æstu, sed etiam per maxima frigora canes in rabiem agi solent. Item potum & escam averfantur: largam spumantémque pituitam naribus & ore projiciunt; torvè & solito tristiùs intuentur: in omnes passim sine latratu irruunt, æquè feras hominésque: tam familiares, quàm ignotos mordent, nec protinus infestum quidquam infligunt, nisi vulnus, doloremque; exinde morbus ille contrahitur, qui *aquæ metus* denominatur. Illúdque nôsse convenit, pavorem aquæ non statò definitóque tempore exoriri. Quidam post morsum celeriùs in passionem veniunt, quidam tardiùs: ideo etiam post annum, aut eo ampliùs afficiuntur; sed magis plures post quadraginta dies. *Cal. Aurel.* Plurimùm tamen ad quadragesimum usque diem neglectis differri consuevit. Post semestre etiam nonnullos invadit. Quendam post *annum* aquam horruisse constat, quæ nobis visa & comperta fuere: narrant & post *septennium* aquæ metu fuisse tentatos.

Jumentorum

Jumentorum Hydrophobia correptorum hæc ferè est conditio, *Vegetio* authore.

Aliquando jumenti aquas timentis signa hæc sunt, venas omnes habebit extensas, sudabit, suffusis oculis tremorem frendorémque patietur, illidet se parietibus; ex qua passione converti consuevit in rabiem.

Homini autem evenit id malum cum distentione nervorum, totiúsque corporis rubore, præsertim faciei, cum sudore & languore quodam. Aliqui auræ splendorem fugiunt; alii sine ulla doloris intercapedine vexantur; sunt etiam qui canum more *latratus* edunt, & obviam factos, morsu adoriuntur, ac mordendo simili vitio labefactant.

Cæl. autem *Aurelianus* omnium Antiquorum diligentissimus fuit in colligendis nominibus & signis hujus morbi. Hydrophobiam, inquit ille, alii Phobodipson appellant, quòd cum timore sitiat aliquis; aliis *aquæfuga* audit: aliis *cynolyssen*, veluti ex rabie canina morbum conceptum.

Antecedens certè causa passionis est canis rabidi morsus; at quidam in hanc passionem devenerunt solius aspirationis odore, ex rabido cane abducto: alii rabidi canis unguibus læsi: alii à catulo parvulo læsi Hydrophobici memorantur.

Sartrix quædam ex chlamyde scissa, rabidis morsibus sarcienda, futuris & filo linguam pro more sæpiùs admovendo.

Alia quoq; animalia apud eundem *Cæl. Aurel.* numerantur simili rabie noxia, ut Lupi, Ursi, Leopardi, Equi, Asini, etiam Gallus Gallinaceus.

Imò

Imò apud illum possibile est sine manifesta causa hanc passionem corporibus innasci.

Hydrophobiam autem secundùm *Cæl. Aurelianum* hæc ferè indicia circumscribunt: nempè, *pronis* in illum, cùm jam prætangi cœperint. *Anxietas* quædam sine ulla ratione: Atque *iracundia*, & corporis difficultas: insolitus motus: *Somnus* etiam suspensus atque turbatus, vel vigilia: & simul cibi corruptio: stomachi gravedo: crurum atque brachiorum extensio, oscitatio jugis, & impigra levandi (an ad ambulandum) voluntas: insueta etiam querela aëris, tanquam austrini, quamvis serena fuerit quies: item difficilis toleratio, atque tædium, & recusatio imbrium, *parva bibendi voluntas contra consuetudinem.*

Obtinente verò passione, appetentia bibendi atque timor primum ad ipsius aquæ visum, secundò etiamsi ejus audierint sonitum vel nomen; dehinc timor fomentationis olei. Pulsus densus, parvus, inordinatus: quibusdam saltus stomachi, torpor atque stupor articulorum; subreptio atque extensio præcordiorum ad superiores partes, & officii ventris absentia. *Urinæ reddendæ paulatim frequentatio*, tremor atque conductio nervorum. Vox obtusa & velut latrabilis: corporis canina involutio, (sive decubitus caninus) spiratio difficilis: jactatio corporis omnis ad ingressum hominum, tanquam secum aquam afferentium: rubor vultus atque oculorum, & corporis tenuitas, attestante pallore cum sudore partium superiorum. *Veretri frequens tensio cum seminis involuntario jactu*: lingua prominens.

In

In *ultimo* etiam *singultus*, & vomitus fellis, ac frequentius nigri: quibusdam etiam timor, manus oculis tenus admotæ vel circumtractæ.

Quidam se agnoscere fatentur esse naturalem, vel consuetum aquæ liquorem, cum sibi monstratur; sed commoveri cum viderint.

Soranus ipse testatur, se vidisse Hydrophobum sese hortantem, ut liquorem sumeret, nec tamen potuisse. Aiunt & militem quendam Hydrophobum, ut *Artorius* memorat, sibi indignatum, quòd in bello nulla timuerit vice, sed nunc, aquam cùm vidisset, quæ esse consuetudinis jucundæ solet, metu inenarrabili terreretur.

Eudemus, *Themisonis* sectator, memorat fuisse Hydrophobum medicum, qui cùm prænosceret periculum, suppliciter ingredientes exoraret, & cum lachrymarum fluore guttis destillantibus tangeretur, exiliens vestem consciderit.

Soranus memorat se infantem Hydrophobum vidisse, Ubera matris expavescentem.

Atque hæc ex *Cælio Aureliano*, veterum medicorum nulli secundo, exscripta habui.

Unum autem morbi sævissimi prognosticon restat; nempe ex iis qui hoc vitium senserint, *neminem* servatum esse: nisi forsitan ex Historia unum aut alterum evasisse audimus teste *Dioscoride*: *& idem alibi*; Hoc vitio tentatus nemo servari potest. Huic etiam prognostico consentiunt ferè omnes Antiqui Scriptores. Aquæ metu oppressis in angusto spes est: sic *C. Celsus*. Quùm liquorem timent,

ment, & latratus edunt, ſpaſmóque vexantur, horum nemo ita correptus, quantum ego ſcio, inquit *Scribonius Largus*, expeditus eſt. ad idem redit ſententia *Galeni*; hoc autem morbo omnium peſſimo correpti aquam timent; ac propter multam ariditatem, humidi deſiderio tenentur, cæterùm à potu abſtinent, *quia mente alienati*, id quod auxiliari poteſt, non conſiderant. Proinde fit, ut aquam fugientes inareſcunt, & convelluntur ob febrem, quâ intùs uruntur, miſerrimóque tandem mortis genere intereunt. Aquæ, id eſt, cujúſlibet liquoris timor, ubi accedit, ſummo cruciatu ad mortem eos compellit: hæc etiam prodidit *Scribonius Largus*.

Ipſo autem morbo hactenus deſcripto, proximum eſt, ut aliquot Ægrotos, pro more noſtro, exhibeamus; nempe ad majorem morbi elucidationem. At rariſſimi hi ſunt: imò in tota Hiſtoria medica, quantùm legi, tam antiquâ, quàm modernâ, vix unum aut alterum ægrum *ex integro narratum* invenire licet; quòd fortè ab iſtiuſmodi ægrotis etiam medici abhorrere conſueverunt; cùm ſaliva non ipſius canis tantùm, ſed & hominis rabioſi inficere potis eſt: neque enim infectionem aliquibus aſſidentibus, maximè ſi vitioſi corporis habitus ſint, mediante ſpiritu communi, communicari poſſe, non multùm dubitare videtur *Dioſcorides*.

ÆGROTUS 1. § *Jacobus Corton*, juvenis procerus, atque admodùm robuſtus: à Cane quodam rabioſo dextra manu leviter

morsus est; vulnusculum per se sanatum est; imò res ipsa & sibi & ejus uxori omninò in oblivionem venit. mihi tamen respondit (cùm Hydrophobia correptus est, & ea à me causa assignata est, cur aquam jam bibere non potuit) se uxori dixisse, illud sibi valdè mirum visum fuisse, quòd canis, antea sibi tam familiaris, ipsum tunc morderet: at è memoria id totum sibi exciderat. Post quadraginta verò plus minus dies de dolore quodam, totum quidem corpus, maximéque dorsum & tota circumcirca præcordia, vehementer afficiente, queritur; pallescit, huic cavi oculi, &c. Die autem tertio à primo insultu ad vesperum, circiter medium *Martium*, Anno 1682. Spiritum Vini dictum meracum, & calefactum, petiit, potavit, lecto decubuit, vomuit, noctem inquietam egit, & postridie manè valdè ægrotavit cum stomachi vehementi insultu; & quamvis *minimè sitiebat*, tamen omninò bibere non potuit; imò jam propriam salivam ægrè quidem deglutiebat; quod ipsi, ut nobis seriò multoties asseveravit, vel morte pejus erat: ejusdem autem diei manè, & Diascordii tantillum, & aquam Theriacalem ei obtulit quidam Pharmacopola. Diascordium quidem sumpsit, at aquam gustare non potuit. Atque hæc manè: Prima autem ejusdem diei pomeridiana hominem primùm vidi, lecto decumbentem; pulsum protinùs exploravi admodum tardum & interdum inæqualem; at neque id, nisi ab aliquo stomachi gravi insultu; habitus corporis frigidus, lingua non sicca, sed flexilis & humida, subalbida. Hominem

minem ſurgere juſſi, & ante claram lucem eum poſui; & quòd de neſcio quâ gravi ægrotatione circa ſtomachum multùm querebatur, aquam Theriacalem, quæ ad manus erat, propinavi: at cùm ori ejus poculum appropinquaret, inhorruit quidem, tremuítque: illud equidem maximâ admiratione ſpectabam; adeóque vinum, aquámve petii; & aquam mihi ejus neceſſarii attulerunt, quam ei ſtatim potandam dedi; ſed vehementer ad eam reſiliit, & ejus ſtomachus modo quodam inſolito valdè intumuit, & tunc pulſus ei multùm tremulus & commotus eſt: ampliùs autem eum ad bibendum provocavi; ſed ut ad ejus os aquam propiùs moverem, magis magiſque attonitus, caput retro avertebat, ſingultiens, & eam torvis oculis intuens, non ſine dentium ſtridore, tandem & vociferatione. Illud vehementer miratus ſum, nec ejus ſymptomatis rationem ullo modo reddere potui; diu verò cogitabundus, feliciter mihi in mentem venit, hunc *Aquæ metum* eſſe, mihi tantùm ad hoc tempus ex libris cognitum, nondum tamen viſum. Quo animadverſo, iterùm atque iterùm hominem ad bibendum provocavi; & toties illum valdè perturbatum expertus ſum, maximè ad aquæ appulſum: Tandem uxoris matrem & ancillam adſtantes interrogavi, quâ corporis parte nuper vulneratus eſt; quâ quidem quæſtione confuſæ, reſponderunt, Quare id quærebam ſe velle ſcire: Illum à quodam cane morſum fuiſſe dixi. Id verum eſt, ipſe ægrotus territus ſubitò mihi reſpondit, à cane cujuſdam *Sutton*,

vicini mei, morsus fui; sed vulnus jamdiu sanatum est. Posthæc hominem rursus decumbere jussi, illúmque reliqui. Uxorem autem & necessarios alibi domi conveni, & ejus mortem, ut rem certissimam prædixi; siquidem tardiùs esset, quàm ut opem aliquam ferre potuerim; item neminem præter custodes, strenuos aliquot viros, illi adesse permittere volui.

Venam autem in brachio demorsæ manûs statim secandam curavi; vulnus scarificatione profundiore aperui & vesicatoria superinjeci, eadem regioni interscapulari, tibiis & brachiis ex interna parte admovi: item Antidotos famosas & usitatas, ut Theriacam *Andromachi*, cinerem Cancrorum fluviatilium, Rutam, Agaricum, &c. formâ boli propinavi. Illud autem notandum est, *solida* quæque cochleari assumere potuit, (quod ut jam video *C. Celsum* non latuit) sed id non sine multo tremore & metu; obnixè supplicans, ut cautè id fiat, neque aliquis ea subitò & improvisò afferret, & ut in ejus manus leniter deponerentur; quibus acceptis, manum suam suspensam paulatim versus os dirigens, subitò cochleare intra id, velut ejaculando, conjicere voluit, & dicto citiùs, velut *canis ad offam*, quicquid in cochleare contentum est, deglutire, idque multò expeditiùs, voraciúsque quàm est hominum aut consuetudo, aut natura. Ex variis autem Antidotis aliquid singulis horis ad multam noctem sumpsit, & semper ad modum jam descriptum: item Potionem plurium generum subinde obtulerunt die noctéque, quam tamen

tamen nunquam ſine horrore vidit, *gravi ſtomachi motu ſuperveniente*. At Salivam diglutire ei horrendum fuit; perinde, acſi mortem ipſo momento inferret. Nox illa ex toto inſomnis fuit.

Poſtridiè verò ejus ſanguinem, è venis miſſum, diligenter inſpexi; optimè quidem ſe habentem, & colore, & conſiſtentia, & proportione utriuſque partis ſeri ac craſſamenti rubri, & ſanorum ſanè quàm ſimillimum.

Febricitavit jam primùm, & pulſus jam celerrimus, fortaſſe magis à calidis Antidotis, multoties exhibitis, & vigiliâ perpetuâ & animi anxietate, quàm à morbo. Aqua denuò oblata eſt, ſed fruſtrà; imò me magnopere rogavit, ut non ampliùs ei moleſtus eſſe velim, ut ſaltem quietè mori ſinerem, adeò aqua ei terribilis, ut nihil ſuprà; ſed & omnia alia quæcunque illi jam terrorem incutere dixit; ejus mortem jamjam inſtare ſentit, quòd animo, inquit, penè defecturus ſum; & admodum pallidus, & cavo & tenui vultu erat.

Multâ autem difficultate hominem veſtitum perſuaſi, ut ſe in faciem inclinaret, lectóque incumbentem, ſeſe ſuper ventrem proſterneret; pectore tamen & vultu in terram ultra lectum liberè deorſum proſpiciente: nam mihi veriſimile eſſe videbatur, ut hoc corporis poſitu (ſcil. *canino*, aut quadrupedum more, quàm erectiore, humanóque) faciliùs biberet. Itaque cereviſiæ tenuioris Urnam capacem ipſius ori placidè ſubjici curavi; quam, protinùs ut aſpiceret, incredibili gaudio amplexus eſt; & ejus odore ſe admodum

refici dixit; potionemque jam cum insigni voluptate vidit; séque minimè dubitare, quin totam urnam siccare posset, affirmavit; & qui jam tantùm non moribundus videbatur, jocosè loquutus est, & cum uxore & necessariis ejus multa lepidè & jucundè confabulatus est; inventionem meam mirificè laudat, mihíque gratias quàm maximas ex animo dedit, &c. Caput autem versus cerevisiam maximâ festinatione imperúque movebat, sed frustrà, nam, quoties labia aperuit, stomachus vehementer offensus est; linguam jam exeruit, ac si lamberet; sed cum vel summo ejus apice cerevisiam tangere contigit, territus resiluit; bibendi tamen vana imagine usque delectatus est; amphoramque è conspectu ejus subducere ancillam fine noluit, & quoties eam parùm & leniter subtrahere conata est, odorem sequutus est naribus, canum more, follicans. Diu & multùm sic frustrà fatigatus, se jam plurimùm offendi dixit odore cerevisiæ *tenuioris*, scilicet nimiùm vapido & languido; ídque sibi, nè biberet, impedimento esse; itaq; *alam* (fortiorem cerevisiam nostratibus dictam) petiit. Atque illa ex voto dicto citiùs oblata est; sed post innumeros conatus, & linguam millies, canino more, exertam, neque ex ea vel primis labiis gustare potuit. Atque hâc positione modò ventri incumbens, modò manibus & genibus innixus, integrâ minimùm horâ persistebat (*Tantalum* agens) at omnino citra potionem. Deinceps tenuis fistulæ, è pennis coagmentatis confectæ, alterum caput ejus ori, atque alterum cerevisiæ, immittimus;

mus; ſed illo Siphone uti non potuit; atque idem eſſe videbatur, ac ſi quis illum Canis ori intruſiſſet. Ita vexatus, me perſuadente, tandem decubuit, & non multò poſt exitum meum nervorum contractione correptus eſt, ore ſpumavit, *latravit*, adſtantes dentibus petiit.

Hoc autem paroxyſmo finito *Elleboriſmum* in bolo propinavi, quod libenter avidéque, perinde ut cætera, ſumpſit, ab eo ter quatérve copiosè vomuit, eóque ſe multum levari dixit; tamen ſubinde convellebatur, & in acceſſionibus ſemper deſipiebat. Poſt quatuor autem horas hominem rurſus viſitavi, & jam Sacerdos etiam accerſitus eſt, quocum multa loquutus eſt ſobriè & piè, precéſque publicas ab eo repetens, & ſacramentum menſæ Dominicæ vehementer petiit; quod tamen propter morbum dare non licuit; Teſtamentum ſcribi juſſit & rationum libros inſpexit. Poſt hæc rursùs hominem ad bibendum ſolicitavi, & jam promptè ſeipſum in ventrem ſua ſponte vertebat, omníq; artificio & ingenio uſus eſt, ut de cereviſiâ capiti ſubjectâ biberet; ſed nunc ut olim fruſtrá. Inſuper poculum exiguum argenteum, Potionis plenum, in ejus manum tradidi; quod, cùm prope os leniter & ſuſpensâ admodum manu admoviſſet, ſubitò intra proprias fauces illud ejaculare voluit, ut de bolis facere conſuevit, ſed dentibus aliſum, in amphoram ſubjectam cecidit.

Illum autem, cùm non meminiſſem, toto decubitûs tempore minxiſſe vel ſemel dejeciſſe: ideò enema dari curavi, quod protinùs rejecit & convulſus occubuit. At eum non

minxisse, & satyriasi molestissimâ correptum fuisse, (de qua plurimùm questus est, maximè cùm in genibus & manibus incumbebat lecto) à vesicatoriis potiùs quàm à morbo oriri, verisimilius mihi esse videbatur; at lecto postea *Cælio Aureliano*, Antiquorum diligentissimo (si quis alius) scriptore, ipsius morbi unum *è propriis signis* esse cognovi.

Nè quid autem omitterem de iis, quæ aliquo modo ad morbi intelligentiam facere possint, insuper dicam, me quandam mulierem è propinquis ejus forte convenisse, cujus filia, ut mihi retulit, valdè anxia erat, nè illa quoque periclitaretur, quòd hic vir à suâ domo redeuntem puellam nocte conducere ad ædes maternas voluit; séque meminisse ejus manum, quâ illum tenebat, totúmque corpus tremuisse, & frigido sudore maduisse, multúmque secum murmurâsse; ut illum rogaret, quomodo se haberet; respondit, post operam quotidianam, (nam supellecticarius erat) ita se malè habere nuper consuevit.

Neque illud silentio prætereundum est, ipsum canem, à quo morsus est, hominem eà nocte sequutum esse: imò ipse canis vivus & sanus esse videbatur, quo tempore homo mortuus est.

ÆGROTUS 2. § Ad hæc: D. *Widdow*, ipso authore, mihi hæc narravit; nempe ad illud tempus, quo *Corton* morsus est, ab eodem ipso cane nigro ejusdem *Sutton*, Catulus in ejus officina morsus est. Postridiè autem à morsu idem Catulus & Dominum & ancillam,

ancillam, illum in manu, hanc in tibia mordebat, & eo ipso die moriebatur. Post mensem verò malè se habuit, & cordis dolore vexatus est, non sine aliquo tremore & metu, per triduum vix dormivit, sanguinem mitti curavit & melius se habuit. Ancilla autem de nulla noxa adhuc querebatur.

ÆGROTA 3. § Puella quædam, duodecim annos nata, à cane rabioso morsa est ad Talum: cutis autem ejus non lacerata est aliquo vulnere; at penitùs impressi sunt canis dentes, eorúmque vestigia ad aliquot dies manebant: huic autem in ea parte nescio quis *dolor Urens*, per intervalla accedens: à sexto verò, ut memini, die à morsu adeò intolerabilis fuit, ut præ dolore vehementer vociferavit; pungente, atque urente dolore, ac si carbone aliquo vivo afficeretur; is verò dolor usque ad genu ascendebat; imò eo tempore planè aliena loquuta est.

ÆGROTA 4. § Quædam mulier, sexaginta annos nata, ex matre vehementer phrenetica; ab ipsis cunabulis (ut mihi à fide dignis relatum est) hujus mali materni quædam signa habuit: e. g. nunquam in vita nisi pitissando, & cum nescio quâ difficultate, bibere potuit; contrà, cibum & multum & avidè sumebat: aquam semper vehementer inhorruit, ut naviculæ in flumine se nunquam committere persuaderi potuit; imò iter facturæ vehiculo, aquæ metu supra modum affecta est; item repentinos pavores sine causa vehe-

menter passa est: subitò & supra humanitatem, prætérque omnem rationem (aliàs mitissima Fœmina) irasci solebat.

ÆGROTUS 5. § Quidam quinquagenarius, Mercatoribus notissimus institor, habitans in Pye-alley, ad vicum vulgò dictum Fenchurch-street: morbo quodam valdè inusitato ex 25 annis graviter affectus est: me verò per Pharmacopolam vicinum accersivit ejus uxor, ut de re, per neminem adhuc vel innumeris remediis levatâ, saltem judicium meum ferre velim: hominem vidi athleticum quidem & aliàs sanum, & dum ei adstabam, bis aut ter convulsus est ad hunc semper modum; nimirùm, caput ejus *de humero ad humerum* admodum veloci vibratione concussum est, non sine dentium stridore; idque si nocte in lecto contingat, quod tamen sæpissimè fit, cum quodam horrendo murmure perpetrari solet; ut ejus uxor nobis author fuit; hæ autem *vibrationes* tanta pernicitate transactæ non diu durant; tamen cum frequentes sunt, hominem supra fidem fatigant; ad plures verò menses in anno nihil istiusmodi mali patitur, sed integer est. Ego autem, cùm is *canimus concussus* planè mihi visus fuit, hominem protinus interrogavi, quoties (Pharmacopolâ præsente) & quibus corporis membris Cane morsus est? At mihi non sine gravi iracundia respondit, bis: sed utrumque in tibia, & sibi vel puero vel adolescentulo contigisse. Cùm hæc mea interrogatio hominem valdè morosum

morosum reddiderat, parum aut nihil amplius loquutus est, eique valedixi.

Elapso autem anno, rursus, suâ jam sponte, eodem Pharmacopolâ nuncio, me rogavit ut ad se venirem; excusatione autem ab ipso præfatâ. Ejus malum à Canum morsibus, tibiæ olim inflictis, quorum cicatrices, nudatâ tibiâ, mihi libenter ostendit, posse oriri, verisimile est; maximè quod ejus Uxor sæpius observaverit istum stridorem, & dentium concussionem & murmurem in nocturnis Paroxysmis usitatum, canem quendam latrantem valdè propè imitari; aliâque non dicenda mihi narravit, quæ nobis fidem utique faciebant, me de morbi natura rectè conjecturam feciisse; opémque meam suppliciter rogârunt, quòd quò vir suus senescat, eò etiam malum gravius inveterascere & multò pejus fieri. Pulverem autem *Antilyssum* diu sumendum præscripsi, &, ut memini, aliquoties immense *Helleborismum*; de effectu autem medicamentorum, & an illa sumpserit, nunquam audivi; & istiusmodi homines citò remediis satiari credibile est: & si boni alicujus eventus fuerint, sanè præter expectationem meam id esse, propter diuturnum vehementis morbi malum habitum. At Ægrotus jam vivit, ut mihi nuperrimè narravit ipse Pharmacopola, *vicinus ejus.*

☞ Ægroti quidam (*manuscripti* ex minio) ad marginem cujusdam libri *San. Ardoin* de venenis, ad medicum quendam eximium, *Herenhook*, olim pertinentis: hos autem mecum communi-

communicavit pro candore ſuo notiſſimo, Doctiſſimus vir D. D. *Franciſcus Barnard*, illóſque ſanè publicâ luce dignos exiſtimavi.

6. NOTANDA Hiſtoria cujuſdam, qui tertio demum anno poſt morſum interiit: *Septimo* autem quoque die, eadem hora, qua demorſus fuerat, toto triennio in rabiem agebatur: an rabiei ſupervenit *ſeptimana* febris?

7. VIDI in Sene ſeptuagenario, qui poſt quadraginta dies Hydrophobia correptus, quinto ab ejus inſultu die, me mordere appetens, & ſalivam plurimam ex ore profundens, interiit: demorſus autem fuerat ad auris pinnam.

8. MEMENTO Inſtitoris *Pariſienſis*, quem vidi: is à cane *non rabido* demorſus circa malleolum, ſine vulnere, per 7 annos integros, me ſpectatore, & ſi adhuc vivit, per 10 quotidie millies in quacunque corporis parte, ſæviſſimos percipiebat cruciatus, præſertim in *Pene*, quaſi ab adactis vitri fragmentis: carnoſus aliàs & boni habitus: nullum ipſi levamen niſi in *vino* generoſo, & laudano, quo per plures menſes ſæpiùs in die uſus eſt.

9. QUIDAM Bajulus Hydrophobia afflictus, ultimis tribus diebus, *involuntariis ac perpetuis* pollutionibus, ſpiritum & *ſemen* effundendo, animam ſimul efflavit. *Recchius ad Animalia nov. Hiſp. p.* 493.

Atque

Atque hæc hactenus de Ægrotis: deinceps verò hujus mali rationem explicare aggrediar.

At breviter videamus, quæ Antiquorum de hac re notitia fuit.

Igitur alii, referente *Cæl. Aurelian.* Hydrophobicam paſſionem melancholiam eſſe voluerunt.

Ab *Hippocrate* verò *βραχυπότας*, *i. e.* parvi *bibuli*, appellantur Hydrophobi, quos brachypotos vocant, hoc eſt, quod modicum biberent ob timorem liquoris.

Corporis paſſionem eſſe, *i. e.* omne corpus pati: plus tamen ſtomachus patitur, atque venter; ſiquidem in ipſis ſigna plura & manifeſtiora; ut *ſingultus*, egerendorum retentio.

At ex noſtra obſervatione *ipſam Salivam præcipuè vitiari*; atq; in ea unicum eſſe virus, experimentis credo. Etenim hæc ferè vulnera inficere ſolet: at ſine vulnere, etiam vel ab ipſis labiis aut linguæ ope communicata idem aliquando malum attuliſſe, ut ex ſartrice *Cæl. Aureliani* conſtat, idémque atteſtante hujus ſeculi fide digniſſimo *Fab. Hildano, Obſerv.* 86. *Cent.* 1.

Huic accedit illud, nempè aliorum morſuum venenatorum non aliam cauſam eſſe; Viperæ putà, ut Dipſadis, &c. ſiquidem ab his Animalibus una evidens ſaliva vulneri infunditur; quam ſalivam per ſe quoque venenatam eſſe extra dubium ponitur, plurimis experimentis à *F. Redi* excogitatis.

Porrò,

Porrò, canem ore tenus plus imitantur hi ægroti, quàm ullis aliis corporis membris; ubi scilicet Salivæ propria excretoria vasa sunt.

Postremò *hominis* & aliorum omnium quadrupedum rabiosorum, videlicet ex canina rabie affectorum, *morsum* identidem *virosum* esse, aliàs innoxium; licèt id sæpiùs fiat ab ægrotis ex febribus putridis, aut alias vehementer insanientibus, notissimum est. Atq; adeò ipsa eorum saliva, æquè ac canum, contagiosa est.

Ad ejus verò rei explicationem hæc imprimis faciunt: nimirùm à morsu canis rabiosi novam naturam caninam aliquatenus homini superinduci. Id quod liquidò constat, ex ejus latratu verè canino; ex linguæ exertione, rapidóque deglutiendi modo: ex potionis horrore in erectiore hominis positione; contrà, procumbenti, quadrupedum more, ejus delectabilis prospectus, spontanea & vehemens appetitio.

At bibere tamen non possunt, alterutro demùm modo iis offeratur aqua: adeóque aliquid intus impedimenti; verbi causa, vel faucium tumor, qualis in Angina, quod aliquibus, ut video, modernis placuit; vel quòd eædem contractæ & aridæ sint. At omnino nullum horum est: siquidem bolos dictos optimè & facillimè, imò avidè, canum more, appetunt devorántque, cùm nè linguæ quidem apice potionem ullius generis tangere valeant. Quid ergo est? planè *ipsa saliva* in causa est: nam quoties illam deglutire contingit,

contingit, ut ex noſtro primo ægroto centies dictum audivi, ſtomachus tanquam contra rem maximè odioſam inſurgere ſolet: nec aliud moleſtius aut gravius ſymptoma, quàm quod ex mota ſaliva oritur. Quæ itaque humida ſunt, cùm ex ſimilitudine naturæ communis craſſis & ſolidis cibis promptiùs ſalivam movere ſoleant, ideò multò magis abhorreri, credibile eſt. Potionem itaque hi miſeri per ſe non recuſant, ſed quòd propriam ſalivam venenatam, à potulentis vehementiùs motam, ampliùs deglutire ſtomachum non ſuſtineant. *Galenum* itaque multùm erràſſe à vero conſtat, dicentem hoc morbo malè affectos à potu abſtinere, quia à mente alienati ſunt: ut id, quod iis auxiliari poteſt, non conſiderent.

At noſter Ægrotus, ut potionem primis paroxyſmi diebus non magnoperè deſiderabat; ità à calidis medicamentis cùm ſitis ei infinita excitata ſit; tamen & potionum genera optimè cognovit, earúmque uſum, & neceſſitatem; at citra potentiam bibendi.

Alia autem dubia reſtant ſatisfacienda. *Primum*, cur ſola ſaliva inficiatur, & non alii humores & ipſe ſanguis? Reſpondeo, ità quidem aliquatenus eſſe; quod liquet ex ægrotorum habitu, & conditione corporis ante paroxyſmi adventum; ſiquidem tremunt frigéntque; at ipſe impetus morboſus in ſalivam maximè erumpit, utpote *congenerem* humorem. Sanguinis autem maſſam eſſe duos diſtinctos humores alibi oſtendi; aliúmque adeò poſſe infici, alio integro, credibile eſt. Cúmque è ſero ſaliva proximè conficiatur,

qui

qui in ſanguine caninæ ſalivæ magis affinis eſt, ex communi natura potiùs affici, veriſimile eſt.

Altera quæſtio eſt, Cur canini generis ſaliva ſola rabie afficiat, & non aliorum quorumvis quadrupedum inſanientium? *Galeno* authore, (de locis affectis, *lib.* 11. *cap.* 5. item 6. de interioribus, *cap.* 4.) 'reliquorum animalium 'nullum rabie arripitur; ſolus canis eo affectu 'corripitur, tantáque ſit in ipſo humoris corru-'ptio, ut vel ſolum ejus ſputum, ſi humanum 'corpus contigerit, rabiem excitare ſit potens. Proculdubiò hoc exhibuit *Galenus* ex veterum Philoſophorum, naturæque Peritorum fide & authoritate.

Non autem ignoro alios ex antiquis aliter ſenſiſſe: nam *Cæl. Aurelianus* inter caninum genus, ut Vulpem, Lupúmque, etiam Urſum, Leopardum, Equum, Aſinum; imò ipſum Gallum Gallinaceum numerat.

Hæc autem omnia & alia plurima animalium genera ex febribus, & ob alias cauſas, inſanire non dubitandum; imò & *rabie* interdum affici, aliáque, quæ momorderint, in rabiem ſimiliter adigere ſolere. At ex rabie caninâ hæc effecta eſſe, non ex ſeipſis illæſis, credibile eſt.

Morſus humanus, (etiam phrenitici aut aliter inſanientis) niſi ex aliquo canino prævio infectus, nocivus non eſt. Siquidem nuſquam, quod ſcio proditum eſt, maniacum, mania aliquem ex vulnere aut morſu affeciſſe. Ità de aliorum animalium *furore naturali* cogitandum eſt. Soli itaque canes *rabie infectoria* noxii ſunt,

ſunt, & qui ab iis rabioſis morſi inſaniunt: quæ *Galeni* ſententia fuit.

Et ſi contingat, inquit *S. Ardoynus*, aliquod aliud animal rabioſum effici, illud accidit, quia à rabido cane, aut *à morſo* ab ipſo, *morſum* fuerit; & ſi abſque hoc aliquod aliud animal videatur rabidum effici, erit *rabidum non vera rabie*, juxta *Galeni* mentem, ſed diſpoſitione quadam ſimili rabiei caninæ: vera itaque & propria rabies aliis animalibus non accidit: *cani* ſoli & id genus animalibus proprietas eſt, quatenus ità mirabilia & ſæva ſymptomata communicari poſſint.

Apud veteres tamen quoſdam alia invaluit opinio; nempè eſſe poſſibile ſine manifeſtà causà hanc paſſionem corporibus aliquando innaſci. At hæc mera eorum conjectura, & ob ignorantiam facti prodita eſt.

Quid autem ſit peculiare in genere canino, quod hanc infectoriam rabiem efficiat, difficile eſt dicere.

Illud interim notare lubet: Canes ferè omnium quadrupedum *minimè ſudare*, etiam æſtuantes & ex vehementi & diuturno curſu fatigatos; ſed linguis valdè exertis, ſalivam magno & continuo anhelitu effundunt; quam ob rem eorum ſalivam magis ſalſam acrémq; eſſe veriſimile eſt; maximéq; ſi quando, more aliorum animalium, ægrotantes inſaniant. Imò propter eandem fortaſsè rationem omnium *Serpentum*, id eſt, frigidorum, & non ſudantium animalium, etiam omni tempore & ſanitate integra, *ſaliva* viroſa eſt, & in pleriſq;

ſupra

ſupra fidem *ſeptica*; quòd nempe nullibi corporis niſi in ore ventiletur, & ab acredine ſua purgetur. De ſalivæ autem natura ſalſa & exedente alibi multa à me dicta ſunt, ſcilicet in Tractatu *de Humoribus*, ubi de Concoctione agimus.

Ampliùs quæri poteſt, cur aliqui ex morſu canis rabioſi non Hydrophobici fiunt! atque adeò de vita non multùm periclitantur; ſed mitioribus quibuſdam ſymptomatibus & citra aquæ pavorem, certis anni temporibus, & certis hominum ætatibus, ægrotant.

De hac autem quæſtione veterum nonnulli cum noſtris obſervationibus non conveniunt. *Democrito* (*Hippocrati* coætaneo, & naturæ rerum omnium longè ſagaciſſimo) non danda fides eſt, inquit *Cæl. Aurelianus*, dicenti, Hydrophobas quoſdam *levi* (aquæ) timore affectos, *biennium* tranſegiſſe. At ipſe *Hippocrates* idem cum *Democrito* videtur exhibuiſſe, cùm *parvibibulos* Hydrophobas appellet, & brachypotas, ut ſupra dictum eſt.

At ex noſtris ægrotis, id eſſe verum abundè conſtat.

Quæſtioni itaque benè fundatæ reſpondeo: Canis alicujus ſaliva poſſit interdum graviter eſſe viroſa, & Hydrophobiam inducere; interdum verò ex alio aliquo morbo, quo canis laborare poſſit, multò mitiùs inficere. *Rursùs*, incipiente, aut declinante canis alicujus rabie, quos tunc is mordere contigerit, eos leniùs infici, quàm alios in vigore acceſſionis morſos, veriſimile eſt. *Deinde*, quòd aliquod extremum membrum, pes putà, morſum ſit; cùm labium

labium aut manus iſtiuſmodi infectioni opportunior eſſe videtur. *His adde*, remedia etiam prophylactica, vel minore modo, quàm par erat, aut graviſſimum malum futurum exigebat, data fuiſſe ; adeóque hominibus morſis tantùm ex morbi maligna certè parte, & non ex toto occurſum eſt. *Poſtremò*, cùm canibus hæc lues propria & peculiaris ſit, iis tamen omnibus & ſingulis non tam funeſta eſt ; ſed ſæpè per ſe ſanantur, ut qui venaticos canes nutriunt, benè nôrunt : imò & homines ſimiliter, etiamſi à cane rabioſo morſi ſint ; non ſemper tamen Hydrophobici moriuntur ; ſed à morbo tuti eſſe videntur ; cùm tamen vel iidem ipſi, vel eorum nati *inſania peculiari* & *infectoriâ* vitientur in plures uſque generationes.

Ex hac itaque & ſuperiore Quæſtione *triſte corollarium* deducere licet : nimirùm hinc familiarum plurimarum inſignem calamitatem oriri poſſe, veriſimillum eſt. Etenim ſi ſola canina rabies ex omnibus animalibus communicari poteſt, ſcilicet de cane in hominem transferri, déque homine ſimiliter in hominem, & ſic in infinitum ; idque à ſolo contactu ſalivæ abſque vulnere ; quidni per ſemen genitale ? Et ſi illa lues ad Hydrophobiam non ſemper attingat ; ſed, ſalvâ hominum vitâ, non dicendis ſymptomatibus, quòd adhuc pleriſque noſtris hominibus non animadverſa fuerint, propagari poſſit ; tot & tantarum maximè illuſtrium familiarum (quibus canes præ pauperibus in deliciis ſunt) ubique terrarum melancholiam neſcio quam & inſaniam

niam hæreditariam ex his ferè cauſis naſci non ſine ratione vehementer ſuſpicari fas eſt.

Hæc autem non protuli inſolentiæ aut animi cauſa; ſed veras cauſas tanti mali indagando, quò noſtri homines meliùs & majori cum effectu curas intendant: cùm alia profectò ſit vulgaris phrenitis maniáve, atque alia rabies, & ab ea orta melancholia hæreditaria, mille larvis ſimulata.

Reliquum eſt, ut rationes curativas & remedia huic morbo præcipuè accommodata expediam. Hæc autem ad duas præcipuè intentiones dirigi ſolent; nempe vel non permittunt homines morſos in aquæ timorem incidere; vel Hydrophobicos, quos ipſe morbus aquæ timore occupavit, curant: at utriuſque intentionis pleraque remedia communia ſunt.

At cùm ſaliva venenata præcipuè noxia ſit, illa imprimis evacuanda temperandáque, ne ſtomachum ampliùs offendat.

In primo autem cenſu ſunt chirurgica; ut cucurbitula, ignis, medicamenta exedentia vulneri admota, balneum, & vehementes ſudationes, fricationes ex oleo, multum & meracum vinum, lac, pinguia juſcula, &c. At hæc omnibus venenis communia remedia ſunt.

Item, Antidota: quorum præcipua Theriaca Mithridatica, ſecundùm *Andromachum*, aut ipſum *Mithridatium*: hæc autem ideò benè faciunt, quod ex aromatibus conficiantur, quæ medicamenta viribus & ſubſtantiis ægrè permutantur à ſtomacho viſceribúſve; cùm

itaque

itaque intra corporis habitum parùm mutata & tantum non integra admissa fuerint, qualitates alienas, si quæ occurrant, & naturæ inimicas, facilè vincunt. Etenim quæ difficulter concoquantur, vix alibi corporis aboleri possint; itaque venenis rectè objiciuntur ad ejus acrimoniam obtundendam, *Dioscoride* aliisque veteribus authoribus: imò propter hanc rationem intinctibus & condimentis miscentur aromata, ut acida & salsa temperentur; sic vinum, *e. g.* ingratum, acidúmque, absinthii tantillo fit jucundum & potabile: adeóque ad virosam Salivam corrigendam, nè stomachum nimiùm lædat, benè facere existimanda sunt. Atque hæc Antidotorum communis ratio est; ut quæ illis facultates naturæ, id est, communibus sensibus amicæ & gratissimæ insint, illas & ipso stomacho corporisque habitu, ad ipsa usque excretoria vasa, sartas tectas conservent.

In eodem autem censu Antidotorum à veteribus numerantur etiam simplicia quæque medicamenta: imò & interdum medicamenta *propriè & per se purgantia*, si *minori modo* dentur, quàm ut alvum movere possint; ut *Hiera* in hoc morbo quotidiè exhibita citra purgationem: & tunc *auxiliare* medicamentum, id est, Antidotum, apud eosdem audit.

Pergo ad alia Antidota: illud autem è *nucibus juglandibus* per se quoque alvum, at leniter, movet; sed ad venena mirificè apud antiquos *commendatur: siquidem his nucibus insunt qualitates maximè desideratæ:

* *Plinius.*

earum

earum oleum verè anodynum est, & privatim adhiberi solet ad inflammationes : idem de istiusmodi nucibus testatur *Ætius* supra hoc, quod affectioni rabiosæ resistit ; Somnum, inquit, conciliat, febricitantibus convenit. At alia peculiaris qualitas his nucibus datur, (quæ ei cum oleo ex semine lini & papaveris communis est) nimirum per se siccari, pictoribus hodiernis notissima. Atque adeo hæ nuces, propter hanc præcipuè rationem, aptæ natæ sunt salivam acrem & venenosam obtundere. Etenim cùm corporis humani omnia salia ferè urinosa sint, i. e. glabra & pinguia, quòd digitorum attritione planè constat, hujusmodi olea ex similitudine & natura quadam communi propiùs associari, & cum levi corporis calore, quæ earum proprietas est, strictiùs uniri posse, credibile est. Quemadmodum in saponis confectione, calcis vim *septicam*, & salis lixivii pinguem acrimoniam, ob facilem coalitionem cum oleo olivarum piscíumve (etiamsi illa præ nostris oleis jam dictis minimè apta sint per se siccari, qui ad strictiorem inter se unionem aliquis tamen defectus est) admodum retundi, & mitissimum medicamentum reddi videmus.

Procedo ad alia Antidota prophylactica, inter quæ numerantur *Cinis cancrorum fluviatilium* : *Hippocampus marinus* : item *Silvestris rosæ Tuberculum* ex *Plinio*. Hæc autem omnia quandam inter se affinitatem habent : nam & cancri, & animalcula rosæ silvestris exanguia sunt ; *Hippocampus* verò marinus, etiamsi è piscium pinnatorum genere sit, cùm tamen valde

valde oſſeus eſt, ideóque & propter parvitatem ſuam veteribus exanguis quoque viſus eſt: imò verò piſcium oſſa, cruſtæ, teſtæque exanguium eandem ferè naturam, qualitatéſque analogas habent.

At cineres cancri uſti in præcipuis medicaminibus ſunt: ad magnum modum (ad ʒj. putà minimùm, aut ʒij. ſi tardè dentur à morſu) & per ſe à veteribus multà fiducia † ad hoc malum præcavendum dum iidem dabantur: de pulverum verò teſtaceorum facultatibus, tam crudorum, quàm uſtorum, in Tractatu *de humoribus* fuſiùs egimus. Interim illud ſcire licet, illos eſſe è mitiſſimis colliquantibus medicamentis, adeóque apprimè utiles ad imbecillum ſtomachum, ſalivâ venenoſâ perpetim offenſum, ejúſque acrimoniam optimè iis temperari poſſe veriſimile eſt; multóque magis, quòd is pulvis è cancris fluviatilibus confici debet; utpote marinis, quibus ſalſedo major, lenioribus item ob ſimilem rationem ad ſerpentum morſus & ad tabem benè faciunt, authore *Dioſcoride*.

† *Cancris uſtis nemo ujus eſt, & mortuus eſt.* Gal.

Porrò *Helleborus albus* apud antiquos laudatur, & ſternutamentis, & clyſteribus aut balanis podici ſupponendis inditus. De inſigni autem efficacia hujus medicamenti ad inſaniam curandam alibi forte erit diſputandi locus; ſed an ad Hydrophobiam privatim benè faciat, hæreo. Illud quidem verum eſt, hoc medicamentum pituitam vehementer movere, evacuaréque; quæ cùm ſalivæ venenatæ proxima materia ſit, ſic fortè adjuvare poſſit. At metuo

metuo, nè nervorum contractiones acceleret. Idem de Diagridio & Elaterio dando sentit C. *Aurelianus*; nempè incongruè agitant atq; gravant ægros, & non eo tempore, quo permitti potuit usus suprà dictorum, præcautionis causa ac effugiendæ passionis. Hæc itaq; & similia ante accessionem Hydrophobiæ, & proximè à morsu, si quid commodi inde expectare licet, exhibenda sunt. Siquidem incepto semel aquæ pavore nunquam puram & sinceram dimissionem habeat Hydrophobia, in qua sola dandum est Helleborum.

Proximo loco Antidoti *Apulei Celsi* exhibendi modum paucis perpendamus: illo verò in ipsa correptione uti oportet; ad ʒj. dato cum *rosæ* cyathis tribus & exigua aqua? Hoc proficit ut aquam postea sine timore sumant, & minùs quidem liberati hac difficultate cruciantur. De Antidotis autem suprà satis diximus.

De *oleo* verò *rosato* mihi ampliùs differere lubet. Non ita dissimile remedium & optimæ, ut mihi sanè videtur, spei, cum *Aceto* jumentis Hydrophobicis adhibet *Vegetius*; at illo tantùm eorum nares & caput diligentissimè perungit, & sanitatem promittit. At summa difficultas est in exhibitione alicujus humoris, quod *Scribonio* tamen *Largo* satis benè provisum est; remedium ejus ipsa correptione *incunte*, exhiberi debet: concedatur itaque id fieri posse; olei tamen rosati quantitas præscripta admiranda est, scilicet ad quinque ferè uncias: attamen salivæ venenatæ ore, faucibus, stomachóque commistum, ejus virus hebetare

hebetare poteſt; maximè quod oleum ipſarum roſarum, rerum inſigniter lenientium, ad ſatietatem uſque particeps eſt; ita ut poſtea ſine metu bibant, haud incredibile eſt. Ulteriùs videant, quibus opportunitas eſt id genus medicamenta experiundi.

Ultimo loco, Aquæ exhibitionem violentam conſideremus. Nam ſunt apud veteres qui nihil aliud, quàm potum dare quoquo modo nituntur.

Nunc gelu, vel nivem offerentes ægrotis, nunc viridem ficum, vel pyrum, aut cucumerem, & his ſimilia, referente *Cæl. Aureliano*.

Antiqui *autem Medici* alios atque alios modos bibendi invenerunt.

Alii calami perforati initium ori ægrotantis immittunt; dehinc ex alia parte per aliam cavernam aquam infundunt.

Alii poculo, lineo panno ſubter impoſito, vel belluæ pelle (hyænæ putà) potandum putant: ſcilicet ſuperſtitione traducti, quòd naturalis authoritas belluarum, quæ canibus eſt contraria, timorem ægrotantium ſolvat.

Democritus autem ex antiquiſſimis medicis, & qui *Hippocrati* convixit, jubet origani decoctionem dari atque ipſum *poculum*, quo bibant, in ſphæræ *rotunditatem* formari.

Si commoti aut irati fuerint, audito potu, erit differenda oblatio: dandus interea potus in *Fictili vaſculo ſubtili caverna perforato*, tanquam ſunt papillæ Uberum, & dandus, projecto oculis obſtaculo, vel temporaliter clauſis feneſtris.

At de his ex noſtrâ obſervatione ſuprà comprehenſa dicere licet cum *Cæl. Aureliano*, nempe hæc, quæ vulgus per experimenta probata putat, longe aliena ab arte monſtrantur, & fruſtra omnia excogitata fuiſſe.

Porrò, *parum* olei, ſive calidæ, ut poterit contineri per podicem, clyſtere injiciatur: Atque id ad minuendam ſitim; nam non ſolùm dyſentericis injectum medicamen ſuperiora invadens, ſæpe ſtomachum atque caput vexare accepimus, ſiquidem eò neceſſariò pervenit, ſed etiam calidam, & oleum pervenire poſſe concepimus, quò partibus iiſdem irrigationis præbeat laxamentum.

Reſtat autem demerſio involuntaria in frigidam, quod & noſtris hominibus, ut videc, placuit: de hoc verò remedio *Cæl. Aurelianus* audiendus eſt. Quidam medici, inquit ille, ut *Artorius* memorat, alios in vaſculum plenum frigidâ miſerunt, alios in puteum poſuerunt, ſaccis immiſſos, vel incluſos, ut neceſſitate bibere cogerentur. Alii in aquam calidam.

Quos meritò reprehendit idem antiquiſſimus ſcriptor, dicens illos neſcios eſſe, quòd paſſionis curationem illam eſſe, non ut *bibant ægrotantes*, ſed ut *bibere velint*: quod ſit, cùm paſſio fuerit adjutoriis deſtructa.

Multi denique etiam bibentes *raptu* affecti ſunt graviore, & convulſi ex frigida interficiuntur.

Strangulatio quoque ac mors quandoque ex ſorbitione aquæ accidere ſolet, teſte *Ardoyno*.

Haud

Haud ita diſſimile experimentum à docto quodam medico *Nottinghamienſi*, *Thoroughton*, mihi olim narratum eſt. Is Hydrophobici cujuſdam oculis mappam craſſam ſuperinjecit, manibúſque ligatis, potionem bibere invitum aliquoties cogebat; at prorſus ſiniſtro eventu, nam ſtatim vehementer convulſus obiit.

Nec opinantem in *Piſcinam* projicere, non ante ei proviſam, inquit *C. Celſus*, ut invitus aquâ ſatietur, ſic enim & ſitis & aquæ metus tollitur.

At hæc vana ſunt, & ſine fundamento: illud ſanè ex noſtris ægris ſatis jam evidens eſt, ſitim non eſſe Hydrophobiæ perpetuum ſymptoma; adeóque non de morbi natura ægros ſitire; ſi tamen aliquando per accidens id fiat; ſcilicet, in aliàs vitioſo corporis habitu, aut æſtivo tempore maximè calidâ aliquâ & æſtuoſâ regione, à vigiliis & antidotis calidioribus nempè medicamentis multùm exhibitis, ſi quid boni expectare liceat à tali demerſione, id à vomitu plurimæ aquæ deglutitæ oriri debet; ita fauces & ſtomachus à ſaliva venenata abſtergi poſſint: at quomodo cauſam tam altè radicatam tollat levis vomitus, non video: adeóq; inter remedia contingentia, & non *privata* & ſpecifica ponenda ſunt.

Noſtri autem Homines, certè maritimi, in altum mare ægrum demergunt: At aqua, inquies, marina ſitim accendere, quàm tollere aptior eſt, propter vehementem & peculiarem ſalſedinem, ei naturaliter inſitam. Aliter tamen de aqua ſalſa marináque cogitandum eſt, ſi quidem adverſus omnigenùm fe-

rarum morsus sal privatim utilis est. Teste *Dioscoride.*

Inter prophylactica privata oblitus fum memorare *ipsius rabiosi canis Hepar coctum*: * *Catuli lactantis coagulum.* Hæc autem nomino, quia remedia sunt ab antiquitate ad nos transmissa; & quòd non rarò à nostris quoque hominibus adhibeantur; at, quantum intelligo, frustrà. Mihi quidem videntur antiquitatis religiosa quædam deliramenta: alia certè antidota suprà comprehensa non negligant, suadeo.

* Gal. *l.* 11. *de simpl. medic. c. de Hepate* 5. lib. *Passio canis.*

Antequam verò hanc dissertationem dimittam; quæri potest, cur Hydrophobia morbus insanabilis sit? Respondeo primò, ob causam fortasse adhuc ignoratam; adeoque remedia rectè adhiberi non potuerunt. Rursus, cùm duo præcipuè tempora medicamenta dandi in hoc morbo sint; unum, ab ipso morsu ad præservationem ab Hydrophobia; alterum, ad ipsam Hydrophobiam initam curandam. Cúmque plurimos à rabioso cane morsos ab antidotis appropriatis sanos evasisse; imò *Galenus*, aliíque affirmant, neminem, cui cinis cancrorum fluviatilium, ex. gr. ad 3ij. ex vino puro quotidiè exhibitus est, ad 40 dies, mortuum esse: contrà, Hydrophobicum aliquem rarissimè, si unquam, curatum fuisse. Hujus itaque in successu medicamentorum differentiæ ratio esse videtur, quòd in ipso statu & paroxysmo plerique morbi medicinam ægrè admittunt; at eadem medicamenta ante paroxysmum exhibita benè faciunt. Imò morborum

initia

initia maximè accommodata sunt medicinæ faciendæ, quòd noxios humores reprimunt, forásque eliminant, antequam habitus corporis vitietur: à morsu itaque, ipsóque morbi initio medicandum est, si quid feliciter moliri velimus.

Mantissa ad dicta, de Corticis Peruviani exhibendi tempore.

QUOD non alio quidem exemplo (ut id hic obiter notem) meliùs elucidatur, quàm è varia *exhibitione Corticis Peruviani* in Febribus intermittentibus, aut in ipsis putridis febribus, ubi tantùm remissiones, eædémque statæ sunt. Nam si febris paroxysmo declinante is propinetur, & intermissione tota, remissionísve intercapedine aliquoties iteretur, ut *Sydenham*, ejúsque sectatores faciunt, magnis & multis *Modis* ejus pulveris pugnandum est, & frustraneo sæpius eventu; certè ad nauseam & crapulam stomachi, à morbo labefactati: contrà, si è vino puro, per diem unum maceratus, propinetur, vel aliquot tantùm paucis horis (unà vel alterà putà) ante adventum paroxysmi, quando scilicet maxima corporis integritas est, *maximéque si id fiat ipso ineunte morbo*, debellat plus *una* ejus *dosis*, quàm *decem* alias exhibitæ: loquor autem de morbis longis, quales intermittentes sunt; id quod *centies* felici eventu expertus sum.

Unde satis constat falsum esse, quod aliqui vehementer volunt; nempè *Antidotum* illud *mirabile* (ipse autem inter primos, quantum scio, illud medicamentum olim in antidotis posui †) multò minoris efficaciæ esse nunc, quàm aliquot viginti retrò annis, mercatoréque, ac Pharmacopolas nostros (ut quidam volunt) injuriæ, fraudisque insimulando; cùm tamen non in medicamenti bonitate, sed in exhibitionis tempore & modo discrimen sit.

† *Aquis medicat. Anglican.*

De hac autem re provoco ad *Badum*, qui elegantissimum ac doctissimum Tractatum ante triginta annos de *Cortice Peruviano* edidit, unde, *S*—— aliique nuperi scriptores nostri, omnia sua habuerunt, præter unum illud, de corticis exhibendi modo inepto, ne pejus dicam, & intempestivo, authore suo, misero illo agyrtâ *Talbor*, dignum *inventum*.

Porrò, si sit potior aliquis *delectus in Cortice*, ipsi nos medici videmur culpandi, qui pessimum volumus ex inadvertentia. Nam is cortex, me judice, optimus est, qui è trunco arboris, mox qui è ramis majoribus; deinde qui è ramusculis habetur: at ex ipsis summis & tenuioribus surculis non nisi crudus & acerbus cortex detrahitur. Atque hoc satis constat ex analogia corticis *nostrarum* arborum, (quercûs putà) qui maturior, magis concoctus, majorúmque longè virium, quò crassior, vetustiórque, vel ipsis coriariis notissima res. Illud fortè nostris hominibus imposuit, cinnamomi ratio, pretiúmque, nempè in corticis illius

illius quadam tenuitate parvitatéque: at in illo medicamine, quò acrior vehementiórque guſtus, eò gratiùs, acceptiúſque aroma: cum tamen ex cortice majori camphir copioſiùs oleúmque elici ſolent, clara maturitatis indicia.

Illud equidem propriâ experientiâ teſtor, me ante viginti annos cortice Trunci ſæpè uſum eſſe, ad craſſitiem & latitudinem volæ manûs, magnis & profundis ſulcis & fiſſuris conſpicuo, velut in vetuſta arbore. Imò eundem aliquando valdè carioſum putridúmque ex neceſſitate, quòd melior nullo pretio tunc temporis haberi potuit, & olim & nunc me vix unquam fruſtravit eventu optimo & deſiderato; maximè ſi ejus *modus & tempus* exhibitionis ritè obſerventur. Sed tanti medicamenti rationes cæteras alibi, cum de morbis acutis agam, opportunior dicendi locus erit. Atque hæc hactenus de Hydrophobia, ad alios morbos longos procedo.

Animadverſiones in Salium.

SUperiores autem Schedæ de Hydrophobia tantùm non impreſſæ fuerunt, cùm librum *Petri Salii Diverſi*, proximè ſuperioris ſeculi doctiſſimi medici, primùm viderim. At multa ſanè fide digna, atque aliter, quàm ab ullis aliis ſcriptoribus, apud eum dicta inveni.

Itaque & quæ *nova* ad hunc morbum pertinent, excerpere; & quatenùs nos ab eo in

aliquibus dissentimus, pauca hìc reponere lubet.

Imprimis, apud illum non video ullam bonam rationem, quâ convellatur sententia *Galeni*; nempe, *solum canem ex omnibus animalibus rabie corripi.* Admittam licèt à Lupo sæviora & magis horrenda symptomata posse consequi: at Lupus à cane non nisi specie differt. Cætera autem animalia, quæ ab *Aristotele*, aliisque, rabie tentari dicuntur, à canino morsu priùs inficiuntur. Esto! & Asinus & Leo rabie inficere primariò possunt; cur homines sic tentati non irrugiant, rudántve, sed semper ut Canes latrent, vel ut Lupi ululent? Hoc itaque rem planè conficere mihi videtur; morbi nempè malitiam ex integro à canino genere oriri, non homini tantùm, sed & aliis quibuslibet animalibus.

Nec multùm commoveor ab instantia mulieris Hydrophobicæ ex febre recens sanatæ; nam potuit, ut suprà diximus, ea ex traduce transmitti à parentibus, ut alii morbi hæreditarii. Et in his sic propagatis mitiora ferè symptomata esse solent.

Inter symptomata verò titubat, dicens, dum rabiant homines, *sitiunt admodùm.* At *sitis* non minùs, quàm *Febris*, (quam ipse excludit) ex morbi natura est.

Ut verò Febrem rectè explodit, ita *delirium* quoque nolit hujus morbi *signum Pathognomonicum* constituere, nec necessariò rabiem consequi; quæ ex nostris quoque observationibus fidem habent.

Rationem

Rationem verò *Salii* libenter admitto, cur oblatio, visus, soláque imaginatio aquæ, Hydrophobicos lædat, nempe ex consensu ventriculi cum rebus vel visis vel imaginatis: quæ innumeris exemplis expediri potest.

Causas Timoris aquæ, quæ ab aliis afferuntur, doctè refutavit: at *ejus* non libenter admitto.

Etenim illa *Antipathia*, quam cum virosâ salivâ liquida alia habeant, res vana & futilis est. Atque hæc aversio ex accidenti tantùm est: nam pejorante malo, ubi valde cupiunt bibere, si virus salivæ abominandum non impediret, promptè biberent.

Item illa altera ejus causa falsa est; nempe esse materiam ullam, quæ obstruat fauces; vimque deglutiendi in rabidis hominibus ullo modo ex pituita *cruda*, *viscida* & *virulenta* esse præpeditam: sed stomachum potiùs à tanto veneno vehementer offendi; nè itaque lædatur ad aquam insurgere.

Quod autem *solida* avidè deglutiant, cùm *liquida* aversentur, ratio est, in absorbendis liquidis *arctiùs* astringi gulam, quàm in assumendis solidis cibis, ideò iis magis offenduntur, quòd è ductibus excretoriis saliva copiosiùs à liquidis elicitur.

Si quis verò quærat, cur liquida (ut in nostro *Ægroto* I. suprà ostensum est) non aversantur in positu canino & pronis capitibus, erecti vero illa maximè abhorreant? Respondeo, Quia saliva virosa, in illo positu effusa, ad labia decurrit, in hoc ad fauces relabitur, eásque ad illam deglutiendam magis provocat.

Etiamsi vero Timoris aquæ causas non bene, ut opinor, expedivit, cum illo tamen asserere necesse est, *verum characterem* hujus mali esse *cruciatum internum*, ab aqua vel assumpta vel oblata inductum, & non *vanum* aliquem timorem aquæ liquidorúmque, aut aliquam falsam de iis imaginationem, sed quia *verè* & *sensibiliter* ab iis *interiùs* admodum in stomacho læduntur.

Hæc autem quæ sequuntur ferè singularia sunt, atque ad intelligentiam morbi maximè faciunt; eáque ideò in nostras chartas transferre non gravabor; & præcipuè quòd cum nostris observationibus, suprà comprehensis, ex magna parte benè concordant.

1. Sensui quidem nullus rabientium à proprio habitu & temperamento, ex aspectu immutatus apparet, cùm nec in colore, nec in mole corporis, nec in facultatibus, nec in affectionibus, nec in ullis accidentibus sensibilibus, antequam rabiem incurrant, ullam mutationem subeunt.

2. Rabientes ratione *proprii virus* non febricitare; si autem aliquando febricitant, hoc ex corporis *prævia altera indispositione* fieri.

3. Præter signa ab aliis commemorata, unum se (quod *præcipuum* & *infallibile* futuræ rabiei appellat) animadvertisse ait, omnibus ignotum; atque hoc signum est, dolor *quidam* in loco jam commorso, licèt ulcus antea per dies & menses integrè fuerit sanatum, accedens, qui intensus esse non consuevit, nisi morsus partem nervosam petierit. Hic dolor à loco jam commorso incipiens, levitérque patientem

patientem affligens, per partem poſt partem, ſpatio trium aut quatuor dierum, aliquando paulò plùs, aliquando paulò minùs, aſcendit ad cerebrum: cui cum communicatus fuerit, in eo quaſi *vertiginem* cauſat, ſimúlque *confuſionem* quandam, quorum merito, modò ad hanc partem, modò ad illam declinantes rectà progredi nequeunt; indéque ſtatim homo in rabiem deducitur.

4. Etiamſi rabie correptis omnia excrementorum genera, ut plurimùm retineantur: In uno tamen vidi maximam & ingentem Urinæ copiam excretam, ſine ullo ægrotantis ſenſu.

En præclarum Diabetes *exemplum* ex venenato morſu!

5. Vidi aliquos ſimul carnes & oſſa apprehendere & conterere, & ita facilè eſitare, ut profectò non adeò facilè *Canes* ipſa oſſa edant.

6. Narrat, quâ fide neſcio, Lupum à venatoribus captum, in diverſâque opſoniorum genera apparatum & coctum, fuiſſe in cauſa, ut qui eum guſtàrint, eſitârintque, rabie non multò poſt correpti fuerint: ſi verum eſt, remedium ſanè illud ex Hepate dentéve Canino ſuſpectum imò abominandum reddit.

7. Ubi Hydrophobiæ indicia acceſſerint, ſi quid in tali caſu prodeſſe poterit, hoc unum erit *Helleborus albus*, ab antiquis valdè celebratus, qui admirandus eſt in hiſce affectionibus. At ubi rabies facta eſt, morbúſque graviſſimus evaſit, adeò *lethalis* eſt, ut *auxilia humana*, niſi tantùm ad *remittenda ſymptomata*, quæ in his *verenda* & horrenda ſunt, incaſſum cenſeam.

DE
LUE VENEREA.

Quarta Exercitatio Medicinalis.

QUarto autem loco de plùs quàm ferinâ *Lue*, ſcil. de *Venerea*, dicturi ſumus. Hic novus quidem morbus eſt, ejúſque adeò deſcriptio è modernis petenda eſt. Morbi autem tam vulgaris deſcriptio ſupervacua eſſe videtur; adeóq; ejus definitio, & ſymptomatum præcipuorum enumeratio ſufficiat. Morbus autem contagioſus ab humore aliquo venenato, ferè in Coitu contractus, ulceribus, doloribúſque ſe manifeſtans, definiri ſolet. At hæc ferè mala morbum in omni ejus ſtatu circumſcribunt; nimirùm Gonorrhœa virulenta, interdum ſine ulla alia exteriore Luis nota; inflammati Teſtes; Bubones; veſiculæ cancroſæ in pene & alibi corporis; in tota cute puſtulæ; Capitis dolor; Verrucæ ad radices linguæ; ficus & condylomata in ano; ſcabies; ſerpigines; in volis & plantis pedum fiſſuræ; Tumores duri;

duri; nodi; dolores acerbissimi, qui noctu ferè ingravescunt; Ossium caries, in primis in cranio, & naso, & palato; exostoses à carnibus carcinomatosis intra ipsum os genitis, dolorificæ; Pilorum defluvium.

Una tamen Lues, variis distincta ordinibus est; imò etiamsi multis modis & accidentibus oriatur: maximè tamen ex Venereo *fit concubitu, à quo ferè propagari solet Lues Venerea in hominum genus. Itaque qui venereo complexu jungitur cum inquinata, à pudendis Lue inficitur: nutrix, à quâ infans pollutus lac sugit, à mammis: obstetrix, quæ infectæ parienti opem tulerit, à manu: infans à vitiatâ nutrice altus, nunc ab ore, nunc ab interioribus; condormiens inquinato sudore diffluens, à cute, & à summis partibus; qui effusiore osculo salivam exceperit, ab ore.

* *Fernel. cap. 4.*

Ab Insulis autem *Americanis*, in quibus, ante *Hispanorum* adventum, hic affectus populatiter grassatus est, illum per *Hispanos* in *Europam* allatum esse, nullus jam dubitat.

Unde autem primùm inter *Americanos* Lues illa orta sit, quæritur? Respondeo, Vel à morsu alicujus animalis venenati, vel à victu certè aliquo venenato, caedibile est. *Americanos* autem *Serpentes* quoslibet (quorum innumeræ novæ species nobis incognitæ apud *Indos* sunt) libenter *comedisse*, notissimum est; adeóque vel à victu eorum impuro, (maximè si qui serpentes darentur, ex esu hanc labem infligere proprii) vel per se, vel certè ex sua natura virosa, ab *interna* causa primùm malum oriri

oriri dicendum est: aut si qui serpentes ex *morsu* (ut Hydrophobiam canis rabidus infligere solet) istiusmodi Lue aliquem contaminare apti nati sunt, tunc ab *externâ* quidem causâ primùm originem habebit Lues; quæ semel genita, non nisi contagione postea afficere solet. Imò non multùm refert, quâ primùm viâ, à serpentino genere, certè vel morsu, vel cibo assumpto illam ortam esse, verisimile est.

Huic autem rei hæc fidem faciunt; nimirùm *Oviedi* observatio; is autem vir omnium *Hispanorum* primus rerum Naturæ, apud *Indos* inventarum, fide dignissimus Historiographus, idem & plurimis annis Insularum unus è primis Gubernatoribus fuit: hujus verò aliquot libri extant, quamvis multi, ab eo scripti, periêre; vir, Cardano judice, antiquis scriptoribus comparandus. Inter alia animalia *Indiæ* occidentalis *Iguanas* exactè describit, scil. ex serpentum Quadrupedum genere bestiolam haud mediocrem; eo *Indi* avidè vescebantur, & in deliciis habuerunt; homines verò *Hispani* ad eorum exemplum illum in cibis suis quoque posuerunt: neque enim ejus gustus displicuit, etiam cuniculorum carnè multo sapidior; imò neminem, inquit ille, eorum esus lædit, nisi quem Lues Venerea affecerit; de quo quidem morbo, *etiamsi diu sanati sint*, tamen iis noxam *protinus* infert, & morbum, ex aliquot annis *sopitum, denuò excitat, renovátque*; id quod nostri homines *innumeris exemplis* experti sunt: Hæc *ille*. Adeóque haud ita absurdum est credere, Luem

hanc

hanc originem ſuam ex ſimili, ſi non ipſâ illâ, causâ habuiſſe; cùm ex eorum quidem eſu protinus renaſcatur malum, diu ante quaſi extinctum.

Ad hæc à me facit illud, nimirùm in pudendis utriuſque ſexus hoc malo affectorum, etiam cùm alia ſymptomata diu deſierunt, tamen ibi naſci ſolere *Criſtas* quaſdam ſpiſsè *dentatas*, non aliter, quam in ſerpente *Iguanas*; cujus corpus iſtiuſmodi criſtis ex toto ferè circumſcribitur: propria ſanè *repræſentatio*, à quo animali ortum ſuum deduxiſſet malum: hæc autem mala criſtata, inter condylomata & mariſcas ab aliis fortaſſe numerata ſunt; etiamſi ea ferè ſine *ullo dolore & tenuitate* quâdam membranaceâ conſpicua ſint.

Animalia autem venenata contagii ſui *characteres proprios & peculiares* imprimere haud rarum eſt, ex. gr. in Hydrophobiâ, à canis rabioſi morſu, & antiquis & modernis authoribus confeſſus *Latratus*; item deglutiendi *canina voracitas*; item *lambendi* potius, quàm bibendi, aſſiduâ linguæ exertione, *aptitudo*. Ab aranei *Pulicis* morſu, *Tarantula* dicti, aſſidua ſaltandi cupiditas; neque iſtiuſmodi araneorum greſſus alius eſt, quàm, more pulicum, de loco in locum ſaltatio. Illud quidem non ignoro, à quibuſdam etiam doctis viris pro fabulâ haberi; at mihi certè non ita, cui araneorum mores cæteris paulò diligentiùs perſpecti ſunt: imò, id genus araneorum in fervidis, *Calabriæ* putà, regionibus dari poſſe, à quibus pernicioſiſſimi morſus inferri poſſunt: Rerum quidem naturæ hiſtoria tantùm incepta

pta est, adeóque nihil miror illud & id genus innumera Phænomena nos latere, & non sine injuria suspecta esse.

Porrò qui *leporem marinum* sumpserint (id est, limacis nudi marini aliquam speciem, qui ferè omnes, etiam in nostro mari inventi, purpurei sunt) urinam *purpurei coloris* reddunt; & in somnis *littoris pulsi fluctus* subinde audire videntur: Corpus fit iis lividum *Scribonio Largo*, & *Dioscoride* authoribus.

A *Salamandra* (quæ è serpentum quadrupedum genere est, gressu invalido & pigerrimo, linguâ longùm exertâ & *aspera*, musculas captans) lingua exasperatur, corpus invalidum & exolutum fit; eodem authore.

Deniq;, nonnulla symptomata (suprà comprehensa) à morsu canis rabidi huc accedunt, & ad hanc nostram conjecturam firmandam apprimè faciunt; nempe *Satyriasis*, & haud dissimilis *Gonorrhœa*, huc facit; Viperæ morsum ferè ingenti tumore Scroti solvi; unde Urinæ *vehemens ardor* & copia, calore & acrimonia sua hominem valdè torquens. Atque hæc solita ac certissima morbi crisis est. *Actis Philosoph. Lond.* n° 211. referente *Th. Mayerne.* A Rubeta assumpta interdum invita Genituræ profusio consequitur, authore *Dioscoride.* Sed de his plus satis. Ita infectio propagari potest de bestiola in hominem, & de homine in hominem ex ipso jam infecti traduce.

Hujus autem Luis origine sic positâ, ad ejus causam efficientem procedam; quæ, ut mihi videtur, pernicioſa labes est ex sui generis veneno, attactu multiplici, supra comprehenso,

prehenſo, & contagione, contracta. Hujus autem veneni, & vis efficacia *hebetior* eſſe videtur, quòd ſeminudas tantùm partes & cutem minimè integram contaminare potis eſt; item quòd aliquando diutiùs in nobis deliteſcit, antequàm manifeſtis ſignis ſeſe prodat. Item, ut venenum magis eluceſcat, cuicunque particulæ primùm inſederit, illic inhæreſcens puſtulam ferè excitare ſolet; ſi à pudendis, ex. gr. initium habet, puſtulas in his primùm, & ulcuſcula evocat contumacia & mali moris. Igitur ſi hæc & ſimilia benè perpendamus, non ſimplicem humorum putredinem cauſam adæquatam, ſed veneni alicujus peculiaris participem eſſe Luem hanc nobis affirmare neceſſe eſt. Etenim à minimâ portione in totum corpus diſſeminata, non aliter ſerpit, quàm quæ à canis rabioſi morſu infertur.

Contagionem autem Veneream, ubi ſcilicet integra cutis eſt, nec aliquo vulnere læditur, ut in canis ferè rabidi morſu, ſic breviter intelligo: Nimirùm, humor aliquis venenoſus è muliere, Lue affectâ, homini transfertur, adhærétque; is verò humor, quòd tenuis & acris, ſeſe primum inſinuat in oſcula vaſorum excretoriorum, quæ ferè ab œſtro Venereo patent, perindè ut à frigore contrahi, ac in tubercula ſe erigere ſolent. At nec iſtiuſmodi veneni vis tanta eſt, quin integra cutis ſatis benè ei reſiſtere poſſit: ideóque in ore, circáq; glandem penis nudatam, vulva, mammarum papillis, quòd in his partibus oſcula vaſorum excretoriorum minus firmentur, id malitiam ſuam potentiùs exerere ſolet.

Cùm

Cùm autem *vasa excretoria* non *meri canales* sint, & perpetuo sine morâ humorum transitui tantùm destinati; sed etiam receptacula, quarenùs humores excernendi diutiùs inibi restitent; id quod à *Glissonio* nostro, de Poro bilario, ejúsque ramificationibus, satis confirmatur, ex quo reliquorum ductuum excretoriorum analogia manifesta est. Item, cùm humores excernendi, ex aliquâ certè sui parte, possint *regurgitare in habitum* corporis; maximè si ab aliqua causa ductuum excretoriorum oscula coarctentur: Cúmque is *humor* in Lue venenosus summè *inflammatorius* sit, ut ex ejus infectu aliquando prompto, adurentéque, vesiculas excitando in ipsa glande, aliisque innumeris exemplis, in progressu statúque morbi sese prodentibus, abundè constat; Phænomena in Lue vulgaria facilè intelligantur. Hinc itaque Gonorrhœæ virulentæ ratio, ex qua prima ferè hujus Tragœdiæ notitia, nempe ubi parastatarum, glandularum & vesicularum seminalium ductus acredine venerea inflammantur & regurgitat humor infectus: ita ipsi etiam ductus vellicantur ab humore acri, serúmque adeò, ab arteriis eò propulsum, validiùs effluit ex habitu corporis, atque ex *fracedine* ductuum *venenosa* citiùs corrumpitur. Item Bubonum intumescentia hinc eluescit, nempè ubi stagnat istiusmodi humor Infectus. Item cur tantoperè caput, ejúsque ductus salivales in oculis, in ore, in faucibus, in palato, petat, ratio est, quòd ex iis serum infectum (ex regurgitatione ductuum, circa penem putà) facilius erumpat, nimirùm

mirùm tali humori recipiendo, evacuandóque maximè totius corporis usitatis & *capacibus* vasis.

Cùm autem hujus morbi innumera exempla passim occurrant, ea, quæ maximè nota, & suis symptomatibus facilè discernenda sunt, ferè omitto; alia verò magis *occulta, incognita, & suspectæ tantùm labis*, & ferè ex adjuvantibus tantùm agnoscenda, *exempla* in Lucem proferre operæ pretium esse existimo.

ÆGROTA 1. § Mulier quædam marito ex viginti annis Lue Venereâ affecto, & jam diù sano, (certè ex propria opinione) nupta, ex secundo Puerperio, mense jam finito, tumorem contra uterum obliquum, non sine aliquo dolore, sensit: ab Utero verò toto puerperii tempore gravis odoris quædam sanies effusa est, tandem uterinâ purgatione ex consueto cessante, is tumor paulùm auctus est; item sub eo tempore febricula accessit, quæ, certis quasi periodis quotidie exacerbata, ex intermittentium genere esse videbatur: fœminam lenioribus medicamentis purgavi, at sine effectu; nam tumor & dolore & magnitudine indies multùm increvit; adeóque curationis rationem protinus mutavi, & cataplasmata ex emollientibus, maturantibus, & anodynis superinjeci; item simul antivenereum Apozema, cui *Cortex Peruvianus* ficúsque larga manu injectæ sunt, aliquoties in die propinavi: post decem dies Chirurgus, causlico primùm admoto, abscessum mediâ plagâ aperuit, quo vulnere magna puris copia effusa est; ad viginti

ginti dies vulnus clauditur; interim Apozema suprà scriptum assiduè, & vulnere ad integritatem se contrahente, *Hieram antiquam* simplicem ter, quatérve sumpsit. Convaluit. Hoc mihi contigit ante aliquot annos.

ÆGROTA 2. § Mediæ ætatis mulier quædam à puerperio graviſſimis doloribus ab utero affecta est; tandem ex altero latere, paulò infra umbilicum ad inguen, tumor ortus est; altero mense à tumore incepto accersitus, fœminam tabidam supra fidem inveni, lectulo defixam, die noctéque præ cruciatibus exclamantem; tumorem admodum durum, capitis infantis ad instar magnitudinis, vidi; tumor pleriſque medicis cancer uterinus existimatus est, multa tam extrà, quàm intrà adhibita sunt, at sine ullo effectu. Huic protinus purgatoriam medicinam validam, ex *Hiera antiqua*, secundùm *Scribonii Largi* mentem *duplicata*, propinavi; item alternis diebus Antivenerea, & alternis diebus invicem purgationes repetere jussi. Quid fit? Octidui spatio tumor ex toto disparuit, lecto egressa est mulier. Convaluit præter omnium expectationem.

ÆGROTA 3. § Mulier triginta annos nata, in Clare-Market habitans, ex secundo puerperio, ad secundum mensem tumore duro è regione Uteri, ad alterum inguen paulùm inclinante, graviter affecta est, non sine febricula. Me vocavit; cùm pus ex tactu confectum esse videretur, anti-venereum

Apozema

Apozema ter quotidiè propinavi; biduo autem ab adventu meo Chirurgum incidere tumorem jussi: à quo vulnere magna puris fœtidi copia effusa est. Paucis septimanis fœmina ad integritatem restituta est. Maritum clàm, & in aure, monui de malo uxori inflicto; neque se olim Lue Venereâ affectum fuisse negavit, sed jam à multis annis, certè ex propria æstimatione, ab illo morbo convaluit.

ÆGROTA 4. § Mulier quædam ex puerperio, multo fluore, albo dicto, valde afflicta est: mox eo ex parte cessante in assiduam diarrhœam, at citra graviora tormina, incidit. Etenim huic à multis multa data sunt; at inutilia omnia. Aquæ chalybeatæ, falsò sic dictæ, & ipse crocus, ferrúmve vario lenocinio apparatum, plurima astringentia simplicia, cúmque rhabarbaro tosto admista, opiúmque diversimodè confectum, nè hilum profuêre. Ad tertium annum malum assiduè protractum est; penè jam tabe consumpta est fœmina; ipse tandem accersitus maritum clam monui de uxoris malo, quod graviter tulit; tamen libenter confessus est, se primâ juventute istiusmodi labem contraxisse; at præter aliquos, idque rarissimè, contingentes dolores vagos, se nè suspicionem quidem alicujus mali habere; imò nec ejus filiam, octo jam annos natam, alicujus vitii impressionem unquam indicâsse, adeóque ejus uxorem minimè contaminari posse. Ampliùs contendere nolui: Respondi, Seriùs esse quàm, ut

propriis

propriis medicamentis opem ferre poſſem. Rus abiit mulier uno vel altero lapide ab urbe; eóq.e malo obiit.

ÆGROTA 5. § Mulieri cuidam primariæ, marito Lue Venerea affecto, &, ut fieri ſolet, *bene ſanato*, plures annos nuptæ ſaliva tenuis vehementer moveri conſuevit; at ſine gravedine aliqua, tuſſi, aut deſtillatione certè moleſtâ: tamen ſaliva, ad libram unam vel alteram, die noctéque effundi ſolebat, ut ipſa & ego etiam aliquoties ex linteis madidis conjecturam fecimus. Hæc autem obiter notavi: Cùm marito, ex febre putrida laboranti, bis, aut ter triennii ſpatio, medicinam feciſſem, aliquoties è magnis periculis evaſit; vir tricongiarius tandem obiit; altero poſt ejus obitum anno optima fœmina eâ ſalivatione ſpontaneâ, jam in aſſiduam tuſſim converſâ, graviter afflicta eſt: in manibus præcipuorum hujus Urbis medicorum diutius fuit; ab omnibus malum pro ſimplici Phthiſi habitum eſt; biennium & amplius medicè vixit, tandem fato ſuccubuit.

ÆGROTUS 6. § Quidam quinquagenarius, ante 14 annos Gonorrhœâ leniter virulentâ, ſi id fieri poteſt, affectus eſt, remediiſque vulgaribus, ex ejus relatione, ſubitò convaluit, nec ampliùs recidivam paſſus eſt, aut ullum grave ſymptoma. Vino & potationibus aſſiduè deditus eſt; ex improviſo tandem ambabus manibus & altero pede reſolutus eſt, non ſine oris tortura: hanc paralyſim ſubitam

ſubitam levis ſalivatio excepit, indies increſcens; ſeſqui-annum rurales Medici hominem fruſtrà tractàrunt, & *aquas calidas* ad dies plures bis ingreſſus eſt: at nihil profuêrunt. *Londinum* venit, & ſe meæ curæ commiſit: Alterum pedem trahebat, manúſq; ita contractæ fuêre & rigidæ, ut nec digitis aliquid comprimere, nec intra eos aliquod depoſitum ejicere potuit, pleraq; verba vix articulatim pronunciavit; at omnium jam longè graviſſimum ſymptoma ſalivatio ſpontanea fuit, quæ hominem die noctéque vehementer moleſtavit, imbecillem reddidit, & omnibus remediis obſtitit. Hujus autem ſalivæ lentorem & fœtorem ingratum curioſiùs obſervavi, qualis eſſe ſolet ab Hydrargyri inunctione. Huic autem malo ſic protinus occurrendum putavi. Apozema ex Guaiaco, &c. confectum citra ſudorem propinavi. Vinum & carnem homini marceſcenti, & quia iis in bona valetudine admodum uſus eſt, indulſi; quarto quoque die Hierâ Diacolocynthidis ſimplici ex decocto Epithymi, alvum movi: at Salivatio non ante tertium menſem ex toto deſiit: tandem cardiacis & calidis aromatis ejus viſcera confirmata ſunt; intra ſex menſes manum ita firmam habuit, ut jam ſcribere poſſet, imò aliquot miliaria ambulare, & domum tantùm non integer rediit.

ÆGROTUS 7. § Quidam juvenis, admodùm robuſtus, vino & ſcortis deditus, Rheumatiſmo graviſſimè correptus eſt, maximè nocte præ cruciatibus diris, in capite, mediiſque

mediíſque tibiis, regione interſcapulari, & alibi corporis, citra ullum tumorem, afflictus, ut nec cubili ſe continere, nedum dormire, poſſet; item his malis febris inſuper aliqua intermittens annexa eſt, horrore, incendio, ſudore certis horis quotidie circumſcripta; quod ex pulſu celeri, urinâ valde biliosâ, & tempore acceſſionis, mihi liquidò conſtitit. Venam in brachio protinus incidere juſſi, è quo ſanguis admodum lentus & crudus ad libram miſſus eſt; deinde Apozema ad Luem ſimul & Febrifugum valìdum ter quotidie propinavi. Sudorem Sp. C. C. ad ʒj. ß. ex aq. lact. alexiterii dict. excitavi. Alternis diebus per tres vices ſanguinem mittendum curavi; quotidie enematis fortioribus alvum ſolicitavi, nocte ſomnum opio conciliavi. Octiduo elapſo, cùm Urina primùm paulò pallidior viſa eſt, *Corticem Peruvianum* ad ʒij. ex vino, bis quotidie ſumendum propoſui. Decimo quinto die exiit foràs integer; at multò diutiùs Apozemate ſuprà poſito uſus eſt. Convaluit.

ÆGROTA 8. § Mulier, 25 annos nata, ex ſeptennio nupta, obeſa, ad tres minimùm menſes doloribus quibuſdam punctoriis in cruribus, maximéque pedibus, eorúmque vehementi ardore graviter cruciata eſt. Item huic aſſiduus capitis dolor; huic præterea tuſſis die noctéque vexatiſſima, ut inſomnis planè fuerit ad aliquot menſes. Accerſitus, fœminam inveni febriculâ lecto detentam, Urinam admodum ruſſam, qualis Ictericorum eſſe ſolet. Clàm maritum de Uxoris

malo monui; haud inficias ibat, mutúsque assentire videbatur. Huic protinus sanguinem ad libram misi. Postridie calamelanos ℈j. ex Electuarii lenitivi ʒj. dedi, Potionémque horâ unâ elapsâ, Decocti amari cum Senna ad ʒiv. propinavi. Et vomitu & dejectione benè fecit; eâ nocte opio somnum conciliavi. Tertiò, hujusmodi pulverem præscripsi, [℞ *Cochleatil.* ʒj. *Ossis sepiæ optimè lævigati* ʒß. *m. f. Pulvis.*] Hujus ʒij. sextâ quaque hora sumpsit. Item Decoctum validum Guaiaci, &c. ex more nostro, omnis potionis loco, vino albo omnigeno non excluso. Bolum & Haustum purgatorium tribus ampliùs vicibus sumpsit, at ex calamelanos tantùm ad *gr.* x. Octidui spatio urina primùm fit optimi coloris & consistentiæ qualis sanorum: ad decimum quintum diem & dolor & omnino tussis desiit. Convaluit.

ÆGROTA 9. § Infans quædam ex nutrice inquinata, annum tertium agens, hæmorrhagiâ, capitis dolore præcedente, usq; ad deliquium, affecta est; ad annum verò ætatis suæ decimum quartum, Vesiculæ sive pustulæ quædam, modò in fronte, at sæpiùs ad imum nasum, oriri consueverunt; hæ vesiculæ mali moris fuerunt, & aliquot vestigia sive cicatrices sui reliquerunt ad instar variolarum: ubi jam menstrua apparere cœperunt, tussi gravissima & febricula affecta est; & simplex Phthisis judicata est: Fonticulo in brachio, & diætâ ex Guaiaco, cui *Cortex Peruvianus* adjectus est, & medicamentis purgatoriis tandem convaluit;

convaluit ; imò ejus extrema macies in habitum pleniorem pinguémque mutata eſt. At deinceps valetudinariam vitam egit ; modò capitis dolore, modò raris aliquot puſtulis circa faciem orientibus, at ſæpius tuſſi & ſpirandi difficultate oppreſſa eſt.

ÆGROTUS 10. § Lichenes Venereæ admodum vulgares ſunt, & paſſim occurrunt ; non tantùm in iis hominibus, qui Lue affecti & pro ſanatis habentur, ſed in aliis etiam non ſuſpectis. Ejus autem mali hæc ferè conditio eſt : In cute alba, vel pectus totum, vel præcordia, vel collum, aut fœmina & inguina latè occupat quædam flavedo, minutiſſimis puncturis ruſis exaſperata : iſtiuſmodi verò maculata cutis, ferè tempore æſtivo moleſtiſſimo pruritu ægrum torquet, præcipuè noctu ; quas ideò inſomnes peragunt.

Item in hâc Urbe valdè frequens eſt Herpes, dicam an Scabies quædam ſicca Venerea, admodum contagioſa, vexatiſſimum malum, ut nihil ſupra. Hujus autem notæ ſunt, puſtulæ quædam exiguæ, modò totum corpus infeſtantes, modò brachia, aut crura tantùm, ferè ſine pure, imò etiamſi unguibus incidantur, tamen ſiccæ eſſe non deſinunt ; interdum in cute permanent, ſæpiùs verò latent & ægrè ſentiri poſſint, niſi ab infeſto & aſſiduo, maximè nocturno, pruritu.

His verò remediis uti ſoleo, præter decoctum Guaiaci, &c. & purgationes proprias ; nimirum, priorem labem ſucco limonis ex ſero lactis fovere ſoleo : item illæ, ſi admo-

dum pertinaces ſunt, & poſterior, etiam labes, maximè Unguento *Catapſoras*, vel per ſe, vel alio diluto, cum bono eventu & tutò illini poſſint; ut ſæpiùs expertus ſum: Imò tu velim ſcias hæc mala nullis remediis niſi ex Hydrargyro confectis extirpari poſſe.

ÆGROTUS 11. Quinquagenarius quidam ex aliquot annis *Iſcuria* graviter affectus eſt; à tertio ejus conjugio id illi accidit; ejus fœmina valetudinaria, & quantùm ex voce impedita, ob aliquem, putà in palato, defectum, & vultu conjicere mihi licuit, ex Lue inquinata: certè is vir mucum quendam fœtidum & ſanguineis fibris interſperſum copiosè cum urina excernere ſolet, non ſine infinito cruciatu in pene. Huic autem ſic putavi ſuccurrendum eſſe: nimirùm, [℞ *Spiritus Vini rectificatiſſimi* ℔ß. *Gummi Guaiaci* ʒß. *Cantharidum* ʒj. *Cochleareil* ʒij. *Succi Hypociſtidis* ʒij. *Spir. Sulph.* ℈j *digerantur cinere calido ad* 12 *horas: filtrentur per chartam bibulam*] Hujus medicinæ guttas 40 ex cereviſia tepida manè & tantundem veſperi quotidie propinavi; quo ſanè remedio, bono effectu, ad tres menſes uſus eſt; idémque à me, maximis gratiis propter inſigne beneficium redditis, etiam atque etiam rogavit: Etenim malum diuturnum jam potuiſſe tolerari, haud nihil eſt.

ÆGROTA 12. § Vidua quædam juvenis, graviſſimo Urinæ ardore & punctionibus ibidem, item Condylomatis cancroſis in pudendi labiis, non ſine vehementi capitis dolore afflicta eſt; maritus ejus ex anno ruri

Lue

Lue mortuus eſt ; ipſa *Londinum* venit, & me coram obſtetrice de morbo conſuluit. Hanc autem ſic curare cogitavi ; nimirùm illam purgavi quarto quoque die pilulis de duobus, quibus æqua pars Mercurii dulcis adjecta eſt. Item Apozemate ex Guaiaco, &c. pro potu quotidiano, citra ſudorem. Item, [℞ *Cocheineil* ʒiij. *Cantharid.* ʒj. *Vini Rhenani* ℔j. *miſce, digerantur par diem B. M.*] hujus cochleare è decocto Guaiaci ʒiv. bis quotidie ſumpſit : quorum uſu Gonorrhœa admodùm virulenta, fœtidum & ſanguineo viride pus effundens, integrè ſublata eſt ; & duobus plus minùs menſibus ſine ullâ ope Chirurgicâ, etiam ulcera ſiccata ſunt, dolórq; capitis ex toto deſiit.

ÆGROTUS 13. § Quidam juvenis ter Gonorrhœa affectus eſt, non ſine aliis gravibus Luis ſymptomatibus. Tertia vice ad me venit, Urinæ ardore punctorio, item deſtillatione puris ſubviridis. Hominem ſtatim *calomelano* purgavi pilulis fortioribus additis ; intra triduum pus attenuatur, & pellucidum fit ; quo tempore collyrium injeci hujuſmodi, [℞ *Aquæ Plantan. Papaveris Rhœados*, ana ʒiij. *Opii benè uſtulati* ʒj. *Mellis Roſati* ʒj. *Trochiſcorum ex Minio puro metallico* ʒij. *m.*] intra ſeptiduum & Urinæ punctiones & Gonorrhœa ex toto deſierunt. Decocto autem Guaiaci diu uſus eſt citra ſudorem, quo integrè convaluit.

ÆGROTUS 14. § Quidam juvenis jam primùm Lue inquinatur ; illi in Glande veſicula cancroſa orta eſt, at ſine Gonorrhœa aut ullis punctionibus inter meiendum ; ſub

eodem tempore in utroque inguine insuper bubo sentitur ; & jam inhorruit & febricula incensa est ; præterea ingens capitis dolor, & in cruribus punctura intolerabiles. Hominem sic protinus restitui : Alternis diebus calamelanos ℈j. ex Electuario lenitivo dedi ; sanguinem è brachio ad libram misi ; decoctum valentissimum Guaiaci, cui Cochleneil ad ℥iij. adjectum est, propinavi. Chirurgus vesiculam citò curavit præcipitato rubro ex aliquo digestivo ; bubones à tertiâ medicinâ purgatoriâ disparuerunt ; ad tres septimanas convaluit ; diù tamen Apozemate suprà scripto usus est citra sudorem, & vino albo carnéque minimè abstinuit.

ÆGROTUS 15. § Juvenis quidam, triginta annos natus, bis Lue infectus est, & toties salivationem cum Hydrargyro passus est ; at non sine recidiva ; etenim huic lingua & fauces & ipse penis Ulceribus cancrosis miserè affectæ sunt ; etiamsi optimorum chirurgorum ope, & methodo vexatissimâ diu à salivatione ultimâ usus fuit. Hunc sic restitui. Propter summam stomachi imbecillitatem, vinum ei album Gallicum libenter indulsi ; item, propterea quòd Hydrargyri copiam supra fidem sumpsisset, (nam ultima salivatio per calamelanos admodùm difficulter mota est) succo limonum in omni intinctu usus est. Hierâ antiquâ duplicatâ eum admodum frequenter purgavi ; interdum aliquot grana, idque rarò & parcè, Mercurii dulcis ex bolo Mithridatii dedi ; pridie nocte ante medicamentum

medicamentum purgatorium designatum, Decoctum Guaiaci, &c. assiduè citra sudorem propinavi. Chirurgus *Mullins*, egregius artifex, quem accersivi, & oris & penis Ulcera diligenter curavit: intra sex menses integram sanitatem recuperavit, nihil mali relicto, præter lichenes quosdam; at citra cruciatum aut contagium, quod scio, Uxori datum, & optima valetudine fruitur jam ex septennio.

Hactenus de Lue Venerea aliquot pauca at diversa pro instituto nostro Exempla breviter exposuimus; mox de Curationis scopo dicemus, qui in purgatione, medicamentis ex Hydrargyro confectis, præcipuéque nunquam satis laudando illo Mercurio dulci dicto, & Guaiaci decocto consistit; imò his fere duobus medicamentis tota curationis methodus hodie includitur. Horum itaque medicamentorum virtutes paucis, pro more nostro examinare volumus.

Hydrargyrus autem primùm inventus, & huic malo cum aliquo successu adhibitus est, at extra tantùm & in unguentis. Hoc *debemus Arabum Scholæ*, authore *Fernelio*. Illud quidem non ignoro, *Arabes* literarum studia coluisse post *Græcos*: *Arabes*, inquam, ab *Octavo Sæculo* omnium scientiarum artiúmque utilium & præcipuè medicinæ monumenta è Græca in linguam suam traduxisse. At pace tanti viri, facilè sui sæculi doctissimi Medici, Hydrargyri multiplex usus, etiam ad Scabiem ab antiquissimis Medicis Græcis deducendus est. Etenim *Dioscorides* expressis verbis ita

perhibet, *cinnabaris*, cerato excepta, papularum eruptionibus, ambustis igni medetur; *cinnabaris autem & optimum & ipsissimum Hydrargyri metallum est.* Item idem medicamentum alio nomine apud antiquos *minium* appellatur, & Sinopicum præ cæteris valde commendatur. Hydrargyrus fit ex Minio, quod abusivè Cinnabaris dicitur; *lib.* 5. *cap.* 6. Unde constat cinnabarim & minium, certè antiquis plerisque, synonyma fuisse: imò cinnabaris optimi coloris minium quoddam *Africanum* fuit, quo nomine institores ejus temporis omnigenum minium appellâsse verisimile est.

Atque ex hoc fit Emplastrum rubrum adversus morsus ferarum apud *C. Celsum*, quod sane pro nobis maximè facit; siquidem Hydrargyrum ex resina Terebinthinæ ad contagiosa vulnera aptum esse confirmatur. Rursus, apud *Æginetam* extat Emplastrum ex Cinnabari ad Tophos, & alios omnis generis induratos tumores. Porrò, adeò mite remedium apud antiquos creditum est, ut ad oculorum inflammationes efficaciter cohibendas commendârunt, *Dioscoride* authore: atque hæc satis sunt de externo ejus usu apud antiquos Græcos. De interno autem *Myrepsius* audiendus est, (*cap.* 62. *de Antidotis*) is inter Antidotos omninò necessarias ad difficultatem Urinæ & stillicidium & calculosos unam à *Galeno* transcripsit, in qua cinnabaris drachmæ sex insunt. *Ætius* quidem eandem Antidotum *Philagrio* inscribit, cui fortè cinnabaris ex aliqua temeraria, non minùs quàm timida

suspicione

ſuſpicione minùs arriſerit; ſed animadvertendum eſt in hac Antidoto ineſſe quoque Lapidis *Syriaci* (fortè *Judaici*) drachmas 32, adeóque vim ejus potiorem metallis deberi, veriſimile eſt: & perperàm cinnabarim ideò à *Philagrio* excludi: quâ tamen omiſsâ Antidotum à *Philagrio* denominare maluit *Ætius*, quàm à *Galeno*, cujus compoſitio cinnabarim incluſam habuit.

Hinc adeò evidenter diſcimus (quod demonſtrandum propoſuimus) apud antiquos Cinnabarim, id eſt, Hydrargyri purum putum metallum, medicamentum natum & non ullo lenocinio vitiatum, ad omnes uſus in Lue Venerea maximè requiſitos tam intra, quàm extrà, adhibitum fuiſſe; nimirum *ad Urinæ difficultatem*, quod genus remedii Gonorrhœa virulenta maximè deſiderat; *ad ignis ambuſta & inflammationes*; ambuſtis autem veſiculæ propriè oriuntur; eadem mala in pene frequentiſſima ex Lue: ad *tumores omnigenos induratos*; ex quo mali genere Bubones Venerei ſunt: ad *papulas erumpentes*; & quæ, quæſo, fœdiores papulæ, quàm quæ ex Lue oriri ſolent? Poſtremò, ad *ferarum morſus* ex reſina Terebinthina; atque ita prodeſt ad Luis efficientem & primariam cauſam. Quorsùm itaque *Arabibus* damus, quod *Antiquis Græcis* jure meritò debetur?

Illud quidem fateor, aliam rem eſſe Hydrargyrum, atque aliam Cinnabarim: at in Cinnabari Hydrargyri vis nativa lenis, & benigna eſt; cùm idem ex lapide coctus, & ignem expertus tantùm non venenum eſt, & in-

teſtina exedit; imò ex Terebinthina aut adipe articulis inunctus, linguam, fauces, totúmq; caput intumeſcere facit, ſalivámq; vehementer movet, haud aliter quàm ex intenſo aliquo frigore, cui corpus exponitur, gravedines deſtillationéſque pituitæ protinus oriuntur; ad eundem modum venas quaſlibet, præcipuè lymphæ ferendæ dicatas, torpore quodam infeſtat: rigorem autem torporémq; genuinum eſſe Hydrargyri effectum cuilibet experiri licet. Etenim tu velim demittas digitum in Hydrargyrum, paucis momentis illum pallidum, mortui inſtar membri, extrahes: imò vi quadam narcotica tremores nervorúmque reſolutiones ex ejus aſſiduo uſu oriri neminem operariorum latet: ad hæc, quòd Hydrargyro inunctis ægrè adeò medicamentis purgantibus alvum moveri, ut ea duplo validiora, quàm ante, facilè perferunt; ſcil. à ſtupore viſceribus inducto.

At qui fit, inquies, ſalivam, non ipſum ſanguinem moveri? Ita quidem haud rarò evenit; ab intenſo gelu multi hæmorrhagiis corripi ſolent; ad eundem modum in Ptyaliſmo ex Hydrargyro interdum dyſenterias, & ſanguinis è gingivis profluvium contingere ſolere abundè teſtatur Hiſtoria medicinalis: Saliva tamen ſola diu & vehementer movetur. Ea autem res paulò altiùs deducenda eſt. Cùm lymphæ & aſſidua ſeparatio & in ſanguinem reditus neceſſarius eſt, propter rationes alibi exponendas, ubi de natura ſanguinis privatim agemus; cúmque propter ſummam Lymphæ-ductuum teneritudinem, quâ ſtupore

pore facilè afficiantur ab Hydrargyri inunctione, illa debita lymphæ ſeparatio, reditúſque in venas ſanguineas, multum impediatur, neceſſe eſt; vasáque adeò ſanguinea ſupra modum impleri ſuo alienóque humore, tantámque lymphæ copiam ſolis arteriis veníſq; contineri non poſſe. Igitur aſſidua vi & pulſu arteriarum, lympha per propria vaſa ægrè jam reſtua (quæ ex intenſo Hydrargyri frigore tonum jam ſuum & vigorem amiſiſſe diximus) ad *Salivæ majores ductus excretorios*, (ſcil. quà patentior porta detur) qui ferè in ore ſunt, propellitur, effunditúrque. Etenim niſi lympha propter dictam cauſam, jam ſupervacanea aſſiduè evacuaretur, nè cor ſuffocatione perpetua deficeret, ſuóque gravi oneri ſuccumberet, metuendum eſt: hinc adeò frequens & familiare eſt deliquum in primo Salivationis impetu; item Glandularum capitiſque miranda intumeſcentia. Ad hæc, ſi ob aliquam cauſam ſalivæ exitus in ore impediretur, ea protinus totis inteſtinis excerneretur, & Diarrhœa, (ſalutifera tamen) vehementer infeſtaret; ſiquidem ibidem quoque innumeræ glandulæ *Salivæ excretoriæ* ſunt, non aliter quàm in ore; etiamſi præter unum *pancreaticum ductum* alii minutiſſimi ſunt, tamen multitudine infinita eorum parvitas compenſatur. Adeóque in hoc tota *ſalivationis ratio* verſatur, nimirum intra ſanguinea vaſa lympham cohibendo, quæ jugi circuitu aſſiduè & neceſſariò ſeparari & denuò inferri debet; ab artuum vero inunctione, propter vaſorum Lymphaticorum torpidorum tenuiſſimæ texturæ depravationem

vationem & ineptitudinem, ejus reditus eò præpeditur, veníſque adeò ſanguineis uſque circuire cogitur, ad gravem cordis arteriarúmque inundationem, per *emiſſaria* Salivæductuum tantùm deplendam; neque enim arteriis ſe exonerandi alia ratio eſt niſi quæ ductibus excretoriis perficiatur. Quemadmodum ſi fortè à frigore, mutilatione alicujus membri, vel à ligatura, menſura & modus Venarum diminuatur, pulmo à catarrhis infeſtari, vel hæmorrhagia, hydrópſve oriri ſolet.

At noſtri homines magnâ induſtriâ Hydrargyrum *operi interno* tutò adhibuerunt; ejuſmodi itaque remedii jam ſecuri eſſe poſſumus; quòd ejus ferocia domatur, & ſalibus multipliciter adjunctis, compedes ei injiciuntur, quorum ligatura ſtrictiore ſit lene remedium. Hoc equidem ſentio, noſtros homines aliquid ampliùs quàm *actum* egerunt, & eorum *artificium pretio longè materiam excedere.*

Atque ea hujus ſæculi felicitas eſt: adeóq; ampliùs quæritur, cur ab Hydrargyro in Mercurium dulcem confecto, eadem tamen ſalivatio oriatur; maximè ſi adjectum ſit aliquod medicamentum aſtringens, ut in corpore, etiam invitis ſalibus ei connexis, tantiſper moretur, idémque ſpiſſius detur. Atque illa ſanè differentia eſt inter medicamentum natum, atq; idem artificioſum; nimirum ſales *adjectivi* pro ſua natura à madore caloréq; ventriculi, & inteſtinorum diſſolvi, & à ſale urinoſo, & concoctione Stomachi *Septica* orto, vinculis & connexu cum Hydrargyro liberari; húncque adeò ſibi jam reſtitutum relictúmque, vim

ſuam

ſuam indolémque denuò exerere poſſe; ſcilicet torporem Lymphæ-ductibus conciliando; quod illic tantò faciliùs efficere potis eſt, quantò corporis interior pars cute externa, digitorum putà, tenuior eſt.

Ex hoc autem Lymphæ mirifico profluvio (quæ prorsùs *nova purgationis forma eſt*, veteribus incognita) multa commoda nobis accedunt; nimirum puſtularum ardorem extinguit, exſiccátque Ulcera; non externa tantùm, ſed & interna; quæ ipſa quoque veſiculis, puſtulis, ulceribúſque fœdantur: cætera omitto; illud quidem veriſſimum eſt, ſolo *Ptyaliſmo* morbi radicem non evelli; imò ſuperiore ſæculo plurimis experimentis conſtabat, multos decies & ampliùs curationem ex perunctione fruſtra expertos fuiſſe: Atque idem teſtantur noſtri homines, inter alios *Wiſemannus*, *Obſ.* 53. optimus ſanè chirurgus, idémque fide digniſſimus, nuperus *Anglicanus* Scriptor: vitium quidem lenit, differtque, at perniciem non aufert, neque ulla cura ſine *Guaiaco* efficax; ut nec à Guaiaco ſolo aliquid expectandum eſt, citra periculum recidivæ.

Igitur ut rem conficiamus, *Guaiaci* etiam facultates nobis breviter expediendæ ſunt. Hic verò aliquis objiciet, Ægrotum 16. noſtrum ſupra comprehenſum, uſu Guaiaci, Hydrargyro modicè dato tantùm ad grana aliquot, curatum fuiſſe; item in illa præclara *Fernelii* cura, cujuſdam quinquies fruſtra inuncti, ſolo Guaiaci cremore tandem reſtituti? Reſpondeo, *Hiſtoriæ Ferneliana* facilè fidem do; at nec ſuus æger, nec meus, nec alius quilibet

ſine

ſine uſu Hydrargyri unquam integer erit; mihi autem perinde eſt, ſi unquam datus eſt Hydrargyrus: quamdiu ſanè ab ejus exhibitione ſit, non magnopere quæro; nam corpus afficit, etiam poſt triginta & amplius annos, ut Trepano, & Salivatione aliquoties per ſe redintegrata, nobis certò conſtat: imò nulla concoctione domari poteſt, & in glandularum *Mæandris* aliiſve corporis receſſibus latere ſolet; aliquâ tandem occaſione loco moveri, & genium ſuum denuò exerere ſolere; adeóq; ſi quis Hydrargyrus vel intus ſumptus, vel extra corpori adhibitus unquam fuit, ex uſu Guaiaci è latebris excitari, & cum antiqua ejus impreſſione, hominis ævo non delenda, tum nova operatione partibus adhuc vitiatis curam facilitari, perficique.

Guaiacum ſanè eſt medicamentum admodum tenuium partium & piperati guſtûs, ſudoréſq; adeò movere aptum. Hæ verò *piperatæ Reſinæ*, ab *India Occidentali*, *Nova* medicamenta ſunt: hujus notæ ſunt Balſamum *Peruvianum* & Gummi falsò, dum Reſina Guaiaci dicenda eſt, Paralyticos, ſtupidos, & quovis modo reſolutos, curat. Ejuſque adeò præcipua facultas eſt, ſtupori ab Hydrargyro inducto mederi, ipsúmque Hydrargyrum ponderoſum & hebes medicamentum digerere, & in omnes corporis partes diſſipare, tandémque expellere, ſcilicet viſcera eorúmque vaſa calefaciendo, penetrando, corroborando. Igitur *Guaiacum Hydrargyri*, ut *Hydrargyrus Veneni*, *in Lue Antidotum* eſt. Hydrargyrus puſtularum ardores extinguendo, atque ulcera ſiccando, aliquot

aliquot teneriores corporis partes ſtupore reſolvit, labefactátque; contrà Guaiacum eaſdem partes labefactatas ſuo calore piperato fovet, expedítque; & quatenus valdè reſinoſum, vi ſua emplaſtica, ex integro ſanat: viſceribus autem jam denuò invigoratis, ipſum tandem Hydrargyrum, Hoſpitem torpidum & alienum, nè intra nos æternùm pernoctet, circuire cogunt, ſudoréque præcipuè rarefactum aut Urina, aut Vapore inſenſibili expellunt.

Atque hæc via quidem brevior & expeditior eſt; tamen citra ſudorem idem ab eodem fit, certè medicamentis purgatoriis adjuto; maximè ſi cætera boni regiminis præcepta ſerventur, at cura diutiùs procraſtinetur, certiſſimi tandem effectus: imò vinum, quod ſæpiùs expertus ſum, ſucceſſum non impedit; potiùs auxilio eſt.

DE

DE SCORBUTO.

Quinta Exercitatio Medicinalis.

PRoximo autem Lui Venereæ loco *Scorbutum* posui, & propter morbi *novitatem*, & quòd illi tot tantisque *signis communibus*, valdè affinis sit; imò unum ab altero dignoscere, nisi admodum exercitato medico, haud ita facile est. Etenim Scorbuto sui quoque dolores sub noctem graviùs infestantur; item sui tumores duri; suáq; ulcera exedentia, pustulæque & maculæ, suæque pedum punctiones, & crurum lancinationes sunt: Veruntamen Scorbuto etiam *peculiaria symptomata* sunt, in Lue Venerea minimè notanda; nimirùm Gingivarum tumor, mollities & fœtor; in toto ore, cruribus, aliisq; corporis partibus purpureæ maculæ *vere violaceæ*; ventris tormina; præcordiorum gravitas, molestissimúsque anhelitus, sæpiùs ad deliquium; crurum debilitas & mira lassitudo. Dysenteriam, Febres erraticas, intermittentes cujuscunque

cujuſcunque Typi, peſtilentiales, Pleuritin, Dolorem Iſchiadicum, Arthritidem, Paralyſin, Hydropen, Atrophiam Scorbuticam, aliáque infinita ſymptomata taceo, quæ primâ facie alios, atque alios morbos mentiuntur; ſummâ tamen induſtria & admirabili ſagacitate ab *Eugaleno* primùm, ſuperioris ſæculi medico docto, hæc morborum ſimulachra à ſuis archetypis penitùs diſcernere & diſtinguere docemur. Illud quidem non ignoro, apud *Plinium ſtomachaces*, & *ſcelatyrbes* cujuſdam mentionem fieri, quo Milites *Romani* olim in *Belgiæ maritimis* ſubitò correpti ſunt; unum eundémque morbum cum Scorbuto hodierno fuiſſe, vero non admodum diſſimile eſt: tamen à veteribus medicis prorsùs neglectus eſt, neque apud eos ullibi, certè de induſtria ſcriptus, ut tantus morbus meruit, occurrit; quòd loci alicujus remoti & tunc temporis parum noti, tantùm indigena fuit. Superiore autem ſæculo exeunte, ut diximus, *Eugalenus* multùm de Republica literaria meruit, quòd hunc primùm morbum accuratè deſcripſerit. At hic Morbus jamdiu quaſi lateſcens inter haud ignobilem gentem *Flandriæ* Populum, ex aſſiduâ & aucta navigatione apud Indos novas vires acquiſivit, ut *maris ipſius morbus* proprius & peculiaris pleriſque jam audiat, verè *morbus nauticus*, & omni populo longis itineribus naviganti, cujuſlibet terræ *Europæ* ii fuerint, communis, ſive ea Navigatio calidis, frigidiſve regionibus fiat: modò nimius iis labor, & victus præter rationem falſus & craſſus tantùm præbeatur.

Hujus

Hujus autem cauſa efficiens *victus ſalſus* eſt, ex. gr. Salſamenta è marinis piſcibus vel muriâ conditis, vel per ſe ſiccatis, item caſeus (omnis in *Salem* caſeus ſeneſcit ; urinoſum ſepticúmque ; *Plin. lib.* 11. *cap.* 42.) vetus & ſalſus ; atque id genus alia victûs genera. Identidem potio quælibet ſaliſa in hoc ſenſu eſt ; ut cereviſiæ ex aquâ ſubſalſa coctæ ; vel quibus ſal aut calx viva adjecta eſt ; quæ peſſimæ conſuetudines, in coquendis cereviſiis non lupulatis, ferè per totam *Angliam* jam obtinuerunt ; ſiquidem inde cereviſiarii multùm lucrantur, quod ita *Potiones hordeaceæ* confectæ, & ſubitò claræ fiunt, & ab acrimonia diu ſervantur. At ſanitati noſtræ interim infeſtiſſimæ ſunt. His adde ipſum *marinum aërem verè ſalſum* ; quòd *ſalſæ pluviæ*, calidis maximè regionibus, (ex fide navigantium) ſatis teſtantur.

At quomodo, inquies, id fieri poteſt ; ut ex *ſale condimentorum antiquiſſimo*, & in auxilium ſtomachi concoquentis apto nato, peſſimum morbi genus oriatur ; huc accedunt ſalis eximiæ virtutes ; nimirum à putredine vindicat, pruritus ſedat, Lichenas, Lepras, Pſoráſque medetur ; contra omnigenùm ferarum morſus optimè facit ; adverſus opium & Fungos præclarum antidotum ; ad Hydropicorum tumores diſſipandos : item abſtergit, extenuat, &c. & plurima alia, authore *Dioſcoride*. Hæc quidem contra nos maximè facere videntur. Reſpondeo ; crudum ſalem his uſibus veteres non adhibuiſſe, ſed *uſtum*, ex eodem *Dioſcoride*, conſtat ; ſcilicet uſtum, ſe-

mélque

mélque lotum, atque ficcatum. Quòd nobis innuere videtur aliquid mali ab ejus *cruditate* illos metuisse. Deinde, ex salis *modico usu quotidiano* hoc malum non nasci solere, orbis terrarum populi universi consuetudo magno argumento est. Itaque ab ejus *excessu* tanta vitia gigni, credibile est: eámque rem sic paucis expediam.

A nimio sale stomachus & intestina primùm vitiantur, ejus filamenta exedi, totúmque ventriculum tenuiorum reddi, inflammarique; quemadmodum ab aliquo alio medicamento *septico* copiosè & assiduè in victum quotidianum dato, tandem evenire, necesse est. Huic autem rei fidem faciunt *inanis* vomendi cupiditas, præcordiorum, etiam jejuno, mira gravitas & distentionis sensus, cum molestissimo anhelitu, non sine animi defectione & subitò interdum morte; imò hic & alibi cardialgia *subito deliquio* exanimare solet. Inflammatione autem semel vitiato stomacho chylus crudus confici solet; quòd is nè cibi quidem pondus diu pati potest; maximè cùm ab eodem cibo salso potionéve continuò irritetur. Itaque crudus chylus festinanter in intestina deducitur, lacteísque receptus, vi cordis arteriarúmque elastica, habitum corporis permeat; at cùm crudus & *supra modum salsus* chylus in *Lymphæ ductus* separatur, eos maximè vellicat, inflammat, corrodit; unde vasorum tenerrimorum & angustiorum adstrictio mirifica, & ad circuitum lymphæ ineptitudo. His itaque labefactatis, salsus, & lentus, & crassus chylus in venis sanguiferis deinceps ex magna

magna parte, circulatur; arteriáſque adeò ob nimiam lympham multum diſtendi earúmque pulſum impediri, neceſſe eſt: Pulſum autem laborare conſtat, cùm illo morbo *pulſus celer, parvus, inæqualis* inter præcipua indicia *pathognomonica* numeretur. Ab ejuſmodi autem pulſu ſanguinem *crudum, lentum, craſſum, ſalſúmque* tardè ægrè in orbem moveri, neceſſe eſt; à motu verò ſanguinis lento & inæquali, eum, maximè vaſis *capillaribus*, ipſíſque excretoriis ductibus, ob pulsûs impotentiam ac languorem, coaleſcere & ſtagnare aptum eſſe. Hinc Symptomatum facilis explicatio: nimirum *maculæ purpureæ*, ut in ſuggillationibus, & in omni vulnere contuſo latè circumcirca fieri à ſanguine coagulato novimus: item hinc proveniunt Tumores, & Hydropis Scorbutici ratio manifeſta eſt; ſcilicet à chylo ſalſo & crudo minimè circuire apto; & in hujuſmodi Hydrope tumor *durior & magis renitens* eſſe ſolet, utpote à majore vaſorum inflammatione. Item Arthritidis vagæ ratio apparet à ſalſedine ſanguinis ægrè moti, & hic & illic membraneis ductibus reſtibilis ac corrumpentis. Item laſſitudinum cauſa intelligitur, membrorúmque diſtentio, ab arteriarum nimiâ plenitudine. Item torpedinis; nervorum reſolutionis & contractionis; nimirùm à lympha ſalſa nervis impacta & adplicita, & à nutritionis paucitate & defectu: nutritionis ſanè ratio, etiamſi conſiſtere videatur in perpetua arteriarum plenitudine; niſi tamen ſanguis debitè per corporis habitum, neutro venarum genere obſtructo, circumfe-

ratur,

ratur, ductibúsque universis excretoriis perpetim ventiletur, accretio corporis infida erit & simulata; vitiúmque, non vigor (qui nutritionis tamen præcipuus effectus & summa utilitas) à corrumpentibus humoribus expectandus est. Item dolores acuti sub noctem maximè infestantes, ut in lecto nè horæ quadrantem manere possint, quòd à lecti calore salsus & concrescens sanguis paulatim fusus liquatúsq; celeriùs, per lymphæ ductus torpentes, moveri solet; quemadmodum in digitis nive frigefactis; quò incalescunt, eò acerbissimo dolore punctorio afficiuntur. Ultimò *Atrophia* explicatur cùm Lympha à nimia salsedine vitiatur, & qui mitissimus humor esse debet, fit supra modum salsus, crassus, crudus, lentus, nutritioníq; adeò minimè aptus; id est, qui commodè & æquabili quodam tenore per omnes venas circumferri, pérque vasa excretoria à superfluitatibus continuè expurgari non possit. Hujus autem rei illustre exemplum in infantibus lactescentibus videmus, ubi lac à Nutricis conceptione fit salsum, & Urinam salsâm plenè redolet sapítque; quo lacte paucis septimanis nutriti infantes, toto corporis habitu sic vitiantur, ut tabes illa vix totâ vitâ delenda sit; imò innumeri atrophiâ pereunt, aut scrophulis aliisve malis inde ortis conficiuntur. Huic autem infortunio (ut id hic obiter notem) non aliud remedium æquè bonum unquam expertus sum, ac novum ex aliâ nutrice sanâ.

Quòd autem *Gingivæ* intumescere, & cruentari, vel levi de causa, & putrescere solent,

(id

(id quod *nautis*, præcipuè in longâ & moleſtâ navigatione, indicium eſt futuri Scorbuti) ratio eſt, lympham *ſalſam & lentam* à ſanguinis craſſamento ægrè ſeparari poſſe & propter lymphæ ductus, ad ductus ſalivales excretorios propellitur ab arteriis; ubi in ſalivam lentam, ſalsámque conficitur, non admodum adeò effundi aptam: Gingiviſque itaque impacta, vaſis excretoriis ſubliſtit, ampliúſque ibidem corrupta, eas tumefacit: imò *hæmorrhagiis funeſtis* ſubitò Scorbuticos corripi, propter vehementem hujus ſalſi humoris ſanguinem colliquatum ex putredine appulſum ad caput in exemplis noſtris infrà videbitur: cujus quidem ſymptomatis in hoc morbo ipſe *primus*, quòd ſcio, author ſum.

Hinc liquet inſuper, cur *Hydrargyrus* in hoc morbo curando (*Hartmanni* monitu, aliàs plurimùm addicti chymicis remediis) nihil prodeſt; cùm & lymphæ ductus ampliùs infirmet, & à ſalſa ſupra modum lympha ipſe tandem vitietur; cùm ſal urinoſus vim & efficaciam ſalium acidorum deſtruat; & quòd hic lympha craſſior & lentior eſt, quàm quæ ſalivæ ductibus effundi poſſet.

At de ſalſedine ſanguinis aliqui meritò dubitant, cùm cibum ſalſum comedentium ſanguis minimè *muriaticus* eſt, nec ex analyſi ſpagiricâ ſal marinus in eo ad pauca grana temerè inveniri poteſt. Reſpondeo; ſani quidem, & ſalſamenta multùm comedentes, herbis tamen fructibúſque ſimul victitare ſolent, qui ſalis naturam alterent diluántque. Deinde, ſalem culinarium concoctione quidem domari,

&

& mitem reddi posse; in alium salem, urinosum putà, certè à sanis, manifestum est; quòd nullum alium salem toto uspiam corpore reperire licet. Rursus; de *nautarum* sanguine, omnium graviſſimè Scorbuto affectorum, nemo, quòd scio, *quatenus iſte muriaticus* sit, adhuc experimentum fecerit. At nobis abundè sufficit, si hujusmodi salis copia in habitu corporis restiterit; cùm sal urinosus, crudus & imperfectè coctus eosdem effectus, è putredine ortos, perpetrare potis sit.

Exemplum unum vel alterum ponam, quibus sales integros posse per habitum corporis transferri, ibidémque morulas facere clarè evincitur.

Cuidam Gonorrhœâ graviter affecto, ad ʒj. salis prunellæ ex Terebinth. in bolo exhibui; post aliquot horas alvus ei mota est, & sub noctem, fortè cùm hominem visitaverim, intolerabili dolore meiendo cruciatus, matulam mihi monstravit, quâ nuper minxit; ubi sale micante saturatam urinam vidi; imò aliquot guttas urinæ albicantis, in marmora nigra ante focum strata, stillavit; quæ, cùm curiosè eas examinaverim, meræ salinæ, & in crystallos aculeatas suo more concretæ fuerunt. Idem tamen phænomenon ab eodem medicamento aliquoties exhibito, prout sanitatem recuperavit, ex toto desiit.

His adde; in iis, qui se aquis medicatis nostris, maximè sallis *Epsomensibus* putà, aliisve ejusdem farinæ, ingurgitant, eorum urina salis calcarii particulis tam repletur, ut, si vitrum, eâ urinâ plenum, iter oculum tuum & solem

ſolem teneas, illarum incredibilem micationem admiraberis. Imò ſi multùm & diutiùs bibant, ad aliquot menſes illis ſalinis particulis, (ut ex urina diligenter inſpecta liquidò tibi conſtabit) non ex toto corpus vacabit.

Hactenus de Scorbuti causâ, ejúſq; accidentibus, diximus; hujus autem morbi aliquot è multis exempla, pro more noſtro, ex adverſariis tranſcribam, ut medicamentorum ſpecificorum rationem ac uſum commodiùs exponam.

ÆGROTUS 1. Juvenis quidam robuſtus, miles, è caſtris tranſmarinis rediens, dolore per omnia membra vehementer affectus eſt; item ferè aſſiduo vomitu & diarrhœa; huic etiam maculæ quædam rubentes per totum corpus eruperunt. Sanguinem è brachio mitti juſſi: is autem refrigeratus cute craſsâ ex fuſco flaveſcente obductus eſt: urinæ paucæ, craſſæ & rubræ. Hunc ſic curavi, [℞ *Vini albi Gallici* ℔ß. *Sem. Anethi* ʒj. *Faniculi dulcis* ʒij. *Gingiberis raſi* ʒß. *ad duodecim horas vaſe diligenter clauſo leniter coquatur.*] Hujus medicamenti ʒij. ter minimùm quotidie quantum calidè id ferre potuit, propinavimus. Convaluit.

ÆGROTUS 2. § Vir quidam, obeſus, ab aliquot menſibus, neſcio quo languore & horrore, quotidie recurrente, affectus eſt; item huic gravis in lumbis capitéque dolor; matutini ſudores valdè frigidi; Tuſſis; ſpiritûs difficultas; nulla ciborum appetentia; lingua non arida, tamen ſiticuloſus; decumbendi in lecto aſſidua cupiditas; pulſus parvus

vus & debilis; urina admodum bilioſa; huic ſuccos *Naſturtii* & *Cochleariæ* ex vino rubro propinavi: & quamvis aliquoties inhorruit, tamen & urina pallida & ſudores paùlò tepidiores; item ſpiritus multò facilior. *Balſamum Martis* ad *gr.* x. ad tuſſim & ſpiritum difficilem nocte dormituro dedi, cujus uſu, etiam ipſo ſudoris tempore, meliùs dormivit; quod aliàs ante, ob pectoris neſcio quam anguſtiam, nunquam facere potuit. In his remediis ad 10 dies & ampliùs perſeveravit; horrores ſudoréſque omninò deſierunt; mirificè convaluit præter neceſſariorum expectationem.

ÆGROTUS 3. *Paralyſis ex Scorbuto.* § Quinquagenarius, obeſus, (*Tithmarſh*) media hyeme primùm fit anheloſus, déque neſcio quâ ægrotatione circa ſtomachum valde queſtus eſt; mox brachiorum & crurum quaſi paralyſis & languor ægrum corripuit; hæc autem mala excepit gravis & aſſiduus crurum dolor, dies noctéſq; hominem crucians, ſomnúmque ei prorsùs adimens. Poſt quatuordecim verò dies in utroque crure *maculæ* innumeræ *purpureæ* apparuerunt. Penè invivitus curatus fuit remediis Anti-ſcorbuticis vulgò cognitis; adeò vino *Hiſpanico* & ſæpè Spiritui Vini dicto, indulgere voluit. Non ante æſtatem tamen manuum pedúmque vigorem recuperavit, quo tempore hominem *aquis muriaticis* (in vicinia *Knaresborough* agri *Eboracenſis*) coctis & calidis, quantum ſuſtinere potuit, balneare volui: ex integro convaluit. At Hyeme proximè ſequente ſimiliter affectus eſt; & mortuus eſt. ÆGRO-

ÆGROTUS 4. *Atrophia ex Scorbuto.* § *Tailour de Marſton*, quinquagenarius, ſpirandi difficultate diu affectus eſt, tandem admodum emaciatus eſt; cætera ſanus, ut ſibi videbatur; propter pituitam verò viſcidam in lecto dormire vix potuit; pulſus celer & debilis; modica ſitis; urina rufa; è medio pectore maculæ quædam ſubpurpureæ efflorescebant; atque hæ tandem latè ſetaceum pectus occupabant; à prima autem earum eruptione iis color ſubpurpureus, qui indiès degenerare in ſubluteum ſolebat, id quod curioſiùs obſervabam. Tabidus mortuus eſt.

ÆGROTUS 5. § Dom. *Cooke*, è Præbendariis Eccleſiæ *Eboracenſis*, minimùm quinquagenarius, macer, literis valde deditus, *Decembri* exeunte, ex frigore primùm tuſſi affectus eſt; huic nulla ferè ciborum appetentia; tuſſi ſupervenit ſpirandi difficultas, & neſcio quis levis dolor, & in tibiâ dextrâ imbecillitas; mox ibidem *pruritus* ortus eſt, & maculæ *purpureæ*. Ipſe autem vocatus, femur & crus tumida & intensè purpureo colore occupata vidi: huic Urina varia, nunc rufa & valde turbida, nunc clara & qualis ſanorum. Imò malum quodammodo Tertianam Febrem mentiebatur, nam alternis diebus pejus ſe habuit; malum in femore & tibia cum dolore, duritie & rigiditate indies ſerpebat. Quò malum auctum eſt, eò Urinæ certiores, & rufiores, & faecibus magis ſaturatæ. Ad decimum verò diem paulatim ſerpendo totum femur & ti-

biam & jam ipsum pedem tumore insigni occupavit, & livor jam ad *nigredinem violaceam* valdè accedebat; foveæ in pede facilè fiebant; at tumores cruris & femoris multò duriores fuerunt. Jam verò languores primùm æger sensit, & assiduè in lecto deinceps decubuit.

Ex Anti-scorbuticis medicamentis Apozema præscripsi, item Cataplasmata ex solis emollientibus cum herba Cochlearia & Unguento è mucilaginibus toti cruri femoríque latè admovi; quibus admodum levati sunt, & dolor, & tumor; Atq; à pertinaci istiusmodi remediorum usu tandem convaluit. Illud insuper notavi nigredinis extremas partes subluteo colore circumscriptas fuisse, perinde ut fit in suggillatis.

ÆGROTUS 6. § Quidam Batavus, valde obesus, languoribus diu affectus est; tandem lecto defixus; huic labia, genæ, & ipsa lingua livescebant; pulsu parvo, debili, & urina qualis sanorum fuit; Spiritus Vini multùm & assiduè potare consuevit; huic autem à magni nominis medicis & sanguinis missio aliquoties repetita, & purgatoriæ medicinæ, & chalybs diu exhibitus est: at non ullo modo ei profuerunt. Ipse vocatus mala in infinitum aucta observavi, & jam manus cruráque livescebant, & spirandi difficultas tanta fuit, ut nisi erectus in sella sedere non potuit; adeò lingua balbutiebat, ut hominem Gallicè loquentem, vix intelligere potui. Omnia à me sumere recusavit præter cardiaca medicamenta

medicamenta vinosa; quorum sanè in nostris officinis nimia copia est! post aliquot verò menses à primo insultu hæmorrhagiâ sub noctem adeò violentâ correptus est, ut aliquam multas libras sanguinis è naribus effuderit, antequam moriebatur.

ÆGROTUS 7. § Juvenis quidam, exeunte *Decembri*, subitò & sine aliqua causa manifesta narium hæmorrhagiâ correptus est: id malum aliquot dies per intervalla duravit; mox totum corpus maculis ferè *ex nigro-purpureis* eleganter depictum est; etiam earum aliquot ex internâ labiorum parte observavi; *hic tamen nec febricula, nec pulsus justo debilior*; Urina qualis sanorum; nec ullum grave aliud symptoma. At funesta illa pictura fuit.

ÆGROTUS 8. § Puer quidam, quinq; annos natus, subitò, ineunte vere, maculis quibusdam *ex viola-purpureis* in cute albissima per totum corpus depingitur; ejus linguam, ósque fortè inspexi, easdémque maculas, & in ore, & in labiis ulceratas observavi; ejus cura ad me non pertinebat. Nam puerum mihi attulit vicinus quidam meus tantùm, animi causa. Et nescio an aliquod medicamentum ab ullo datum fuit. At eadem nocte, Hæmorrhagia graviter affectus, & illicò mortuus est.

N.B. In proximè superiori casu maculæ eruperunt à sanguinis profluvio; in hoc autem post maculas Hæmorrhagia lethalis sequuta est.

ÆGROTUS 9. § Puer quidam (*Waller*) ſummè agilis, decem circiter annos natus, mercatoris filius, ſubitò *maculis purpureis* per univerſum corpus depictus eſt; ex his parvæ & aliæ majuſculæ fuerunt, ipſum *violæ martiæ florem* eleganter repræſentantes: mox vehemens Hæmorrhagia ſequuta eſt; gingivæ, fauces, ipſáque lingua ſummâ putredine virulentâ exulcerantur; ut nec cibum, nec medicamenta ampliùs ſumere potuerit. Intra ſeptiduum mortuus eſt.

ÆGROTUS 10. § Quidam puer (*Hewet*) ſex annos natus, ſubitò *nigro-purpureis* maculis per univerſum corpus affectus eſt, puer autem de capitis dolore leviter tantùm queſtus eſt, & foràs toto eo die ludebat; naribus tamen paululùm ſanguine ſtillantibus; omninò non febricitabat, & cibum pro more avidè appetebat: ejus parentes inſolitas maculas mirabantur; media nocte ſanguis è naribus copiosè profluebat, eundémque adeò grumoſum è ventriculo vomebat; ad decimam diei horam vocatus, ſanguis admodum difficile comprimi potuit: maculas autem in labiis & linguâ video; item per ejus femora maculæ aliquot longæ & latæ, velut ex verberibus vibices; huic corporis habitus frigidus, pulſus rarus & debilis, urina ſuccinea & qualis ſanorum; nulla ſitis: ad illum comprimendum plurima fruſtra adhibita ſunt: venâ autem brachii à me incisâ, is protinus in deliquium, vix ſeſquiuncià ſanguinis effuſâ, lapſus,

lapſus, & ſanguis è naribus per ſe protinus compreſſus eſt. Sudore frigido madebat uſq; ad mediam noctem, deliravit; fortè ex diacodio dato in aqua plantaginis: poſtridie verò manè idem ei ſanguinis profluvium contigit per aliquot horas; tandem balſamo Veneris nares implevi, & ſanguis ſtillare deſiit. Deinceps diacodium modicè datum eſt. Et *ſucci limonum*, *ſucci cochleariæ* ad cyathos aliquot quotidie illi propinavi. Vibices primùm, mox maculæ in labiis, reliquóque corpore, ſenſim diſparuerunt. Convaluit.

ÆGROTA 11. § Sub idem tempus puellam vidi octo annos natam, cui innumeræ maculæ *purpura-violaceæ* in *nivea* cute efflorescebant, ſanè ſpectaculum haud ingratum, niſi quòd affectus morboſus fuerit: inter has verò maculas quaſdam ad amuſſim *triquetras*, aliàs *quadratas*, pleraſque *rotundas* & *inordinatas*, non ſine ingenti admiratione curioſiùs contemplabar. Huic autem me præſcripſiſſe memini ſpiritum C. C. ad aliquot guttas ex cereviſiâ tenui quotidiè bibendas. Convaluit.

ÆGROTA 12. § Item alia puella eodem anno 1682. mihi oſtenſa eſt iiſdem maculis per totum corpus depicta: diu in cute eæ maculæ apparuerunt; tandem neſcio quibus remediis convaluit. *N. B.* In his duobus ultimis caſibus de ulla hæmorrhagiâ ſuperveniente non memini.

Ad *remedia* jam tandem venio ; nam in recitandis exemplis, quæ infinita ſunt, prolixior eſſe nolo. Præcipua autem hujus morbi medicamenta ſunt, *Cochleariæ*, *Limonúmque*, *Aurantiorúmve ſucci* : & ex hac notâ ſunt omnigeni fructus & olera : at quò magis acidi, eò meliores ſunt : hinc Acetum quoque & Spiritus Vitrioli valdè proſunt.

Horum itaque omnium facultates, & quæ commoda ab iſtiuſmodi acidis remediis expectanda ſunt, ab uno Aceto diſcemus. De Aceto autem inter alia multa ita *Dioſcorides* perhibet. Acetum refrigerat, & aſtringit. Stomacho utile, appetentiam excitat. Erumpentem undiq; ſanguinem ſiſtit, potu inſeſſúve. Prodeſt alvi fluxionibus cum cibis coctum. In Orthopnœa calidum commodè ſorbetur. Tuſſim veterem mitigat. Inflammationes arcet. Reprimit abſcedentes Gingivas & ſanguine manantes. Suggillationes rapit, & ad conglobatum ſanguinem prodeſt. Ad capitis dolores confert. Ad aquam inter cutem ferventis vapor proficit, panos coercet tepidi fotus. Pruritus permulcet ; ad nomas & ſacrum ignem , & ulcera quæ ſerpunt, ad lepras, impetiginéſque efficax eſt. Phagedænas ulcerum nomáſque fotu cohibet. Calidum potum adverſus omnia venena efficax eſt, præſertim contra Meconium, Fungos & hauſtam Cicutam. Contra venenatorum ſerpentium ictus, & eos, qui urens virus ejaculantur.

An

An verò aliquid in *aceto* deficiat, ad morbum noſtrum curandum, aut ampliùs deſideretur, remedio cum morbi ſymptomatibus diligenter collato, planè neſcio? certè tu velim penſites, ò bone lector.

Quamvis ſucci ex uſu quotidiano in hoc morbo ſuprà memorati & præ cæteris commendati, veteribus parùm aut nihil noti fuerunt; eorum tamen opinionem de fructibus acidis in malo punico videre licet; nimirùm boni eſſe ſucci, & ſtomacho utilis, &c. Reliqua vide apud *Dioſcoridem*.

Quomodo autem hi effectus ex uſu acidorum oriantur explicandum reſtat. Atque hujus rei ratio in his paucis conſiſtit. Acidum imprimis infirmum & æſtuantem ſtomachum refrigerat & adſtringit; adeóque concoctioni eum aptum reddit; ſimiliter cogitandum eſt de inteſtinis, viſceribus, eorúmque vaſis, una eadémque ratione, ſalium exedentium copia laborantibus; hujus autem in ſtomacho & viſceribus refrigerii ratio eſt, quod acida ſalibus urinoſis adjecta eorum vim protinus frangunt, & cum attenuando chylum lymphámve inſuper urinam moveant, ſales exedentes mitigatos jam maximè eo deducunt foràs: à chylo autem novo, tenui & dulci ſanguinis circuitus rurſus expeditur, lymphæque adeò motus placidè perficitur, quo arteriarum labor multùm diminuitur, levatúrque; adeóq; hæmorrhagia & macularæ, & dolores, & laſſitudines, nervorúmque reſolutiones, contractionéſque paucis diebus ex toto ceſſant, & homo moribundus ex integro reſtituitur. Cujus

subitæ curationis exempla plurima in nautis, terræ semel expositis, à longis navigationibus, occurrunt.

At remediorum magnæ differentiæ sunt? Respondeo, verissimum quidem esse, multis oleribus, inter quæ Nasturtium & Cochleariam pono, ad Scorbutum utilibus, præter succum acidum inesse etiam quandam piperatam acerbitatem; quâ tamen de causâ crassos corporis humores magis attenuant, & in omnes ejus meatus faciliùs sibi viam faciunt; adeóque salem crudum Urinosum ubique locorum promptiùs subigere & expellere potis sunt.

Salis autem culinarii *crudi*, sive in Urinosum mediocriter tantùm cocti, notio haud ita aliena est. Nam etiam in benè coquentibus Urina suum salem urinosum non facilè & à prima statim mictione analysi chymicâ præbet; imò ut ulteriùs putrescat, necesse est. Item ex sanguine humano, eodem artificio destillato, paucæ tantùm drachmæ salis culinarii, ex multis libris sanguinis haberi possunt; At idem etiam ambiguæ naturæ est, nec in omnibus, verè marino respondet, ut perhibet *Boilæus* noster.

Rursus; Acetum à fructûs alicujus immaturi succo viribus distat, in eo, quòd Acetum acrimoniam quandam ex putredinosâ caliditate, scilicet ex bina fermentatione confectum, adeptum est. Fructus autem acidus immaturus eâ acquisitâ acredine caret, & acerbitatem quandam habet. Unde magis etiam tenuium partium est Acetum, quam alicujus herbæ aut fructus immaturi

turi ſuccus, velut ſenſus quoque teſtatur, *quo autem acrior ſuccus, eò promptiùs penetrat*, ut rectè de victu attenuante *Galenus*.

Ampliùs; Limonum, Aurantiorum, Malorúmque Punicorum, ſcilicet perfectè maturorum, ſucci acidi ſunt: nec fructûs alicujus immaturi acerbitatem ingratam, nec aceti acrimoniam calidam, *ex duplici fermento confecti*, habent; adeóque præ cæteris valdè excellunt, & privatim ad hunc morbum omnium remediorum longè præſtantiſſima medicamenta ſunt; etiam miſeris nautis in auxilium ſuum innumeris exemplis experta. Limonum autem commendationem hic inſerere ſuave eſt, Authore *Piſone* Batavo, medico diligentiſſimo, & in rebus Naturæ exoticis, ſi quis alius, verſatiſſimo. *Peritiſſimi*, inquit ille, *nonnulli Indiæ*, ubi diu vixit, *medicaſtri plus præſidii in limonibus ponunt, quàm in lapide Bezoartico aut Theriaca, contra malignos morbos, & peſtilentes febres, atque ipſa Venena. Ego autem, ſine jactantia affirmo, me ex nullo alio aliquo remedio ſimplici tot fœlices effectus in tota praxi mea obſervâſſe, quàm ex limonibus.*

Atque hæc ſatis dicta ſunt de id genus remediorum naturâ.

Quæſtio autem haud importuna ſupereſt, cui reſpondere, antequam hanc exercitationem finiam, mihi bonum videtur: nimirum cur hoc morbo correpti, ſanguinem mitti, & purgari plerumque malè ferunt? Reſpondeo, Qui diu ciborum appetentia caruerunt, etiam ſucco nutritio, qualiſcunque is ſit, vix abundare, credibile eſt: huic rei fidem facit, inanis

nis vomendi conatus ſine ulla notabili excretione ; item quòd Lymphæ-ductus feriant ; quod teſtatur & nervorum reſolutio & corporis nimia laſſitudo, è maximè communibus hujus morbi indiciis, & interdum oſſium crepitus.

Deinde diutiùs ab hoc morbo affecti, etiam *vitiatis* humoribus effuſis ſupra modum languent, quòd arteriæ rigidæ, & diu diſtentæ ex chylo crudo, ſalsóque eo dempto, planè ſtupent, nec facilè ac promptè ad officium debitum redire poſſunt, ſed penè ab opere deficiunt ; illud confirmat pulſus debilis, parvus, inæqualis ; item quod ab omni mutatione poſitûs corporis deliquium pati iſtiuſmodi ægri valde proni ſunt, nimirum cordis & arteriarum Syſtole fatiſcente ; id refluo ſanguine inæqualiter moto, tantum non opprimitur.

DE

DE ARTHRITIDE.

Sexta Exercitatio Medicinalis.

Articulorum Dolor, ſive pedum, ſive manuum, ſive coxendicum, idem morbus in diverſis corporis partibus meritò audit; etiamſi aliis atque aliis nominibus, ut Podagra, Cheiragra, Iſchiáſve appelletur.

Rheumatiſmus verò, quamvis is morbus, dolorem quod attinet, affinis ſit; in hoc tamen non articuli tantùm, ſed media quoque inter articulos ſpatia, graviſſimis interdum doloribus affici ſolent.

In deſcriptione autem hujus morbi, ſicut in reliquis omnibus, veteres imprimis audiendi ſunt: profectò ſingulorum accidentium, quibus hic morbus concludi poſſet, enumeratio apud illos mirabili quadam induſtriâ exhibetur, ut nihil hodiernæ diligentiæ relinqui videatur. De his verò conſulas ſuadeo *Aretæum*, aut *Cæl. Aurelianum*: Equidem ea, brevitatis

tatis causâ, quam in his Tractatibus unicè instituì, certè in tam vulgari morbo libenter omitterem. Quoniam tamen *Aureliani* liber, propter editionum paucitatem, (imò non nisi ejus unica, quod scio, integra est) in paucorum manibus est, & quòd hoc sit Veterum *summæ accurationis* in morbis describendis *exemplum*, illud transcribere in nostras chartas non gravabor. ' Sequitur, inquit ille, passione articulari tentatos, *torpor* atque *formicatio* eorum articulorum qui tanguntur, & difficilis *flexio*, atque rursum *extensio* : item *gravedo* & *vacandi dulcedo*; & ad parvum motum vehemens dolor; atque dormientibus sensus quidam *resonantium* articulorum, & cùm de somno surrexerint, veluti *saltu* earundem partium afficiuntur; tum *horror*, vel *rigor*, vel *tremor*, sine ulla manifesta ratione, partium sequuntur : dehinc cùm passio se extollere cœperit, in Podagricis *dolor* alterius pedis, aut utriusque cum *punctionibus* nascitur, incipiens à vestigio, aut plantæ cavitate, vel sæpiùs à majore digito, attestante torpore & gravedine, & difficili motu cum horrore rigido, atq; inæquali per membra, & aliquando plurimo *fervore*, aliquando *frigore*, ut alii refrigerantia, alii calida desiderent ægrotantes, & propterea quidam alteram calidam, alteram frigidam podagram putaverunt nuncupandam : item initio, ut sæpè contigit, similis color patientium, atque sanarum videtur partium, attestante æqualitate, nullo emergente tumore. Dehinc *inflatio partium* fit cum *rubore* : quapropter *relevatio altiorum*

' sæpè

ſæpè ſequitur. (Hoc eſt, partes circa ipſa
offa minus dolent.) Tum pejorante paſſi-
one, *Arthritica* ſufficitur paſſio, cùm in u-
num, omnium articulorum conſenſus, & fa-
cile ex articulo in articulum venit dolor,
nec deſinens priuſquam cunctos invaſerit
nodos: ſæpè denique, prioris articuli, do-
lore declinante, *ſecundus* invaditur, atque
eodem ſimiliter miſcente, *tertius* ſumit ex-
ordium, conſentiente etiam veſica, atque
ſpinæ majoribus nervis, quos *Tenonias* vo-
cant. Et in *Stomacho* etiam *nauſea* vel vo-
mitu jactantur ægrotantes. Tunc articuli
tumentes inflantur, ac deinde *dureſcunt*, &
ſoliditati *ſaxeam* faciunt qualitatem: tum e-
tiam *nigriores* efficiuntur, atque *contorti*, ut
in *obliquas* partes *digiti vertantur*, aut *reflexi*
ſupinentur, aut vicinis adfixi incumbant. Et
aliquando *humore purulento*, vel *mucilento col-
lecto*, aut viſcoſo, generent *Poros*, quos nos
Tophos dicere poterimus: Dehinc lapides ſuf-
ficiuntur, qui quidem *articulos ſolvant*, & *cu-
tem diſtendant*, atque erumpentes prominent, & chirurgia detrahantur, aut exilientes
cyathis cum ferramento tollantur, quod nos
ſcalpreolum dicere poterimus, & *rurſum re-
naſcantur*. Tum membra dolentium partium,
ceſſante nutrimento, *tenuata langueſcunt*, &
arida efficiuntur. Erunt præterea ægrotantes parvis ex cauſis *mobiles* atque *iracundi*, ſiquidem motum vel actum non ſine querela
accipiunt.

Principaliter

Principaliter autem hæc passio, inquit idem *Cæl. Aurelianus*, constituitur in Nervis vel eorum colligationibus, tum cætera morbo consentiunt, atque contiguos, vel superpositos lacertos, & majores nervos pati demonstrant: ineunte morbo, *Nervi*, id est (ex interpretatione ipsius Aretæi) articulorum vincula, & quæcunq; ex ossibus exorta sunt, & in ipsa ossa inseruntur, dolore incipiunt. At ipsa ossa non dolent, vel minimùm. At si aliquis ab ipsis doleat, non ferramenta astringentia, non vincula, non vulnerans gladius, non exurens ignis (nam hæc interdum ex remediis in hoc morbo sunt) tantum dolorem excitare possunt, quantum quæ ex ipsis ossibus nascuntur.

Patitur autem principaliter membrana, quæ ossa circumtegit: item musculorum capita vel summitates.

Denique augmento passionis inter-*creatus* humor, ex frequenti dolore corruptus, in saniem transiens, partes aliquas (imò ipsa tandem ossa) collectionibus, id est, abscessu afficit.

Hujus autem tanti doloris causam sic breviter intelligo. In articulis itaque & coxis ubi primus morbi insultus est, *ductus excretorii* cartilaginosa ossium capita, tendines musculorum duriusculos minúsque flexiles, membranasque iis circumpositas penetrant, pertranseúntque; perinde ut iisdem ductibus in cute intestinisque fieri solet; nempè ut perpetim effundatur in cavitates aut interstitia articulorum humor ille pituitosus, illorum madefactioni,

factioni, inunctionique valde neceſſarius, ne in motibus ſuis exercendis articuli mutua attritione offendantur.

Hi autem ductus *labefactati*, id eſt, vel laxati ab improbo aliquo exercitio, maximè à cibo; ex nimia Venere, à qua tot motus articulorum convulſivi; ex frequenti uſu vini vel aromatum, quibus iidem ductus vehementer reſolvuntur; vel ex naturali quadam ductuum imbecillitate, quà contractioni impares ſunt: vel *obſtructi* ex aliqua longa hæmorrhagia; ex crapula & otio, humor ille ex crudo jam & lento ſero confectus, in ductibus articulorum excretoriis moram trahendo, facilè putredinem & acrimoniam concipit, & ichoroſus tandem ſit; ipſa denique oſſa rodendo, illa in Tophos diſſolvere potis eſt. Quod fatis conſtat ex oſſibus carioſis vermiculato quodam opere profundè inſculptis. Unde primùm *atrox dolor*, *nempè à continua diſtentione* & *dilatatione* ductuum *excretoriorum* à corrumpente humore, cui tamen diſtentioni partium cartilaginoſarum *duritiei* plurimùm reſiſtit: ideóque in iis dolor vehementior excitatur, quàm in mollioribus corporis partibus fieri ſolet, ubi tanta reſiſtentia non eſt, humori abſcedenti. *Hippocratem* audi; Humor corruptus, inquit ille, (*lib. de Affectibus*) quo magis tenues venulas, corporíque movendo magis neceſſarias, nervóſque

Inter cauſas antecedentes varias Aurelianus *numerat frigus profundum, laborem immodicum, vel repentinam deſertionem ſolitæ exercitationis in antecactum morum; aut rurſum cum molliùs nervis atque inſuetis ſuetis uſitata quaſſatio.*

&

& ossa multa & crebra subierit, eò sanè tum stabilior morbus est, tum ægerrimè profligatur.

Atque hinc illi sensus strictura infinitæ, compressionis, ponderis, caloris urentis, lancinationis, punctionum, rosionum, ut humor putrescens in angustis & vix dilatabilibus ductibus impactus, viam sibi faciat.

Huic autem explicationi hæc fidem faciunt, quòd ad ipsas cavitates & interstitia articulorum, ut supra comprehensum est, *profundè incipit dolor*; sursùmque fertur in musculos circumambientes, ferè inflammatione in iisdem excitatâ; nempè ex *regurgitatione* humoris jam putrescentis in arteriolas cutaneas ac musculares: ubi autem ex articulis sursum inflammatio tollitur, dolor ad ossa multo remissior esse solet; quòd scilicet ductus excretorii cartilaginosi & semiossei humore corrumpente paulatim deplentur.

Deinde, à *Tophis*, ipsis articulis innatis, satis confirmatur; quòd ii ex materia *ossea* sunt. Ab initio quidem, Authore *Aretæo*, veluti abscessus articulos occupant; postquam verò magis spissantur, etiam concreto humore difficiles fiunt inflexiones: demum Tophi solidi, albique consistunt. Imò universam ossium compagem morbus populatur, haud secus atq; pedis aut manûs articulum. Etenim in toto membro Tubercula exigua, & majora exurgunt. Illorum verò humiditas crassa, albicans, & grandinosa est. At illa rara fiunt, nisi ubi longa morbi consuetudo facta est.

Atque

Atque hæc hactenus de causâ doloris *conjunctâ*, nempè de distentione præternaturali ab infarctu ductuum excretoriorum in tendinibus cartilaginosis membranísque ad ossa pertinentibus.

Causa verò *antecedens* est stomachus labefactatus, unde chylus crudus & lentus.

Inter Antiquos verò, *Hippocrates*, hanc causam voluit esse sanguinem bile & pituita corruptum, ínque articulos effusum. At cùm bilis & pituita extra habitum corporis in intestina ferè effundi solent, nec aliqua secretione, sed ex ipso sanguine, (si is bonus fuerit bono; si malus, malo) foràs in ductus excretorios ubique propulso, & sola ductuum *fracedine nativa* excoctæ fiant, (de quo fusiùs in Tractatu de Humoribus egimus) ideò istam opinionem non libenter admitto. Inficias tamen non ibo, posse aliquando sanguinem, à bile & pituita *refluis* per vasa chylifera, vitiari.

Alii autem hodierni Medici salem nescio quem, Tartarúmque accusant. At hæc vana sunt, & sine fundamento. Cùm ipse Sal Tartareus, ex quo Tophos oriri volunt, nuspiam in corpore reperitur; cùm nec ipsi Tophi, nec ossa, nec aliquid carnis, humorúmve alium salem edant ad torturam ignis, aut alio artificio, quod scio, chymico, præter unum, eundémque planè urinosum.

At ipsum Sal Tartareum, (quod à *Paracelso* conceptum, *Mayerno*, ejúsque sectatoribus tam gratum est) alius planè generis salis est; ut ex ejus figura, cùm in crystallos coïverit, satis constat. Denique

Denique sal urinosum *putredinis consequentis* & coagulationis tam *extra*, id est, in Renibus & reliquis ductibus excretoriis cutaneis, quàm *ultra* habitum corporis & in intestinis, *effectus, non causa* est.

Restat itaque solus chylus sive *serum crudum* & viscosum, in ductibus excretoriis articulorum, ægrè dilatationi cedentibus, *accumulatum*, causa materialis hujus morbi.

Antequam verò morbi accidentia dimittam, unum à moderno quodam * Scriptore novum inventum, ut credi voluit, notabo; nempè totam illam narrationem plurimorum exiguorum paroxysmorum quotidianorum ad podagram constituendam, bellam atq; lepidam Fictionem esse. Quòd autem dolor nocte recrudescat, manè verò remittatur: id situs corporis facere potest, quo sanguinis motus vel promovetur, retardatúrve in hanc vel illam corporis partem: quid enim pedem in scabellum interdiu altiùs gestet podagricus, si non ad dolorem à positione sedandum? Deinde victus ratio, quæ ferè diurna est, unde nocturna aliqua exacerbatio oriri potest. Ipsa verò Febricula si quæ ineunte morbo, sit, per accidens est, & à dolore orta & symptomatica, & quæ levi de causa à *medicamentis*, aut *victu* intempestivè datis, recrudescere potest. Rectè itaque *Aretæus*, in Arthritide atroces sanè dolores sunt, sed dolorem comitantia atrociora: defectus animæ, ciborum aversatio, sitis, vigilia, inter quæ febricula. Imò eadem incertitudo & varietas exacerbationum in Ischiadicis olim animadversa

* *Sydenham.*

est

est à *Cœl. Aureliano.* Dolor, inquit ille, efficitur nunc jugis, nunc deficiens, ordinatus, aut inordinatus, ac longis vel parvis intervallis recurrens, ac paucis ac limpidis lenimentorum spatiis, aut mediocres reliquias servans.

Aliquot autem Quæstionibus de Podagricis hic respondere libet : quarum prima est cur mulier Podagrâ non laborat, nisi menstrua defuerint ? Illud verum fuisse Hippocratis ævo & in Græcia facilè credo ; quòd mulieres Græcæ summæ castitatis & temperantiæ exempla fuerunt. At apud nos is Aphorismus minùs verus est ; cùm innumeræ instantiæ occurrunt Podagricarum mulierum, etiam quibus menstrua benè respondent. Illud tamen concedendum est, illas multò rariùs affici hoc morbo, quàm viri, ob menstruorum excretionem, à quibus inaniuntur, levantúrque illi alteri ductus Articulorum excretorii ; claro documento, ut id hic obiter notem, magni emolumenti appropriatorum catharticorum ad morbum hunc præcavendum. Deinde, etiam ex consuetudine vitæque ratione, causis hujus morbi procatarticis parùm noxiæ, adeóque minùs illo vitio opportunæ sunt.

Eadem verò ratio est de Pueris, quibus plerique ductus excretorii & molliores multo, quàm in ætate provectioribus, & indies pro corporis incremento, ampliantur.

At quærent porro, Cur Eunuchi Podagra non laborant ? Respondeo, Admodum pauci in omni ævo fuerunt. Deinde iis ipsa muliebris cura & consuetudo imperata est. Imò mollitie & teneritudine carnis non mulieres tantùm,

tantùm, ſed & pueros ſuperant; ut de omnibus cujuſcunque generis caſtratis animalibus ſatis conſtat; adeóque iis ductus articulorum excretorii facilè dilatabiles & humores *liquidiores* ſunt.

Cùm autem intentiones curativæ præcipuè duæ ſunt; *una* ad præcautionem nè redeat morbus, aut tardiùs mitiúſve. *Altera* ad dolorem citò ſedandum, diſſipandum, reſolvendum: ideò ad Ægrotorum exempla pro more noſtro jam procedo; in tam vulgari autem & quotidiano morbo paucis tantùm opus eſt; nempè ut naturam & uſum aliquot remediorum ſpecificorum oſtendam.

ÆGROTA 1. §D. *Aſhton de Whallie*, primaria fœmina, ſexagenaria, ex multis annis graviter Arthritide in omnibus artubus afflicta eſt. Tophi ingentes ubique articulorum, etiam in mediis membris Tubercula tophacea; alia ad ovi gallinacei, alia ad nucis avellanæ magnitudinem, alia minora innumera grandinis inſtar.

Huic Urina ſemper pallida, etiam ipſis acceſſionibus, ut ipſa, ejuſque neceſſarii mihi retulerint.

Ex *Lancaſtria* ad *Eboracum* venit, meum auxilium implorans, quòd, multò maximam anni partem, arthriticis doloribus vehementer vexata, decumbere conſuevit.

Hæc erat obeſula, certè non macilenta fœmina. Huic verò ſic præſcripſi. [℞ *Vini Emetici* ℥ß. *decocti Sennæ Gereonis* ℥jß. *Syrup. Violar.* ℥ß. *m. f. Potio Emetica.*] Ab eo verò medicamento

dicamento aliquoties vomuit, alvúſque mota eſt cum Euphoria. Idémque adeò medicamentum ſingulis ſeptimanis exhibui ad menſem. Domum autem reverſa, ſingulis menſibus idem emeticum ſemel repetiit ex præcepto meo, valetudinémque ei annuam & duos menſes bonam præſtabat.

Ex hoc verò ſucceſſu lætata *Londinum* abiit, ubi inter alia, ad Tophos diſſolvendos, (nam id fieri potuiſſe vehementer credidit) Antimonii Diaphoretici à *L. Ridgley* diu ſumpſit. Atque alia plurima: tandem à *Needham pulverem Hues* dict. i. e. præcipitatum rubrum per ſe, magno pretio redemit; item Arcanum ejuſdem *Needham* etiam ad integrum annum ſumpſit; item chalybeata ex plurimorum Medicorum præſcriptis. At hæc omnia vana, imò noxia, & tandem pernicioſa fuêre. Nam ipſe poſt ſeptennium fortè *Londinum* adiens, morienti fœminæ accerſitus, hæc didici ab illa. Huic autem ſupra fidem *pruritus* continuus ab iſtis remediis non in univerſa tantùm cute, ſed & in ipſis faucibus, ſtomachóque, quod ſeriò centies mihi affirmavit, (nam in hac miſerâ conditione ad decem minimùm menſes vixit) excitatus eſt, & tandem convulſa mortua eſt.

ÆGROTUS 2. § Dom. *Buckenham* ſexagenarius, vir admodum obeſus, diu podagricus ad ambulandi impotentiam; tandem manibus captus eſt: mox in omnem corporis ambitum vagatus eſt morbus; ſæviſſimíſque doloribus etiam in colli vertebris, & omoplatis

platis cruciatus est; post sexaginta verò dies singuli paroxysmi, quibus ferè annuatim corripi solebat, vix finiti sunt. Atque hæc illius podagrici conditio erat, cùm primùm hominem viderem. Ad septennium meæ curæ se commisit. Hæc autem expertus sum in duodecim minimùm paroxysmis: nempe, ineunte morbo, sanguinem ei semel atque iterum, primâ *diatrito*, mittendum curavi, cujus semper crassamento frigido cutis densa atq; albida adhæsit, verè coriacea: item sub eodem tempore ventrem subduxi leniorìbus injectionibus. Febricula autem paulatim finita, aliaq; cùm viderem victæ cruditatis indicia ex Urinæ hypostasi levi & albicante, hominémque jam in declinatione morbi constitutum, hujusmodi potionibus dejectionem alvi aliquoties molitus sum. [℞ *Decoct. Semæ Cereon.* ℥iv. *Syrup. è Rosis purg. cum Agarico. Syrup. Violar. Aq. Mirab. succi limon.* ana ℥ß. *mannæ* ℥j. *m. f. Potio.*] Hoc autem medicamentum adeò profuit, ut intra tres plurimùm septimanas ad integram sanitatem sæpiùs restitutus est: nec memini illum ullo paroxysmo semel excessisse mensem toto illo septennio, quin ad integritatem corpus rediret; cùm tamen antea ad duos trésve menses decumbere consueverat. Quis verò exitus fuit hujus viri, si quæras, dicam. Dum fortè laudaret effectum medicamentorum purgantium in Podagra curanda, aliquis ex officio ei pilulas nescio quas Scoticas *Andersoni* vehementer commendebat. Quid fit? Ultimo paroxysmo, quo vivere desiit, & sanguinis detractionem, & omnem methodum meam omnino

omnino noluit; ſed clam, à primo inſultûs die ad decimum, è pilulis Scoticis duas tréſve devoravit, quibus alvus quotidie aliquoties mota eſt. Jam lepidè mecum confabulatus eſt, an crederem illum tot annis valetudinarium vixiſſe, nec, ſibi certè, Medicum eſſe poſſe? Illâ verò nocte urina citra ullum dolorem compreſſa eſt. Imò mingendi cupiditas ex toto deſiit. Ad decimum verò quintum diem vixit, nec unquam veſica reſpondit; neque enim guttula urinæ in ea inventa eſt, cathetere ſæpiùs immiſſo, à perito chirurgo.

ÆGROTA 3. § Dom. *Ch.* optima fœmina, mediæ ætatis, obeſula, aliquot liberorum mater. Huic menſtrua ſemper bene reſponderunt; attamen ex Arthritide jam diu miſerè afflicta eſt. Huic bimeſtres Paroxyſmi & interdum longiores, idque aliquoties in ſingulis annis: dolores in Paroxyſmis continui & vehementes præter fidem: perpetui ejulatus, niſi ex opio quotidiano epoto. Item totis pedibus, talo & manuum carpis cubitoque inflammatis & mirè tumefactis. Adhibitum eſt remedium Anodynum nullo ſecundum ex præſcripto Spir. nempe ex opio crudo Spir. Vini diſſolut. De Sanguinis verò miſſione, aut dejectionibus ventris nihil audivi. In hac itaque conditione erat mulier, cùm primùm accerſitus ſum. Sanguinem verò, etiamſi nimis ſerò, è brachio mitti juſſi; enematis eodem die ventrem ſubduxi: poſtridie ſic dejectionem molitus ſum. [℞ *Extract. rudii* 3ß. *de duobus gr.* iv. *Balſ. Peruv. gutt.* ij. m. f. *Pilul.*

℞ ij. inaurentur.] His verò alternis diebus exhibitis, & dolores, & inflammatio intra ſeptimanam deſierunt; mirè & præter conſuetudinem convaluit. Hæc hyeme acciderunt. Vere autem ineunte, iterùm ex podagra decubuit, ſolitis ſymptomatis ex toto corpore, nempè primùm in pedum digitis & talo, poſtridie in carpo & cubito graſſatus eſt morbus, dolor in articulis intenſiſſimus: Urinæ paucæ & rubræ; ſitis; vigilia; febricula. Huic jam ſub ipſo primo inſultûs die ſanguinem è brachio mittendum curavi. Sanguinis verò frigidi craſſamento rubro *Coriaceum* tegumentum craſſum adhæſit; cruditatis certiſſimum indicium. Dolori autem mitigando hujuſmodi cataplaſma & Talo & Cubito admovendum præſcripſi [*Micæ panis ſiliginei ex Lacte cocti* ℥ j. *Croci* ʒß. *Aloes Succotrin. ad pulveremn ſiccum & friabilem uſtulati* ʒiij. *Olei Liliorum alb.* q. ſ. f. Cataplaſ. ex arte.]

Alio verò Paroxyſmo atroci *Empl. viride Glyconis* apud Scribonium Largum deſcriptum adhibui, non minori cum ſucceſſu, ex molli aluta illitum. Ubi autem concoctionis ſigna ſeſe ex urina manifeſtârunt, & morbus in declinatione poſitus fuit, ſic mulierem purgavi: [℞ *Decoct. Senn. Gereon.* ʒiv. *Syr. Violar.* ʒj. *Syr. è Spin. Cervin. Aquæ Mirab. Succi Limon* ana ʒj. *Confectio Hieræ Diacolocynth.* ʒß. miſce, f. Potio.]

NB. In biennii ſpatio & ad aliquot menſes amplius à meo adventu, Podagrâ quinquies correpta eſt. Intra biennium verò, à tempeſtiva ſanguinis miſſione, & levi cathartico appropriato, ſtatim exhibito, ante ſeptimum diem

diem morbus ter ex integro profligatus eſt. Bis verò ſæviſſimis Paroxyſmis decumbens, intra 14 dies morbus ex toto judicatus eſt.

Jam verò & ambulare & manibus ſeſe exercere commodè potuit. Item gravida fit, uterúmque ex 22 ſeptimanis geſtabat, cùm forte ruri, ad *Epſam* degens, propter aëris æſtivi ſalubritatem, villarúmque infinitam commoditatem, pede altero ſubitò capta eſt; alicujus temerarii ſuaſu *aqua neſcio qua chymica*, mirificæ, ſi diis placet, virtutis, ineunte Paroxyſmo pedem inflammatum fovebat. Quid fit? Ingenti ventriculi & præcordiorum dolore anguſtiáque ſtatim affecta eſt. Poſtridie *Londinum* rediit, à quo malo valentioribus Antidotis Stomachicis fœminam liberavi. At *Epſam* denuò adiens poſt duos menſes iterùm ex articulis pes doluit, eâdémque aquâ chimicâ illum irrigavit, atque iidem dolores in ſtomacho cum motibus convulſivis illico rediérunt. *Londinum* verò protinus advecta, obſtetricem Medicum vocavit, Doctiſſimúmque Virum D. *Carolum Scarborough*, Militem, & Medicum egregium, quem, ſummi cultûs & honoris causâ, æternùm memorabo: his mecum conjunctis omnis lapis motus eſt, ut ei aliquas ſuppetias ferre poſſemus: at fruſtra omnia, interque diros cruciatus plurium dierum, & vehementer convulſa, ipſo abortionis momento, expiravit.

ÆGROTUS 4. § *Penruddock* quidam, aulæ regiæ famulus, pede pro more captus, ex neceſſitate alicujus negotii expediendi,

agyrtæ ſuaſu, biduo ab acceſſione, Emplaſtrum neſcio quod pedi dolenti admovit, ac die tertio dolore quaſi ſolutus foràs ambulávit, nec ante veſperum domum rediit; manè lætus ſurrexit, veſtitúſque ſubitò concidit, animâq; defecit. Ipſe vocatus, quod in vicinia mea habitavit, urbe *Weſtmonaſterienſi*, hominem mortuum inveni; atque hæc à filia ejus, alíſque neceſſariis, mihi de Emplaſtro narrata ſunt.

ÆGROTUS 5. § Illuſtriſſimus Comes de *Carbarie* mediæ ætatis vir, aliquoties Arthritide affectus eſt; ac diutiùs in morbo hæſit; nec citra longam membrorum imbecillitatem ſolvi conſuevit. Bis tandem ei, podagrâ laboranti, medicinam feci. Huic autem in ſingulis Paroxyſmis Urina Bilioſa: dolor in articulis cum inflammatione; febricula à primis diebus. Sanguine ſub initio miſſo; peptica nonnulla mitiora propinavi, item vinum Canarienſe ex ſero lactis, vel per ſe quotidie indulſi, victúmque præterea tenuem maximè *ſecundâ diatrito*. Ubi autem declinatio morbi inſtabat, quæ ferè fit tertia diatrito, catharticum hujuſmodi ſumpſit [℞ *Decoct. Sennæ Gercon* ℥iij. *Syrup. è Spin. Cervin. Aq. Mirab. Succi Limon* ana ℥ij. *Confect. Hier. Diacolocynth.* ʒß. m. f. potio.] Ante 14 diem ex toto convaluit, parùm aut nihil debilitatis membris.

Ad præcautionem verò hujuſmodi pilulas devoravit. [℞ *Antidoti Marcian.* ʒß. aut ejus loco, *Spec. Aromatic. Roſac.* ℥ij. *Cortic. Peruv.* ʒß. *Sal. Mart. agaric.* ana ℈j. *Succi Hypociſtid.*

A 4

Aq. Reſ. diſſolut. ʒj. f. Pilul. exiguæ, inaurentur.] Ex his unam, vel duas, quotidie, vel alternis noctibus tantùm ad menſem ſumere conſuevit. Huic methodo aſſuetus à multis annis jam ſibi medicus eſt : nec mirum, quòd omnigenâ eruditione excellit, non ſui ordinis viros, ſed etiam inſtructiſſimos Philoſophos.

ÆGROTA 6. § Dom. C. Quinquagenaria, primaria fœmina diu Arthritide vehementer affici conſuevit. In aliquo paroxyſmo accerſitus, hæc erat ejus morbi conditio. Manus pedéſque ſimul inflammati, ut nec interdiu noctéve quieſcere præ ſummo dolore poſſet. Item in ventriculo neſcio quis dolor & ciborum faſtidium. Huic, quòd ſeriùs veni, fœminámque ab omni evacuatione averſam habui, ſic præſcripſi : [℞ *Balſ. Leucatelli* ʒij. *Salis Martis* ʒj. *diligenter optiméque terantur ſuper marmor. in ſingularem levitatem, unitatémque.*] Ejus *gr.* x. dormituræ quotidie exhibui : ab ipſa prima nocte meliùs ſe habuit, & deinceps convaluit.

N. B. De Vitriolo Martis illud ſcire licet ex Galeno * ferri ſquamas inter ſiccantia medicamenta citra roſionem numeratas fuiſſe, eaſdémque abſtergere, purgaréque. At omne ferrum Vitrioli particeps eſt.

* *De comp. Med. ſecund. prim.* lib. 3.

Item Bitumen Judaicum ex aq. mulſa optimè facit ad Arthriticos, authore Ætio.

ÆGROTUS 7. § Dom. *T.* mediæ ætatis vir robuſtus, ex frigore, Arthritide & artuum doloribus vagis vehementer affectus eſt: huic febricula, ſtomachus æſtuans, vigilia, urina admodum biliosa.

Ante meum adventum hominem vehementer purgavit, ſudorémque nocte movebat quidam . . . omnia tamen ſymptomata pejora; die 7 decubitûs accerſitus, ſanguinem è brachio mitti juſſi: Ejus verò refrigerato craſſamento craſſa & albida cutis adhæſit.

Poſtridie febricula paululùm remittere viſa eſt. Ad 12 verò diem ſymptomata æquè gravia, ac anté. Rurſus ſanguinem mittere curavi; qui refrigeratus idem viſus eſt, ac prior. Tum primùm è Pilulis Agarico-martialibus alibi deſcriptis unam dormituro dedi. Atque illâ nocte optimè quievit, cras urina minùs biliosa; ex bona parte deſiit febricula.

Ad 16 diem integrè convaluit.

Quoniam autem hic & illic, nempe ad Talum, aut ad carpum dolor interdum leviter exacerbatus eſt: Hujuſmodi Emplaſtrum ex Scrib. Largo ſupra injeci: à quo mirificè adjutus eſt.

[℞ *Æris uſti, æruginis raſæ* ana ʒvj. *Salis gemmei*, guttæ *Ammoniaci*, *Thuris maſculi* ana ʒß. *Ariſtolochiæ rotund.* ʒj. *Alumjuis* ʒß, *Myrrhæ*, *Galbani*, *Aloës* ana ʒj. *Ceræ* ʒij. *Terebinth. Chiæ* ʒjß. *Olei* ℔j. *Olea*, *Galbano*, *Cera Terebinthina ſuper ignem liqueſactis cætera ex aceto, ex arte miſce, ſ. Emplaſtrum viride.*] *N. B.*

N. B. Intra noctem illa pars pedis, quæ & dolore & infirmitate vexabatur, cæteris jam prævalebat.

ÆGROTUS 8. § Illustrissimus Comes de *Preston* Quadragenarius, obesus, ex aliquot annis Arthritide vagâ miserè affectus est: Ante verò biennium Parisiis hoc malo decubuit, & post quartum mensem vix ad sanitatem restitutus est.

Hoc autem paroxysmo, quo ipse accersitus sum, cubiti dolore vexari cœpit, non sine febricula, & urina crassa & biliosa.

Ex meo consilio, siti, abstinentia & quiete contra primos morbi insultus pugnavit; nam ipsius rebus domesticis maximè tum temporis interesse dicebat, ut protinùs convalesceret.

Ideóque ut nobili viro, quantum in me esset, satisfacerem; etiamsi aliquo modo temeraria esset methodus, nec sanguinem misi, nec Alvum ullo modo duxi aut movi, nec sudorem provocavi. Alvus tamen per se quotidie respondebat. Parti verò affectæ Empl. Paracelsi, linteo molli illitum, illicò superinjeci. Quotidie autem alterum è manibus pedibúsve denuò cum magna inflammatione malum adortum est. At protinùs Emplastrum adhibuimus, & cùm vehementiùs doluit, etiam ipso Emplastro cataplasma ex mica panis Aloe & Croco, &c. latè superposuimus. Ita ad quintam diem se habuit.

Sexta autem die concoctionis signa de urina observavi, ac istud medicamentum propinavi:

[℞ *Hier. Diacolocynth.* ℈ij. *Sacch. Cand. alb.* ℈ß. *m. f. Bolus: cui superbibit Aq. Epsam.* ʒvj. *Succi Lim.* ʒj. *Syrup. Violar.* ʒß. *m.*]

Septimò omnino desiit febricula, atque urina citrina, qualis sanorum, reddita est.

Nono exiit foras, negotiis expediendis. Decursu autem morbi ad sitim leniendam aquam hujusmodi limac. ad ʒvj. ter quotidie indulsi, [℞ *Cochlearum hortensium* ℔ vj. *Nucis Moschatæ contusæ* ʒj. *Lactis* ℔ xij. *cautè destillentur evitando Empyreuma ad medias; singulis libris aq. destillatæ adde Sacchari Cand.* ʒij. *Succi Limonum maturorum & de Malaga* ʒß.]

ÆGROTUS 9. § Illustris Comes *H. Brouncker*, Sexagenarius exeunte Septembri, Podagrâ vehementer correptus est; utroque pede inflammato, item dolore Ischiadico. Huic præterea assidua Tussis, difficilis admodum anhelitus, ut ne decumbere quidem in lecto posset, sed sella pensili dies noctésque residere coactus est. Huic pulsus celer, formicans, & ad tres minimùm pulsus intermittens.

Sic autem hominem ex bona parte intra hebdomadam restitui.

Inprimis sanguinem mittendum jussi, hujus crassamenti refrigerati pellis crassa & albida adhæsit.

Deinde à prima nocte *Balsamum Agaricomartiale* ad ℈ß. exhibui. Idque singulis noctibus sumpsit. Desiit autem ex toto dolor & inflammatio pedum post dies quinque. Item tussis, & facilis ei Spiritus redditus est, pedum autem & tibiarum tumor à perpetua sessione remansit;

manſit; nec catharticum, quo id incommodum optimè tolli poſſet, ſumere voluit.

ÆGROTUS 10. § Quidam pauper Sexagenarius Iſchiadico dolore correptus: malum ad Iſchiam dextram non tantùm ſæviit, ſed Tibiam etiam occupavit. Huic *Hier. Diacoloc.* ad ʒij. exhibui: à quo ſexies purgatus eſt. Intra biduum ex toto dolor deſiit, & miſſo baculo, quod ad ſe ſuſtentandum geſtabat, intra hebdomadam ad conſuetum bajulatoris munus rediit. Poſt alteram verò ſeptimanam ex eodem medicamento ſe purgavit, & jam firma valetudine fruitur.

ÆGROTUS 11. § Dom. *J. L.* miles *Baronetus*, Quinquagenarius, macer: ex multis annis (minimùm viginti) Arthritide vexatus: item cui jam in pleriſque articulis Nodi Tophacei: huic olim aliquoties paroxyſmi trimeſtres, & bimeſtres ſæpiùs contigerunt. Ex biennio & ampliùs ſeſe meæ curæ commiſit; illum autem quinquies illo tempore malum invaſit: in carpis digitiſque & pedum manuúmque ingens inflammatio. Item non rarò ipſis colli vertebris humeriſque capi ſolet; febricula ab ipſo impetu, vigilia, ingens articulorum dolor, urina pallida, tenuis. Huic autem ferè ſic ſæpiùs medicinam feci. Inprimis ſanguinem detrahi jubeo; leniori injectione, ſi præcordia inflata ſint, ventrem duco. Inediam impero *primæ diatrito*. Mox ſi dolor vehementior, & omnem tolerantiam excedat, hauſtulum è Diacodio permitto, aut

etiam Laudani liquidi guttulis aliquot adjectis. Item aliquem pulverem vel è Bezoar. Orient. vel è Chel. compos. aut è lapid. Goæ dict. aliquot sex grana bis quotidie propino ex Aq. Alexiterii Haustulo: at hæc citra sudorem. Item *altera* diatrito & Avenacea, aut jusculo è pullo Gallinaceo; ita Vinum Canariense vel per se, vel ex lactis sero incoctum, cui succi Limon. cum tantillo sacchari adjecta sunt, liberè indulgeo.

In malo autem declinante, cùm scilicet Urina tenuis paulo coloratior fuerit; ac febricula, doloréque remiserint, sic præscripsi. [℞ *Tincturæ Sacræ ex Vin. Canariensi confect.* ℔ j. *Cochineil pulverisat. nodulo incluſ.* ʒiß *Spiritus Vitrioli* ℈j. *misce.*] Hujus Cochleare unum nocte dormiturus capit; idque triduo, vel quatriduo pro ratione alvûs motæ & dejectionum tolerantiæ. Ita omni paroxysmo ferè intra 10 aut 14 dies integrè convaluit.

ÆGROTUS 12. § D. *Reynolds*, mediæ ætatis vir, aliquoties per tres quatuórve annos *Rheumatismo* miserè afflictus est. Ei verò sanguis primis illis morbi insultibus, pro more nostrorum hominum, ad aliquammultas libras missus est: nec tamen desiit bimestri spatio malum; & interdum diutiùs hominem tenere consuevit; viréque ei tandem ægrè restitutæ sunt.

Exeunte autem brumâ, gravissimo illius mali paroxysmo correptus est. Me vocavit. Ejus verò morbi hæc erat conditio: nempe, febris intensa, sitis, perpetuæ vigiliæ, dolores vagi, ut

ut plurimum tamen in ſcapulis, humeriſque, tibiis carpiſque, non ſine inflammatione, partiumque affectarum tumore. Urina pauca valdè bilioſa.

Hanc autem curationis methodum inſtitui. Imprimis ſanguinem ad ℥xij. mitti jubeo. Item ut alvus enemate leniori, cui Vini Emetici ℥iv. adjectæ ſunt, curavi. Hæc autem circiter diem quintum decubitûs facta ſunt. Sexto autem & ſeptimo hordeatis tantùm & vino oligophoro, vel ex ſero lactis, vel ex aqua nutritus eſt. Item Julapia refrigerantia & modicè diuretica propinavi. Octavo verò inclinata febre, hujuſmodi medicamentum cathartícum & anodynum exhibui. [℞ *Spec. Hieræ Picræ* ℥ß. *Cochineil pulveriſ.* ℥ij. *Vini Hiſpanici* ℔j. *miſce. Stent in frigido. Hujus Cochleare unum nocte, & tantundem manè per triduum aut diutius quotidie bibat.*] Paucis autem diebus à ſumpto illo cathartico omnino convaluit.

At cùm nec amplius purgari voluit, & quod foràs ad negotia curanda ei exire neceſſe eſſet, ex frigore recidivavit. In hoc autem relapſu malum admodum vehementibus ſymptomatis antedictis recruduit. Iiſdémque ego veſtigiis inſiſtere volui, nempè ſemel ſanguinem in principio mittendo, &c. Priori tantùm methodo adjeci propter ævitiam dolorum & vigilias, Diacodii ℥j. nocte bibendam. Quinto autem recidivæ die, quòd jam paululùm remittere mihi ſymptomata videbantur, ſic hominem purgavi. [℞ *Decoct. Sennæ Gareon.* ℥iv. *Syrup. è Succo Limon. Aq. Mirab.* ana ℥ß. *Syrup. è*

Spina

Spina Cervina ʒij. *Confect. Hier. Diacolocynth.* ʒij. *misce f. Potio.*] Alternis verò diebus pro tribus vicibus hanc sumpsit potionem, & convaluit, postque alteram septimanam strenuè se habuit.

Hactenus Ægrotorum aliquot paucas Historiolas ex Adversariis nostris transcripsimus. Antequam verò medicamentorum rationes ac usus deducam, Prognosticon illud de *insanabilitate* hujus morbi discutere paucis lubet.

Hæc autem ad quæstionem ritè intelligendam faciunt.

Nemo sensatus à Medico expectabit ut à Podagra semel liberatus, deinceps in perpetuum sanus evadat. Quippe quòd si discrimen evaserint, ex natura morbi, inquit *Aretæus*, laxiorem vitam degunt, tanquam *ab inferis elapsi*, hilares, incontinentes, in victu molles & delicatuli. Idcirco verò tanquam mortem rursus subituri, *licentiosè* præsenti vitâ fruuntur. His adde, Plerosque Ægrotos non morbi causam legitimam afferre solere, novæ crepidæ attritum putà, alius longam ambulationem: alius plagam, aut calcationem; at nullus *intestinam domesticámque causam* Medico explicabit. At nec ab aliis morbis, etiamsi medicis præceptis obedientes fuerint ægroti, in totum præcavendis, tanta cautela à nobis requiri solet. Nónne itaque satis est hominem Podagricum sanitati semel restituisse?

Rursus, Tophos ulla arte posse dissolvi vehementer nego: nec Paracelsi ejúsque sectatorum jactantiâ multum moveor. Vel si fortè ex toto chirurgiâ tollantur, non multum profecerunt.

fecerunt. Nam oſſium carioſorum, è quibus eliquantur, nulla reſtitutio eſt; ſiquidem quod ſemel periit ex organica partium conſtitutione, natura non reficere ſolet. Hæc itaque extra quæſtionem ſunt. Imò verò ſiqua apud veteres Medicos de Arthritide tanquam morbo inſanabili uſpiam dicta ſunt; ea omnia in hoc vel illo ſenſu intelligenda ſunt. Verbi cauſa. Hæc apud *Hippocratem* * legi poſſunt. " Qui in ſenectute To- " phos, aut Callos in articulis indu- " ratos habent, ii omnes, ut ſentio, *humana* " *arte ſervari nequeunt.* Item *Inſanabilis affectus* audit, inquit *Aretæus*, quoniam principiis, cùm debiliſſimus morbus eſt, Medicus non reſiſtit, qui ut temporis progreſſu vires acquiſiverit, *nihil* Medici diligentia *proficitur.*

* *Lib. Prædict.*

Eſt Paſſio, inquit C. *Aurelianus*, non facilis curatione, & aliquando *magnitudine* inſanabilis, *non*, ut plerique putant, *natura.* Cauſæ autem difficillimæ curationis, vel ut ſæpe contigit, impoſſibilis, manifeſtæ ac plurimæ reperiuntur. Eſt enim paſſio in nervis conſtituta, qui ſunt natura *denſiſſimi* & inter articulorum nodos conſtituti, quorum anguſtiâ comprimuntur, & ad omnem motum aſperantur, magis in pedibus: hi enim plurimas conligationes nodorum naturaliter habent, & totum corpus ſuſtinendo laborant. Præterea hæc paſſio initio, parvitatis cauſa, negligitur, & contempta convaleſcit: quippe cum à multis minimè credatur emergere. Alii denique digito laxati, aliqui pedis verſionem, aliqui cujuſdam rei calcatæ, vel offenſæ duritiem, aut fervorem

rem queruntur: tum necessitate coacti augmenti temporibus in confessionem veniunt ægrotantes. Ob hoc igitur Passio perseverare, atque corpora possidere meditatur. Non autem minus etiam longorum lenimentorum causa, quibus recessisse putatur, cum sanos ægrotantes fingendo promittit, *adjuvante etiam intemperantia, qua cùm sæpè concipi passio perspicitur, manere posse non dubitatur.*

Quæritur itaque, si quis novissimè podagrâ affectus est, vel ex inveterato morbo aliquis membris ex toto captus, & cui etiam articuli diu etiam ex Tophis obcalluerunt, ac paroxysmo vehementi corripiatur, an melius sit curam omnem naturæ committere, vel à Medico auxilium petere.

Etiamsi autem aliqui moderni, tetrici ingenii viri, & quibus infœlix medicina fuit, aliud suadere videntur; non tamen dubitabo ex antiquorum virorum authoritate, ac propriâ & multiplici plurimorum annorum experientiâ asserere, Arthritidem posse sanari; non ineunte tantùm morbo, sed etiam veteraſcente: imò non ulla parte medicinæ faciendæ *utiliores* Medicos fore, quàm in Arthritide sanandâ, quocunque morbi tempore & ratione id demum occurrat.

Hoc itaque prognosticon, tanquam insanabile malum in Medicis nostris, meritò culpat eximius *Mayernius* *, ejúsque rei rationem optimam reddit. Medicorum quippe plerique *famæ consequendæ* potiores partes habent, quàm ægrotorum, sibi commissorum, salutis: atque compescendis

* *De Arthrit.*

ejulatibus

ejulatibus intentos, de valetudine integrâ restituendâ ne cogitatio quidem subit.

De morbo verò *recenti* consentiunt Antiqui. "Juvenis verò, inquit *Aretæus*, cui nondum circa articulos calli induruerunt, cui"que victûs ratio curæ est, ad laborem est im"piger, alvúmque habet vitæ institutæ probè "cedentem, is sanè prudentem nactus Medi"cum, evadet.

Idem sentit *C. Celsus*. "Ubi sentire cœperunt articulorum vitia, sanguis mittendus "est. Id enim inter initia statim factum, sæpè "annuam, nonnunquam perpetuam veletudi"nem bonam præstat. Quidam etiam, cum *Asinino* lacte potu, ex toto se *eluissent* (nota vim purgantem lactis *Asinini*) in perpetuum hoc malum evaserunt. Quidam cùm toto anno à vino, mulso, venere sibi temperassent, securitatem totius vitæ consecuti sunt. Idque utique post primum dolorem servandum est, etiamsi quieverit.

Imò verò veteres aliis etiam plurimis medicamentis contra *inveteratum* morbum non infeliciter pugnârunt, ipso *Hippocrate* attestante. "Hi, quibus Tophi in articulis, "succedentes *inteſtinorum difficul*"*tates* optimè medentur, quin "& quæcunque aliæ colliquationes inferiores "eos valdè juvant. *Lib. de Affect.*

Item; cùm dolor adfuerit, *Medicamentum deorsum purgans* propinato (non expectata scilicet morbi remissione) & post hæc, *serum coctum* & *lac Asininum* potui exhibeto. (Nam hæc duo posteriora ferè inter purgantia medicamenta

dicamenta numerârunt Antiqui; noſtríque homines eundem effectum ex *Lacte Aſinino* ad infinitum damnum Phthiſicorum, & à plurimis morbis convaleſcentium etiam inviti quotidie in hac Urbe experiuntur) id eſt, poſt potentius medicamentum purgantia leniora da; ut rectè obſervavit *Fernelius* in hunc locum.

Inclinato Morbi impetu tentanda, inquit C. Aurelianus, & procuranda ventris facilitas, ſed fugienda quæcunque *vehementiora, quantùm quidem res admittat.*

Verùm enimverò hi novi homines, etiamſi omnino nihil in Podagra moveri volunt, *totus* tamen *homo* è lecto in curriculum omnibus modis & machinamentis quotidie moliendus eſt, ut unâ aut altera hora extra urbem quotidie ruſticaretur *. " *Etiamſi* " *dolor & ad motum inhabilitas con-* " *tra indicare videantur, hic tamen labor om-* " *nino exantlandus eſt.* Profectò ſi hæc doctrina, præ omni medicina, in Arthritide tanti eſt; benè actum eſſet noſtris podagricis, ſi ipſis Plauſtris, *Scytharum* more, innaſcerentur; ut iiſdem aliquando commodè ægrotarent: deinde, alia inſignis utilitas *Plauſtrogenitis* noſtris accederet; quòd cùm omnia medicamenta præter unum *lac aſininum* exulare oportuit, ipſa etiam jumenta quibus trahitur plauſtrum, *officinam* quandam *ambulatoriam* de ſe præſtarent.

* *Sydenham.*

Non autem ignoro geſtationem inter remedia antiquiſſima ad demendam materiam poſitam fuiſſe; at in Podagra illam adhibere, novum eſt. At hoc exercitii genus Stomacho emen-

emendando, Calculo præcavendo, Somno conciliando, utile eſt. Eugè, optimè! At dolor primùm leniendus eſt, quàm aut iis cum appetitu, aut cum ſomno res erit.

Qui verò negant medicinam ullam poſſe opem ferre Arthriticis, his illos rationibus moveri, veriſimile eſt.

Quòd à medicamentis quibuſcunque evacuantibus (ſive ea *emetica*, ſive *cathartica*, aut quocunque modo inanitiones humorum moliantur) ferè periclitantur: cùm tamen Arthritis, etiamſi per ſe longus & gravis morbus ſit, minimè Lethalis eſt.

Deinde, quicunque Podagrici fiant, hi ſedata intra 40 (triginta Celſus) dies inflammatione, finiunt, authore Hippocrate. At noſtri homines Podagram frequenter trimeſtrem, & ferè annuam exhibent: quòd ideo præter naturam Morbi accidere videtur, à remediis aliquando perperam & temerariè ſumptis.

Quid autem faciant illa argumenta contra nos, appello Ægrotorum Hiſtoriolas fideliſſima narratione & ſine fraude ſuprà expoſitas.

Sed lubet privatim perſequi veſtigia hodierni cujuſdam Medici * de Podagræ curatione. * *Sydenham.*

Phlebotomiam autem adhiberi nolit in ætate provectioribus, quòd ſanguinis detractio ſpiritus animales, concoctionis inſtrumenta minuit, opprimítque. Spiritus autem animales quod attinet, ii ad *aniles fabulas* proximè accedunt, & ignorantiæ aſylo ſunt: ſanguinis verò detractio modica, & tempeſtiva, cordis onus ſublevat, vitioſi chyli plenitudinem diminuendo; hinc

hinc articulorum inflammationi, summóque eorum dolori, & febriculæ succurritur; adeóque si id fiat sub initio Morbi, citiùs multo morbus solvitur. Deinde etiam ætate provectiores plerique podagrici; intemperanter, ex Morbi natura *, in victûs ratione, ac juvenes peccant: cui rei, si impotentia quoque eorum ad omne exercitium adjiciatur, etiam sanguinis missionem magis requirunt.

* *Vid. Aretæum.*

Emetica porrò damnantur, quòd ex articulis materiam peccantem revellant intra habitum corporis: hoc autem gratis dictum est. Emetica ad præcavendum morbum in plerisque podagricis ferè benè faciunt, ubi scilicet vitiatur stomachus & primæ viæ saburrâ pituitæ indomabilis premuntur: Deinde istiusmodi remedium materiam vitiosam è ductibus excretoriis intestinorum evellit, evocat, exprimit: unde in aliis, articulorum putà, corporis ductibus minorem quantitatem accumulari, verisimile est. Idem dictum putà de Catharticis, ad præcautionem exhibitis: imò in *Tardante* passione, *radicum* vomitus & Hellebori approbatur, authore Aureliano.

At Podagra id habet peculiare, ut non tantùm non juvetur, sed etiam lædatur à Catharticis. Respondeo, Si quæ medicamenta purgantia sinistrum aliquando eventum habuerunt; vel transferendo morbum in aliqua viscera ab articulis, vel febriculam augendo, vel novas accessiones, veteribus penè sopitis, excitando: illa omnia evenire verisimile est vel ægroti culpa, vel à minùs appropriatis medicamentis perperam

peram ac intempestivè exhibitis. In qua occasione captandâ medici prudentis *Ars ex toto* constat.

Quod autem vehementer urget idem vir ex morbi natura articulos necessariò affici, materiamque morbificam non securè posse aliò ablegari; id ex parte concedo; at fine sequela est, nec contra cathartica facit: nam omni morbi tempore, articulis valde aggravatis, & sanguis mitti tutò, & venter subduci injectionibus; item tenui victu aut inediâ pugnari potest, ad demendam materiam morbificam: ubi autem symptomatum remissionis ac concoctionis materiæ morbificæ signa apparent, insigni Podagricorum beneficio * cathartica damus. Idque ex ipsius naturæ indicio; nempè quod jam viscositate chyli, ex corruptione attenuatâ, reliquæ sanguinis massæ denuò commisceri circumferrique incipit, expulsionémque adeo multis de causis requirit; ne articuli ex diutina tentione lædantur; aut ipsa demum ossa in tophaceam materiam corrumpantur. Nam hoc certo certiùs evenit, ubi nullis auxiliis adjutus languet ægrotus, & usque putrescit materia morbifica in articulis, ipsisque ossibus compacta.

* *Potest Morbus etiam qui per se finem habiturus est, citius tamen adhibito auxilio tolli; quod duabus de causis necessarium est: & ut quam primùm bona valetudo contingat; & ne morbus, qui remanet, iterum, quamvis levi de causa, exasperetur. Potest enim morbus minus gravis esse, quàm fuerit; neque ideo tamen solvi; sed reliquis quibusdam inhærere, quas admixtum aliquid auxilium discutiat.* C. Celf. l. 1.

De

De *Diaphoreticis* verò alia res est. Nam viscosi humores parùm evaporant, ac istiusmodi materiam vitiosam in articulos vehementius adigere solent. At quatenus istiusmodi Medicamenta fere Antidota sunt, ad Ventriculum confirmandum plurimùm faciunt, si parcâ dosi, & citra sudorem, exhibeantur.

Quòd autem innuit, Antidota & Cathartica non posse simul exhiberi, falsum est. Cùm multa egregia antidota, (imò ipse Cortex Peruvianus) non rarò alvum vehementer movent; maximè si modo pleniore propinentur.

Quòd autem remedia *externa* ad Podag. benefacientia omninò ignorat; item, nulla dari specifica affirmat. Proximum est, ut de eis dicam; rationésque remediorum, ad Podagram appropriatorum, breviter, pro more nostro, explicem.

Vanum autem, & nimis præter institutum nostrum prolixum esset, omnia medicamenta, ad Podagram adhibita, recensere: imò multa, animi causa, in hoc morbo probaverunt veteres, authore Aureliano.

Utilia itaque ac maximè appropriata aliquot tantùm medicamenta, exempli causa, commemorabimus; sive illa in ipso morbo, sive ad præcautionem & in paroxysmorum intervallis exhibenda sint.

Imprimis verò *exteriora remedia* videbimus, inter quæ laudantur Unguenta & acopa ex squilla confecta, & hæc ubi ex admodum tenaci humore malum solvi tardavit; nec sine ratione, cùm squilla & cucumer sylvestris (ex quo Elaterium conficitur) potenter attenuando,

do, viſcoſos humores diſcutiunt, i. e. è ductibus excretoriis movent, cùm humores liquidiores efficiant, imò eadem ratione ex articulis affectis, ſi quis humor ex fluiditate regurgitaverit, evocant; nempe per ductus excretorios cutaneos.

Reliqua acopa minùs laudo, etiamſi interdum valde efficacia experta ſunt, ut ſinapiſmus & reliqua rubificantia, propter doloris & vexationis ſenſum, quem delicatulis inferre poſſint: Illorum autem ratio eadem eſt.

His accedit *marinæ aquæ ferventis*, & *aquarum naturalium calidarum* fomentatio, ubi illa commoditas erit.

Illud ſcire licet, ſalis particulas aquâ marinâ & naturalibus aquis calidis (nam omnes calidæ quas adhuc novi, ex bona parte muriaticæ, id eſt, ſalis marini ſive gemmei participes ſunt) comprehenſas, ſupra fidem minutiſſimas eſſe, nec à coagulato ſale iterùm in tantas minutias diſſolvi ſolere, aut poſſe credo: appello Microſcopium: hoc autem poſito, facilè, certè ferventes, id eſt, plurimùm agitatæ, ad ipſos articulos penetrant, viſcoſóſque humores vehementer incidunt, attenuant, abſtergunt.

Atque hæc omnia adhibita ſunt in Tardante paſſione.

Ad articulorum verò dolores *leniendos*, vel ineunte paroxyſmo, vel in ſtatu ejus inter alia multa, hæc Emplaſtra nobis commendarunt veteres, nempe *Empl. viride Gliconis.* (Audiendus *Scribonius Largus*) Ad Podagram præter quodvis aliud medicamentum, ſatis convenit, & huic *mirificè* prodeſt. De

De resinis verò, & aristolochiis in hoc Emplastro nihil attinet dicere, quòd plerisque aliis, maximè illi Paracelsi, communes sunt; illa tantùm medicamenta observare lubet, quæ verè anodyna privatim huic insunt: nimirùm *æris* triplex genus, Myrrha atque Aloë. De Æris verò virtute eximiâ anodynâ suprà in dissertatione de Hydrope satis diximus. Myrrha soporem gignit: Dioscor. Qualis autem Aloë sit, hic breviter exponere lubet.

Hæc autem de Aloë constant, illam alvum movere, somnúmque allicere; atque hæc efficit tàm extrà, quàm intùs adhibita, nimirùm temporibus admota somnum inducit, æque benè ac deglutita ad eundem modum. Umbilico illita, maximè tenellis puerulis, alvum dejicit. In articulorum itaque doloribus adjecta dolorem sopit, humoréfque simul movet, attenuat, evocat; nam illa sola Purgationis ratio est. His adjice, eximiam ejus virtutem Emplasticam, nempe ad inflammationes tollendas; unde oculis suffusis egregium medicamentum, si torreatur.

Proximum est, ut *interna remedia* eorúmque rationes expediamus: horum præcipua sunt, Hiera antiquissima *Diacolocynthidis*: atque illa altera *Picra* Galeni. Hæc autem duo cathartica sunt.

De Aloë verò satis, ut opinor, suprà dictum est: ejus verò medicamenti proprietates, ad hunc morbum sanandum requisitas, si pensitare velimus, Dioscorides consulendus est; apud quem insigne stomachicum audit; item vulnerariâ virtute præcipuâ donatur: etiam ipsis

oculis

oculis, torrefacta, hoc eſt, tenerrimis corporis partibus adhiberi tutò poteſt. Hoc inſuper pono, hujus compoſitionem deberi *Antonio Muſæ*, ut ex *Scribonio Largo* diſcimus: at nomen Hieræ ei forte, ad imitationem antiquiſſimæ Hieræ, quòd ejus præſtantiam in plurimis malis expertus eſt, à Galeno inditum eſt.

De *Colocynthide* autem è valentiſſimis Medicamentis purgantibus huic malo optimè facere è veteribus diſcimus: *Clyſteribus* indita privatim coxendicum doloribus prodeſt: imò verò virentis Succo, inquit Dioſcorides, Iſchiadici *utiliſſimè* perfricantur; claro documento, veteres, uſum unius & ejuſdem medicamenti, tàm ultra corporis habitum & in inteſtinis, quàm citra & in cute externa, æquè & ob eaſdem rationes utrobique proficuum eſſe, exiſtimâſſe. At cùm Colocynthis ſtomachum labefactatum, iiſdem authoribus maximè offendat, ideo nunquam ſatis miranda eſt doctrina & prudentia medicorum antiquiſſimorum, qui cùm tot, tantáque alia antidota, & privatim ejuſdem omnia efficaciæ ad idem malum adjeciſſent, illam tamen ferè exiguâ menſurâ dederunt: nempe, ut in integra compoſitionis drachma non ſit plus uno vel altero grano Colocynthidis; qui tamen, etiam robuſtis, iſtius medicamenti juſtus modus eſt.

Agaricus itaque, alter è catharticis ejuſdem compoſitionis, Colocynthidi & præſidio & auxilio eſt; quod mirifica venenorum antidotus eſt; item quòd ad diſſolutum & acidum ruſtantem, cibique non tenacem Stomachum efficax eſt; quòd inſuper leniter purgat, privatimque

tímque facit ad coxendicum ac articulorum dolores. In ſummâ ; hoc eſt illud verum antiquorum medicamentum domeſticum, quod, teſte Dioſcoride, *omnibus internis vitiis convenit.* Addo equidem, illum tantas virtutes ex bona parte habere, quòd è Larice arbore Terebinthinifera naſcatur, ejúſque virtutis æmulus Fungus ſit.

Sagapeni verò atque *Opoponacis* Medius modus adjectus eſt : hæ autem reſinæ inter antidota quoque ſunt : utriſque ſanè ſimiles facultates ſunt ; privatim verò Iſchiadicis & Podagricis illinuntur, laterum dentiúmque dolores tollunt. At utraque vaſa excretoria præcipuè aperiunt, quod menſes pellunt & Tuſſes vetuſtas expediunt. Illorum autem alterum ideo æſtimandum eſt, quòd *Silphium* Antiquorum, teſte Dioſcoride, proximè referat.

Nimius eſſem, præter modulum inſtitutionis noſtræ, ſi reliqua medicamenta in hac utiliſſima compoſitione percurrerem, cùm alibi fortè de iis commodior dicendi locus dabitur. Croci itaque, myrrhæ, atque ariſtolochiæ virtutes anodynas & diſcutientes inpræſentiarum ſilebo.

Ad *præcautionem* verò rationes reſtant remediorum expediendæ.

Inter *annalia* verò medicamenta præcipuum locum habet abſtinentia à vino, mulſo, venere, toto anno. At cur mulſum hic refert Celſus? nempè ut ſciamus omnem Liquorem inebriantem prohiberi : nam veteribus pauci noti ſunt præter vinum, & qui melle conficerentur.

Inter

Inter præcipuas verò causas *procatarcticas* hujus mali apud veteres Vinum & Venus perhibentur: quòd, ut opinor, nervi tendinésque ab eis maximè labefactantur; cùm venus, vinúmque perpetuam distensionem iis partibus inferant; unde tandem ex nimio usu laxantur, ac resolvuntur articuli, artúsque vacillant; & si quando Morbi articularis, ex chylo crudo & lento, accessio fiat, vigore necessario ad sanguinem crassiusculum circumpellendum deficiant. Huic rei fidem facit, quod sæpè expertum est; nempè podagricum aliquem in inclinato & tardante passione, ex immodico usu vini, subitò sese in pedes conjicere potuisse & ambulare, imò saltâsse.

At hæc methodus iis tantùm convenit, qui non plurimo tempore fuerint passione vitiati, id est, ut Aurelianus exponit, intra quinquennii tempus constituti, id est, antequam obcalluerunt articuli, & longa morbi consuetudo fuerit.

Aliud remedium *longi usus* est (ut à C. *Celso* discimus) nempe lactis Asinini potus: podagricos novitios *illo se eluere* vult: quod ejus vim planè purgatoriam indicat. Forte si diu ex victu diarrhœa fiat, articuli, à saburra liberati, ad pristinum vigorem restituantur. Huic conjecturæ favet illud Hippocraticum suprà comprehensum, "His, quibus Tophi in "Articulis, succedentes intestinorum difficul-"tates, optimè medentur, quin & quæcunq; "aliæ *colliquationes* inferiores eos valdè juvant.

Porrò C. *Aurelianus* alia medicamenta *annalia* memorat, ut *diacentaureon*, *diascordion*, potanda

anno nempe continuo: hæc veteres probâruht, inquit ille; secundum nos autem (juxta *Soranı* judicium est) metuenda diuturna medicaminis sumptio; cùm neque soliti cibi juges, atque iidem utiles, rectè probentur. Sic denique legimus quosdam veteres memoràsse ex jugi medicamine poto in celeres vel acutas venisse passiones, & alios apoplecticos, alios pleuriticos, alios peripneumonicos interiisse; item quosdam continuâ difficultate Spirationis affectos.

Alii verò qui se isto medicamine profeciisse testantur, non advertunt, servatæ digestionis causa, id fuisse permissum; quippe cùm cæterarum rerum excessus declinando quidam servaverint sanitatem, cùm interrumpere meruerint sumptionem medicaminis sui: & propterea his intentionibus occupati, alias sibi nesciverint profuisse rationes.

At nostri homines sua egregia quoque *Annalia* medicamenta jactitant: verbi causa, chalybeata medicamenta infinito lenocinio confecta; item *aquas minerales*, quas Chalybeatas etiam nimiùm abusivè appellare amant. Ex his autem non solum ex omni tardante passione convalescentiam integrámque sanitatem, sed & ad omnium malorum præcautionem certam, (modò ad annum annósve in eorum usu diligenter persistant) audacter promittunt.

Sed & tanti medicamenti, & spatii illud dandi, rationes reddat, cui id curæ est, velim. Nam quæ Aurelianus jam de suis, vereor, ne potiore jure de nostris dicatur, nempè, si non alios morbos & infirmitates ex longo istiusmodi medica-

medicamentorum usu corpori adscisçant, quæ tot apoplecticorum nuperorum una ratio esse potest; ex dicta ratione, & abstinentiæ regulà, plus proficere videntur, quàm ex talibus remediis.

Unum illud ad illorum consolationem certissimum addam. Si quid emolumenti nobis detraxerit Cortex Peruvianus, abundè restituit ejus *intempestiva ac infinitè repetita exhibitio.*

De Emeticorum verò usu ad præcautionem audiendus *Aurelianus.* Plurimi vomitum post cibum laudaverunt, secundò, vel tertiò per menses singulos adhibendum: siquidem & *materiam avertit ab articulis, & indigestos esse non finit.* Sed magis vexabilis est ipso morbo. At rationes ejus, quæ optimæ sunt, laudo. Cùm verò elleborismi fortè severitatem vituperat, illa ejus seculi infœlicitas fuit, quippè veteribus emetica mitiora adhuc incognita fuerunt. At nobis ex vino emetico insigne remedium ad omnes ferè nervorum affectus inventum est, utpote tutissimum, & quod, certè extra paroxysmum podagricum, omnibus ætatibus ac viribus accommodari potest: quod de Ellebori radicibus, aliisque herbaceis emeticis vix dici posse vereor.

Porrò ad præcautionem ulteriùs processerunt veteres Medici, authore Aureliano; multi Medicinæ Scriptores, *Purgativis* & acrioribus uti solent *Clysteribus*, & *Urinalibus.* Sed oportet *cavere* Stomachi vexationem, item vesicam provocare. Tradit enim necessariò universo corpori vexationem per sibi cognatam nervorum qualitatem. Quid autem fieri

poteſt hujuſmodi medicamentis, me latet; illud tantùm mihi ſemper in votis fuit ut paroxyſmus commodè & tempeſtivè tollatur: id quod fieri poſſe ſine ulla nervorum vexatione centies expertus ſum.

Interim unica illa aurea regula de abſtinentia mihi certè, neſcio an Podagricis arridet; nempè ut iis, quibus aut integra ſanitas, aut longiora valetudinis bonæ intervalla cordi ſunt, *parva cibatio* ſummæ curæ ſit. Atque hoc omnibus hominibus, quocunque ſtatu & conditione ſint, cùm ipſius quoque exercitii loco eſſe poteſt, etiam pedibus ex toto captis.

Qui tamen pleniùs veſcantur, illos cathartica appropriata, aut emetica (qualia ſupra comprehenſa ſunt) interdum ſumere, neceſſe eſt.

DE

DE
Calculo Humano, tum Renibus & Veſicâ, tum alibi Corporis nato.

Septima Exercitat. Medicinalis.

Calculi ubique corporis humani, at præcipuè in Renibus & Veſica generantur: cujus rei rationem infrà privatim exponam. Igitur inventi ſunt Calculi ſub lingua, in ductibus pituitariis, in cerebro, in hepate, in pulmone, in veſiculis ſeminalibus, in utero, in ventriculo, in inteſtinis, in articulis tum manuum, tum pedum, at multò frequentiùs in Renibus & Veſica. adi ſis *Hiſtoriæ Medicinalis* Scriptores & præcipuè mortuorum diſſectores.

Calculi autem, etiamſi maximè inter ſe diſcrepare videantur & figurâ & colore & pondere; nam in iis ſunt læves, ſunt aſperi: alii opaci, alii pellucidi, & cryſtallorum æmuli: ſunt & tophacei & valdè friabiles: alii verò verè metallici, ponderoſi, penéque ſilicei videntur: alii rotundi, alii inæquales: alii quadrati, alii fiſſiles: alii teſtacei, &c.

tamen eorum natura & generationis ratio eadem est; non solùm in hominibus, sed etiam in aliis animalibus, ubi calculorum quoque quàm maxima varietas differentiæque occurrunt.

At licet ea distinctio calculorum, secundum *loca* & *animalium genera*, laudabilis & historica sit, instituti tamen nostri brevitas nos diutiùs insistere istiusmodi minutiis non patitur.

Verùm ne futilibus conjecturis oratio nostra procedat, primùm videndum est, quid nobis de calculorum natura, & ex eorum analysi per ignem, & cùm crudi, nondúmque ignem experti fuerint, existimare liceat.

De calculo autem humano cremato hæc exhibet diligentissimus **Leeuwenhoekius**, ope microscopii.

'In calculo humano, inquit, ignis vi in 'calcem redacto, magnâ copiâ insunt & salia 'fixa & volatilia. *Idem alibi*, ex sale volatili '& fixo maxima pars calculi constituitur. *itemque*, calculi veficæ humanæ ex magna particularum salinarum copia constant.

'Porrò, ex *calculo combusto* crystalli erant 'pellucidæ, atque ita angulares, ac lateribus 'planis, ac si ipsum fuisset crystallum.

'Rursus ex calculo adusto, cui aqua infusa 'est, sal coagulatur, ac tam *durum fit ac rigidum*, ut quamvis aqua ad coctionem usque 'ferveseat, sal illud tamen cum aqua non denuò conjungitur.

'Item sal volatile *calculi* adeo *rigidum & firmum* est, ut, ubi coagulatum est, humido 'cœlo dissolvi nequeat. 'Ex

' Ex capite mortuo *calculi combusti*, cui aqua pura infusa est, eadem aqua sensim in aëre siccata detegi plures salis figuras, pellucidas instar Adamantum : nec solùm erant pellucidæ, sed & anguli earum erant adeo glabri, ac adamantum anguli possint poliri. inter eas verò maxima erat plana, & ejus basis triangularis : unus ex angulis erat obtusus. juxta hanc verò jacebat particula salina, cujus basis erat sexangularis, &c.

' Præterea jacebat (præcipuè in liquoris superficie) magna copia particularum salinarum, similium iis, quas in *Arthriticis calcem* appellamus.

' Etiamsi cœlum, dum accuratè intuerer salis particulas, admodum esset humidum, ac frigidum, omnes hæ particulæ undique, quasi aqueo humori injectæ erant : unde earum rigiditas facilè conjici potest.

' *Calculus crudus*, ex aqua frigida infusus *suos quoque sales*, similiter rigidos dat.

' Nullam vidi particulam salinam, ex tot myriadibus salis, qui calculo humano insunt, communi nostro sali similem. neque illud ex siccato humore detegere potuit.

' Omne sal palato nostro non sapit ; ita nec sal è testis conchyliorum crematis, ex alabastro crudo ; ita nec sapit, qui elicitur ex calculo humano : id est, *acrem & acidum* saporem ad modum salis communis non exhibet ; sed sal tamen esse non definit, *i. e.* suum habet peculiarem saporem, de quo tertio Tractatu Conchyliorum Anatomico satis dictum est.

' *Capiti mortuo* materiæ calcariæ *Arthritico-*
' *rum* ad nigredinem exusto, aquâ adjectâ in-
' est magna copia particularum salinarum, si-
' milium salium in calculo humano: scilicet
' rigidorum, pluriumque angulorum. nihil
' salis vulgaris, quo in cibis utimur, ineſt ma-
' teriâ calcariâ arthriticorum. *Hactenus Leeu-*
wenhoekius.

Illud autem notes velim, figurarum salium illorum varietatem ac imperfectionem apud eum, ab incredibili particularum salinarum exiguitate dependere, quæ, ut is testatur, vix tantæ sunt, ut multæ earum myriades arenulam æquent: adeoque propter parvitatem vix satis rectè depingi poterant.

In crystallos itaque majusculas (quantum fieri potest) aliquo artificio cogendæ sunt; ut lentâ siccatione in Umbra, idque diebus maximè calidis: quo certè tempore ex aquis nostris mineralibus crystallos ad sesquiscrupuli pondus habuimus: deinde quò major quantitas salis erit, eò promptiùs experimentum ejus concretionis in crystallos, magnitudinis conspicuæ & perfectissimæ succesſurum est.

Hæc autem non exhibui, ac si aliquod dubium sit de veritate experimenti, à Leeuwenhoekio de illis salibus expositi, sed ut, etiam sine microscopio, vel nudis oculis res manifestaretur.

Igitur de copia & natura salis in Calculo Humano, jam satis ferè diximus; item de ipsâ calce similiter, sive materiâ calcariâ & metallicâ.

Illud

Illud autem unum addam de hâc calculi humani materiâ, ſcilicet quòd in earum aliquibus debitè crematis, etiam ipſum *ferreum metallum*, ad aliquot grana, adhibito magnete, poſſe extrahi. id quod olim oſtendi coram *Societate Regia Londinenſi*, cùm ibi forte caput mortuum dictum alicujus calculi humani à D. *Slare* expoſitum fuiſſet. appello autem Regiſtra ejuſdem S. de fide experimenti.

Quæ verò præterea *calculi*, *chimicâ analyſi*, dent, minus moror, nempe olea & aquam; cùm non alia ſint à ſanguine, humoribuſ e corporis: adeoque minus faciunt ad calculi generandi intelligentiam; quæ tamen hujus diſſertationis præcipua intentio eſt.

Igitur his expoſitis quale ſit id, quod in homine lapideſcat, ſatis intellectum puto: atque ita *calculum definio*, nempe eſſe quid verè lapideum à ſale, lapideque calcario, & interdum à ferreo metallo, humoribuſque quibuſlibet corporis concretum, atque in pleriſque ductibus viſcerum excretoriis, maximè verò in Renibus & Veſica natum.

Cauſam itaque *materialem* calculi in ſolis humoribus, utut pituitoſis, craſſis, viſcoſis, tartareis aut fæculentis non poſuimus. Etenim materiam non ſolùm concretioni aptam, quales ſunt humores, indicare ſatis eſt, ſed aliam etiam verè lapideam & metallicam calculi exigere videntur. atque ea ipſiſſima eſt, quam in laudato tertio Tractatu Anatomico exhibuimus, è quibus Conchyliorum Teſtæ fiunt, inque Fontibus Medicatis inveniri diximus; nempe ſuccum lapideſcentem è ſaxo

quovis calcario, Pyritéve ſive ferreo metallo *Germinante* ortum, atque aquis abreptum, nobis aliiſque animalibus quovis alimento, maximè verò potione aſſumptum.

Humor autem iſte ſive ſuccus lapideſcens etiamſi ejus effectus paſſim extra nos innumeris exemplis appareant, tamen à nemine, quod ſcio, explicatus eſt. Etenim Helmontii ſomnia hic non vendito; videlicet cuncta metalla ex mera aqua fieri, ſpecifica metallorum ſemina, fermenta, odorem, & ſpiritum neſcio quem Urinæ lapidificum, Terram ejuſdem volatilem, ſpiritum vini Urinæ incolam. hæ meræ nugæ ſunt.

'Non ſemen, inquit Helmontius, cum a-
'qua ſibi ſubdita ſolùm petreſcit, quin inſu-
'per corpus ſibi contiguum, odoris ſeminis petrifici, ſolo attactu petrificat. at ſi ita eſſet, cur renes & ipſa veſica non petrificarentur: ubi interdum ſemen iſtud, odor & fermentum tam vehemens eſt, ut innumeros & ſæpè ingentes calculos generare potis ſit. ἀλλὰ εὔηθες, τὸ τοῦ εὐήθεις τῶν λόγων λίαν ἐξετάζειν.

Quæ verò paſſim obſervare licet, ea tantùm exhibeo, ſcilicet ſaxa calcaria, & pyriten *i. e.* ferri metallum ſulphurulentum, præ omnibus metallis, *ſalia ſua, lapideis particulis gravida*, edere, more plantarum pullulantium. has verò *plantas ſalinas*, aquarum curſibus diſſolvi, iterumque vel ob moram, adhæſionem ex aptitudine quadam partium & contiguitate, imbibitionem, aliave ignorabilia accidentia,

dentia, inter ſe coire, & in primam ſuam materiam redire ; hinc, inquam, petrificationes extraneas, & calculos intra nos fieri veriſimile eſt.

Eſt itaque peculiaris quædam materiæ ſive ſucci lapideſcentis aptitudo, ut in lapidem convertatur ; nimirum ex ſalis lapidei naturali coitione, ejuſque rigiditate, ut diſſolutioni, ut dictum eſt, reſiſtat ; itemque ex copia & qualitate particularum lapidearum in iſto ſucco contentarum ; ſuo ſcilicet ſali, ex quadam harmonia ortûs, promptè committendarum, nexu haud facilè diſſolubili.

Igitur calculi materiam, ab eſculentis & potulentis, quæ hujuſmodi ſalibus lapideiſque particulis abundant, provenire conſtat. Si verò corpus benè ſe habeat, foràs ejiciuntur, neque in renibus aut veſicâ retinentur : ſi renes imbecilli fuerint, & veſica labefactetur, in lapidem coire apta ſunt.

Efficiens itaque *cauſa* calculi eſt copia materiæ lapideæ in ductibus viſcerum excretoriis imbecillis diutiùs ſuppreſſa.

Si qua verò ſit in aliquibus hominibus hæreditaria diſpoſitio ad calculum generandum, ea oriri poſſit ex malâ partium conſtitutione. ex uſu tamen quotidiano victûs, lapideâ materia maximè infeſti, vel in maximè integris hominibus calculi etiam generantur ; videlicet ſi alimentis continuò & magna copia utantur, quæ plurimum ſucci lapideſcentis in ſe contineant, aquâſve bibant tali ſucco vitiatas ; quia in illis aquis aut cibis cauſa materialis eſt. Unde eſt, quòd in quibuſdam regionibus

regionibus præ aliis, incolæ complures calculo laborent.

Itaque renes & vesica vitiantur vel ex nativâ constitutione, vel victu calculoso-supervacaneo, quam autem rem sic intelligo; nimirum à nimia copia & pondere materiæ metallicæ, arteriolæ capillares, renum ductibus excretoriis commissæ, distenduntur, præterque naturam valdè ampliantur, unde excretio debilitatur à constrictione arteriolarum labefactatâ. Igitur materia metallica in ductibus excretoriis imbecillibus sensim accumulatur, morámque trahit, unde ejus coitio in calculos. idem cogita in labe hæreditariâ, ubi mala renum constitutio.

Inter *causas* autem Calculi *antecedentes* & *procatarcticas* hæ rectè numerantur.

1. Mala concoctio, quâ chylus crudus & lentus, quo involvitur succus lapidescens, indiscriminatim intra habitum corporis assumitur, etiamsi verò causa calculi materialis non ex stomacho deducenda sit, tamen eo labefactato in officio suo chyli conficiendi, succus petrescens, plus minus in omnigeno alimento necessariò & naturaliter existens, possit ob chyli crassitiem citiùs & faciliùs in majores arenulas coire in renibus.

Profectò robur inæquale partium est calculosorum præcipua ratio. ita renum alter calculos parit, altero sano. quod satis evincit, calculi vitium à parte labefactata potius, quàm ab ullo materiæ calculosæ defectu oriri; quæ semper, ut dictum est, adest; at rarò supra modum arenularum concrescit, nisi vitietur tonus & vigor renis expulsivus. 2. Lo-

2. *Lacteæ infirmata.* nam ab iis integris etiam chylus benè digestus à succo istiusmodi petrescente ex parte purgatur; quòd scilicet is fluori minus aptus sit, adeoque inter alimenti soluti excrementa per intestina dejicitur, antequam venas lacteas subire possit.

3. Hyems Autumnúsque calculos renum parit, autore *Aretæo.* an quòd magis laborent renes, suppressâ ex frigore perspiratione cutaneâ?

Sed ad alia pergamus, & privatim materiam calculi suppeditant maximè *Ostrea* & omnia *Testacea* animalia; *aquæ medicatæ* quæque vel calcario vel ferreo metallo imbutæ, & quæ petrescentes ob conspicuos effectus præcipuè audiunt. *Vina*, aut quælibet alia alimenta locis, aqua petrescente vitiosis, nutrita.

Salsæ autem *carnes* minimè, prout Leeuwenhoekius extra dubium posuit; scilicet in calculo omnino nihil satis culinarii repertum esse.

His verò adjici possunt *vehementissima quæque Diuretica*, quæ materiam morbificam vel nimio impetu ad renes deturbent, vel victum, per se minus noxium, infestum reddant, quòd ipsi renes ob nimiam excretionem infirmentur.

In his quoque causis *Balnea* ponenda sunt, quibus rene nimium laxentur. item alimenta vehementer calida, ut Piper, Allia, Resinæ quævis: exercitium vehemens: Venus immoderata.

Audi

* *Lib. 4. de Morbn.* Audi Hippocratem, * ‘Pueris ‘calculi principium ex *lacte impuro*. pituita enim ex eo lacte, urinæ sedimento admixta, glutinum evadit; ac primùm quidem parva lanugo accrescit, deinde quod accedit arenosum. Rursus autem sedimentum solidum aut *lapidosum* efficitur, non secus ac *ferrum ex lapidibus*, &c.

Ita nobiscum satis benè sentit antiquissimus medicus, calculum accrescere ex arena pituitæ commistâ i. e. ex materia verè lapideâ; primóque mollem velut lanuginem, mox virtute arenosæ accessionis solidum ac lapidosum effici; non secus ac *ferrum ex lapidibus*.

Hactenus de Calculi natura, ejusque generandi modo, causisque. proximo autem in loco ipsius *morbi* ratio sive *pathologia*, sive is in renibus sive in vesica fiat, instituenda est. cum *Diagnosticis* verò incipiam.

Hæc autem Calculi in Renibus indicia sunt.

1. Omnium certissima significatio, calculus excretus est.

* *Hipp. Epid. l. 1. S. 1.* 2. Ad Renem doloris gravitas. *

3. Femoris è directo Stupor sentitur. *idem ibidem.*

4. Nausea & vomitus.

5. Urina cruenta. at hoc perpetuum non est: unum tamen è præcipuis est, quando contigerit, quòd dolorem nephriticum à colico distinguat.

6. Urina in principio aquata, pauca, aut integra

integra ſuppreſſio : à moto verò calculo per Ureteres, ea copioſa, ferè turbida, arenoſa.

Hæc autem indicia per ſe patent, neq; ulla explicatione, certè arte peritis, indigent.

Ubi verò id malum in veſica fuerit, his indiciis, inquit *Celſus*, * cognoſcitur. * *L. 2. c. 7.*

' Difficulter urina redditur ; paulatimque ; interdum etiam ſine voluntate deſtillat. eadem arenoſa eſt. nonnunquam aut ſanguis, aut cruentum, aut *purulentum* aliquid cum ea excernitur. eamque quidam promptius recti, quidam reſupinati, maximè hi, qui grandes habent calculos, quidam etiam inclinati reddunt, colémque extendendo, dolorem levant. Gravitatis quoque cujuſdam in ea parte ſenſus eſt ; atque ea curſu omníque motu augetur. quidam etiam cum torquentur, pedes inter ſe, ſubinde mutatis vicibus implicant. Fœminæ verò oras naturalium ſuorum, manibus admotis, ſcabere crebrò coguntur. nonnunquam ſi digitum admoverint, ubi veſicæ cervicem is urget, calculum ſentiunt.

Neque multum aliter Hippocrates. * ' Hic morbus quinque habet ſigna. dolor in Urina reddenda ; ejus ſtillicidium : interdum cruenta, à veſicâ inflammatione vexatâ. verum id non apparet, indicio tamen eſt *ſumma præputii pars* (i. e. inflammata) interdum arenoſa reddit, interdum duos aut plures calculos. * *4. De Morbis.*

Aretæus ex antiquiſſimis autoribus in pleriſque conſentit. ' Si veſicæ inhæſerit calculus, ex colliquationibus patefiat. neque

' doloris

' doloris neque gravitatis expertes sunt, licet ' urinam expeditè reddant: sin minus, & u- ' rinæ difficultas accedet. omnes verò calcu- ' los ex sabulosis urinæ subsidentiis deprehen- ' des & quod istis virilia sæpius arriguntur: ' quando enim meiunt, subéstque calculus, ' dolent, tractant, attrahúntque pudenda—— ' anus quoque vitii particeps redditur.

De *inflammatione* autem vesicæ satis constat ex observatione Hippocratis, cùm ad summam glandem ferè visibilis sit ex insigni rubore. unde non mirandum est, si molestus interdum *pruritus* sit in pudendo, *dolórque*, in collo vesicæ incipiens, ad glandis extremum usque porrigatur. unde etiam *Virilium* frequens *erectio*, non secùs ac cantharidibus sumptis.

Urinæ autem *stillicidium*, & ponderis sensus: item mictio facilior in uno corporis positu, quam in alio: item dejiciendi cupiditas, quæ mictionem excipit; hæc omnia à magnitudine, & figura & motu calculi oriri videntur.

Ultimum autem & omnium certissimum signum est exploratio, vel per digitum in anum, vel per cathererem in ipsam vesicam immissum.

* *Aph.* 79. *S.* 4. De illo autem Hippocratis * Aphorismo magna interpretum dissensio est à Galeno ad nostra tempora. ' Quibus in Urina arenosa (ψαμμώδια) ' subsident, his vesica calculo laborat.

* *Cons.* 58. Johannis Zechii * opinio, ut video, plerisque arridet; qui hanc subsiden-

ſubſidentiam non meram arenam eſſe vult, ſed gluten iſtud mucaginoſum in pleriſque calculoſis conſpicuum. at hoc non perpetuum ſignum eſt, adeoque minimè pathognomonicum.

Sed, brevitatis causâ, miſſis aliorum diſputationibus mihi videtur Hippocratem hîc, generationis arenæ *locum*, non calculi exiſtentiam indicare voluiſſe, & dicit tantum ipſam veſicam in vitio, ubi arenæ à mictione formantur atque ſubſident. ita quidem expono ἡ κύστη λιθιᾶ. imo idem Hippocrates * alibi ait arenam non eſſe ſignum Calculi in veſicâ; atque ita ille Aphoriſmus diverſo ab hoc ſenſu intelligendus eſt.

* *L. de inaſtibus.*

Verùm ais, arenæ non ſunt Calculi: neque negandum eſt, quod à quibuſdam exhibetur, ſcilicet vix è decem unum reperiri, qui arenas cum lotio non excernat; raros tamen eſſe, qui renum calculo laborent, & rariores multo, qui veſicæ.

Quamvis autem arenæ revera calculi ſint, nec ab iis eſſentialiter differant; tantum ſecundum magis & minus; nam perexiguus Calculus arena eſt; tamen aliquo ſenſu, in gratiam medicorum, probanda eſt iſta diſtinctio; nempe arenarum quotidianarum cum Urina ejectarum, & calculorum majuſculorum non ſine dolore & difficulter excernendorum: utræque tamen partes, & Renes & Veſica tum ſuas arenas, ſuóſque calculos generant: neque aliter viſum eſt Hippocrati, ut ſuprà dictum eſt in diagnoſticis. vult autem

in

in hoc Aphorismo arenas, ex Urinâ mictâ subsidentes, præcipuè à vesicâ vitiatâ oriri, eámque calculis generandis præ renibus pronam esse innuere. At, hic non prætereunda est singularis opinio Fernelii, qui statuit, omnem vesicæ calculum, rudimentum quoddam, ceu interiorem nucleum ex renibus trahere, è quibus per nephriticum dolorem excidens, si sit grandiusculus, in Vesica hæret, & sordium illic allatorum adhæsu coagmentatur, dum adoleverit in justum lapidem; eo, inquit, argumento, quòd neminem offenderit in vesica calculosum, qui non fuerit diu ante nephritide vexatus. item quòd in contritis vesicæ lapidibus, nucleum quendam se reperisse asserit, diversi à reliquo integumento coloris & substantiæ.

Huic autem opinioni ipse addo, etiam in mediis calculis, è vesica exectis, vidi & *ferramenta* * & *ossa*, per ipsum penem injecta: possint itaque arenulæ renum esse pro rudimentis calculosum vesicæ: at hoc perpetuum non est.

* *Acta Philosoph. Land.*

Etenim priorem ejus rei rationem alii medici ex propria sua experientia negant; nempe in pueris calculosos dari, quibus nulli nephritici dolores antecesserunt. item non in omnibus calculis nucleum istiusmodi inesse.

Illud quidem verum est, calculos renum sive arenulas ab iis plerunque fulvas esse, vesicæ verò albicantes. quare? calculorum color, ut suprà dictum est, & consistentia varia: modò rufi, modò nigricantes, modò albidi sunt,

ſunt, nempe pro ratione cibi potioniſve aſſumpti; at ferè à renibus ſubcrocei, à veſica albidi. an quia in renibus urina defæcatior, puriórque ei inſit arenularum materia ad ocram accedens; in veſica verò eadem pituitæ mucoſæ & albicanti, è glandulis excretæ, miſta & contaminata ſit.

Sed ad *Prognoſtica* tranſeamus.

Lapis magnus potione, neque medicamento frangitur, autore *Aretæo*. Chymicorum certè inſomnia hactenus vana ſunt.

Morbus periculoſus: hæreditarius incurabilis: nam calculorum procreationem (cum Aretæo loquor) è fœcunda ſterilem reddere, nemo poteſt. facilius eſt enim uterum à pariendo prohibere, quàm calculoſos renes calculis vacuare.

Vitia renum & veſicæ in ſenibus difficulter curantur *. * *Hip. Aph. 6. S. 6.*

Hippocrates in Coacis vult lapidem in veſica non generari à 14 ætatis anno uſque ad 60, niſi prius extiterit.

Ita parvi & ſenes ſunt ipſis viris calculoſiores.

Pueri autem magis calculo veſicæ laborant; ſenes verò calculo renum. quid ita? audi Galenum * quia in pueris facultas renum expultrix fortior eſt, ejus autem actio naturalis eſt. item retinendi in veſica facultas non minùs fortis eſt; at cùm veſica propriè receptaculum eſt, & pueri parum bibant, parumque mingant, cùm mictio actio voluntaria eſt, veſicæ exonerandæ non attendunt, ſic calculorum coitioni major opportunitas ex mora. * *In 6. Epid. Sect. 3.*

Ex

Ex anatomia autem discimus, ubi calculosis ægris mucosa Urina effunditur, vesicæ corpus *cancrosum* esse, & digiti aut pollicis crassitiem nonnunquam adeptum esse. in calculosis verò, qui claram ac tenuem urinam mingunt, vesicæ substantia invenitur membranosa, feréque ut in statu naturali se habet. de his autem ita sentio, calculum primùm exiguum concrevisse, vesicâ adhuc integrâ; aucto verò calculo, ab ejus pondere, asperitate, motúque vesicam lædi, ejusque membranarum glandulas inflammari, intumescere, indurari, i.e. cancrosas fieri: unde veluti puris sive pituitæ viscosæ, interdum cruentatæ, ingens copia ex glandulis cancrosis, cum Urina profluit.

Postremò in *Sectione* sola cura magnorum lapidum. *Cælio Aureliano* * autore.

* T. P. lib. 5.

At, inquies, cur non quibusdam medicamentis dissolvantur, certè quidam lapides majores; cùm ex calculis in humano corpore repertis quidam tophacei & friabiles & lævos, quales sub lingua, & in articulis orti? respondeo in vesica lapides ferè silicei sunt; rarò molles: & si ita, tamen ex arenulis duris compaginantur; ratio est, qui per majores vias & in majoribus conceptaculis *metalla*, sive particulæ tum salinæ, tum lapideæ, è quibus iste succus petrescens constat, ponderis sui virtute ferè copiosiùs & excernuntur & in calculos concrescunt. atque hæc hactenus.

Proximo autem in loco de curatione & medicamentis dicendum est.

Curatione

Curationes autem hæ ferè inſtituendæ ſunt: vel ad calculos minores, arenáſve, cùm moleſti fuerint, expellendos, ſpecialibus adjutoriis; atque hæc ferè diuretica ſunt: vel ad materiam calculoſam minuendam, doloréſque acerbos mitigandos, in majoribus calculis, excretioni ineptis: atque illa prophylactica anodyna ſunt. profectò qui dolorem ſuſtulit, ſatis ad valetudinem profuit.

Quoniam autem inſtituti noſtri ratio brevitatem requirat, & ut repetitiones ſupervacaneæ evitentur, ex adverſariis noſtris ægrotos aliquot, qui nobis commiſſi fuerint, eorúmque curationes paucis enarrabo. deinde medicamentorum, maximè à nobis exhibitorum, rationes exponam.

Hi autem Nephritide *laborarunt.*

ÆGROTUS 1. § D. *Dryden*, Preſbyter Eccleſiæ Eboracenſis, mediæ ætatis vir, ex pluribus menſibus ſanguinis mictione miſerè affectus eſt, maximè ab omni equitatione, aut vehementiori corporis motu: item calculos innumeros, ferè arenoſos, (at in iis fuerunt, qui ſeminum coriandri grana implebant) excernere conſuevit: huic etiam frequentiſſimè mingendi cupiditas.

Is autem multa à multis fruſtrà ſumpſit: tandem hoc remedium à me feliciter præſcriptum eſt: [℞ *Sem. & Rad. Paoniæ maris, Agarici, Vitrioli Romani, Mithridat.* ana ʒj. ß. *Conſervæ Roſar. rubr.* ℥iij. *Syrup. è Roſis ſiccis* q. ſ. *f. Electuarium.*]

Con-

Convaluit & à ſanguinis miction̄e & à calculo.

ÆGROTUS 2. § D. *Breeden*, de Pangburne, unus è Parliamento *JACOBI* II. Regis, ſexagenarius, ex vehementi ſaltatione in uno & dextro pede per hortos ſuos; quo exercitio aliis ſæpius certare conſuevit, ſanguinem minxit.

Huic malo curando ei pluries *ſanguis* è brachio miſſus eſt: aquas *ſervatas* ſumpſit; aliaque plurima medicamenta fruſtrà ab aliis atque aliis medicis adhibita ſunt.

Poſt ſeſquiannum autem hominem in hac conditione inveni. Sanguinis plus minus ab aliquot ſeptimanis quotidie mingebat, non ſine Urinæ ſtillicidio. tumor ingens & durus in abdomine contra renem dextrum; item dolor continuus in dorſo: ſummus ardor in imo abdomine è regione renis dextri: *venæ* abdominis externæ ejuſdem lateris *varicoſæ* & præter modum tumidæ. habitus corporis qualis in Leucophlegmatia: multum ſitiebat: parum dormiebat. Denique huic coxendicum ſtupor, & ſumma crurum imbecillitas.

Huic autem malo ſic auxiliandum cenſui [℞ *Mithridatii ſine opio confecti* ℈j. ℥. *G. Tragacanth. Aq. Roſac. diſſolut.* ℥ß. *ſ. Pilul. n°* vj.] ex his unam ſingulis noctibus ſumpſit.

Item [℞ *Aq. Hordei* ℔ij. *Olei Vitrioli* gutt. vj. *Succi Limon.* ℥iv. *C. C. uſti* ℥j. *Succh. Candi albi* ℥iij. ℥. *miſce*; *de quo ad* ℥vj. *bis quotidie propinavit.*]

Item

Item ℞ *Balsami Martis* (i. e. *Salis Martis ex Balsamo Lucatelli* ana ʒj. *optimè super marmor contriti*) gr. iij. *horâ aliquâ vespertinâ devoravit.*]

Ex his autem medicamentis intra diem unum vel alterum multo melius se habuit.

Postremo bis hominem purgavi Hierâ diacolocynthidos ʒj. quod medicamentum facilè tulit.

N.B. Quamvis in reliquis mirè à meis medicamentis levatus est; adeo ut non amplius sanguinem mingeret, & optimè dormiret, & sat benè cibum appeteret, tamen vix ambulare centum passus præ mira imbecillitate crurum potuit, aut scalas ullatenus ascendere.

In hoc statu ad tres hebdomadas mansit: tandem nullâ amicorum prece prohiberi potuit, quin ruis iret ad quinquagesimum ferè lapidem à Londinijs, ad videndam Uxorem moribundam. ex itinere autem (quamvis lectica veheretur) iterum sanguinem minxit; & aliquot postea diebus ex urinæ suppressione interiit.

Ex dissectione Ren dexter immensæ magnitudinis inventus est, cancrosus, ad quinquaginta uncias pendebat, atque in eo inventi sunt plurimi exigui calculi.

Nequeo sanè mirari satis Veterum diligentiam; nam cùm rarissimum sit hoc morbi genus, idque mihi semel tantùm in Praxi occurrit, tamen apud Ætium summâ accuratione descriptum illud legere est.

ÆGROTUS 3. § D. *Atkins*, Quinquagenarius, unus è regni Justiciariis, Eboraci, cum publica

publica negotia obiturus erat, calculo laboravit, huic in altero Rene dolor vehemens, vomuit, mingere cupivit, at fruſtra; nam paucam tantùm urinam reddidit, eámque aqueam.

E lenioribus autem medicamentis hæc ſumpſit: nimirum, præmiſſo enemate è Terebinthina ex vitello ovi diſſoluta in decoct. communi, cui vini emetici ℥iij. adjectæ fuerint, parum effecimus: ideo ſtatim hæc Purgatoria exhibuimus cum diureticis mixta & ſtomachicis. [℞ *Elect. lenitiv.* ℥ß. *Aſellorum*, *Cochineil* ana ℈j. *Sol. Abſinth.* ℈ß. *miſce, f. bolus. huic ſuperbibat potionem ſequentem*; ℞ *Decoct. Semæ Gereon.* ℥ij. *Syrup. è ſpina cervina* ℥j. *Aq. Mirab.* ℥vj. *Olei Amygdalarum dulcium* ℥j. *miſce, f. potio.*] bene fecit: calculos enim aliquot *albidos* cum urina ſubfulva & fæculenta excrevit: & poſtridie publicis negotiis præfuit.

ÆGROTA 4. § Dom. *Bellingham*, quadragenaria ſubitò poſt dejectionem vehementi dolore nephritico & ad alteram abdominis partem correpta eſt. vomuit, mox quatuor calculos excrevit cum tantillo urinæ. ab his primis calculis, dolore perſeverante, hoc medicamentum præſcripſi: [℞ *Caſſiæ recenter extractæ* ℥ß. *Pulv. Jalap.* ℈ß. *Mercurii dulcis* gr.vj. *Olei cinamomi* gutt. j. m. *f. Bolus.*] alios autem multos calculos deinceps per aliquot dies reddidit.

N.B. Horum autem calculorum color *luteus*; figura omnium ſubteres; at non eadem magnitudo: ad grana verò piperis majuſculi: omnium durities inſignis: aliquot ex iis fractis

cortex

cortex lapideus unus, more ceparum alteri ſuperinjectus eſt, item interior medulla ſimiliter & lapidea, & ruſeſcens.

ÆGROTUS 5. § D. *Hardwick*, mediæ ætatis vir, ex itinere primùm ſanguinem minxit, cum renum dolore; poſt aliquot verò menſes calculos *rufos* exiguos non ſine vomitu & vehementi renum dolore excrevit. item intra annum tertium eodem dolore renum correptus eſt, cum vomitu & calculorum excretione.

Huic ſic præſcripſi: [℞ *Agarici pulv.* ℈ß. *Julapii pulver.* gr. vj. *ſummitatum Hyperici pulveriſat.* ʒij. *Vini veteris Rhenani* ʒv. *m.f. potio.*] ab eâ vigeſies minimùm dejecit; neque tardè aut cum ullis torminibus alvum movebat; convaluit.

ÆGROTUS 6. § D. *Aſcough*, ſenex, calculo ſæpe vexatus eſt, reniſque alterius vehementi dolore, vomitu, ſanguineo mictu. is autem dolor, ante meum adventum, ſine febre ad octiduum manſerat; exhibui ſtatim *Caſſiæ* ad ʒvj, &c. in bolo. à quo non ſine levamine purgatus eſt; at rediit vehemens dolor, ideo nocte dormituro data eſt *Trochiſc. Alkekengi* ʒj. optimè ſe habuit, poſtridieque manè ſine ullo dolore calculum grandiuſculum minxit.

ÆGROTA 7. § D. *Rodes* diu multúmque renis dolore affecta eſt, cum vomitu. multa & enemata & alia remedia data ſunt; à

quibus inducias trium circiter dierum habuit, tandem huic dormiturae vesperi *Trochisc. Alkekengi* ʒj. exhibuimus. eâ nocte placidè quievit; & postridie horâ aliquâ pomeridianâ tres calculos majusculos ferè sine dolore excrevit, convaluit.

N.B. In his Trochiscis insunt praeter baccas solani Alkekengi dictas, & amygdalas amaras, & opium, &c.

ÆGROTA 8. § D. *Legger*, quinquagenaria, primaria fœmina, diu febre intermittente luctata est. tandem ad me venit, *Eboraci* degentem. graviter praeter febrem symptomatis hysthericis affecta est, huic adeo Apozema praescripsi ex Cortice Peruviano, Phyllitide, Ceterac, ruta muraria, &c. singulorum ad ʒiij. in vino post longam macerationem leviter coquend. de eo per aliquot dies sumpsit; tandem febre victa, vomitu & vehementi renis dolore correpta est, calculúmque majusculum excrevit. id quod tantùm semel in vita ante quinquennium fecerat. agnosco autem libens, & expertus jam egregiam vim herbarum capillarium ad affectus uterinos; at suspicor illas herbas non tantùm calculum expellere, sed etiam ex parte illum ab iis, tanquam materiâ, gigni; quòd rupibus ferè calcariis, locisque montanis uliginosisque naturaliter crescunt, ubi eas plurimum succo calcario imbui nutririque necesse est.

Idem de eodem Apozemate in alia atque alia fœmina, D. *Rookesbie*, &c. observavi: unde magis magisque fidem do jam positæ sententiæ.

D. *Green*,

D. *Green*, Coquus, aliquoties calculos à renibus excrevit. at ultimo paroxyſmo, quo me arceſſivit, ut opem ei ferrem, ex communi conſilio cum D. *Barwick* collegâ meo digniſſimo, *dyſuriam* ad triduum paſſus eſt magna corporis jactitatione atque anxietate. in extremis autem cum pene de hominis vita deſperatum fuerit, ſic præſcripſimus: [℞ *Cantharid. probe toſtarum, tantùm non crematarum* ℈ß. *Aq. ſpermatis Ranarum* ℔ j. *miſce, f. hauſtus.*] paucis horis elapſis urinam ad quatuor minimum libras reddit, & unà plurimos calculos convaluit.

Hi autem Calculo Veſicæ *laborarunt, renibus forte in pleriſque non integris.*

ÆGROTUS 9. § D. *Ramſden*, mercator Eboracenſis, mediæ ætatis vir, ex patre calculis miſerè afflicto natus, & ipſe renum & veſicæ calculo à multis retrò annis vehementer laboravit. item ejus filius unicus triennis calculo correptus eſt, & ſuctione tandem è pene pueri grandiuſculus calculus exemptus eſt. graviſſimis autem ſymptomatis malum indies & moleſtius & periculoſius fit; nam ſanguinem ſæpius minxit; modò dyſuria, modò lumborum contra renes dolore, horrendum! cruciatus eſt: ſæpenumerò verò calculos ferè aſperos, & inæquales excrevit, tum albidos, tum flavos hordei grani magnitudine.

Tandem verò ab equitatione primùm obſervavit ſe humorem quendam albidum tenacem cum urina reddidiſſe. is autem humor

præ lentore ſuo matulæ fundo adhæſit, nec facile cum urina effundi potuit: & interdum ad plures uncias diei unius ſpatio excretus eſt. neque unquam ſine dolore excerni potuit. propter virgam (putà) inflammatam & acrimoniam fracidæ, & marceſcentis urinæ; nam vetuſtatem redoluit, etiamſi noviſſimè fuerit reddita.

Sanè hunc hominem, cùm primùm medicinam facerem, curavi; mihíque adeo ex propria experientia minus notæ eſſent medicamentorum vires. illud equidem unum totis viribus efficere conatus ſum; ſcilicet, ut materiam iſtam lentam aut minuerem, aut liquefacerem. quo minore cum dolore per urethram exire poſſet.

Neque aliud magis profuit, quàm *Mercurius dulcis ad* gr. vj. *ex pulver. jalap.* ℈j. exhibitus: quippe eo & alvus diu liquefacta eſt, & materia lenta & mucoſa in grumos farinaceos diviſa eſt: ac ſic multo melius ſe habuit & ratione dyſuriæ, & minus frequenter mingendi cupiditate vexatus eſt: tandem verò maxima ex parte deſiit prodire iſte mucus. at fœtor urinæ uſque permanſit, etiam cùm cætera ſanus ſibi viſus fuerit.

Poſt menſem verò ex frigore & cruditatibus eodem muco mirè viſcido tentatus eſt.

Tum verò hominem ſic purgavi: [℞ *Rhei Torrefacti* ʒß. *Terebinth. Venet. ad duritiem cocta & pulveriſat.* ʒiij. *f. Pulvis: detur ex hauſtu ſequenti.* ℞ *Mellis deſpumat.* ʒj. ß. *Aqu. Sperm. Ranar.* ʒij. *miſce.*]

Urina

Urina autem quæ antea aquea fuit, jam ex rheo intensè colorata est, eique ex Terebinthina odor suavis conciliatus est. at postridie idem urinæ pallor atque idem fœtor redierunt.

Porrò, ex semicupio, in quo semel tantùm ad mitigandos dolores demissus est, involuntaria mictio sequuta est. idem observavi ex usu opii.

Rursus, ex mercurii dulcis aucta dosi ad gr. x. & pro secunda vice dato, idem effectus sequutus est: ut sc. mucosæ urinæ materia in exiguos grumos incideretur & matulæ fundo vix amplius adhæreret: at propter stimulatum anum & ex consensu communi cum sphincter vesicæ, diarrhœam plurium dierum, imò fere integri mensis, induxit. item aphthæ in ore & faucibus ortæ sunt.

Cùm verò levi febricula sub eo malo corriperetur, venam in brachio incidimus: sanguis autem missus & refrigeratus, crassa pelle albida contectus est.

Tandem ex communi consilio aliorum mecum Medicorum & Trochisci Alkekengi & emulsio cum seminibus frigidis minoribus cum decocto Symphyti majoris, &c. præscripta sunt.

Ab his autem remediis calculi multi parvi, sed *albissimi*, qualis color fuit emulsionis, excreti sunt; item postridie rediit urina mucosa & lenta, & dolor vehementer auctus est & urinæ difficultas. ideo abstinuit à præscriptis medicamentis. itaque spiritus salis Armeniaci cum Gummi ammoniaci destillati ad guttas vj. ter quotidie sumpsit ex aquæ spermatis ranarum haustulo.

Ejus autem medicamenti post aliquot dies effectus erat, ut urinæ malus odor, ferè sublatus est, & ejus sedimentum jam ex bona parte similagineum, candidius, & leve factum fuerit.

Rediit autem appetitus, & ex usu salsamenti veteris, apud nostrates *Ling* dicti, alvus subitò compressa est, & urinam rursus continuit. cæteraque omnia incommoda mirificè levata sunt, præter unicum in urina fœtorem, neque amplius urina viscosa.

Hic autem vir, tolerabilem valetudinem consequutus, Eboraco Londinum se contulit, ubi à chirurgis, ejus artis peritis, examinatus, digitis in anum immissis, calculus ad ovi magnitudinem compertus est.

Illud sedulò autem notavi, medicamenta leniter diuretica, & Renum dolorem supra modum intendisse; & si è valentissimis fuerunt, & Testiculorum, ipsiúsque Urethræ & glandis, ad exitum, inflammationem & rubedinem excitâsse.

Ab eo tempore, quo Eboracum rediit; nihil, quantum scio sumpsit; certè unum vel alterum annum vixit, sed graviter decubuit, nec calculum ullum postea excrevit.

Tandem nescio cujus suasu, unciam unam Guttarum dictarum à *Goddard* autore, à Londino nactus, ad ejus ℈j. ß. in aqua parietariæ bis autem terve in die sumpsit. hoc autem medicamentum, (ut postea didici ad ipso Rege *CAROLO* II. qui à vidua *Goddard* magno pretio secretum redemit) nihil aliud fuit, quàm *spiritus* salinus volatilis à *serico crudo*, vi ignis

ignis elicitus. at tanta erat ejus malitia in optimo viro, ut biduo à sumptione, sanguinis mictu, & diris cruciatibus correptus, miseréque convulsus, diem ultimum obiit.

Sub eo tempore in eadem urbe duo senes, metallorum fusores ex calculo à plurimis annis decumbentes, (*Smith* unus appellatus est, alterius nominis oblitus sum) convulsi perierunt, potione Spiritûs Terebinthinæ, ad ℈ij. aliquoties exhibiti; unde inflammatio imum ventrem ex toto occupavit, in Grangrænam protinus mutata. hoc medicamentum suasu cujusdam Agyrtæ chimici sumpserunt: quorum alterum, super pontem habitantem, prece viduæ, dissecui.

ÆGROTUS 10. § Illustrissimus Baro D. *Fanshaw*, Puer novennis, calculo vesicæ ab aliquot annis laboravit. illum *Sandbeck* vidi, villam amœnissimam C. Domitis de *Castleton*, dum ibi ejus matri decumbenti advocatus sum.

Hujus autem pueri Urina, instar seri lactis recenter concreti, turbida & grumosa erat: item in fundo ejus resedere grumi albissimi, verè caseosi, ejusque urinæ odor ipsissimus, qui casei recentis. is autem puer, ex præscripto medicorum, quotidie lac asininum bibere consuevit. ex ejus verò vesica postea calculus feliciter exectus est Londini.

Illud autem ex hoc casu constat, sc. lacteārum venarum imbecillitatem, eásque officio suo non ritè fungi, quòd (cætera sanus puer) odorem & substantiam fracidi casei ejus urina

exhibebat; aliter multo, quàm in integris etiam puerulis lactantibus, quorum urinæ suus odor & consistentia est.

ÆGROTUS II. § D. *Little* Prætoriæ cohortis eques, Eboraci tum degens, mediæ ætatis Vir, ex equitatione, primùm urinæ difficultate correptus est: mox ea ferè ex toto suppressa est, cum vehementi dolore circa pubem, & in ipso penis itinere.

Cum urina verò exiit mucus quidam albidus, visci instar tenax, matulæque fundo pertinaciter adhærens. item ejus odor fœtidus, qualis ex urina veteri.

Ob vehemens verò malum sæpius animâ defecit, & miserè convulsus est.

Hæc autem ante meum adventum. statim oleum amygdalarum dulcium, leniter tepefactum, injiciendum vesicæ, præscripsi; cum bono eventu. deinde hoc medicamentum exhibui devorandum [℞. *Mercurii dulcis gr.* iv. *pulv. jalap.* ℈j. *Cassiæ* ʒij. *f. bolus*] à quo alvus septies mota, dolores levati sunt. nocte Troch. Alkekengi ʒj. dati. Verùm postridie & sanguinem minxit, & aliquammultos majusculos calculos albidos excrevit, aliósque per aliquot dies: calculis autem excretis & iste mucus exire desiit. convaluit. hunc forte hominem Nosocomio militari Chelsienſi superiore anno vidi, beneficii mei non immemorem, & (ut mihi narravit) post viginti annos, calculos quod attinet, sanum.

ÆGRO-

ÆGROTA 12. § D. *Hedley*, in Vicinia Leedes, oppidi agri Eboracensis degens, quinquagenaria, admodum obesa; ex multis annis *calculi cujusdam arenacei* excretione vehementer cruciata est. ii autem calculi ipsum *saxum molare* nostrum arenaceum valdè referebant. nam ex *arenis majusculis crystallinis, inter se coagmentatis* in calculos majusculos constabant: interdum verò solidos, interdum solutiores eos, quotidie, haud modicâ quantitate cum urina reddebat.

Hæc autem symptomata præter calculorum excretionem passa est, cordis palpitationem assiduam, mingendi cupiditatem, lumborum & vesicæ dolorem, urinam aqueam, cibi inappetentiam, &c.

His autem malis sic occurrendum esse censui. [℞. *Linguæ cervinæ, Trichoman. an.* ʒj. *macis* ℈ß. *f. pulvis subtilissimus. detur ex aq. hordei haustu, post horam infusionis ter quotidie*] post quatuor dies non amplius calculos reddidit. urina jam fulva, qualis sanorum cum sedimento albido, quod ferè defuit antè: ad aliquot amplius dies iisdem medicamentis, at aliâ atque aliâ compositionis ratione, usa est. præter opinionem convaluit.

Reversa autem ad suos, rursus calculorum id genus excretione correpta est. iterumque ad me Eboracum venit: atque, iisdem medicamentis similiter sumptis, convaluit.

Huic domum redeunti usum cerevisiæ præcepi tantummodo ex aqua fluminis, & non putei, ut antè consueverat, confectæ: nam nea-

ſine ratione arbitratus ſum, aquas puteales horum calculorum materiam, utpote ſuccum lapideum, in ſe continuiſſe.

ÆGROTUS 13. § D. *Freeſtone* de Hornecaſtle, micturitione admodum dolorosâ & frequenti, cum viſcoſa materia matulæ fundo adhærente, correptus eſt; niſi tamen erectus mingere haud potuit, ut multoties per noctem mingendi causâ è Lectulo ſurgere coactus ſit. diu vitam miſeram ſic traxit. huic ſic præſcripſi [℞. *Balſami martis* (i. e. *balſ. Leucatell. & ſalis martis an.*) ℈j. *f. pilula ſive bolus, quem ſumat nocte & tantundem manè.*] quo per triduum ſumpto non amplius cubitum per noctem reliquit; ſed facile reſupinatus in lecto mingere potuit. item huic minor dolor in Urethra & extremo pene.

Item [℞. *aq. ſpermatis Ranarum* ℔j. C. C. *uſti in ſubtiliſſimum pollinem contriti* ℥j. *gummi Tragacanth.* ʒj. *miſce, hujus bene conquaſſati* ℥iv. *ter quotidie bibat.*]

Item [℞. *Balſami Veneris* ℈j. *dividatur in ſex doſes*] has autem per triduum ſumpſit ſingulis diebus mane: à quo alvus die tertio leniter mota eſt. omnino melius ſe habuit, rúſque abiit. neſcio, an hic æger calculoſus fuit, nam in adverſariis noſtris de calculo nihil ſcriptum inveni.

ÆGROTUS 14. § D. *Lane*, Divi Laurentii in Urbe Ludi-magiſter, ex tribus circiter annis, Urinæ ſtillicidio vehementer cruciatus eſt. item plurimos calculos excrevit. huic

huic autem mingendi cupiditas bis aut ter aut pluries in horâ, die noctéque: alvus firma: urina fœtida & viſco quodam referta. item doloris acuti ſenſus in ano, & circa pubem.

Huic autem ſic præſcripſi. [℞. *Succi hypociſtidis, Glycyrrhizæ ana* ℥j. ß. *mithridatii ſine opio.* ℥j. *Gummi Tragacanth. aq. ſp. ranar. diſſolut.* ℥ij. C. C. *uſti* ℨß. *miſce f. pilul.* viij. *ex* ℥j. *maſſæ. harum pilularum unam veſperi atque alteram mane quotidie ſumat.*]

N. B. Tertiâ nocte ab iis ſumptis ter tantùm minxit; at quotidie alvus bis aut pluries ſoluta eſt. ab eo autem tempore ad dies ſeptem tantùm bis aut ter in nocte minxit & placidè dormivit, & mirificè levatus eſt, méque opium ei dediſſe putavit: imò planè ſe convaluiſſe affirmavit; adeo dolor mitigatus eſt præ eo, quem ante meum adventum ſentire conſuevit. at potioni, præſiti, contra meum præceptum, indulgere voluit. unde rediit mingendi frequens cupiditas, & remediis abſtinuit.

Alios autem multos calculoſos omitto, quibus hæc medicamenta in micturitione, ſive mingendi importunâ cupiditate profuerunt. neque aliud malum gravius eſt, ex iis quæ humano generi contingunt; imò omnium perhibente Plinio, ex deciſione veterum medicorum, longe graviſſimum eſt ſtillicidium Urinæ.

ÆGROTUS 15. § D. *Spacy* ex multis annis ſanguinem mingere conſuevit: Interim plurima

plurima intervalla optimæ ſanitatis habuit, eóque malo vacuus. tandem verò mucum quendam ſive Pituitam vitream, viſcidámque reddidit, fundo matulæ pertinaciter adhærentem: jamque Urinæ odor fœtidus, ejuſque ſtillicidium moleſtum; at à mictione in extrema penis glande ſæviſſimus dolor.

Huic ſic medicinam feci. *Trochiſcos Alb. Rhaſis* ex aq. ſperm. ranarum in penem injici feci.

Item [℞. *Merc. dulcis* ℈j. *Elect. lenitiv. mithridatii an.* ℈j. ß. *f. bolus veſperi detur.*] mane alvus mota eſt mannæ potione.

At his medicamentis calculos plurimos excrevit albidos, leves, anguloſos. ſymptomata ex bonâ parte ſublata ſunt.

ÆGROTUS 15. § D. *Montege*, ſexagenarius & amplius; optimus vir, calculoſus cum urina mirè viſcida; huic viſcoſitati urinæ ter remedia præſcripſi, & toties ex eâ ad menſem minimùm convaluit: ſcilicet [℞. *Aq. ſimplicis limacum, ex lacte deſtillatæ, libras* ii. G. C. *uſti & in tenuiſſimum pollinem cont.* ℥j. *ſacch. cand. alb.* ʒß. *miſce. hujus probe conquaſſati & turbidi* ʒiv. *ter quotidie potavit*] Item ℞. *Penis viridis teſtudinis furno ſiccati* ʒij. *hujus pulveris ad* ʒj. *alternis diebus ſumpſit ex eâdem aquâ.* at ex recidivis frequentibus mali, vitæque pertæſus, in lithotomorum manibus, tertio à ſectione die, obiit.

Verùm ægrotorum & mihi & tibi fortaſſe, Lector, ſatis ſuperque eſt: ad medicamento-

rum

rum verò rationes explicandas, quorum præcipuè causâ hæ narratiunculæ ex adversariis noſtris tranſcriptæ ſunt, propero. Simplicia autem medicamenta calculo maximè accommodata, ſive *ſpecialia adjutoria*, ut Cœlii Aureliani verbis utar, hæc ſunt; nempe, quæ in quatuor claſſes commodè redigi poſſint.

Prima autem & præcipua *Claſſis* eſt eorum, quæ ex *Inſectis* animalibus oriuntur.

Penis Teſtudinis viridis toſtus. Margaritæ. Conchyliorum teſtæ, & crudæ, & crematæ. millepedes ſive Aſelli. Scorpionum, cantharidum, cochineil, Lumbricorum terreſtrium, apum, formicarum naſcentium cinis. Cocces baphice. Spongia Bedegaris ſive Roſæ ſylveſtris. mel. aqua ſpermatis Ranarum, Cochlearum terreſtrium. jus Conchyliorum marinorum. Sericum, ejuſque Spiritus deſtillatus.

Hæc autem omnia mirificè calculos expellunt; idque communi fere virtute præſtant, nempe ſeptica, quâ vehementer corrodunt, ſtimulántque ductus viſcerum excretorios, præcipuéque majores Renum & veſicæ.

In horum autem aliquibus ea vis tanta eſt, ut illa cruda ſumere, nemo impunè ferre poſſit, quin ſanguinem quoque cum Calculis effundat, contractionéſque nervorum patiatur. ideo torrenda ſunt, ut igne miteſcat vis illa ſeptica, ſalinis particulis acrioribus ex bonâ parte evaporatis.

De horum autem aliquibus privatim diſſerere lubet. de Millepedis audi *Scribonium Largum* * ‘ Aſellos quinque ex aquæ cya-

* *Comp.* 151.

‘ thi

plurima intervalla optimæ ſanitatis habuit, eóque malo vacuus. tandem verò mucum quendam ſive Pituitam vitream, viſcidámque reddidit, fundo matulæ pertinaciter adhærentem: jamque Urinæ odor fœtidus, ejuſque ſtillicidium moleſtum; at à mictione in extrema penis glande ſæviſſimus dolor.

Huic ſic medicinam feci. *Trochiſcos Alb. Rhaſis* ex aq. ſperm. ranarum in penem injici feci.

Item [℞. *Merc. dulcis* ℈j. *Elect. lenitiv. mithridatii an.* ℈j. ß. *f. bolus veſperi detur.*] mane alvus mota eſt mannæ potione.

At his medicamentis calculos plurimos excrevit albidos, leves, anguloſos. ſymptomata ex bonâ parte ſublata ſunt.

ÆGROTUS 15. § D. *Montege*, ſexagenarius & amplius; optimus vir, calculoſus cum urina mirè viſcida; huic viſcoſitati urinæ ter remedia præſcripſi, & toties ex eâ ad menſem minimùm convaluit: ſcilicet [℞. *Aq. ſimplicis limacum, ex lacte deſtillatæ, libras* ii. *G. C. uſti & in tenuiſſimum pollinem cont.* ℥j. *ſacch. cand. alb.* ℥ß. *miſce. hujus probe conquaſſati & turbidi* ℥iv. *ter quotidie potavit*] Item ℞. *Penis viridis teſtudinis furno ſiccati* ℥ij. *hujus pulveris ad* ℈j. *alternis diebus ſumpſit ex eâdem aquâ.* at ex recidivis frequentibus mali, vitæque pertæſus, in lithotomorum manibus, tertio à ſectione die, obiit.

Verùm ægrotorum & mihi & tibi fortaſſe, Lector, ſatis ſuperque eſt: ad medicamentorum

rum verò rationes explicandas, quorum præcipuè causâ hæ narratiunculæ ex adversariis noſtris tranſcriptæ ſunt, propero. Simplicia autem medicamenta calculo maximè accommodata, ſive *ſpecialia adjutoria*, ut Cœlii Aureliani verbis utar, hæc ſunt; nempe, quæ in quatuor claſſes commodè redigi poſſint.

Primæ autem & præcipuæ *Claſſis* eſt eorum, quæ ex *Inſectis* animalibus oriuntur.

Penis Teſtudinis viridis toſtus. Margaritæ. Conchyliorum teſtæ, & crudæ, & crematæ. millepedes ſive Aſelli. Scorpionum, cantharidum, cochineil, Lumbricorum terreſtrium, apum, formicarum naſcentium cinis. Coccos baphicæ. Spongia Bedegaris ſive Roſæ ſylveſtris. mel. aqua ſpermatis Ranarum, Cochlearum terreſtrium. jus Conchyliorum marinorum. Sericum, ejuſque Spiritus deſtillatus.

Hæc autem omnia mirificè calculos expellunt; idque communi fere virtute præſtant, nempe ſeptica, quâ vehementer corrodunt, ſtimulántque ductus viſcerum excretorios, præcipuéque majores Renum & veſicæ.

In horum autem aliquibus ea vis tanta eſt, ut illa cruda ſumere, nemo impunè ferre poſſit, quin ſanguinem quoque cum Calculis effundat, contractionéſque nervorum patiatur. ideo torrenda ſunt, ut igne miteſcat vis illa ſeptica, ſalinis particulis acrioribus ex bonâ parte evaporatis.

De horum autem aliquibus privatim diſſerere lubet. de Millepedis audi *Scribonium Largum* * ‘ Aſellos quinque ex aquæ cya-

* *Comp.* 151.

‘ thi-

' this tribus ſuffundere (i. infundere) & per ' urinam extrahere lapides certum eſt. tanta erat de his animalculis experientia apud veteres.

* *Act. Philoſ. Lond. N.* Hic autem præterire nolo, quod olim * ediderim, nempe ex *multipedarum* genere eſſe *ſpeciem* quandam, apud nos haud infrequentem in ſepibus, teretem, longiuſculam, ad digitum putà; quam ſi conteras, naribúſque protinus admoveas, eos tanto odore ſulphurulento & corroſivo percellit, ut multo minor ſit odoratus ex integra uncia Spiritus Urinæ deſtillati.

Haud diſſimilis verò odor è *Formicis* crudis contritis prodiit; maximè ab *Hippomermecibus* noſtris. conſule nares.

Pulvis autem *Lumbricorum terreſtrium* toſtorum ſalſedo inſignis eſt.

Margaritarum verò & Conchyliorum crematorum calx ſale ſupra fidem abundat, teſte Leeuwenhoekio.

Vis autem ſalina è *ſerico* evaporata apud noſtrates notiſſima eſt, ſub nomine Goddards Drops. *Cantharidum*, *Apum*, *Formicarum*, *Scorpionum* vis ſeptica & exurens, ab illorum animalculorum effectibus, ſi viva aliquem pupugerint, cutíve admoveantur, neminem latet.

Idem cogita de *Cocco baphicâ*, *Spongiâque* dictâ *Roſæ ſylveſtris*, quæ ex *Apiculis* conficiuntur, fœturæ gratiâ.

Neque ob aliam rationem *Gallæ* (ut id hic obiter dicam) tanti uſûs ſunt, ad lanas tingendas

gendas aliâve, in arte infectoriâ, nisi quòd Insectorum mera opificia sint, eorúmque excrementis & veneno septico penitus imbuantur. at pergam ad ea, quæ restant.

Cochineil verò medius status est alicujus Scarabæi Indici i. e. cantharidibus congeneris; at multo mitioris virtutis.

In hoc autem censu sunt *Cicadæ*, ad calculosos commodæ. vide *Aetium*. nempe Insectum quoddam ad Scarabæos accedens.

Cochleæ autem, maximè earum cervices, ubi organa generationi dicata, ut vesicam & penem mirificè afficiant, diximus in primâ exercitatione ex *Petronio*.

Idem puta de pene Testudinis viridis, Ranarúmque aquâ stillatitiâ. magna equidem volumina non affecto; res tantum attingo, earúmque virtutes quasdam communes indicare contentus, ut in singulis admiratione dignam quandam vim septicam, & urentem, vehementerque adeo stimulantem ductuum excretoriorum, privatim verò renum & vesicæ, mecum agnoscas.

His autem annumerari debent Insectivora quædam animalia, propter victûs rationem, calculis expellendis idonea. tales sunt Aves quædam ut Hirundines, & ille Regulus sive Passerculus quidam Troglodites nostratibus a Wren dictus, de quo consule Aetium. * hanc autem Aviculam, ad calculosos summè efficacem, magna accuratione describit, ejusque condiendi exhibendíque modum. 'Naturalem autem, inquit, vim omnino admira-

* *Tetr.* 3. *Serm.* 3. c. 11.

'tione

' tione dignam habet. itaque ſale conditus &
' crudus in cibo acceptus, morbum perfectè
' ſanat: & *novi* adeo quoſdam ab ejus uſu
' nunquam amplius ab affectione vexatos. &
infrà, de cauſa tantæ virtutis rectè judicare
videtur. ' Arbitror, inquit, & ſanguinis iſtius
' aviculæ naturam quiddam in ſe complecti,
' quod minimè vulgariter profit, cui amplius
' ſtercoris efficacia accedit. ac revera & in
ſanguine & in ſtercore Inſectorum, quibus
veſcitur, vis ſeptica inſignis eſt.

Secunda autem claſſis ſit ex animalibus vel *frigidis*; nempe *oſſa cremata* in capite Tuberonis, Aſelli piſcis, ſimiliumque: hæc quidem parem virtutem habent cum conchyliis crematis; & ob eandem rationem, quòd in calcem ſalinam ſimiliter comburantur. vel *calidis*; ſcilicet Tunicæ interiores Ventriculi Gallinæ; & ſtercus album ejuſdem, item cinis corticum ovorum aduſtorum: atque illa eandem facultatis ſuæ expulſivæ rationem habere videntur cum ſuperioribus. Nam Tunica illa tanquam cornea eſt; albúmque ſtercus & urinoſum, & ipſum, cortexque ovorum ad teſtaceum genus quàm proxime accedunt.

Tertia verò claſſis ex herbis diureticis ferè eſt: ut Terebinthina, Balſamum Judaicum, Peruvianum, Copivi, &c.

Omnia autem Terebinthinata vehementer urinam movent; quòd cuti admota corrodant; neque vim ſuam emplaſticam, niſi uſtione quadam exerunt. Etenim quatenus vulneris carnem putridam, marceſcentémque exedendo

exedendo abſtergeant : viva interim, quæ ſubſit, caro in cicatricem commodè nutritur.

Ex illa autem corroſione calor ac inflammatio oritur : unde ductus urinæ majores ad vehementem contractionem, expulſionémque ſtimulantur.

Porrò in hâc claſſe numerare licet Tartarum ex vino, ipſúmq; vinum album acidulum, vel per ſe, vel ſulphure, more Gallorum, vel ex Gypſo, more Hiſpanorum, conditum : item ſuccum limonum : Balauſtia è Granatis acidis ac ſylveſtribus. atque hæc omnia herbarum ſale eſſentiali dicto, & utrinque mucronato, tenuiſſimis acutiſſimiſque particulis conſtante abundant, quo majores ductus renum & veſicæ continuò laceſſantur.

In hac quoque claſſe & *Legumina* habentur ; præ reliquis verò *cicera rubra* decantantur, ob acrium flatuum copiam : nam hos mirè excitant, fortè materiam iis non paucam adjiciant ; ita velut mantiſsà quâdam additâ, ferociam quandam flatibus, in corpore præexiſtentibus, præſtant, eóſque per Renes tranant. Quàm vehementer autem penem, eóſque ductus afficiant, ſcire licet ex teſtimonio veterum : quos adi. Igitur veriſimile eſt conferunt & flatus excitantia, quòd illas partes diſtendere & expulſionem ob acredinem promovere apta ſint.

Poſtremò ad hanc claſſem pertinent nuces avellanæ, amygdalæ præcipuè *amaræ* : hæc autem medicamenta lenire potius videntur, quàm expellere ; adeoque inter anodyna cenſenda

lenda sunt. at amaritudo amygdalarum aliud suadet.

Reliqua autem olea dulcia iter expediunt, lubricando. sanè hujusmodi olea verè pinguia sunt, nec *concrescere* apta; perinde ut alibi de oleo *lini*, nucum juglandis, & Papaveris à me dictum est.

At pereunt, inquies, istiusmodi virtutes à concoctione: scilicet succus, putà, citri ex prima digestione acorem suum amittit. minimè verò. si rectè se habeat aliquis & dolore vacuus sit, ita esse concedo: ubi autem adest Nephritis, ac horrenda illa à vesicæ renúmve calculo symptomata, digestio ex bonâ parte cessat, corporis habitum medicamenta tantùm non integra pertranseunt, inque venas viscerum excretorias promota, parum mutata egrediuntur: ita in maximis calculi doloribus is succus, v. c. subcrudior, vim suam extensivam in ipsis renum glandulis vehementer exerit. profectò in ægris Renes, ut & omnia alia itinera, tam citra quàm extra sanguinis curriculum magis aperta sunt, ac laxata; unde virium medicamentorum mira retentio, & celerrima trajectio.

Ad *Quartam* autem ac ultimam Classem pertinent è Metallis medicamenta: scilicet corallium; lapis Judaicus; nitrum veterum; spiritus salis vitrioli, sulphuris; sal prunellæ; aquæ medicatæ, vel acidulæ, ferratæ, calcariæve, vel mixtæ scilicet muriaticæ calidæ, frigidæque: mercurius dulcis. Atque ex his ferè medicamentis vani homines Lapidum renum & vesicæ non expulsionem tantum, sed & fractio-

fractionem, comminutionémque vehementer jactitant.

A salibus certè metallicis, fateor, ob stimulum & summam acrimoniam vehemens contractio majorum ductuum & lapidum expulsio expectanda est: idque veteribus probè cognitum est ex multiplici experientia; quos consule. unam aut alteram tantùm instantiam exhibebo.

'*Nitri* victoriati pondo, ex vino, in are-
'nam solvit lapidem, Scribonio * Largo * Autore. *Comp.* 153.

'Aquæ calidæ, quæ sunt Tuscià *Ferratæ*,
'mirificè remediant vesicæ vitia. appellantur
'item *vesicariæ*, quondam Milonis Gracchi,
'Prætorii hominis optimi ad quinquagesimum
'lapidem reddentis. eodem † per-
'hibente. † *Comp.* 146.

'Iis, qui vesicæ lapidibus afficiuntur erunt
'aquæ eligendæ *Salsæ*, vel quæ *Nitri* habeant
'qualitatem, ut apud *Tinariam* Insulam, quæ potandæ & lavacro adhibendæ * *Tard. P. l.* 5. sunt. ita Cœl. Aurelianus *.

At in labefactatis calculo renibus & vesica, maxima opera danda est, ne quid metallicorum, aquarúmve medicatarum nimis exhibeatur. Etenim fortiter licet calculum expellant, tamen, propter imbecillitatem istarum partium, metus est, ne & ipsa quoque remedia ibidem concrescerent in lapidem, cum ipsissimam lapidis novi materiam in se contineant; scilicet & salem & succum lapideum: id quod vehementer moneo, sæpiúsque dicendum esse putavi.

Huic

Huic autem noſtræ ſententiæ favet illud Hippocratis * præceptum; ' qui ſanus eſt ac valet, ' is nullo habito diſcrimine, ſemper eam a- ' quam bibat, quæ adeſt. Qui verò *morbi cau- ' ſa* (putà calculi) eam, quæ maximè conve- ' niat, bibere volet, is ſanitatem conſequetur.

* *Lib. de Aere locis, & aquis.*

Item alibi: calculis maximè tentantur & renum morbis, qui *aquas ſalſas* (i. e. medicatas) bibunt.

Ejus autem rei rationem reddit; ſcilicet ' aquæ, quarum Fontes in ſaxoſis locis ſunt, ' *duræ* ſint, neceſſe eſt: aut ſi ubi calidæ aquæ ' exiſtant, aut *ferrum* naſcitur, aut *Sulphur*, ' aut *Nitrum*.

' Etenim aquæ ſalſæ, nitroſæ, ferratæ, ſa- ' xoſæ *indomitæ* naſcuntur & coqui nequeunt. ' ſunt tamen naturæ quædam & *morbi*, quibus ' tales aquæ potu ſunt commodæ, i. e. ventri- ' bus mollibus & humidis & pituitoſis: iis ' duriſſimæ aquæ & coctu difficiles, & aliquan- ' tulum ſalſæ accommodatæ ſunt.

Profectò illud ſæpius vidi, ex iis, qui animi tantùm causâ aquas noſtras medicatas biberunt, quoſdam inter ipſa remedia nephritide primùm correptos fuiſſe, & calculos excreviſſe; quos ex aquis iſtis petreſcentibus (ita omnes aquæ medicatæ meritò, ut ex ſuprà narratis ſatis oſtenſum eſt, exiſtimandæ ſunt) ortos fuiſſe, nullus dubito, cùm in Renum pelvi aut ureteribus nulla arenula majuſcula, vel momento conſiſtere poſſit ſine vehementi dolore, non magis, quàm in aſpera arteria vel minima mica panis putà ſine gravi Tuſſi.

At,

At, inquies, nulla fere aqua ſucco petreſcente prorſus vacua eſt, atque adeo hoc nomine nobis noxia foret. quid igitur indulſit natura humano generi præ reliquis animalibus? libenter accedo pleraſque aquas, certè quatenus ſucci petreſcentis participes ſint, non uſque adeo tutas eſſe.

Atque idem olim nobis exhibuit Hippocrates †: 'Qui magnis 'fluminibus bibunt, in quæ alia flumina de'currunt, & de ſtagno in quod multarum '& cujuſvis generis aquarum rivuli decur'runt: quique adventitiis (per fiſtulas plum'beas putà) aquis aluntur, quæ ex longo in'tervallo deducuntur, & calculo maximè ten'tantur, & renum morbis ac urinæ ſtillicidio, '&c. ſcilicet quia ex iis mixtis aquis aliæ *ſalſæ* 'ſunt, i. e. medicatæ.

† *Ibidem.*

Idem quoque nobis abundè manifeſtatur, ex aquis pleriſque noſtris coctis, tam fluviatilibus, quàm marinis: videlicet in fundo lebetis lapidem quendam calcarium, lapidis alicujus fiſſilis more, adhærere.

Providentia tamen divina admiranda eſt, vel ob hoc commune beneficium omnibus animalibus conceſſum: atque homo ſolus culpandus eſt, ſi eo non rectè uſus fuerit ex intemperantia: ſiquidem noluit natura uſpiam deeſſe materiam animalium teſtis oſſibuſque generandis, nutriendis, firmandis.

Igitur, ſuadeo, memor ſis admonitionis illæ Hippocraticæ, ſuprà poſitæ; nempe de aquis non ſolicitus ſit ſanus; at qui calculo putà laboret, aquis petreſcentibus abſtineat; certè

certè de iis admodum parcè, cautéque bibat, ne juſtas intemperantiæ pœnas luat. atque hæc hactenus. antequam verò manum de hac Tabula auferam, illud quoque Hippocraticum de aquarum vitiis verbo conſiderandum non alienum erit; nimirum, 'Pravæ ſunt *aquæ* omnes, quæ ex *nive* & *glacie* fiunt: ubi enim ſemel concreverint, non amplius ad priſtinam naturam redeunt. Hinc, inquit, Urinæ ſtillicidium & Herniæ. an quòd ex frigore intenſo eadem particularum petreſcentium concretio metuenda ſit, an ex coctione? ſane conſtat experientiâ, & ex obſervatione, olim edita, D. *Johannis Raii*, inter principes hujus ſeculi philoſophos, mihíque veteri amicitia conjunctiſſimi, ab hyeme duriſſima, & à longa aquarum congelatione, æſtatem maximè morboſam ſequutam fuiſſe.

Verum cùm nivatæ aquæ ad ſe nunquam redeant; tamen cur eædem aquæ Fluminis alicujus, Thameſis noſtri putà, toties putreſcant, & ſuaves denuò ac potabiles fiant, inquirere lubet. certè ad Indiam Orientalem navigantes experiuntur, iſtam aquam ferè intra Tropicos & ſub linea Æquinoctiali ſuprà modum fœtere, turbidámque fieri: mox limpidam reddi & bene olere. item eandem aquam iterum fœtere & turbari in reditu ad nos; denuò purgari à fœcibus & à malo odore. imò interdum ſub hac mutatione illam ardeſcere ad candelam admotam, inſtar ſpiritus vini, dolio aperto exhalantéque.

Hujus equidem rei rationem ſic intelligo, ſcilicet omnem aquam fluviatilem plus minus

Inſectis

Insectis refertam esse: quod microscopio adhibito extra dubium ponitur. hæc autem animalcula, quòd nostratia sint, sub ardoribus pereunt, unde aquæ tantus fœtor: ubi verò ista putredo è bestiolis corruptis in fundum dolii subsederit, coiveritque, aqua fit limpida, odoréque malo vacua. Rursus in India eadem aqua novis Insectis Indicis repletur, quæ tamen in reditu similiter moriuntur, unde novus fœtor ac aquæ turbatio; iisdem quoque rationibus aqua ad claritatem suam, suavitatémque redit.

Ad ardorem verò & inflammationem aquæ istiusmodi quod attinet, ab insectorum quoque putrefactione, id commodè oriri possit; perinde ut flatus intestinorum, per anum emissos, & ab alimentorum coctione putredinosâ ortos, flammâ admotâ ardere, notissimum est. atque ita expositi, quàm brevissimè potui, medicamentorum, ad calculos maximè accommodatorum, cognatas virtutes, earúmque rationes & usus, ex veterum ferè diligentia fidéque.

DE

DE VARIOLIS.

Octava Exercitat. Medicinalis.

DIsquisitionem hanc de *Variolis* libenter aggredior, quòd morbus jam * popularis est; & si non ita esset, in hac tamen longè maxima totius Europæ urbe semper (ut ex mortuorum rationibus publicis, hebdomatim editis, constat) grassatur; quamvis nunc temporis multo infestior sit, quàm à decem retro annis. Deinde, quòd præclarum exemplum sit usûs & naturæ ductuum glandularum excretoriarum de quibus in Exercitationibus anatomicis nostris, atque alibi olim tam multa diximus. * 1694.

Novum autem *morbi genus* est, & licet antiqui aliquam de his pustulis mentionem fecerint, prout nonnullis scriptoribus visum est; ea certè admodum exigua est, & dubia: ut certum sit, vix illis temporibus fuisse talem

morbum : negligentissimi sanè habendi essent, si tam ingens, commune, frequens malum ità ex toto silentio involvissent. illud verò satis demonstrat hunc morbum novum esse, quòd in multis mundi partibus nusquam visus fuit, ut apud Indos Occidentales, ubi nunquam apparuit, nisi postquam Hispani eò pervenêre; siquidem per contagionem Æthiopis cujusdam, illuc delati, magnam Indorum partem sustulit. Atque hoc atteſtatur idoneus autor, nempe ille Olysipponensis *R. à Fonseca.*

Illud autem extra controversiam est, hunc morbum ab Arabibus seculo ferè duodecimo primùm descriptum esse; à quibus ejus notitiam ac curam habuimus. mirabile sanè quanta accuratione illum nobis tradiderunt. Adi sis *Avicennam, Mesuem, Rasin, Alsaharavium*; diligenter attende ad ea, quæ de Variolis scripserunt; confer cum tuis: deinde, dic mihi, quid nostri homines adjecerint novi! Tu qui aliter sentis, expedi, si possis, novas rationes aut morbi, aut curationis: minimè quidem; scio, non potes; quorsum itaque illa autoribus suis accepta non retulisti? At causas, ais, morbi tam funesti ex novis hypothesibus explicatum ivi: ita quidem; at hæc quoque tua ex Arabum schola sumpta sunt, prout mox ostendam; nec tanti sunt. profectò illorum industriam in morbis describendis, curandisque laudo; doctrinam verò non magnopere approbo.

Cùm verò hujus morbi *pathologiam* imprimis instituere decreverim, ejus præcipuas conditiones & prognostica enarrare oportuit. At

ea

ea videre poteris apud *Avicennam*: minutias non ſector; at ſi Antiquorum oſor es, adi ſis *Melchior. Sebizium*, qui doctè admodum, & omnium longè operoſiſſimè de Variolis medio hoc ſeculo ſcripſit. nec patitur inſtituti noſtri brevitas, ut illa tranſcribam.

Cauſa autem hujus mali ſic exponitur apud *Avicennam*; nempe quandoque in ſanguine accidere *Ebullitionem* putredinoſam quandam. *de genere Ebullitionum, quæ accidunt ſuccis uvæ* putà. Atque in hac ſanguinis ebullitione talia accidentia fiunt, qualia in *Muſto*, ita ut partes eorum ab invicem diſcernantur. ab hac verò ebullitione expellitur ab eo illud, quod admiſcetur ei de reliquiis menſtruorum, aut quod ex cibis fæculentis & malis generatum ſit. Et variolæ ſunt quaſi modus quidam criſis. ita *Rhaſes* quoque, at paulo expreſſius loquitur; de *depuratione* ſanguinis ab hac ebullitione, per quam partes *heterogeneæ ab homogeneis* ſeparantur, ac ſejunguntur. vúltque puerorum & infantium maximè ſanguinem præ adultis & ſenibus muſto correſpondere item ad eundem modum *Meſues* rem exponit; craſſum ſanguinis à puro ejus ſequeſtrari, vi ebullitionis, criticéque expelli de venis, & effundi per univerſa corporis membra occulta & manifeſta, ſanguine remanente depurato.

Atque hæc eſt ipſiſſima doctrina fermentationis, ut volunt, *novitia*, apud noſtros homines toties decantata. concordant itaque mirum in modum inter ſe Avicenna, reliqui Arabes, noſtrique homines; nempe hanc ebullitionem eſſe *putredinoſam* ſive corrupti-

vam, * crassúmque sanguinis vi ejus extrudi, sive id sit connatum venenum, sive aliunde ex vitiosis alimentis generatum.

* *Quando accidit in sanguine ebullitio, secundum semitam putredinis cujusdam*, id est, *ad modum alicujus rei putrescentis.* Avicen. *Generantur à sanguinis putredine, ejusque ebullitione.* Alzahar.

At *Willis* insuper & privatim de suo penu addit, innata variolarum semina (quæ, ut dictum est, ex menstruis mulieribus orta esse credidit) in cerebro & spinali medulla potissimùm recondi; adeóque *spiritus animales* miasmate primùm corripi, & venenum exinde ad sanguinem transferri.

Hujus autem rei hanc rationem exhibet laudatus vir; nempe cum istiusmodi venena in partibus spermaticis primùm concepta sint, verisimile est, illa usque latere in iisdem. at hæc ratio exigui momenti est. nam illa partium divisio in spermaticas & sanguineas, prout supra expositum est *, non admittenda est. deinde, quare non tota spinalis medulla doleat, sed lumbi tantum imi; an ibi sedes connati veneni? at cur non totum cerebrum, sed potius frons tantùm & tempora dolorem hunc pulsatorium sentiant?

* *Exercitat. Anatom.*

Quod ad *menstrua seminia* venenata (quæ plerique omnes Medici ut originalem causam posuerunt) atque ab iisdem prædispositionem perpetuam in humano genere ad variolas, attinet; dico, omnino nullum in illis naturaliter inquinamentum esse; sed æquè innocua esse,

esse, ac hominum salivam, aut reliquam sanguinis massam, unde orta sunt: salva religione hæc profero; cum plerique Judæorum ritus (ut doctissimus *Spencer* nobiscum exhibuit) gueriles & populariter instituti fuerint; nempe ex præjudiciis vicinarum nationum. atque ita à Deo permissa est illa opinio de contaminatione à mulieribus menstruatis, munditiei ac castitatis causâ, ne fœminas nimiùm deperirent. Arabes autem in hac opinione Judæos sequuti sunt. sed hæc mittamus.

Deinde, si illud verum esset, fœminæ adultæ vehementiùs afficerentur, quam mares; maximè si menstruis instantibus, scilicet ubi illa turgent. & in utero accumulantur, variolis corriperentur. venenum itaque uterinum fictitium est, & vili superstitione deductum. Quod ad spiritus verò animales attinet, quos idem vehementer affici in hoc malo vult; hæc illa altera novissima Hypothesis est, *à rerum* (scilicet!) *natura petita, & rationi* mirificè congruens [*Morton*]. At *Willis* primùm illam excogitavit; aliique nuperi scriptores eam sibi falsò arrogârunt, tanquam suum eximium & nobilissimum inventum. nempe quemadmodum calor innatus in uvæ succo illas turbas excitat, donec is ab istis fæculentiis liber sit; ita ille spiritus animalis dominator, infectu quodam venenoso implicitus, vi & armis sese extricare conatur: variolæ verò victoriæ partæ spolia opima sunt. At hæc ludicra & nugatoria commenta sunt; hujúsque fabulæ tædet, ubi spiritus animalis solus Histrionem agit. Seriò agamus, à Procatarctica itaque interna ad

eauſam *primam* & principalem & ipſam hujus morbi *originem* procedamus, antequam ejus explicationem & fiendi modum ex cauſa proxima & conjuncta aggrediamur; ſi ea fortè inquirendo in tantis tenebris inveniatur.

Illud quidem veriſſimum eſt (à primis hujus morbi autoribus traditum, quod ipſi etiam quotidie animadvertimus) *variolas eſſe de ſummè contagioſis ægrotationibus.* Quænam verò fuit prima & peculiaris illa materia contagioſa ſive venenum, quod primum hominem infecit, atque humana corpora poſt tot ſecula eadem labe corrupit, non ità facile eſt dicere; certè Prometheo non adfui, cùm Pandoræ pyxidem aperiret; ut quæ mala inde egreſſa fuerint, certò cognoſcerem. cauſa quidem primaria hujus mali ac evidens, fateor, valdè in obſcuro eſt. ſi tamen conjecturæ noſtræ, certè plauſibili, venia detur, quid impræſentiarum mihi in mentem venerit, dicam; nimirum illam infectionem à beſtiola aliqua vel eſa, vel ab ejus morſu primulùm genitam fuiſſe, deinde in omnes homines, partim contagio, partim tanquam hæreditarium malum propagari.

De *contagio* verò *primario* jam dicam; hæreditariam autem labem à primo infectu proli communicari poſſe, poſtea paucis probatum ibo.

Igitur, 1. Nulla cauſa aſſignari poteſt hujus mali generativa ex parte hominis; non ex menſtruis, quod jam ut precarium & ſuperſtitioſum rejecimus. non ex crapula aut alimento

mento vitioſo, ac inuſitato, præterquam quæ ex ipſa fortè beſtiola, hanc peculiarem labem inferente, fuerit; non ex excercitio vehementi, reliquíſve vitiis & erroribus, in rebus non naturalibus; quòd integræ nationes apud Indos Occidentales à noſtris *Anglis* (in Mirilandia, hoc ſeculo ineunte, id accidit) primùm illuc advenientibus, ferè ad internecionem infectæ ſunt. claro documento, variolas non privatim à cauſa aliqua interna, aut à natura hominis per ſe vitiata, ſed contagione extrinſecus illata communicari. cùm itaque cauſas omnes internas, procatarcticas refutavimus, cúmque externas etiàm ab aere, niſi quatenus à corpore, ut ita loquar, variolato præceſſerit, non admittimus ob ipſas eaſdem rationes. At halitus expiratos (loquor ex ore nuperi * ſcriptoris) ex ſubterranea aliqua minera nunc hoc, nunc illud animalium genus contaminare. at quænam ſunt illa, quæſo, metalla in noſtra *terra Londinenſi*, aut alibi *Angliæ*, effoſſa, quæ hæc efficiant. dic ſodes, ſi potes. mera itaque hæc tua inſomnia ſunt; prout pleræque id genus explicationes, quæ ex ignoratione Hiſtoriæ Naturalis venditantur. item ejuſdem commatis iſtud eſt; nempe morbos certas habere periodos pro occultis illis, atque adhuc incompertis alterationibus, quæ ipſius Terræ accidunt viſceribus, pro varia ſcilicet ejuſdem ætate, ac duratione. num putas alia metalla in Terræ viſceribus latere, ab iis quæ in ſuperficie ejus comprehenſa, nobíſque cognita ſunt, diverſa? aut hæc ipſa metalla, ex qui-

* *Sydenham.*

bus conſtituitur terra, ab aere remotiſſima & in viſceribus latentia, pro varia ejus ætate & duratione putreſcere? ſanè, non video, quo fundamento hæ ſuſpiciones nitantur. an non hoc ignotum interpretari per ignotius eſt? heu quantum ſapimus, verba dando! Igitur reſtat, infectionem primùm ortam eſſe ex aliqua beſtiola venenata.

2. Symptomata morbi hæc confirmare videntur. nempè *dolor in Capite & Lumbis*; quod ſignum peculiare & velut pathognomonicum eſt ante variolarum eruptionem. ab his autem doloribus non rarò in infantibus, deliria, ſomnolentia gravis, & convulſiones; in adultis immanis vomitus, interdum Syncope cum magnâ anxietate, & inquietudine; in gravidis abortio. Cauſam ſi deſideras, reſpondeo dorſi dolorem *Nephritici* adeò *æmulam eſſe*, ut multis exitio fuerit medicorum, pro more, feſtinantium ac incogitantium, errore. itaque veriſimile eſt, materiam contagioſam impetuoſius agitari, & ad renes propelli per arterias emulgentes, membranáſq; adeo ac nervos circumjacentes dolore vaſorum extenſivo affici. ad eundem modum & arteriæ ex influxu vehementi & oppilatione ſeri, ex veneno craſſeſcentis.

At, inquies, cur privatim tantùm in hæc loca feratur, atque impetum faciat? dico primò, *loca quædam diverſa venenis eſſe peculiaria, maximè à beſtiolarum morſu, eſúve illatis.* ita *Hydrophobia* fauces privatim petat; *Urticæ marinæ* Pulmones. Secundò, At multo maxima id genus venenorum pars & caput, faucéſve; renes & veſicam & genitalia afficere conſueverunt:

verunt: ex gr. ipſa *rabies canina* fauces & Genitalia ſimul petit; nempè ſatyriaſin & gonorrhœam excitat. ita *Lues venerea* præcipuè fauces & nares ipſúmque caput; at ſæpius, ubi malitia minor eſt, penem & genitalia. item *Cantharides* veſicam magnopere afficiunt. item morſus *viperæ*, ubi ubi corporis fieri contigerit, *ſemper* tamen ſolvitur * ſcroti tumore, & Urinæ ardentis copia. Et in aliis multis ſimiliter uſu venit. Non quidem, quod venena ſuæ ſponte, relicto ſanguine peculiaria loca adeunt; ſed quia alibi maleficium ſuum commodè expedire nequeunt. licet enim (ut verba *Ent* hæc faciam mea) materia contagioſa per majora vaſa circumducatur, córque ipſum permeet, eadémque tamen haud magnopere lædit; donec tandem (circuitus enim non eſt uniuſmodi) in arctiora & idonea loca, id eſt, in majores & maximos & uſitatiores ductus excretorios (ſalivæ putà & urinæ) impacta, virus celatum exerat. vera itaque ut arbitror, hujus doloris cauſa eſt, cùm ſerum ſanguinis à veneno paulatim lenteſcat, quo majores ductus excretorii renum, putà, & faucium inflammentur (quæ peculiaris id genus veneni vis eſt) atque adeò oppeſſulentur, nec commodè inde, quo naturaliter tendit, expelli queat; ex mora itaque, quam trahit in arteriolis ad renes & circa caput, magis magíſque craſſeſcit ſanguinis ſerum, veneno implicitum, donec tandem iteratis circumlationibus circumpulſum, cutaneos ductus; nempe univerſalia emunctoria aliáque

* *Act. Philoſ. Lond. N.* 211.

quæcunque pro ratione & quantitate veneni viſcerum vaſa excretoria ſubeat, & in Apoſtematum parvulorum, modò infrà exponendo, materiam faceſſat.

Audi C. *Celſum*; ‘ neceſſarium eſt adverſus ‘ venena exſorbere potionem meri vini cum ‘ pipere, vel quidlibet aliud, quo calor movendus eſt, nè *humor intus coire* patiatur. ‘ Nam maxima pars venenorum frigore interimit. Omnia etiam Urinam moventia, quia ‘ materiam *extenuant*, utilia ſunt.

Idem alibi. ‘ quæ ἐξανθήματα Græci vocant, ſive *puſtulas* Latini, & rubent, & ex ‘ ſudore (i. e. ex veneno ſudore per ductus ‘ Glandularum excretorios expulſo) naſcuntur.

Ejuſdem mentis eſt *Wharton* noſter (*c.* 27.) ‘ ubi materia affluens ad glandulas venenoſa, ‘ aut contagioſa fuerit, oritur Tumor, veneno ‘ *peculiari* reſpondens.

Viſne exemplum hujus infectionis, à beſtiola venenata. *Cantharides* cuti adhibe; ingentem ſeri venenati vim evocant: locus autem inflammatus ac exulceratus pridie ichore liquidiuſculo ſcatebat, jam craſſiuſculum pus eſt: & ſæpius ſequitur Urinæ ardor, ſatyriaſis, & non rarò mictio ſanguinea, & non ſemel ſerum in magnos grumos per urinam effuſum vidimus. ad eundem modum in variolis, ſerum à veneno infectum, quod intra habitum corporis eſt, eruptionem per renes & capitis ductus excretorios primò tentat; at cùm primis inſultibus magis vigeat & minùs ſero implicatur, hæc itinera inflammat, deobſtruitque; unde beneficio circuitus iterati in alios ductus cutaneos ſub icho-

ris

ris liquidi & vaporoſi ſpecie propellitur, at hic quoque ei exitus denegatur. nam ipſa ductuum oſcilla identidem inflammat, veſiculaſque tollit. Atque hæ veſiculæ ichore venenato & craſſeſcente paulatim replentur. mox ex calore perpetim appulſo ex habitu corporis, quaſi maturantur. Et plenè in cruſtas ſiccatæ, tandem ſpontè decidunt.

Ubi autem ſemel intra ductus excretorios tranfretetur materia contagioſa, febris deſinit: circuitu ſanguinis jam expedito, atque ad integritatem reſtituto. Venæ itaque jam quietiores ſunt, & tardiùs moventur, ſc. materia contagioſa unà cum ſero ſuperfluo extra habitum corporis expulſo: neque enim illi jam ampliùs cum ſanguine rei eſt, qui aliam ſcenam agit.

Veſiculæ autem cutaneæ materia contagioſa inflammatæ, jam, more cantharidum, ſerum in ſe ſuperfluum & vaporoſum indies trahunt, concoquúntque.

3. Aliud ſymptoma eſt tuſſis, defluxio, & ſalivatio ab antiquis memorata; atque hoc quoque argumentum eſt infectionis primariæ. Etenim in Lue Venerea (cujus originem ſuo tractatu à beſtiola venenata ſimiliter deduxi) idem ſymptoma *ſpontè* ortum aliquoties obſervavi; idque ex intermiſſione plurium menſium, iterum atque iterum rediiſſe: donec in Phthiſin funeſtam hominem præcipitaret.

At, inquies, hæc non contingit niſi in confluentibus variolis & adultis; reſpondeo, id falſum eſſe, ſæpiùs animadvertimus. Etenim in infantibus ſeptem annorum, & in adultorum

dultorum distinctis variolis salivam vehementer motam fuisse, sæpius vidi. causam autem hujus symptomatis in variolis sic intelligo; nempe ubi ostiola cutis oppessulata sint, vapor insensibilis ac superfluus per ductus oris majores erumpere, necesse habet. ita in *infantulis*, quibus *excreatio* adhuc *ignota* est; etiamsi iis, perinde atque adultis, in os continuò profluat Saliva, tamen illam deglutiunt; quæ si copiosior sit, quàm quæ digeri possit, citam iis alvum interdum efficit; itaque & salivatio istiusmodi & diarrhœa salutares esse solent, quòd non *noxio*, sed supervacaneo tantùm humori eliminando (quod in statu sano fieri oportuit) inserviant.

4. Ictûs venenati indicium est incerta & vaga quædam febris; etenim modo incalescunt icti, modo frigent, ac horrent: ita ut usu venit & variolatis.

5. Quòd id genus morbus ferè orii solet in corpore maximè integro & sano; sine ulla prævia vel corporis vel animi passione aut dolore: pariter ac si quis sanus à bestiola venenata ictus fuerit.

6. Quòd in hoc morbo semper fiunt crises per abscessus & nunquam per evacuationem; scilicet more morsus venenati.

7. A primis autoribus, ut ab *Alsaharavio* inter morbos cutaneos numeratur, scilicet scabiem & lepram. id est, morbos ab infectione natos: ab aliis verò Arabibus in pestilentialibus, propter malitiam, ponitur.

8. Quòd apud veteres *similibus pustulis* synonymum fuit, quoddam serpentis genus, teste

teſte Plinio, * *Boæ* ſerpentis inquit ille, genus quoddam eſt; eadem quoque appellatio † *morbum* quendam apud eundem denotat, id eſt, *rubentes* quaſdam *puſtulas*. Nam ‘ Ebuli ‘ folia, inquit idem, contrita, & è veteri vino ‘ impoſita, etiam Boam ſanant, id eſt, *rubentes puſtulas*. Etiamſi verò ex hoc loco nihil certi colligi poteſt de variolis; tamen veriſimillimum eſt, morbum illum ſibi cognomen à Bois ſerpentibus ſumpſiſſe, tanquam à cauſa ſua originali: ita ut variolæ quoque à ſua ſimili cauſa oriantur credibile eſt. huic conjecturæ favet *Alſaharavius*. ‘ Tumeſcit ‘ locus morſus à vipera, & ſuper eum fiunt ‘ *ampullæ*, *i.e.* veſiculæ inflatæ, ita ut reddi‘ tur ad modum *ignis uſtionis*. Ebuli autem folia ad omnem uſtionem apud veteres remedium nulli ſecundum eſt. Igitur & nomina & remedia morbis, à communibus cauſis oriundis, adhibuiſſe veteres credibile eſt.

* *H. N. l. 8. c. 14.*
† *Idem. l. 26. c. 11.*

9. Quòd pleraque ſigna variolatorum, cum ictis à venenatis beſtiolis communia ſunt. de, quibus vide apud Scribonium Largum, Dioſcoridem, aliòſque veteres. attende & confer cum ſignis variolarum infrà recitandis.

A Paſtinacea marina *pars affecta livet, ac nigreſcit per ambitum, illam ſi quis defricuerit, atra, craſſa, ac gravcolens ſanies exprimitur Dioſc.*

A mure araneo *nigra Puſtula diluta* (ὑδατώδης) *aquoſa ſanie exurgit: proximæ verò partes*

omnes

omnes livent. rupta pustula depascens succedit ulcus. His accedit urinæ difficultas. D.

A vipera *pustulæ quales in ambustis erumpunt. sanies è vulnere promanat; primum subpinguis, mox cruenta; urinæ difficultas.* D.

A Dryina *morsis pars ipsa affecta in* pustulas *attollitur; è quibus sanies aquosa profunditur.*

Ab Hæmorrhoo *demorsis ex plaga copiosus cruor effluit, & in quacunque alia corporis parte cicatrix ulla fuerit, ex ea quoque sanguis emanat. Quin & excrementa cruenta rejiciuntur.*

A Natrice *sanies ex vulnere copiosa atra ac putida.* D.

A Cenchro *putidum ulcus: altus* sopor: *& in carnibus circumcirca velut aqua inter cutem.* D.

A Ceraste *demorsis pars in tumorem attollitur cum duritia, & pustularum eruptione: profluit è plaga sanies, modo atra, modo quadantenus pallida. ipsum quoque genitale erigitur.*

A Bupresti *totius corporis extima facies circumtensa: urinæ suppressio.* D. *Inflat totum corpus in speciem Hydropis.* S. L.

A Cantharidibus. *Sanguis cum urina at cum dolore effusus.* D.

A Salamandra *maculæ liveſcentes. &, si diutius immoret venenum, putreſcentes sanie manant.* D. *Livoribus quasi maculis variatur.* S. L.

A Phalangiis *morsi pars affecta rubet, & velut aculeis compuncta conspicitur. consequuntur* lumborum dolor *& perpetua ad reddendam urinam stimulatio, & ejusdem excernendæ difficultas.*

A

A Scolopendra *pruritus toto corpore perſentiſcitur, pars inciſa livet, & à morſu ipſo exulcerari incipit.* D.

A Scorpione *pars icta indureſcit, livet, & cum dolore circumquaque diſtenditur: dolórque velut à pungente acu per univerſam cutem ſentitur.* D.

A Lepore marino *ſumpto oculi* exulcerantur, genæ inflantur. *urinam difficulter reddunt, & cum dolore.* S. L.

10. Quòd medicamenta ad ictus venenatos ferè eadem ſunt apud veteres exhibita, quæ ad variolas ab Arabibus inſtituta ſunt. vide eoſdem authores: lege, confer.

Sudoris excitatio, copioſa urinæ excretio, purgatio per alvum. Fœniculi ſuccus abſorptus. Marinæ teſtudinis teſtes. Opium ex vino; hæc communia: inter propria vero & peculiaria auxilia numerantur lac ficulneum. ficulneum cinerem ex aceto ſubactum. Potiones ex cicere. cancer fluviatilis cum apii ſemine. potiones efficaciſſimæ ad ictum ſcorpionis lac ficulneum cum vino, multa judatio. ad draconis marini idem. ſulphuris ex aceto triti potio. ad viperæ morſum ipſa vini frequens potio juvat. Hæmorrhoi crematum caput potui datum cum vino: eſitantur & uvæ paſſæ. ad morſum baſiliſci papaveris ſuccus in vino. ad Bupreſten ficus vel aridæ, vel earum decoctum ex vino. item aqua ficus aridæ ad ſalamandram. jus ranarum & ova teſtudinis quomodocunque cocta. conchylia: locuſtæ marinæ. aſtaci. meri potio. atramentum ſutorium aceto dilutum.

Ar-

At, inquies, ſerpentes aut alia animalia venenata talibus morbis non afficiuntur. qui ſint eorum peculiares morbi, planè neſcio. neque id cuiquam ſcientia naturalis, vix incœpta, dicere patitur. etiamſi verò hi vel illi ſerpentes putà, ſtrictè loquendo à morſu aut aliàs, contagioſi non ſint; cùm tamen liquidò conſtet, quorundam venenatorum & vehementer inficientium morborum interdum illi cauſæ primariæ ſint; quid ni credamus, aliis morbis quoque (inter quos Variolæ meritò numerantur) aliæ atque aliæ beſtiolæ, à nobis incognitæ, ortum dederint, ac poſſe ſic contagio in humanum deinceps genus propagari?

Si ampliùs quærat aliquis, cur hodie id malum ex morſu venenatorum animalium non, ut olim, oriatur? id fortaſſe nunc quoque accidat ſuis locis in India, putà, aut alibi terrarum. ſed ob ignorantiam Hiſtoriæ Naturalis & populi indocti & ſuperſtitioſi, non animadvertitur. At in Europa minor ejus metus eſt. Etenim, ut C. Celſus rectè innuit, Peregrina ſerpentium genera, & aliquanto magis peſtifera ſunt, maximè æſtuoſis locis gignuntur. Italia, frigidioréſque Regiones hac quoque parte ſalubritatem habent, quòd minus terribiles angues edant. verùm, ubi ubi inveniantur, iſtiuſmodi beſtiolæ noxiæ, ex proprietate naturæ, malum, de quo loquimur, inferunt, neque aliquid de hac re nobis certò conſtat, niſi ex conjectura probabili, ſuprà comprehenſa. Atque hæc ex Hiſtoriæ Naturalis defectu.

Igitur

Igitur jam dictum est de *prima* hujus mali *causa*. quam libenter deducerem ab aliqua noxia & venenata bestiola, ad naturam plerarumque infectionum, hominibus primitùs communicatarum.

Proximo loco rationes reddam, cur hæc labes *hæreditaria* quoque existimari possit. quòd in aliquibus Familiis variolæ ferè exitiales sunt. quòd fratres & consanguinei faciliùs inficiantur, quàm qui inter se cognati non sunt. quòd interdum *Sporades* sunt, & sine ullo variolati hominis infectu per se exsuscitari videntur; seminia itaque propagari posse in prolem, perinde ut de Lue venerea notum: ac de Hydrophobia magna suspicio est.

'Novi quosdam, inquit Willis, à crapula
'& exercitio immodico in hunc morbum in-
'cidisse, cùm præterea nemo circumcirca in
'tota regione ægrotavit; nempe latentia se-
'mina per se commoventur, & inquinant
'sanguinis massam. si hoc intelligatur de iis, qui à parentibus infectis, sive variolatis geniti fuerint (& jam ferè totus mundus sub eo nomine cadit) libenter accedo. sed cùm satis constet populum Indiæ Occidentalis, ante adventum Europæorum, ab omni ævo immunem fuisse ab ea labe, & ad extremam perniciem & ferè depopulationem tum primùm decubuisse. haud facilè adducor ut credam, ullâ maternâ labe menstruatâ, seminisve naturalibus, utut vehementer motis, uspiam hunc morbum per se subortum fuisse.

Hæc

Hæc autem inter rariſſimè contingentia agnoſco. nam modus infectionis communior eſt, per effluvia in aere effuſa, ab homine variolato. Si quis itaque has puſtulas in cute jam privatim effloreſcere vult, non ambientis aliquo contactu, ſed ex inſpiratu, aerémque contaminari peculiari quadam malignitatis ſpecie, & è ſublimi cauſam habere, ei libenter accedo; modò aerem intelligat infici ab hòmine variolato & non ex aliqua corruptione, aeri inſita. ita aer inſenſili perſpiratione alicujus variolis infecti inquinatus, ac ab alio inſpiratus, ſalivam ejus contaminet, neceſſe eſt; qua deglutita, ut nobis omni momento fieri ſolet, intra habitum corporis per itinera lactearum rapitur: quo ut ſanguis afflatus, delibutúſque fuerit, ipſo ſtatim initio caput & lumbi dolent, febris accenditur: malo autem ingraveſcente, venénum cum ſero ſuperfluo, die tertio aut quarto, foràs expellitur, éque ductibus excretoriis profilit, & in cute effloreſcens, mali ſpeciem detegit, totóque demum corpore extuberant veſiculæ ſui generis.

Atque hæc hactenus de infectionis modo, quo de homine in hominem transfertur. nempe per ſolum contagium & effluvia ab homine variolato perſpirata. Atq; hæc unica jam *evidens* cauſa eſt Variolarum.

Variolæ itaque ſunt *Puſtulæ Venenatæ*, primitùs à beſtiolæ ictu (putà) humano generi illatæ, nunc verò per ſe, rariſſimè tamen, tanquam ex infectis parentibus hæreditario quodam infortunio genitæ, ſæpiſſimè verò

ab

ab homine variolato in hominem tranſlatæ, ab effluviis ejus in aërem emiſſis, extra habitum corporis, & è ductibus excretoriis nuſquam non cum febre continua protruſæ.

Morbum autem jam definitum dedimus; ejúſque mox *ſymptomata* ſingula, atque *prognoſtica* paucis expedire lubet.

Effluvia itaque venenoſa, chylo commiſta, habitum corporis ſubeunt: in ruptione autem veſicularum, chylum conſtituentium (an ea ſaliva ſit, quæ in jejuno lacteas ingreditur, aut aliquis humor reſluus, aut nudus aër aquatus, parùm intereſt) aër venenoſus expreſſus & liber vaſa ſanguifera in cerebro & ad renes maximè anguſtiora vellicat atque inflammat: unde pulſus concitatior; majórque adeo calor, ſcilicet ab igneis particulis ſæpiùs & vehementer compreſſis. at non hic finis mali. Etenim venenatus vapor ſanguinis ſerum lenteſcere facit, more venenorum ictu illatorum; unde vitiatur ejus motus; nempe à lentore ſubitam ſanguinis per venas ſanguiferas trajectionem prohibente. quo autem vehementior ſanguinis impetus eſt, ſi is ſubitò, ut par eſt, ex arteriis in venas tranſadigi non potuerit, eò maximè in ductus excretorios, ad communem anaſtomoſin, quam habeant cum arteriis, divertatur, neceſſe eſt. At in ductus glandularum cutaneos jam expulſus vapor ſuperfluus & venenatus illarum extrema oſcilla ſimiliter atque capillares venulas vellicat, ac inflammat, ínque veſiculas elevat; non aliter, quam ſi à veſicatoriis, extrinſecus adhibitis, vitiarentur. cur autem hæc occultorum forami-

foraminulorum *oscula* magis, quàm ipsi eorum interiores ductus corrumpuntur, ratio est, quòd suâ naturâ *tuberosa* sive *capitata* sunt, maximè si ab aliquo stimulo vellicentur; quod constat ex mira asperitate cutis, si quando frigori urenti subitò exposita fuerit; imò totidem *Sphincteres* sunt, vel levi offensâ sese naturaliter contrahentes. itémque vestigia variolarum *rotunda* satis arguit hæc ex osculis, *i. e.* certis & determinatis locis, quasi cohibita fieri. *deinde*, variolis deciduis, & sanatis earum ulcusculis, adhuc tamen restant vestigia horum osculorum, mirè distenta ac *nodosa*; nec nisi *longo tempore subsidunt*, & intra modum naturalem contrahuntur. Postremò, à venenato vapore erumpente afflata, & jam in vesiculas ab eo distenta, ob moram & torpidum motum humoris, per ductus transeuntis, perpetímque appulsi, & tantùm non oppessulati (nam extra sanguinis flumen sunt) quòd plus acrimoniæ acquirit, priusquàm ad ea attigerit, acriúsque jam factum & jam crassiusculum & sensim concoctum.

Itaque principium tumoris variolarum intra ductuum orificia est; at continua extrusione novæ adpellentis materiæ sensim augentur, & extrinsecus protruduntur, donec ad justam magnitudinem, & crassitiem debitam pervenerint.

Atque hæc ratio est, cur in hoc morbo semper fiant crises per abscessus; nimirùm ductuum excretoriorum orificia in vesiculas à veneno adpellente excitata, unde insensibilem evaporationem comprimunt. Cúmque regressus crassescen-

craſſeſcentium humorum in venas per eoſdem ductus fieri nequeat; ut per abſceſſus tandem digeratur, neceſſe eſt.

Symptomata autem, quæ in hoc morbo animadverſa ſunt, enarrare lubet; eorúmque cauſas breviter explicare, quo natura ejus manifeſtior fiat.

Signa verò, quæ morbum *inſtantem* indicare ſolent, hæc ferè ſunt.

Imprimis, Dolor *Pulſatorius* in capite, & Lumbis, de quibus ante dictum eſt: nempè à vehementi ægrè ob lentorem transfretati ſanguinis, ejuſque acrimoniâ, venenato miaſmate infecti, & ad renes & in cerebro reſtitantis, & inflammationem quandam membranis excitantis.

Vomitus immanis à veneno deglutito ſtomachum & inteſtina vellicante, ſi tamen vultis illud interdum effundi è ſanguine ab habitu corporis; ut in Sporade & ſingulari affectu, ex cauſa hæreditaria & ſeminibus connatis, aut epidemico vehementiori; id fieri non poteſt ab arteriolis in ventriculi tunicas dehiſcentibus, prout *Willis* rem exhibuit; ſed è ductibus excretoriis, quibuſcum arteriæ immediatè committantur. in horum itaque oſtiolis irritatio ac punctiones, à venenata materia illuc propulſa, iſtiuſmodi vomitus cauſa eſt; perinde ut *pruritus* in cute; & *lachrymæ* involuntariæ ab oculis effuſæ; item *ſternutatio*.

Pandiculatio frequens ad infarctum liberandum moleſti humoris. eadem de cauſa *Tremores* in ſomnio & *deliria* incidere poſſunt, perinde ut in crapula.

Item

Item *somnolentia* gravis ab obstructis vasis cerebrum comprimentibus.

Tremores autem & *convulsiones* à vehementiori ac acriori perspiratione vaporis venenati ab ipso sanguine expulsi. *Raucedo* ex aspritudine pustularum jamjam erumpentium; & ex inflammatione faucium.

Tussis, *defluxio*, & vehementiùs *saliva mota*; à perspiratione citatiori, ob cutaneam alteram (ut dictum est) valdè obstructam in illis patentioribus ductibus salivæ; nempè faucium & pulmonum.

Spirandi difficultas ab infarcto & inflammato pulmone, unde minùs explicari possit & frequentiùs moveri, quæ difficilis respirationis quædam species est.

Febris intensa, *rubor* faciei, & *intumescentia*, à nimio sanguinis fervore, quo arteriarum pulsus tum maximè extenditur ad ipsas venarum capillares, uti clarè cognoscitur, quòd pulsus sentitur etiam in extremis digitis. ita rubor identidem producitur, à pulsus extensione, ejúsque insolitâ micatione.

Ubi autem venenum, horum malorum irritamentum, foràs certè in ductus excretorios cutis expellitur ex magna parte (quod triduo aut quatriduo fieri solet,) compressio, cordis & arteriarum vehemens & extensiva, quæ caloris causa est, remittit; cessátque febris.

In altera autem periodo septem ferè dierum, quæ accidant, morbi statum & eventum indicant: atque ea hujusmodi sunt.

Pustularum egressus, qui suprà expositus est; nempè materia erumpens, pro sua natura venenosa,

nenoſa, veſiculas excitat, quæ cum rubore ac inflammatione *maturantur*.

Siccantur autem, quòd nihil ampliùs humoris ad illam partem pervenire poteſt; ſcilicet veſicula undique clauſa ac indurata: vix tamen fieri poteſt, quin aliquot, inter tot innumera orificia ductuum, libera, & aperta ſint; utpote ab infectione integra & illæſa.

Veſiculæ initio *rubræ*, ab inflammatione; deinceps *cryſtallinæ*, à vapore auctо viſcidóque: mox *opacæ* & *albidæ*, ab eodem incraſſato, ſiccеſcentéque.

Si *molles*, minorem inflammationem indicat.

Si *pauçæ*, veneni quantitas, & qualitas exigua.

Si *diſtinctæ*, paucitatem materiæ infectæ arguit. nam *accumulatæ*, diffuſæ, & confluentes ex copia ejuſdem fiunt.

Si *rotundæ* & *faſtigiatæ*, ſalutares; quòd magis extra habitum corporis materia Variolarum protruditur; minoríque adeo moleſtia maturantur; utpote longiùs à circulatione ſanguinis.

Si eædem per *ſolam* cutim eruperint, neque viſcera nobiliora intrà afficiantur, perſpiratio liberior; quòd alicubi ex bona parte aperta ſit; unde ſalutis major ſpes eſt.

Si intra *fauces* quoque & *gulam* & *ventriculum*, & inteſtina egreſſæ fuerint; nempè ultra habitum corporis, & in primis viis, venenum & chylo & ſanguini denuò permiſceri, & febres aliæ ſuboriri poterunt ſive alia *viſcera extrinſecus*, ut pulmones, hepar, cerebrum, &c. variolis ſcateant, non minus periculi impendet à febre redintegrata, & denuò ſuccenſa ex

tardo

tarda & *incerta suppuratione*, aut majoribus *Ulceribus* innascendis, sc. in *partibus mollibus* & tenerrimis.

Si eruptioni antecèdat *levis febris*, & ab eruptione *cesset*, vel plurimùm minuatur, vel in tuto est; quòd materia contagiosa, per pustulas eliminanda, & pauca & mitior est; maximè si cætera concurrant; nempè, vox libera & respiratio facilis; documento, nec pulmones, nec fauces internis variolis aut parcè admodum affici.

Variolæ tardè erumpentes. id est, venenum intra sanguinem diutius immorans, arterias oppessulat, sanguinémque ipsum corrumpit; illum in pus quoddam incrassando, non aliter, quam in osculis ductuum excretoriorum usu venit.

Multæ, copiæ argumentum venenatæ materiæ; adeoque ægrè ad cutem expressæ.

Magnæ, aliud copiæ argumentum.

Duplices & *continuæ*, idem ipsum.

Depressæ ob nimium lentorem & tarditatem in egressu: ergo mediis ductibus corrumpi videtur vapor contagiosus; & retrogredi in sanguinem metus est; à quo magna discrimina impendent.

Duræ, ob majorem inflammationem.

Viridæ, *lividæ*, *nigræ*; corrumpitur ipsa vesicula & caro circumcirca à materiæ venenatæ summâ acrimoniâ.

Membrana autem continens sive comprehendens pustulam, vesiculæ more, circumcirca tenditur, ac inflammatur. at in vertice summo tenuior est, & minùs evaporationi resistit,

ſiſtit, maximè ſi illa contractum & conſtrictum ſit ductus alicujus oſculum: ad reliquum verò ejus ambitum craſſior eſt ac compactior, certè propter ipſius ductus parietes craſſiuſculos; adeoque minus ad latera perſpirabilis, magiſque adeo extrorſum premitur humor, veſicula contentus. cùm itaque ad puſtulæ verticem perſpiret, in quem univerſa bulla nititur; ſi appareat ibidem *macula nigra*, etiamſi totum reliquum puſtulæ melioris ſit coloris, dubia ſalus eſt; ſcilicet ob contenti humoris ſummam putredinem incipientem; quæ vicinos parietes ſubito inficere poſſit.

Variolis admixtæ *purpuræ*, ſive *peticulæ*, ſi *lividæ* & *nigræ*, deterrimi ominis ſunt; ſi ſtatim ab eruptione evaneſcant, mors in propinquo judicanda eſt. quòd nihil in hoc morbo ſemel coagulatum evaporare ſolet, aut expurgari ſine ſuppuratione: ergo reaſſumitur in ſanguinem: atque ita ſanguini permixtum venenum, illum craſeſcit, & tandem in putrilaginem corrumpit. Atque harum affectionum erunt neceſſarius effectus *urina nigra*, ac *ſanguinea*; fæces alvinæ nigræ & ſanguineæ; vel ex pravo ſanguine, ab ſumma acrimonia, & obſtructione primaria arteriolarum, unde per ductus excretorios, renum, putà, & inteſtinorum, erumpit.

Ita *Hæmorrhagia* quælibet, à ſuppreſſis puſtulis, periculoſa eſt.

Febris *magna*; copiam ingentem materiæ venenatæ, per puſtulas expurgandam arguit; adeoque periculoſa, ſi poſt eruptionem verò non minuatur; igitur ubi intra ſanguinem

ſuperſit plurimum ejuſdem materiæ, quæ nondum erupit, res ferè ad mortem tendit. Reliqua per ſe ipſa patent.

Jam dictum eſt de *morbi ratione*, ejúſque *ſymptomatis* quibuſcunque.

De hujus vero morbi contagio privatim quæritur cauſa, cur *infantibus* & pueris magis *familiare* ſit; firmior verò ætas & *adultior* minùs laceſſeretur? *itémque* cur unuſquiſque his, *aliquando* in vita, neceſſariò conflictari debeat; ut neminem poſſe *ſecundò*, aut *tertiò prehendi*? *Denique*, cur complures annos ſileant, & *certis annorum intervallis ſæviant* in plebem? Reſpondeo. Infantes non magis huic malo opportuni eſſe videntur, quàm aliis quibuſlibet morbis contagioſis; nempè ob ſummam naturæ teneritudinem ac quandam ejus perfectionem. ſed in eo fallacia eſt, quòd, cùm totâ vitâ homines infici ſoleant, vix unus è mille pubeſcentiam *integer* attingit; *Deinde*, annorum intervallum (quantum animadverti) quibus graſſatur iſte morbus, luſtrum aut ſeſquiluſtrum rarò excedunt, quo fit, infantes poſſe bis aut ampliùs infici, antequam adoleverint. *Denique*, integræ nationes, ut dictum eſt, apud Indos à noſtris hominibus variolatis ſimul infectæ ſunt, & periêre ferè ad internecionem, propter ignorantiam curationis; quod à fide dignis teſtibus, *Marilandiæ* incolis, habui: argumentum, morbo illi & puerum & adultum æque ſubjectos eſſe. neque enim ullus tutus eſt, niſi qui prius morbum perpeſſus fuerit: ſiquidem rariſſimè, certè ego neminem *bis* infectum memini, præter unam fœminam, quæ

in

in hac urbe, me teſte, intra annum variolis bis decubuit, & convaluit.

Magna verò ex parte hic morbus, etiamſi contagioſus, *ſalutaris* eſt; quòd ferè ſubitò venenum foras & extra habitum corporis protruditur; cujus quidem egreſſui tenera ætas à ductibus ſuis excretoriis, dilatationi valdè aptis, opportunior eſt; humoréſque ab eis excreti, naturaliter fluidiores ſunt. ità, quòd ſemel tantùm hoc malum hominem aggrediatur, ejus lenitati ex parte, & puerili ætati, in qua ut plurimùm ægrotet, attribuendum eſt.

Intervallorum autem ratio eſt, cùm omnes pueri alicujus domûs, putà, aut oppidi aut urbis (unis Londiniis exceptis, propter ejus enormem magnitudinem, & perpetim advenientium multitudinem) ferè intra aliquot menſes annúmve decubuerint; nec alii ibidem inficiendi reſtent. Igitur extinguitur, pro illo tempore, malum; donec nova ſoboles ſubcreſcat variolanda. At fatendum eſt, aliquos illâ felicitate natos eſſe, ut integri & valdè ſenes moriantur.

Ad *Therapeiam* propero. ſed antequam ad curationis rationes procedamus, illud ante omnia meminiſſe oporteat, *hunc morbum* (ut dictum eſt) *ferè eſſe ſalutarem*. in variolis natura omnia perfectiſſimè facit, inquit *R. à Fonſeca*, natura ſibi permiſſa negotium ſuum ſuo tempore exequitur, ut noſtra ope non indigeat. ſuis viribus optimè inſtructa. *Sydenh.* at ſalutares non illo nomine illas appello, ac ſi ex aliqua naturæ neceſſitate ita nati eſſemus, ut morbo, à morboſa aliqua criſi, ad *perfectionem*

ſanguinis humani opus eſſet. etenim, quid noſtri & brutorum ſanguinis intereſt, ut illa iſtiuſmodi ſanguinis deſpumatione non indigeant? quid nobis ex omnibus animalibus ad ſanitatem integram conficiendam luſtrationes morboſæ uſui ſint? cur prioribus mundi ſeculis hæc καθάρματα defuerunt; gentéſque Americanæ à prima mundi origine ad ſuperius ſeculum, tanti morbi beneficio caruerunt? Quicquid itaque *vani* homines de ſuà methodo, in hoc morbo curando, nuper jactitârunt, non ſine ingenti cautelà & ſuſpicione admittendum eſt. Etenim cùm res naturaliter ad ſanitatem tendat, quid tua auxilia magnopere laudas? annon ſupervacanea aut noxia potius cenſenda ſunt? His certè remediis populus non utitur, & tamen vix unus è quadrageſimo ægroto apud plebem moritur. inſtitue computum tuum; de tuis (ſcio) multo plures occidunt. Deinde hanc rem (nempè, invitis medicis, morbum de ſua natura plerunque ſalutarem eſſe) abundè confirmant vel contradictoriæ rationes medendi adhibitæ, tamen ſub utraque methodo ſani evaſerunt ægri. Etenim alii calore & ſudore haud modico eos perpetim nutriunt fovéntque; alia contra frigore poros conſtipant, crudúmque aërem magnopere laudant; omnem ſudorem diligenter conibent, & vel apertis potius feneſtris decumbere, operimenta lecti tollunt, omnémque perſpirationem vehementer comprimunt, etiam pedibus in frigida demiſſis, quod ipſe vel impunè factum à quadam muliercula in cura filii ſui adulti me aliquando vidiſſe memini

mini, ipſis variolis tunc temporis egreſſis: alii alexipharmaca ſedulò exhibent, & in iis omnem ſpem ponunt; alii contra in refrigerantibus; nempe leni cereviſia, larga manu propinatâ, lacte & coctis pomis victitare; vinum verò & juſcula nutrientia omnino vitanda eſſe diligenter clamitant: alii, quos novi, variolis egredientibus alvum ducunt, imò purgationem haud minorativam moliuntur: alii contrà omninò alvum moveri vetant: alii hypnotica continuè exhibent; alii iſtiuſmodi aliquid dare metuunt. profectò nullus finis eſſet huic incœpto Tractatulo, ſi ſingula remedia & medendi vias, animi causâ inſtitutas, recenſerem: ab iis tamen omnibus Natura fere impunè ſeſe ſubtrahit, victórque evadit. Annon itaque, ſupra modum arrogans es, tu qui tua præ omni methodo effers, & aliena deſpicis? profectò an turpis lucri, aut meræ & inanis gloriolæ mancipium ſis, lector æquus judicet.

Sed ad rem. *intenſiones curativæ* ea cautione inſtituendæ ſunt, ne quid detrimenti naturæ, ejus vires minuendo, contingat: ſed ejus motus criticus omni modo adjuvandus eſt: interim alexipharmacis contra malignitatem * pugnandum eſt; & ſymptomatis, ſi gravia ſint, occurrendum eſt.

* *Malignitas etiam in* levioribus variolis *medentis oculis continuò debet obſervari.* Mayern.

Hujus autem morbi *tria* tempora, ab ipſo *Avicenna*, numerantur: nempè *primum*, quamdiu ebulliat ſanguis, quòd ferè inter quatuor dies finitur: *alterum*, ab egreſſu & apparitione variolarum, ſcilicet, à quarto ad ſeptimum:

tertium, à ſtatu, qui undecimo à decubitu viget, quando nimirum declinare incipit morbus & puſtulæ exiccantur, decidúntque. Atque hoc tempus ad quartumdecimum diem, & interdum ad vigeſimum extenditur.

In primis autem Febris diebus Sanguis omnino mitti debet, eodem Avicenna autore, ſi neceſſarium ſit: imò etiam egreſſis variolis, ſi vehemens repletio & materiæ dominium id requirat: & ſi primùm non completè, iterùm fiat, aliter timenda eſt extrema ſanguinis corruptio. De Emeticis verò, Purgantibus, aut Enematis prorſus ſilent *Arabes*. in hoc utique conſentiunt moderni; nempè plenitudinem ſanguinis etiam in hoc morbo evacuationem indicare: itémque crapula vehemens, exercitium, ex frigore tuſſis, & ſimilia.

At plurimi in hac Febre non convenire aiunt, Purgationem ullo pacto; ne natura impediatur ſuo motu, qui eſt ad cutim per abſceſſum. At nullus quidem dubito, quin ob prædictas in ſanguinis miſſione, cauſas, illam & enemata & emetica commodè interdum exhiberi poſſe.

Porrò in hoc tempore, eodem autore, *Cibatio* fiat ex lenificantibus cum levi repercuſſione, ex jujubis putà, dactylis, lentibus, cucurbita, cum Tamarindis. & ſi non obedit iis Febris, adjice *ſuper eos cibos* (nota hanc Perſarum cibationem vulgarem fuiſſe, non medicamenta) & in ipſo principio apparitionum, rob *ribes*, putà, cum Trochiſcis *Camphoratis*; ſcilicet, medicamenta ad febrem leniter extinguendam accommodata. His verò

noſtri

noſtri homines, ex conſuetudine quoque victûs quotidiani, & inter nos uſitati, ex cerevilia tenui lactis ſerum coctum, vel hordeata, & avenacea juſcula exhibent.

At frigida ac acida quævis nocent, inquit *Willis.* fatendum eſt, & Tamarindos & ſuccum prunorum ita ſe habere; quos tamen *Avicenna* in hoc tempore inter mitiora lenificantia ponit. At tu velim cogites Perſiæ aut Arabiæ regionem calidam, & noſtram ſeptentrionalem multùm differre. in illa quidem ſanguinis miſſionem, & leniter refrigerantia magno & neceſſario uſui fuiſſe, facile credo; apud nos verò propter conſuetudinem victûs, aeriſque ad frigus ferè ſemper tendentis, & modicè data alexipharmaca, & plenior cibatio, maximè uſitata, minùs nocent. nec niſi vino deditis, & valde plethoricis juvenibus, & ex vehementi exercitio correptis, aut Urbanis, in craſſo aere degentibus, quibus perſpiratio minùs libera & impedita eſt, ſanguinis miſſio, aut alia evacuantia, aut refrigerantia adeò neceſſaria ſunt.

Ita ſanguis non propriè mittitur in variolis, ſed ex accidenti tantùm, ut ſymptomati alicui ſuccurratur; nimirum ſi quis variolis corripi contingat ex vehementi exercitio, aut crapulâ, aut ex frigore, huic quidem rectè ſanguis diminuitur ad febrilem ardorem aliquatenus reprimendum, ſed non ut variolæ minùs malignæ, aut pauciores numero fiant, aut commodiùs expellantur: etenim una ſanguinis integritas & plenitudo & melius earum malignitati auxiliatur, & inſen-

ſilem perſpirationem, in quâ valetudinis unica ſpes eſt, promovet. ita ferè in Hydrope omnis perſpiratio & ſudor ceſſat, quod ſanguis integer non eſt, ſed ſero ſuperfluo ſupra modum abundat.

2. Apparentibus verò variolis, quod *ſecundum tempus*, ex mente *Avicennæ*, erit infrigidatio cauſa magni erroris; quòd retinet *ſuperfluitatem interius*; unde ad viſcera principalia defertur. Deinde, variolis exire & apparere haud poſſibile eſt ex pororum conſtrictione; unde accedit inquietudo, anguſtia & interdum Syncope.

In hujus autem diſpoſitione, oportet, ut juventur ſuperfluitates cum iis, quæ faciunt ebullire, & aperiunt oppilationes, ſicut *fœniculum*, *apium*, *ficus*, quæ vehementis ſunt expulſionis ad exteriora: *lentes*, *lacca*, *tragacanthi*, quibus *Crocum* addit *Rhaſis*. Nam illa expulſio eſt una de cauſis evaſionis à nocumento earum.

Porrò oportet & cooperiatur, & elongetur ab aere frigido, & propriè in hyeme, ſecundum cuſtodiam ſudationis. frigus enim oppilat poros & redire facit variolas retrò. item multitudo aquæ frigidæ cum nive; & introitus in domo venti, mala valdè ſunt. & fortaſſe ſanguinis miſſio in hoc tempore eſt mala, quod repellit, & convertit illud, quod egreditur; quare omnino caveatur poſt duos vel tres dies ab egreſſu.

Et quando accedit ex coopertura pannorum & calefactione quaſi Syncope, tunc infrigidatio fiat, vel odoribus ex camphoratis: ſed

ſed ſi *detegendum* quoque corpus eſt, & domui venti & aer frigidus intromittendus, paulatim id fiat. Et ſimiliter de Adjutorio cum calefactione *i. e.* de medicamentis calefacientibus, ut ea quoque paulatim dimittantur.

Et cùm incipiunt exire, & non invenitur cum exitu earum alleviatio, imò invenitur caliditas inflammata, & lingua ad nigredinem declivis; tunc cave, ne calefacias.

Toto hoc tempore, inquit *Willis*, una & continua criſis eſt; quare nihil temerè movendum eſt: lenis & blanda diaphoreſis continuanda, cardiacis moderatis aliquoties in die exhibitis.

In fine autem ejus temporis, ex eodem Avicenna, oportet ut conſervetur natura, *i. e.* vires ægri; & ciberur *lentibus*, bis elixatis, *i. e.* victu fortiori; & acetoſis cum ſucco granatorum, Sumach, Agreſta, aut ſimilibus.

Item in hoc ſtatu, hoc eſt, ad finem ſecundi temporis, quæ incraſſant ſanguinem, eúmque infrigidant, & ab ebullitione prohibent, exhibenda ſunt: inter quæ rob ribes, & agreſta, & ſucci frigidorum fructuum, ut limonis, ſucci lactucæ, *& foliorum papaveris viridium.*

3. Ubi verò dies ſeptimus pertranſit, & apparet in variolis maturatio, ſiccantia adhibenda ſunt: ut ſalitio, *&c.* in conſervatione pulmonum, putà, nulli ſecundum eſt lene illud Lohoc ex lentibus cum *ſemine papaveris.*

Hactenus de curatione ex primis autoribus, & præcipuè ex Avicenna; jam videamus quid de ea re occinant nuperi quidam ſcriptores & quid novi adjecerint. nam de hoc præcipue morbo triumphos celebrant bini, at iidem directè adverſarii, veteribus quibuſcunque aliiſque ſcriptoribus, ad noſtros uſque annos prorſus inconſultis, neglectiſque; ac ſi ante eos nunquam inter homines fuiſſet ulla alia literatura, quàm ſua. nempe ob novas morbi cauſas detectas, ob novam morbi hiſtoriam, ob nova denique remedia, certè novâ methodo exhibita. illa itaque tot tantáque paucis pro inſtituto noſtro percurrere non pigebit. At, inquies, quid nos redarguere velis, cùm ipſa Arabum methodus, quòd ab Hippocrate & Galeno non inſtituta ſit, æquo jure vel negligendus vel amplectendus eſt; aut alia quævis nova libere adaptari poteſt. rectè. At Arabum methodus tua eſt, & non nova, imò ipſa remedia Antiquorum ſunt, etiamſi morbus novus ſit.

Inprimis ex his viris alii ſunt, qui venenum, aut aliquam in hoc morbo malignitatem omnino rejiciunt; ſed ſi aliqua graviſſima & peſtifera ſigna accidant, ea omnia malo regimini vel nimis calido vel nimis frigido omnino adſcribunt; imò & ipſam puſtularum copiam & confluentiam, & purpuras, & mictum ſanguineum; atque id genus alia, ſi quæ ſimilia & mali moris fuerint. Etenim hi variolis litant, tanquam malo cuidam neceſſario (ut ſupra dictum eſt) ac utili, ad complementum

tum ſanguinis inſtituto. quippe ſanguinem, aiunt, ſemel in vita novam formam induere aptum natum eſſe, ob ſuccorum, illum conſtituentium, opulentiam. Hi *muſteum* Arabum *fermentum* valdè depereunt. Etenim illam deſpumationem ſanguinis, ſemel in vita omnibus hominibus exequendam eſſe, cum *Rhaſi* exiſtimant: neque enim iſte variolarum morbus iis aliud eſſe videtur, quàm neceſſaria quædam ac naturalis *Renovatio* ſanguinis. infectio autem, quæ in variolis animadvertitur, ceu quædam caprificatio eſt, tanquam ex vicinia ſimilium fructuum. en mirabilem ſanè atque ingenioſam explicationem! ita hic verè morbus non eſt, ſed quoddam humanæ naturæ perfectivum opus, ſive complementum, ac tanquam ultima manus, quo muſtum puerorum in vinum adoleſcentium conficiendum eſt: quod tandem in ſenibus, inquit *Rhaſis*, aceſcit. ita & *Alſaharavius*, ex ſanguine adoleſcentiæ ad juventutem variolati, ut ita loquamur, tranſmutantur. ô beata hæc ultima mundi ſecula! ſi quis jam ſenex (nam ſunt valdè decrepiti, qui hoc morbo afficiuntur) variolatus ſit, renovatur ejus ſanguis, ac in ſtatum adoleſcentiæ revertitur. imò ex hâc doctrinâ optima ratio eluceſcit, cur antiqui medici variolarum nullam mentionem fecerint, quòd inter morbos tantum beneficium reponere indignarentur. Sed vereor, ne hæc à Mahometanis illis Arabibus ironicè dicta ſint; noſtróſque homines, non advertentes, illos vini oſores fuiſſe, adeoque omnia mala de illo dixiſſe, ſeductos in vini,

vini, facillimè! ita variolarum bonam opinionem fuisse. Ad eundem modum Romani *Ictterum morbum Regium* appellârunt, non propter aliquam excellentiam in illo morbo, sed quod reges populo Romano maximè invisi fuerint: ita odiosum nomen morbo fœdo imposuerunt.

Etiamsi verò exigui momenti sint, quæ pro innocentia variolarum attulerunt; iis tamen, ne causa prorsus indicta sit, breviter respondere lubet.

1. *Quòd non momento fieri potest tanti puris apparatus ab aliquo contagio, quantus in hoc morbo secernitur.* * At vis exigui veneni immensa est, *e.g.* aliquot guttulæ in morsu venenato, alicujus serpentis, putà, effusæ, totum corpus in putrilaginem subito convertere potis sunt. Audi sis *Dioscor.* quantulum est quod à Phalangii morsu ingeritur, & universum corpus excruciat? quanta enim censebitur, si vulnus spectes, scorpionis, & aliorum ejusmodi corporibus nostris perniciem afferentium magnitudo? & horum tamen *aliqua* vehementer cruciatus excitant, *alia putrefaciunt*; *alia* denique quàm primum perimunt. Venenum verò variolarum ejus naturæ est, ut sanguinem ad triduum aut quatriduum exagitare soleat; antequam pustulæ apparent, easque sensim nutriri ad aliud integrum septiduum, priusquam ad summum incrementum & statum pervenerint; spatium certè satis longum ad totam sanguinis massam corrumpendam; ut contrarium difficiliùs multò intellectu

* Sydenham de Variolis.

intellectu ſit, cur à tanto veneno non ſemper fiat extrema corruptio.

2. *Quòd rariſſimè aliquis bis inficitur variolis, at in Lue Veneréa, aliſque morbis contagioſis ſæpiùs.* Sat eſt malitiæ ſemel infici, & ſævire in populum. *Denique,* malum hæreditarium eſſe (ut ſuprà comprehenſum) magna ſuſpicio eſt. *Deinde,* Hiſtoria Naturalis adhuc tantùm in incunabulis eſt; unde hujuſce Quæſtionis de proprietatibus venenorum reſponſio idonea privatim peti oportuit.

3. *Particulæ variolarum, in maſſa ſanguineæ diviſæ, ſatis* puræ *ſunt: concretæ verò & expulſæ in abſceſſibus demùm corruptelæ cujuſdam ſpeciem induunt.* hæc autem à te gratis dictæ ſunt: puſtulæ tibi videntur quaſi malignæ, at materia, ex qua puſtulæ fiunt, innocua. Verum & efferveſcentia ſanguinis ejúſque ſymptomata in ipſo morbi initio, non rarò graviſſima & lethifera, æquè indicant venenum in ſanguinis flumine contineri, quàm ipſæ puſtulæ in cute effuſæ.

4. *Veſtigia, ais, profunda in omni ulcere fiunt.* At in variolis non rarò contingunt alia certiſſima veneni ſigna; nempè in plebe infima, & ubi nihil à quoquam exhibitum eſt; nempe bubones, petechiæ, variolæ virides, lividæ, nigræ: mictio ſanguinea, dyſenteria, & id genus plurima alia: naſi aut oculi perditio ab ulceribus mali moris, item interdum totius alicujus artûs ſideratio, &c.

5. *Denique, ais, vultus quorundam à variolis non deformari, ſed tanquam à naturæ deſignatione, ad meliorem pulchritudinem figurari.* ita

milites

milites cicatricibus, maximè ex iis, quæ in facie acceperint, vulneribus confectis gloriantur. pulchra fœmina, pulchrior variolata. optima ſanè mulieribus conſolatio, quibus forma tantæ curæ eſt. At ſpeculis, crede mihi, nimiùm fidem habent, malintque ſuam nativam, utut deformes fuerint, cuſtodire, quàm novæ obtinendæ ſeſe infidis variolis credere. profectò evaſerint licet, amabilis tamen ille nitor, & genarum elegantia, quæ in cutis tantùm integritate & tenuitate conſtat, funditùs perit.

Illud interim tu notes velim, etiamſi variolæ, in primis ejus viri ſcriptis, ei parum aut nullam putredinem indicaverint; idem tamen inſpectione diligentiore (ut credi amat) plurium inſequentium annorum adhibitâ, *anomalas* neſcio quas variolas obſervavit, id eſt, extra normam & doctrinam à ſe primò propoſitam. Ac tandem in ejuſdem poſterioribus curis intenſiorem putrefactionem ſuboluit; quod generabantur ex craſſiore, & fæculentiore materia, maligniore dicere noluit. maluit enim variolas non eſſe ſibi ſimiles, quam Hypotheſin, ſemel evulgatam, renunciare. imò, ipſo authore, confluentes variolas, aliquibus annis ipſam Peſtem pernicie interdum æquare. an in peſte nullam malignitatem ineſſe credis? imò idem vir miratus eſt, alias variolas *ejuſdem ferè ſpeciei* alias & planè contrarias indicationes, quàm olim ſibi propoſuiſſet, & uſui eſſent, ſubinnuiſſe. At nullus dubito, quin in hàc tantâ urbe quotannis eadem ſymptomata, pro numero ægrotorum,

torum, & ſingula, quæ forte unquam in hoc morbo à quopiam animadverſa fuere, in aliis atque aliis ægris exhiberi: etiamſi per accidens huic vel illi medico ſui plerique ægri poſſint ſic, vel aliter affici. Unde concludo, variolas (utut per ſe & ex eventu ferè ſalutares ſint, tamen quòd ex venenatâ causâ primulùm genitæ ſint) ſemper malignitatem præ ſe ferre.

Hæc autem ultima non adjeceram, niſi quòd, mihi, ejus ſcripta omnia perlegenti, illum prioris doctrinæ tantùm non pœnituiſſe viſum fuerit: donec tandem in ejuſdem opere poſthumo legerim, ſymptomata anomala, i. e. omnia in variolis, ipſo interprete, pernitioſa, à malo regimine ſupervenire eáſque naturaliter & per ſe boni moris eſſe. ita de Lue Venerea concipe, de Hydrophobia, ullóve alio morbo maligno & venenato. nam omnium par ratio eſt. quaſi dicas illam primam in Gonorrhœa fere, & urinæ ardore, veſiculiſve aliquibus in pene cancroſis comprehendi; ſed ſi quando vehementiora & minùs uſitata & malefica ſymptomata contigerint, ut bubones, nares faucéſve crancroſæ, puſtulæ exedentes, intolerabilis dolor in capite, aut ſcapulis, nodi, exoſtóſes, hæc omnia anomala eſſe, & à malo regimine orta. Igitur, ut videtur, vel ejus veſtigiis tibi preſſius, ô medice! in poſterùm inſiſtendum eſt, vel omnis culpa, ſi quid funeſtum acciderit, in te rejiciendum eſt.

Illud verò non prætereundum eſt, quo ſe quoque contra venenum protegere videtur; criticè,

criticè, aiunt veteres, variolas, erumpere, curámque adeo peculiarem nullam postulare, hoc inter alios *Augenius* exhibet. ita *noster*; ‘natura sibi permissa negotium suum suo tempore exequitur, ut nostra ope (in junioribus) nostris artificiis, atque auxiliis non indigeat. Concedo equidem cum *Avicennæ* in variolis esse quendam modum, sive peculiarem quandam crisin: at concoctionem materiæ alicujus morbificæ, quæ crisεos maxima ratio est, Variolarum eruptioni præcedere, vehementer nego. illud autem affirmo, si nullum esset in variolis venenum, insensibili perspiratione, aut aliis medicamentis purgantibus domari & evacuari, & non per pustulas necessariò solvi, poterant quod tamen nunquam accidit alicui, vel temerario Medicastro. *Alsaharavius* quidem omnes infrigidantes medicos nostri seculi multis parasangis anteivit, maximè in primo Variolarum tempore; nempe in sanguinis missione ad syncopen, & frigidæ, immensâ quantitate & confertim exhibitâ potione; eáque sæpiùs repetitâ paucis horis. At, quantum video, sine successu. his tamen non obstantibus, venenum intra habitum corporis restitans, (quod neque extingui, neque ullâ evacuatione tolli potuit, adeo totum sanguinem jam infecerat) sanguine circumactum, ipsâ suâ eruptione perpetim & necessariò, sub specie vaporis supervacanei per oscilla cutanea, ea tandem corrumpit, atque in vesiculas excitat, inflammátque: in his verò vapor superfluus & venenatus, jam cohibitus, & à libero exitu præpeditus,

peditus, poſtquam ad ſummam diſtentionem & magnitudinem veſicæ pervenerint, in pus, ex ſua natura (nempè quod ſerum extravaſatum ſit, ut pus ex vulnere, aut mucus putridus ex coryza) denſatur, ac maturatur.

Atque hactenus de Variolarum *malignitate* breviter dictum eſt. proximo loco ad eorundem *novam* (ut credi amant) *Therapeiam*, & medicamenta ſive medendi methodum procedo.

In primis diebus, ais, ebullitio nec nimis evehi, nec nimis minui debet: idque ad ravin uſque repetas. at dic quis medicus unquam aliud dixerit? nemo, quod ſcio, ab *Avicenna* ad ipſum te. An non idem ſedulò inculcat *Willis*; & egregium, ubi opus fuerit, exemplum infrigidationis in juvene, calidis ferè ad necem oppreſſo, exhibuit?

Porrò ais, Variolas ante debitum tempus nullis remediis erumpere. Tua itaque inaudita ac mirabilis cautela de intempeſtivâ eruptione vana eſt; ita nec prohibent alexipharmaca, ut affirmas, exhibita; nec tua refrigeratio promovet.

At rurſus, inquis, materia Variolarum in ſanguine primis diebus cruda eſt, & nimiùm diſperſa per ſanguinis maſſam, ejúſque particularum collectioni & inter ſe coitioni tempus dandum eſt, antequam egrediatur. hæc autem gratis dicta ſunt. Etenim venenum cruditatem neſcit; acrior quidem ob moram & ignitionem ſanguinis fieri poteſt, ſanguinémque adeo plurimùm corrumpere.

Præterea,

Præterea, ais, quo diutius natura ſeparationem molitur, & perficit, eò certiùs & univerſaliùs eadem abſolvitur. ita ex tarda ebullitione, variolæ diſtinctæ; ex feſtinata verò ac vehementi, confluentes. de tempore autem eruptionis aliter ſenſerunt primi * authores, nempe ſi apparent in die *tertio* eſt materia *mediocris*; & ſi tardant uſque ad *quartam* diem eſt tardæ digeſtionis, *i.e.* difficilis: niſi allevietur æger, & è contra. in eo verò falleris; nempe dum ſeparationem, neſcio quam, deſpumationem, particularum morboſarum congregationem, earúmque concoctionem, ſecretionémque (nam his aliiſque multis id genus vocabulis tuis lactamur) in ipſo ſanguine fieri vis; púſque eſſe genuinam prolem hujuſce materiæ ſecretæ: puri itaque debent reſpondere particulæ à ſanguine ſecretæ. Sed & res & ratio falſa eſt. quippe nihil à ſanguine ſecernitur, niſi ejus ſuperfluitates, tanquam in ſanis. hæ autem veneno infectæ, erumpentéſque atque in oſculis ductuum cutaneorum pauliſper detentæ, ob naturalem partium illarum conſtrictionem, configurationémque, exiguas veſiculas excitant, eædémque, in majores indies eminent, ex appulſu novi ſeri evaporandi. at iſte humor, qui primùm partim tantùm lentus fuit, ſenſim in ductibus excretoriis, maximè ex mora & calore partis jam venenatæ, in pus convertitur id quod abundè teſtatur, ad *ſtatum* uſque, *ruborem*, inflammationem ac tumorem (etiam quando ad perfectam maturationem variolæ attigerint) perſeverare, & *ſpectabilem* eſſe.

* *Alſohar.*

Cur

Cur autem ferè ante quarti initium non appareant, ratio esse potest; quòd ubi ferum ex veneno paululùm lentescat, multo difficiliùs per ductus cutaneos, quàm cùm liquidius fuit, transferatur. item cùm variolarum apparitio ex osculorum ductuum inflammatione & in vesiculas tumefactione consistat, id non subitò, & ex primo vaporis venenati exitu, sed pro natura mitioris & minus acris veneni, plurimóque sanguine sano diluti, alterum & tertium diem requirere ad partem solidam & nodosam (quales sphincteres sunt) elevandam in tumorem inflammatum.

Sed interturbo te, dic reliqua. nemo, ais, perit ex Variolis, quòd non eruperint; sed multi, quòd cùm eruperint bona spe, præmaturè detumuere pustulæ. imò aliqui, (quod ipse testor, ac alii mecum medici) periere ex syncope, & convulsi plurimi mortui sunt, in primo variolarum tempore, ante eruptionem, aut ubi levissima tantùm earum apparitio fuit. & quid ni in primis insultibus, ubi omnium gravissima symptomata esse consueverunt?

At, inquis, in despumatione prohibitâ & nimiùm imminutâ ebullitione pabulum & materia deest Variolis conficiendis. itane credis multos ex materiæ morbosæ defectu enecari? nempè designavit natura tot pustulis tantam materiam morbosam: igitur cave subtrahas tantæ fœturæ optimæ spei sanguinis renovandi fæculentias; sed tanquam bonus Oeconomus distribue annonam pro instituto tempore, nè ex inedia pereant, antequam adoleverint.

At

At Fabula nondum finitur. Si secreta materia ex quavis causa intrò revocetur, *eandem* ægro certam necem inferre; illam verò corruptelam, ex secretione malè peracta, sibi acquisivit, non ex aliqua malignitate. periêre quidem superiores tuæ variolæ ex inopia materiæ secretæ; hæ verò ex reassumptione materiæ suppuratæ. at malè meministi te, velut fundamentum, posuisse, suppurationem omnem in sanguine factam fuisse; innocuum verò pus è sanguine exiisse; quare itaque, si idem denuò sanguini commisceri contigerit, mortem tam citam inferat? Hic siles: Tantùm innuis aliquid in secretione malè peractum fuisse. ego verò nihil omnino, cùm nihil uspiam è corpore in hoc morbo secerni audacter affirmaverim præter superfluum vaporem veneno infectum. agnoscis tu hominem occidi ob nescio quam corruptelam, quam tamen malignam esse noluisti. at certissimos nos facit Historia medica aliorum abscessuum pus, per ipsum cor posse traduci, & multo tempore cum sanguine circulari impunè, & citra corporis noxam, nedum mortem. claro documento, inesse puri variolarum retrogrado venenatam & exitialem qualitatem.

Insuper urges ex leni ebullitione & refrigerantibus egressionem pustularum fieri & faciliorem, & promptiorem: quasi dicas, à leni pulsu facilior ac promptior circulatio. hæccine est tua œconomia?

Ad alexipharmaca quod attinet, inquis, iis non opus esse in confluentibus, quia major inflammatio est. malè rem intelligis; siquidem illa

illa dantur propriè & privatim adverſus venenum, non expulſionis ſolius cauſa, ubi autem major inflammatio, ibi majorem malignitatem ſubeſſe, credibile eſt.

Ejuſdem quoque commatis eſt, quod ſequitur: nempè in declinatione, ubi ſecunda febris, ſedulò refrigerandus eſt æger, ne ſudet.

——— *nudus*
In Tyberi ſtabit, caſus medicúſve levarit
Ægrum ex præcipiti. ———

ubi ſcilicet, Cardiacis maximè opus fuerit, nimirùm ab inanitione tot tantarúmque puſtularum, & à tenui victu plurium dierum viribus ferè proſtratis? temeraria ſanè cautio, cum ipſa ſecunda febricula, ſi quando acciderit, à nimia inanitione oriri poſſit; ut in Hectica & Phthiſi.

In adultis *Ptyaliſmus* ſæpè ſupervenire ſolet; atque hic Epilogus eſt. morbus, inquit ille, ſe expurgat novo hoc per ſalivationem modo, ideo minùs de puſtulis curandum eſt. Salivatio puſtularum loco eſt. minimè quidem; quippe ulla evacuatione Variolas formatas tolli, aut minui poſſe, ſed per ſolas puſtulas venenum ejiciendum eſt, id quod omnis omnium ſeculorum à Variolis ortis communis experientia teſtatur. Deinde, in confluentibus ſecundum te id præcipuè accidit, ubi ſcilicet puſtularum maxima copia eſt. At puſtulæ, ais, in confluentibus depreſſæ ſunt, itaque ſalivatio earum anguſtias penſat. imò alia depreſſionis ratio eſt, nempè oſcilla ductuum

At Fabula nondum finitur. Si secreta materia ex quavis causa intrò revocetur, *eandem* ægro certam necem inferre; illam verò corruptelam, ex secretione malè peracta, sibi acquisivit, non ex aliqua malignitate. periêre quidem superiores tuæ variolæ ex inopia materiæ secretæ; hæ verò ex reassumptione materiæ suppuratæ. at malè meministi te, velut fundamentum, posuisse, suppurationem omnem in sanguine factam fuisse; innocuum verò pus è sanguine exiisse; quare itaque, si idem denuò sanguini commisceri contigerit, mortem tam citam inferat? Hic siles: Tantùm innuis aliquid in secretione malè peractum fuisse. ego verò nihil omnino, cùm nihil uspiam è corpore in hoc morbo secerni audacter affirmaverim præter superfluum vaporem veneno infectum. agnoscis tu hominem occidi ob nescio quam corruptelam, quam tamen malignam esse noluisti. at certissimos nos facit Historia medica aliorum abscessuum pus, per ipsum cor posse traduci, & multo tempore cum sanguine circulari impunè, & citra corporis noxam, nedum mortem. claro documento, inesse puri variolarum retrogrado venenatam & exitialem qualitatem.

Insuper urges ex leni ebullitione & refrigerantibus egressionem pustularum fieri & faciliorem, & promptiorem: quasi dicas, à leni pulsu facilior ac promptior circulatio. hæccine est tua œconomia?

Ad alexipharmaca quod attinet, inquis, iis non opus esse in confluentibus, quia major inflammatio est. malè rem intelligis; siquidem illa

illa dantur propriè & privatim adversus venenum, non expulsionis solius causa, ubi autem major inflammatio, ibi majorem malignitatem subesse, credibile est.

Ejusdem quoque commatis est, quod sequitur: nempè in declinatione, ubi secunda febris, sedulò refrigerandus est æger, ne sudet.

——— *nudus*
In Tyberi flabit, casus medicúsve levarit
Ægrum ex præcipiti. ———

ubi scilicet, Cardiacis maximè opus fuerit; nimirùm ab inanitione tot tantarúmque pustularum, & à tenui victu plurium dierum viribus ferè prostratis? temeraria sanè cautio, cum ipsa secunda febricula, si quando acciderit, à nimia inanitione oriri possit; ut in Hectica & Phthisi.

In adultis *Ptyalismus* sæpè supervenire solet; atque hic Epilogus est. morbus, inquit ille, se expurgat novo hoc per salivationem modo, ideo minùs de pustulis curandum est. Salivatio pustularum loco est. minimè quidem; quippe ulla evacuatione Variolas formatas tolli, aut minui posse, sed per solas pustulas venenum ejiciendum est, id quod omnis omnium seculorum à Variolis ortis communis experientia testatur. Deinde, in confluentibus secundum te id præcipuè accidit, ubi scilicet pustularum maxima copia est. At pustulæ, ais, in confluentibus depressæ sunt, itaque salivatio earum angustias pensat. imò alia depressionis ratio est, nempè oscilla ductuum

ctuum excretoriorum, & ipsa spatia cutis intermedia, in unam vesiculam communem, more Cantharidum cutis admotarum, inflammantur, ac exesa sunt. Ergo latè diffunditur materia contagiosa; non autem, ut in distinctis, certis limitibus comprehensa, undique comprimitur, ac acuminatur. Salivatio itaque non venenosam materiam expellit, sed, illâ prius expulsâ, certè ex maxima parte, occlusis jam cutis foraminulis, superflui vaporis à sanguine perspiratio, per fauces & pulmones fiat, necesse est. imò eadem salivatio nasceretur, nullus dubito, si pori cutanei, vel præternaturali, vel artificiali ullâ aliâ de causâ occluderentur; ut ex frigore, & Mercurii inunctione experimur: nempè ab eo statim catarrhus, defluxio ingens, & spumosa saliva excreari solet. *Denique*, quòd salivatio non sit de morbosa materia, illud argumentum est, fauces ab ea, utut vehementi, minimè exulcerari, prout in eruptione cutanea fit.

Salivatio, addis, promovetur multa & tenui potione: ita quidem, & interdum diarrhœa funesta, & micturitio tua mortifera: hæc tibi in medicina facienda, scio, sæpiùs accidisse: at causam non vidisti; tantus tuarum hypothesium amor est.

Sic Tragica desævit, & ampullatur in arte.

an non verè hoc est, laudem, an lucrum dicas, quæsitum ire in vita hominum?

Narcotica (pergis) in adultis movent salivam: sic medicamenta vehementer adstringentia,

gentia, citam alvum faciunt, eademque cathartica in diarrhœa fiunt, ex tua doctrina. nam utriusque par ratio est. quod autem non multùm & diu salivæ eruptionem impediant, facilè credo; Quemadmodum verò in dysenteria nec opium comprimit ventrem, quin paucis momentis denuò citetur, victa ejus virtute à morbi malitia. sic ab opio exhibito in variolis, ob necessitatem perspirationis, in aliqua saltem corporis parte, citò redit salivatio. At aliæ, eædémque longè potiores rationes sunt, propter quas narcotica dare in hoc morbo consueverunt medici; quòd ab eruptione, exigua tantùm febricula sit, unde medicamentum æquè tutum, ac vinum in sanis; quòd in adultis metum, & in pueris clamores & querimonia tollit; quòd utrosque ab irrequieta jactitatione prohibet, unde ulcuscula sarta tecta conservantur, ne in mortificationes lacessantur; quòd corpus in æquabili perspirationis statu vindicat. sed de his infrà plùra, ubi medicamentorum rationes exhibebimus.

Hactenus cum iis rem habuimus, qui variolarum quandam innocentiam ac necessitatem ad *perficiendam humanam naturam* vindicant. *alii* verò sunt, iique novi quoque scriptores, qui nihil nisi venenum exclamant; alterúmque *primarium Athletam novum*, & veteribus planè incognitum, præter sanguinem, humorúmque massam; nempè *spiritum animalem* in medium proferunt. Hunc autem diro conflictu cum veneno certantem exhibent; ex hoc prælio, si quæ lethalia symptomata & strages sint, illa omnia oriantur, neceſſe

neceſſe eſt. Itaque in variolis nihil niſi dimicationes & Tragœdiæ in nervoſo genere audiuntur: horrenda Toxica, ipsâ peſte interdum pejora; ubique militaris apparatus, innumera ſtadia & caſtrametationes, vehementiſſima alexipharmaca utramque paginam implent. Atque hæc omnia nobis ex mero poſtulato pro ſumma ejus viri modeſtia credere fas eſt.

——— vidi ipſe furentem
Cæde Neoptolemum, geminóſque in limine Atridas,
Vidi Hecubam, centúmque nurus, Priamúmque per aras
Sanguine fœdantem, quos ipſe ſacraverat *ignes.*

Profectò in hanc arenam invitè deſcendo; tantus veneni timor eſt, ut quo me vertam, neſcio; & niſi *paupertinorum ſpirituum* miſericordia me moveret, hæc omnia ſilentio præterirem, eodem jure, quo ipſe author omnes ante ſe de hoc morbo ſcriptores medicos neglexerit; præter unum meritò ejus *antagoniſtam.* Nam ille in hoc morbo nihil omnino moliri voluit, & infrigidationes ſupra omnia auxilia * animosè & ex ſumma miſericordia in humanum genus extulit; & ſi quod morbo venenum ineſſet, id omne deberi malo regimini, & medicamentis perperam ex-

* *Haud parvo mihi labore, cura, & induſtria per multos annos continuos ea fletiſſe, neque jam à me fuiſſe evulganda, niſi viciſſet charitas in proximum, & ſtudium aliis beneſaciendi.* &c. Sydenham.

exhibitis. Contrà hic omnia bona de calore, ut ita loquar, ſpiritigeno, & valentiſſimis Antidotis prædicat; nempe tanto veneno domando & ſpiritibus ſuſtentandis apprimè neceſſariis.

Diſcernite, quæſo, ô boni judices, quis ſanior ſit ex iſto Gladiatorum pari, ſanè oppoſitiſſimo. nam variolarum multùm intereſt, ſcire, an hâc vel illâ parte ſteterit victoria.

——*inter*
Hectora Priamidem, animoſum atque inter Achillem
Ira fuit capitalis, ut ultima divideret mors,
Non aliam ob cauſam, niſi quod virtus in utroque
Summa fuit.

Profectò ego nihil determinare auſus ſum. Tantùm difficultates quaſdam paucis proponam: iſti autem, eorúmve ſectatores expediant ex otio, & quando commodum videbitur. De priore verò jam ſatis dictum eſt; de hac poſteriore opinione, quæ ſentio, breviter expenam. Igitur ita ſe res habet, ſi rectè capio. Venenum, unde unde ortum, ſpiritibus implicatur; prælium committitur; victo tandem veneno, à ſpiritibus fugatur hoſtis criticè. humores autem in conflictu à veneno inficiuntur, quæ neceſſaria quædam eorum prædiſpoſitio eſt, ad expulſionem veneni expediendam. Nam venenum naturaliter maſſam ſanguinis humorúmque colliquat, fundítque; item Fermenta quælibet alterat. vita autem ægrotantis

non tam à febre, quàm à veneno ipso, spiritus delente, in discrimen ducitur. ità à vehementiore quovis symptomate in variolis, spiritus magis deleri, quàm à primario veneno.

Atque hoc quidem omnibus, inquit ille, notum est. Cùm verò fermentum varioloſum præ omnibus fermentis spiritus irritet, *opio* & *alexipharmacis* frequentissimè exhibitis compescendum, itaque *Ladani* usus adeò necessarius est in variolis, ut sine eo nihil fere in curatione variolarum perfici possit: at salvo jure *sp. vitrioli* aquæve, nescio cujus, *Stipticæ Regiæ*. Atque hæc summa est hujus novissimæ doctrinæ de variolis: si quid omiserim, libenter aliquis, data occasione, mihi indicaret velim; nam reliqua omnia, quantum video, apud veteres uberius legere est: de quibus supra sententiam meam satis exposui.

* *Exercitat. Anatom.* 2. Quid autem ego de spiritibus* sentiam, non opus est, arbitror, ut hic repetam. at positis, non datis spiritibus tui causa, quomodo constat, venenum illos primùm adortum esse; spiritus dicuntur ex sanguine purissimo fieri, & in cerebro nervoſóque genere hospitari; cur itaque per ejus flumen venenum transiens, non ipsum sanguinem massámque humorum primò inficiat; aut eo certò diluatur, & de ferocia sua aliquantulùm remittat, ante quàm in caput ascendat, & per cerebrum nervoſúmque genus simul cum spiritibus in omnes corporis partes transfretetur. *Willis*, qui primus, quantùm scio, eandem opinionem protulit, non sine aliqua verisimilitudine, venenum *menstruum* fermentum

fermentum facit, & homini connatum fuiſſe arguit; & cum cerebrum, ſpinaliſque medulla, præcipuæ ex ſpermaticis partes ſint, ibi naturaliter, quòd commodiùs, ab ipſo fœtu formato delituiſſe. At vana eſt hæc opinio. vide quæ ſupra expoſita ſunt.

Porrò, ais, humores in conflictu infici, pugna autem in dominio ſpirituum privatim celebratur, victóque veneno & ex gremio & amplexibus ſpirituum excuſſo, in ſanguinem migrat; adhuc tamen omnis ejus malitia deleri non videtur; ſed exit venenum ex nervoſo genere, novàſque turbas & febrem accendit in ſanguine. ita facilè per teipſum redis ad Arabum doctrinam; nempe ad fermentum quoddam varioloſum, ſanguinem vehementer exagitans: Atque hæc eſt illa neceſſaria humorum prædiſpoſitio, quam illi ebullitionem vocarunt, à veneno autem poſt conflictum cum ſpiritibus recedente, ſanguini inducta.

Rurſus, ais, ſpiritus à veneno implicari, irretiri, comprimi, ſopiri, penitùs extingui, ut non amplius ſe, pro ſua natura elaſtica, expandi poſſint. venenum autem procax, & acerrimum toxici genus eſt, præ omnibus fermentis exagitans, atque irritans, cutem inflammat, humorúmque maſſam fundit. itane? hæccine adeo incompatibilia ſint, ut implicentur? an ab igne, igni adjecto, aliquis extinctionis metus eſt? ita eſt, fratrum concordia *rara eſt*.

Ita profectò ſentis, nam ais vitam ægrotantis non tam à febre, quàm à veneno ipſo,

cum ſpiritibus præliante extra ſlumen ſanguinis. Hinc uſus Ladani tam neceſſarius eſt; maximè ſi alexipharmaca, mithridaticum, theriaca, diaſcordium adjecta ſint; nempe *duplici* doſi, una pro ſpiritibus, altera pro veneno. ſcilicet ex hac miſtura optima ſpes eſt criſeos perfectiſſimæ. Sin autem ſanguis erumpat alicubi corporis cum veneno, actum eſt, niſi *ſpiritus Vitrioli*, * aut aliqua *Aqua Regia* † exhibita ſint. ſic duplici invento, uno tui antagoniſtæ, altero tui ipſius beamur. euge! optime novitium inventum! nam veteres ſcilicet, ſtupidi illi homunciones, ne ſomniârunt quidem de *acidis*, in hoc morbo dandis.

* Syden. *In mentem mihi tandem venit ſpirit. Vitriol. &c.*

† Morton *de Variolis.*

Hæc facetia eſt, amare inter ſe rivales duos;
Uno cantharo acidulo potare ———

Taceo uſum Corticis Peruviani; à quo propinato, ais, diſtinctas ſemper variolas ſequutas fuiſſe. Perinde ut ab ſyrupo *Alyandaci* Alſaharavii, qui exhibitus ante eruptionem variolarum, ſi exierunt novem variolæ, non tamen pervenient ad decem. ita interdum forte fortuna & antiqua & nova inter ſe mirificè concordant, in maximum mortalium bonum. ſed proh dolor! corticem habemus; ſyrupus verò iſte mirabilis, quantum ſcio, cum authore periit. ſed tantarum inanium rixarum tædet; *ubi parum* aut nihil, præter abſurda quædam figmenta, occurrit. Profectò hæc

hæc pauca hominis gratiâ protuli, nempe *ijſtius Novi* (ut appellari amat) *Inſtauratoris veræ Philoſophiæ Medicinalis* potius, quàm ob aliquod ejus doctrinæ meritum.

Ad propriam praxin tandem pervenio. nolo autem, ô bone lector, te exanimare multitudine ægrotorum: paucas tantum & ſelectiores quaſdam Hiſtoriolas, *remediorúmque gratiâ* potiſſimum recitatas, exhibere in animo eſt; ut ſcias, quid ipſe in hoc morbo curando facere conſueverim; & ut medicamentorum maximè appropriatorum uſus ac rationes paucis expediam. profectò malum in hac urbe adeo quotidianum eſt; ut nemo noſtrûm eſt, quin ei à mediocri praxi facilè foret, vel ſuos centenos ægrotos exponere. noli tamen timere; *adverſaria* non exhauriam.

1. Miles quidam Gregarius fortè *Eboracum*, exeunte Januario ante annos viginti advenien, ubi nemo, quod ſcio, à pluribus annis variolis decubuerat, ex eo morbo mortuus eſt; primum vicinia ægrotavit ex infectione; tandem in totam urbem ſæviit.

D. *Harriſon* formoſa puella, octodecim annos nata, in proximis ædibus militi mortuo habitans, ex rumore vehementer territa eſt; mox ſe malè habere cœpit; & capitis lumborúmque dolore multum queſta eſt: dein vomuit, & febricitavit.

Ei tum urina fæculenta, ex fæcibus albidis & furfuraceis.

Ipſe vocatus leviter purgantem potionem dedi: à qua per biduum ſeſe multo meliùs

habuit. eadem verò mala denuò reverſa ſunt: atque iterum purgata eſt paulo validiore medicamento. à quo pejus ſe habuit, & pulſus vehementer concitatus eſt. inde ad ſeptimum diem à primâ ægrotatione medicamenta alexipharmaca (ex Bezoar. Oriental. pulv. è del. Croci, Cochenel. &c.) data ſunt; at citra puſtularum eruptionem, quam fruſtrà per integrum quatriduum (aliis infantibus jam tum in eadem domo cum variolis decumbentibus) expectavimus. Octavo ſanguis è brachio miſſus eſt, ob difficilem ſpiritum, tuſſim ſiccam, & levem veluti raucedinem; is refrigeratus, albida pellicula variegata contectus eſt. Ea verò nocte bene dormivit; & poſtridie perpaucas & exiguas puſtulas in facie videre licuit: nunc autem, omnibus malis tantùm non finitis, bene ſe habuit. ipſa facies paululùm intumuit. variolæ diſcretæ & acuminatæ fuerunt.

Triduo verò ab eruptione admodum frequentia ſternutamenta, & multa pituita & per os & per nares mota eſt.

Hodie quoque menſtrua ex ſtato & debito tempore ei reſponderunt.

Quarto ſimiliter manarunt menſtrua, & alvus iterùm reſpondit. eadem de gutture querimonia & inſignis raucedo, & ſaliva copiosè mota, & ſternutamenta. ipſæ autem puſtulæ jam & numero & magnitudine multùm auctæ; & earum pars media ſive eminens ichore quodam limpido plena. manus & brachia & facies iis replentur; at in reliquo corpore rariores.

5°, 6°, Omnia

5°, 6°, Omnia fausta: lachrymæ involuntariæ & apertis adhuc oculis pustulæ jam albidæ, atque admodum intumescentes.

7°, Facies valde tumefacta: pustulæ prægrandes; iis color ex albido flavescens, cùm pellucidæ antè fuerant; sicut etiamnum sunt in brachiis. Oculi ferè occlusi; & qui humor pridie in iis liquidus, jam crassus & veluti purulentus est. eadem turbulenta urina.

8°, Pustulæ jam crustis arescere cœperunt.

9°, Eædem subaridæ, & biduò post decidere cœperunt; & sui vestigia vel levissimè impressa reliquerunt. an quòd corpus benè purgatum; quòd sanguis missus sit; quòd menstrua suo tempore responderint?

2. D. *Norton* puella 18 annos nata, exeunte Augusto variolis affecta est. primo autem ægritudinis die menstrua leviter responderunt: vehementer febriit; déque capitis & lumborum dolore immani querebatur. ea nocte deliravit. 2. Vehementi febre arsit, & non ad intelligentiam rediit. 3. Similiter se habuit: at jam exiguæ pustulæ rubræ in facie brachiisque apparuerunt: ad mentem rediit. illa autem nocte sumpserat hujusmodi medicamentum [℞ *Trochisc. viperini* ʒj. *bezoar oriental.* ℈ſ. *aq. Theriacal.* ʒj. *m.*] 4. Pustulæ jam eminentiores, at distinctæ & velut vesiculæ aquâ plenæ; ad earum verò radices cutis rubicunda, hac nocte satis commodè dormivit. febris ex magna parte desiit. 5. Ipsa facies paululùm tumidior, & auctiores pustulæ; adhuc tamen aqueæ; vesperi alvus primò re-

ſpondit. 6, 7. Ex albido flaveſcebant puſtulæ: oculi clauſi, & lachrymis involuntariè ſtillantes. 8, 9. *Summæ* puſtulæ ſicceſcere incipiunt, ipſáque facies paululúm detumuit. 10, 11. Oculi aperti: puſtulæ in cruſtas indurantur.

N. B. Ipſis cruſtis deciduis, tamen maculæ, quaſi *nodi* quidam in cute, diu tumidæ permanſerunt.

3. Filius natu major 11 annos natus, D. *G. Frankland* de *Thurtleby* Militis, ex variolis diſtinctis decubuit: cibum autem etiamſi è media materia, tamen bis quotidie minimùm, quòd minimè ægrotavit, ſumpſit; medicamenta taceo, quod nulla memini illi data fuiſſe. ad 16 diem è lecto ſurrexit; ſubitóque ejus artus omnes conciderunt, velut in apoplexia, & alto ſopore correptus eſt; neminem cognovit, aut clamanti ad aures reſpondit.

Ipſe nunc primùm vocatus, puerum nè ſemel quidem in toto morbo dejeciſſe intelligo.

Fruſtra enemata acerrima, etiam ſcybalis aliquod duriſſimis digito prius extractis ex ano, injecta ſunt. eáque ſæpè repetita, ſemper tamen irrita fuêre.

Ita ſe habuit ad viginti quatuor horas, adeo ut, quod ejus ori inditum eſt, niſi etiam gutturi penitùs intruderetur, non deglutivit. poſtridie autem manè *Extract. Rudii* ℈ſ. in 4 pilulis gulæ interiori intruſimus, earúmque operationem totas octo horas expectavimus. mirum! quantum excrementorum, magnam

partem

partem liquidiuſculorum, unâ vice involuntariè dejecit. dictum factum! ad intelligentiam rediit. at ex altero femore reſolutus eſt, & ad annum claudicabat.

In hoc caſu noto vim liquefactivam pharmacorum purgantium, etiam duriſſimorum ſcybalorum, nempè ex mota pituita è ductibus excretoriis.

3. Cauſam ſi quæras, cur alvus in variolis ferè ad multos dies ſupprimatur? reſpondeo, veriſimile eſt, etiam ipſa inteſtina variolis affici; itaque eadem rigida fieri ob frequentes puſtulas inflammatas; eorúmque adeo motum compreſſivum, pro eo certè tempore, neceſſariò ſuſpendi, facultatémque excretricem feriari.

4. D. *Harriſon* mulier, 20 annos nata, variolis confluentibus *Eboraci* decubuit; ægrè convaluit. Longum eſſet omnia ex adverſariis meis de illa ſcripta recitare; illud notabo, nempe ejus oculi diu à convaleſcentia ſanie madebant, & inflammati ſunt, huic & ſanguis miſſus eſt; & medicamenta purgantia ſæpiùs exhibita; atque alia multa *Topica* admota: nihilominus oculi peſſimè ſe habuerunt. tandem ſic admirando effectu præſcripſi [℞. *Ung. Tutiæ* ʒij. *aloes roſacei torrefacti* ʒj. *benè lævigentur m. f. Lenimentum*] alterâ quâque horâ illiti ſunt eo medicamento oculi: paucis horis dolor levatus eſt, & ſanies brevi ex toto ſublata eſt, & inflammatio deſiit & oculi ſiccabantur; ut luce liberè & cum voluptate frueretur.

5. D. *Barkham* valde obesa mulier, plurium infantum mater 1683. variolis exeunte Januario decubuit. huic in prima correptione ingens capitis & dorsi dolor, vertigo, nauseabunda Febris. 2. Omnia pejora. 3. Omnia vehementiora, & variolæ hic & illic planè apparuerunt. menstrua ante tempus jam profluebant. 4. Plures variolæ: at præter expectationem & pro vehementiâ symptomatum admodum paucæ & distinctæ. febricitare desiit. ingens eo die Ptyalismus ortus est. 5. Omnia benè se habuerunt. reliquam diariam non transcribam. 7. Jam (quod præcipuum & mihi, tum valdè novum videbatur) in universa cute innumeras exiguas maculas *rubras*, velut acu pictas; ac si nova Variolarum fœtura instaret. Sic præscripsi [℞. *bals. Leucatelli* ʒij. *Salis Martis* ℈ß. *optimè lævigentur supra marmor.*] hujus balsami Martis ℈ß. ter quotidie dedi. maculæ ad 9. protrusus evanuerunt. 13. Surrexit è lecto, & rum primùm sine ullo incommodo dejecit. convaluit.

6. Juvenis quidam ex frigore vehementer coryza laboravit; sub eodem tempore variolis confluentibus graviter correptus est. toto decubitus tempore valdè excreavit cum tussi; & vix deglutire potuit. ipse ad 10 diem vocatus Bals. Martis ʒj. do: idque quotidie repeto. die 14. multo melius se habuit, & benè & facilè deglutire potuit; huic tantùm avenacea jusculæ permisi. 15. primùm dejecit; & variolæ incrustari videbantur; caput detumuit, at adhuc multum excreavit. convaluit. quater ex balsamo Martis tantùm sumpsit,

pſit, at optimè tulit medicamentum, & ei, ut opinor, magno antidoto fuit.

7. Famula D. *Cheſney* 30 annos nata, variolis *confluentibus* decubuit. præter decoctum *Avicennæ* ex ficubus, Tragacanth. ſem. fœnicul. lacca, nihil præſcripſi, item mucilag. ſem. Cydonior. item admodum tenui victu nutrita eſt.

Variolæ depreſſæ & exiguæ fuerunt: huic ſpurum exiguum. menſtrua fere aſſiduè profluebant à primo correptionis die. item ex gutture ipſo initio morbi valdè queſta eſt, tanquam ex frigore aliquid mali acceſſerat.

12°. Admodum ex gutture ægrotavit, ut penè anhelans ſuffocari videbatur; nec aliquid deglutire potuit. juſſi ejus os elui melle violaceo, cui paululùm omphacii ex pomis acerbis adjectum ſit. Dein balſamum Martis ℈ſ. dedi, quod tamen admodum difficulter devoravit. item ſingulis binis horis ejus balſami Martis ℈ſ. ex ſyrup. jujubin. dari juſſi. ea nocte optimè dormivit. 13, 14. B. M. ℈ſ. ſingulis noctibus ſumpſit. gutture, ut antea Collyrio tepidè injecto bis aut ampliùs in die diligenter curato. jam primùm media nocte alvus mota eſt. 15. omnino detumuit facies, puſtulæ ſicceſcebant; gargariſato ore hujuſmodi medicamentum ſumpſit. [℞. *mellis cocti* ℥ij. *ſyrup. violar.* ℥ ß. *mucilag. ſem. cydonior.* ℥iß. *cochleatim detur*] 16, 17. balſ. Martis ad ℈ß. nocte ſumpſit. convaluit.

8. Domina *Walkêr* ex frigore & itineris plurium dierum fatigatione febricitavit cum gravi tuſſi. item à ſymptomatis variolas prædixi, à prin-

à principio decubitûs vomuit, & aliquoties dejecit, deliravit; huic ex Mithridat. ℈ß. cum agaric. & ſal. Martis gr. 1. bolum dedi: item diacodii ℥ß. ex aq. hordei.

Huic tantùm variolæ diſtinctæ. at propter tuſſim & ſanguis miſſus eſt & diacodium in modica doſi ſingulis noctibus exhibitum eſt. 15. nihil id genus medicamenti datum eſt; ea verò nocte & pejus ſe habuit, tuſſi aſſiduè vexata eſt; & ſemel liquida dejecit: inde 16. mane idem diacodium datum eſt; nimirùm propter tuſſim conjunctam cum variolis. convaluit.

N. B. Febris non ante 12. diem, id eſt, maturationis ultimum tempus, remiſit.

9. D. *Tomlinſon* juvenis robuſtus, ineunte Aprili variolis *confluentibus* affectus eſt. ipſis puſtulis erumpentibus ſanguis è brachio ad ℥x miſſus eſt. avenaceis tantùm & ſero lactis cibatus eſt. confect. alkermes & confect. de hyacintho primis diebus modicè ſumpſit.

Decoct. pector. cum ciceribus & lacca aſſiduè potavit ad ipſum morbi ſtatum. optimè ſe habuit; nec ei alvus mota eſt ante 23. diem. quo die ab aliquo neſcio quo *caſeo recenti*, clàm comeſto, inhorruit, & difficillimè reſpiravit, & tantùm non animo defecit. diacodii ℥ß. (nam antè ejus nihil ſumpſerat) & hauſtulo vini canarini ex ſero lactis: hominem reſtitui. convaluit.

10. Filius D. *Pricket* Quæſtoris publici Eboracenſis, 8 annos natus, variolis decubuit: diſtinctæ fuerunt, at inſolitæ magnitudinis: nam inter eas fuerunt magnæ, inſtar veſicularum piſcium

piſcium totæ aqueæ at nigricantes: ad vigeſimum diem aqueæ veſiculæ in pus non converſæ ſunt, ſed ex his à me pertuſis aqua nigricans, inſtar ſucci mororum, effuſa eſt. ad 27. diem vixit nullo digeſtionis ſigno in maximis variolis; & minores haud tum ſiccarentur.

11. Filia D. *Tolhurſt* in vico D. Martini habitantis, circiter ſeptem annos agens variolis diſtinctis, iiſdémque paucis & plenis decubuit. ei exhibita ſunt vulgaria bezoardica è pul. chel. comp. in principio. parum ægrotavit, niſi primis diebus. nihil fere cibavit præter avenacea aut ſerum lactis ex cereviſia tenui aut tantillo vini Hiſpanici decoctum: 4 ab eruptione ad ſcapulas ingens *Bubo* ſubitò ortus eſt, cum vehementi inflammatione circumcirca, etiam dorſum & collum latè occupante. 6. bubonem aperiri juſſi; è quo pus ad aliquot uncias effuſum eſt: puſtulæ tamen varioloſæ conſueto tempore maturuerunt. vulnus diligentia & cura chirurgi *Jones* ſanatum eſt. convaluit.

12. Filius D. *Verney* Militis, juvenis, ex immodico exercitio in ſphæriſterio, variolis Londini decubuit: ei ſanguis aliquoties miſſus eſt. aliis plurimis medicis adſcitus, ego purpureas maculas variolis interſperſas vidi, & latas nonnullas plagas, veluti vibices in brachiis & collo purpureas; hæmorrhagia narium & mictu ſanguineo à primis diebus affectus eſt. non bene memini quid ei ex communi conſilio præſcriptum fuit. illud tantùm curioſiùs animadverti, *ſanguinem* refrigeratum *tenerrimum* fuiſſe, ut ejus craſſamentum

tum rubrum, vel molliori pennæ plumâ percussum, facilè dividi potuerit. ad septimum obiit.

In aliis autem multis, quibus urina cruenta mota est, sanguinem è brachio missum, adeo *aquatum putridúmque* esse vidi, ut fluctuaret crassamentum in vase, non aliter, quàm ipsum serum.

Neque ullum servatum memini in tantâ pestilentiâ, nisi alia micturitionis cruentatæ fuerit causa; nempe vel ob epispastica adhibita, vel menstrua, aut puerperii lochia, &c. quæ admodum cautè distinguenda sunt.

13. Filia cujusdam *Wood* variolis distinctis, at multis decubuit: huic multæ purpureæ maculæ per totum corpus dispersæ, quarto ab eruptione vocatus, febricitantem & delirantem inveni. decoctum pectorale cum ceribus ordinavi: item [℞. *spiritus vitrioli* ʒj. *olei vitrioli* ℈j. *diacodii* ʒiij. *misce*] hujus cochleare tertiis quibúsque horis exhibe. biduo maculæ purpureæ paulatim rubicundæ fiebant, deinde sensim disparuerunt. convaluit.

14. Quidam *Dale* juvenis robustus ac carnosus, 23 annos natus, ex hæreditaria & materna labe ante biennium mente captus est; quo spatio plurima ruri exhibita sunt ab aliis atque aliis medicis: tandem ineunte æstate Londinum venit, atque illum ad sex septimanas minimùm tractavi ad hunc modum: nempe semel in qualibet septimana sanguinem ad libram è brachio misi: itémque alternis diebus helleborismum ad 40 aut 50 grana veretri albi propinavi; vel aliquid è cupreis

cupreis catharticis vehementioribus & juſta doſi præſcripſi. his autem vehementer & ſuprà & infrà humores moti ſunt. hâc autem methodo perſtitit ad ſeſquimenſem; quo tempore variolis correptus eſt.

N. B. Quamvis modicè cibavit, & ſanguis ad plures libras miſſus fuit, atque inſuper valentiſſimis medicamentis ex omni, crederes, ſaburra & fæculentiis vitioſi ſanguinis humorúmve hominem aſſiduè & diu purgatum fuiſſe; tamen poſt tot & tantas evacuationes confluentibus variolis exitialiter decubuit. ad eum verò accerſitus eſt collega meus digniſſimus D. *Dawes*, qui illum mecum ſedulò curavit. nihil autem peculiare in toto morbi decurſu animadverti, niſi quòd ad intelligentiam non rediit, quamvis minùs ferox & paulo pacatior fuit. ad 13. diem ex ſævitia morbi mortuus eſt.

14. D. L. puella ex tertiana duplici, cortice Peruviano jam recens profligata in variolas mediocris numeri incidit. morbi autem decurſus ſine ullo gravi ſymptomate præteriit: ad 17. verò diem à decubitu rediit febris: ſanguis ei miſſus eſt, & cortex denuò pro more exhibitus. convaluit.

15. D. *Clayton* juvenis, optimi corporis habitûs, ex ſæviſſimo capitis & lumborum dolore variolis haud mediocribus correptus eſt. ſtatim & in primis diebus Emeticum datum eſt; itémque ante eruptionem ſanguis ad ℥viij. miſſus eſt. 4. Verò manè clara variolarum indicia viſa ſunt, quo tempore hæc medicamenta præſcripſi [℞. *croci* ℈j. *cochenei*

neil ℈iij. *ſacch. candi albi* ℥j. *m. in* x. *doſes dividatur ſextâ quâque horâ dand. ex hauſtulo infraſcripto*; nempè, ℞. *aq. fœniculi* ℥vj. *lactis alexiterii* ℥vj. *miſce in* 4 *hauſtus, adde unicuique diacodii* ℥ß.]

Item, ℞. *ficuum n.* vj. *cicer. rubror. contuſor.* ℥j. *Glycyrrh. raſæ* ℥ß. *ſem. fœnic. dulcis* ℥ij. *G. Tragacanth.* ℥j. *aq. fontan.* ℔iij. *coque ad* ℔j. *f. Apozema colaturæ* ℥ijß. *tepefactas ter quotidie capiat.*

Ad diem verò ſextum, ad expulſionem, quod aiunt, fortiùs promovendam, ſic præſcripſi.

℞. *bezoar. Oriental. croci an.* ℈j. *cochineil* ℈ß. *ſacch. cand.* ℥j. *m. f. pulvis in* iv. *doſes dividend. harum unam ad octavam nocturnam capiat, ſuperbibendo hauſtum ſequentem.* ℞. *aq. lact. alexiterii* ℥iv. *aq. fœnicul. diacodii in* ℥j. *m. f. hauſtus.*

Item alia fortiora alexipharmaca, ſiquidem opus fuerit, ad languores: nempe hujuſmodi ℞. *aq. lactis A.* ℥iij. *aq. mirabil.* ℥ij. *aq. fœnicul.* ℥ij. *ſacch. perlat.* ℥j. *m. coch. detur.*

Ad octavum verò, quòd jam ex ſputatione irrequietior fuit, hauſtui hypnotico adjeci lad. liq. cydon. gutt. vj. item Apozemati addidi triplicem quantitatem cicerum rubror. eóque etiam uſus eſt pro Gargariſmate.

Ad decimum diem, ad maturationem, adjeci croci hypnotico ultimò præſcripto.

Deinceps verò pulveres omiſimus, tantùm hauſtus hypnotic. indulſimus. convaluit.

Sexto autem à caſu Variolarum hoc medicamento dejecit. ℞. *decoct. ſennæ Gereon.* ℥iij ß. *ſyrup.*

ſyrup. violar. ʒß. *ſyrup. è ſucco citri aq. mirab. an.* ʒvj. *ſyrup. è ſpin. cervi.* ʒjß. *m. f. potio. cum cuſtodia ſumend.* eâ alvus ſatis mota eſt. eandémque identidem potionem ter ampliùs debitis intervallis cum euphoria cepit.

Quod ad victum verò attinet, hordeacea & è pane confecta juſcula & ſimilia præſcripſi; quibus tamen vinum ſemper adjectum eſt. itémque vinum Canarinum merum, certè ſemel idque fere quotidie mane indulſi. item idem vinum ex lactis ſero, pro more Anglorum coctum, quantum & quoties voluit.

N. B. Quamvis à ſanguine miſſo ferè riguit ſudore frigido: tamen à Cardiacis exhibitis non amplius ægrotavit, aut admodum febricitavit, certè non ultimis morbi diebus, cùm altera febris accendi ſolet, prout fert quorundam vana opinio.

16. Filia D. *Hamden*, 17 annos nata, non ita valida, ſed macilentior, febre arſit, cum vomitu & ingenti capitis dolore. triduo toto à decubitu ad omnia, quæcunque oblata fuerint, vomuit, & victum & remedia: tandem cùm fruſtrà omnia tentaſſet, ſuaſi, ut *vinum Hiſpanicum* minimè aſſuetæ daretur: dictum factum, hujus ad ʒvj. protinus ſiccavit, nec ampliùs vomuit. poſtridie verò manè variolæ eruperunt cum bonis avibus. Pulverem deinceps *è chelis comp.* cum granis aliquot *bezoar. Oriental.* bis quotidie ſumpſit. item *diacodii* ʒß. ex aquæ lactis alexiterii hauſtulo, bis ſimiliter propinavit, manè & veſperi. At *N. B.* vini præterea Hiſpanici ad lib. 1. ſpatio 24. horarum

horarum quotidie ebibit: idque merum. convaluit ſtato tempore ſine ulla amplius ægrotatione. Huic autem variolæ *confluentes* fuere, facie potiſſimùm, atque artubus; & veluti Piſciculorum veſiculæ inflatæ ſunt, latéque cutim occuparunt. pulcra ante, nec multo minùs pulcra à convaleſcentia; nempè variolarum veſtigiis modicè exſculptis.

1°. Domina *Strickland*, primaria fœmina: triginta annos nata, ſæpiùs feliciter peperit; & aliquoties deinceps abortiri conſuevit. ipſa autem abortione inſtante, febre vehementi arſit, cum profluvio menſtruorum non modico. ipſe vocatus Variolas prædixi: poſtridie autem eruperunt *confluentes*. toto verò morbi decurſu, ſic ei medicatus ſum [℞. *cochineil* ʒj. *croci* ℈ß. *ſacch. candi albi* ʒj. *m. f. pulvis in* vj. *doſes dividend.*] harum unam è cochleari aqu. Theriacal. ſextâ quaque horâ: poſt triduum verò ſemel tantùm in 12 horis, & ſic ad finem morbi. item vinum Hiſpanicum pro libitu potavit. item *Apozema pectorale* cum *ciceribus* rubris, aliquoties in die. item diacodium mediocri quantitate manè & veſperi.

Sputum ſuo tempore valdè motum eſt: oculi ad plures dies clauſi. convaluit conſueto tempore.

Menſtrua per ſe compreſſa ſunt: at medio morbo iterum at leniter mota ſunt; identidem ad initium tertiæ Hebdomadæ. illa tamen omnia ſine ullo gravi malo.

Huic autem ſub altera aure parva *Parotis*, morbo declinato, exorta eſt, at non periculoſa.

loſa. forte ex *cretatâ* facie, mulierculæ neſcio cujus ſuaſu.

19. D. *Ellis*, Equitis filia, carnoſa & ſanguinei (ut populariter loquar) temperamenti, 16 annos nata. capitis & dorſi dolore vehementer affecta eſt cum intenſa febre ſynochâ. triduo à decubitu vocatus, in puellæ facie hic & illic minutas quaſdam puſtulas curioſiùs animadverti: adeóque ſanguinem non miſi.

Huic *Cocheneil* ʒij. *Croci* ℈ß. *Bezoar. Orient.* ℈j. *in* vj. *doſes dividend.* præſcripſi, ſuperbibend. *Decoct. Pectoral.* (*cum Ciceribus rubris* ʒiij. ad libram) ʒj. vel alteram tepefactam ſextâ quâque horâ. item veſperi & mane lene hypnoticum ex Diacodii ʒß. &c.

4to Eruperunt innumeræ puſtulæ & in manibus, & ubique corporis, & ſymptomata plurimùm remiſſa ſunt; nempe dolores utriuſque loci & faucium anguſtia; & ſitis & febris diminuta eſt.

5to Multo plures puſtulæ viſibiles fiunt; & veſperi menſtrua profluebant, biduo ante ſtatum tempus: ea nocte alvus per ſe mota eſt. *crocus* è pulveribus jam *dempta* eſt; cætera ut ante exhibita.

6to Omnia fauſta; puſtulæ elevatæ ſunt & auctæ, & jam quaſi craſſiuſculo pure repletæ albeſcunt. menſtrua adhuc modicè fluebant.

7mo Se habuit ut pridie.

8vo Menſtruis nondum ſiccatis, & ſpiritûs anguſtia & levi horrore ſubitò correpta eſt. *crocum* pulveribus rurſus adjeci, etiam duplicatâ ejus quantitate. mirabile quidem quàm citò ex eo medicamento cùm levi diaphoreſi refecta eſt.

Dein-

Deinceps verò optimè se habuit sine ulla amplius ægrotatione tempore; convaluit.

20. D. *Calthorpe*, mediæ ætatis mulier, ante annum diu & vehementer vexata est menstruis & uterinis profluviis albidioribus ad summam imbecillitatem: à quibus à me ad integram sanitatem restituta est. Autumno insequente Tertiana duplici laboravit; ex hac verò valdè debilitata est. Iter tamen in Hiberniam meditata est: at subitò ineunte Novembri arsit; ipsa recidivam febris intermittentis esse credidit. die verò à decubitu quarto vocatus, Variolas tantùm non erumpentes animadverti. ipse protinùs vinum Hispanicum cum pane amygdalato propinavi. idque semel atque iterum quotidie sumpsit: item jusculà è pullo gallinaceo & avenacea, & cerevisiam ex usu bibendam indulsi.

Hæc autem medicamenta præscripsi: ℞ *Decoct. Pectoral.* ℔ ij. *Cicerum rubr. cont.* ʒiij. *coque leni igne ad medias cola, f. Apozema:* hujus ʒiij. tepefactas ter quotidie sumat.

Item ℞ *Croci* ℈j. *Cochineil.* ʒß. *Sacch. tantillum, misce, f. pulvis in* viij. *partes dividend. harum unam quartâ quaque horâ è Cochleari aquæ Theriacalis da.*

Item ℞ *Aq. lactis Alexiterii* ʒij. ß. *Diacodii* ʒj. *misce, f. Haustus: nocte ad horam octavam dand. idem iteretur quotidie manè.*

Per triduum verò ab egressis variolis hac methodo usa est. mox per duos alios dies eundem pulverem non nisi sextâ quaque horâ propinandum jussi. post tres verò reliquos dies eundem pulverem tantùm manè & vesperi sumpsit.

Ac

At ad triduum ampliùs eundem hypnoticum hauſtulum, cui Lad. liquidi guttas viij. adjeceram, ebibit. convaluit.

Hæ autem variolæ ex *confluentium genere* fuêre, totúmque corpus occuparunt; ne ſemel tamen aut doluit capite, aut ulla parte corporis, aut deliquit ſpiritus liber, fauces admodum apertæ, & tanquam in optima valetudine & panem toſtum cum butyro interdum comedit ſine ulla querela.

Omnino *nullus Ptyaliſmus* ortus eſt: ſaliva, nec defecit, nec abundavit, quantum ego & neceſſarii ejus, aut ipſa ſæpius à me interrogata de ea re, advertere potuerimus: ad plures tamen dies oculos clauſos habuit, præ mali vehementia.

Porrò alvus ne ſemel quidem in ſpatio 16 dierum mota eſt: quamvis poſt 12. diem comedit pruna & poma cocta dejectionis causâ.

Illud denique notandum eſt, illam intra ſe ſimul habuiſſe duas tréſve uncias *Cochineil*: neque tamen, etiam ipſo puſtularum maturationis tempore, niſi admodum leniter, certè citra febriculam incaluit.

21. Filia D. *Chetwind*, admodum valetudinaria, pallida, anhelans, macilenta, variolis correpta eſt. Triduo autem ab eruptione me vocavit: omnia peſſima inveni; nempe puſtulas exiguas, confluentes, compreſſas, febrem acrem, vigiliam, nauſeam, ſpirandi difficultatem, &c.

Tenui victu ex avenaceis, item cereviſiâ tenui, ſi quam poſtulet, utatur. At vinum Hiſpanicum aliquoties in die pro medicamento dari juſſi.

Hæc

Hæc autem remedia præscripsi: videlicet, ℞ *Croci* ℈j. ß. *Cochineil.* ʒß. *Sacch. Candi* ʒj. *misce, f. Pulvis in* vj. *partes dividend: quarum unam tertiâ quaque horâ capiat ex Aq. Theriacal. cochleari.* Item *Apozema pectorale cum* Ciceribus rubris *pro potu quotidiano, liberaliter exhibendum.* Item *nocte & mane lene & mediocre hypnoticum ex Diacodii* ʒß.

Mirabile; intra biduum pustulæ ingenti intumescentiâ per totum corpus elevatæ sunt. item totum caput intumuit: oculi ex toto claduntur. statu tamen tempore optimè convaluit.

N.B. Pustulæ, maximè in manibus & carpis, velut totidem piscium vesiculæ paulo diutiùs permanserunt tumefactæ, quàm alibi corporis.

22. D. *Eliz. Finch*, illustrissimi Comitis de *Winchelsey* filia, 17 annos nata, ex vehementi dorsi dolore & febre decubuit. ad multam noctem vocatus, variolas prædixi: Sanguis ad ʒviij. missus est, item Apozematis pectoral. cum Ciceribus haustulum sumpsit, vinum Hispanicum, & unam vel alteram dosim *Cochineil* cum Croco eâ nocte. postridie verò manè variolæ egredi incœperunt, quibus visis, necessariis alterum medicum magni nominis accersire placuit. nostra verò methodus ei minimè arrisit: atque adeo, humanitatis causâ, illi præscribendi vices cedere volui. igitur ex hodierno more & vinum & calefacientia omnia, vel à culina, vel ab officina omnino prohibita sunt. At lac, aut avenacea, aut poma cocta, aut cerevisiam tenuem ei assumere pro arbitrio indultum est; per triduum verò ab eruptione

hæc

hæc medicamenta præscripta sunt: [℞ *Aq. lactis alexiterii* ℥iij. *Sp. Vitrioli* gutt. vj. *Diacodii* ℥j. *misce, f. haustus:* ter aut quater quotidie iterandus. Item *Decoctum album dictum, & Aq. lactis alexiterii cum Saccharo perlato & præterea nihil.*] Eventum scire desideras: omnino nulla pustularum confluentium intumescentia secuta est: pustulæ sublividæ & sine pure. Quarto ab egressu, cùm omnino conclamata medico socio visa fuerint, methodum mutare mihi copiam fecit, & valedixit. Quinto mortua est, universis pustulis nigricantibus.

N.B. Non audiendi sunt, qui ut symptomati alicui, utut vehementi & maligno, occurrant, morbum ipsum ex toto negligunt. cujus summa accuratio est, pustularum intumescentia. at certè *acida* & frigefacientia omnino illas impediant, quo minùs intumescant. Proximo autem atque ultimo loco *medicamentorum*, à me certè exhibitorum, *rationes ac usus* paucis expediam.

Quod verò ad venæsectionem, * vomitum, purgationem, enemata, vesicatoria, frigidæ potionem & similia evacuantia atque infrigidantia, in variolis attinet, nihil amplius habeo, quod dicam, quàm quod suprà comprehensum est: nempe illa omnia fieri solere, ad caloris febrilis excessum temperandum; at citra spem diminutionis materiæ venenatæ, aut morbi solutionem, cùm is omnino consistat in expulsione papularum,

* *Cognovi medicos, qui ab Scorpione ictis nihil aliud, quàm ex brachio sanguinem miserunt.* C Cels. *idem alibi à rabiosi canis morsu sanguinem homini mitti non alienum est.*

rum, à venenato vapore ſuperfluo excitatarum; earúmque debitâ maturatione, quæ ſuis temporibus privatim fieri conſueverunt: quæ tamen tempora ullis remediis, aut aliquo artificio, adhuc cognito, quicquid vani homines atque audaces contrà contendant, vel unum tantùm diem, non horulam fortè, accelerari non poſſe, etiam mulierculis notiſſimum eſt. Igitur infrigident, calefaciántve, quantum volunt, nihil tamen promovent; at immenſum & funeſtum damnum inferre poſſunt.

Verum ipſa jam medicamenta interna privatim penſitemus; ſcilicet quæ peculiariter ad hunc morbum adhibita ſint. Atque hæc in *duas* præcipuè *claſſes* diſtribui commodè poſſunt: nimirùm vel in ea, quæ inflant, & ſuperfluitates expellant, puſtuláſque excitatas maturant: vel in ea, quæ propriè veneno adverſantur: etiamſi in his ultimis quoque ſint, quæ & propellant & digerant.

Primi autem cenſûs ſunt ficus, crocus, ſem. fœniculi, apii, cicera, lenticulæ, g. tragacanthi.

In altero verò cenſu ſunt. lacca, kermes, cochineil, trochiſci viperini, pulveres teſtacei. Acidi quilibet ſucci, agreſtæ, limonis, granati; vitriolum, opium, theriaca. de his autem ſingulis breviter dicturi ſumus.

1. *Ficus.*

Has verò ſupra omnia medicamenta ad variolas laudant Arabes: ‘ Ficus ſunt vehementis ‘ expulſionis ad exteriora, & illud eſt una de ‘ cauſis evaſionis à nocumento earum. at rurſus

‘ aqua

'aqua ficuum eſt bona valdè. hæc *Avicennæ*; 'nec immeritò. Etenim, quamvis ad hunc morbum novum primò ab Arabibus adhibitæ ſint, tamen uſu à Græcis diu ante exploratæ, & à conſilio chirurgico, ſicut cætera ferè omnia medicamenta, inventæ ſint. 'Priſcis, in- 'quit Plinius *, nihil intentatum, * *Lib.*1. *c.*27. 'inexpertúmque fuit, nihil oc- 'cultatum an illis, quoque non prodeſſe poſteris vellent; unde in admirationem curæ 'Priſcorum diligentiæque animum egit.

Audiendus autem eſt Scribonius Largus, qui uſum & rationem utilium medicamentorum à chirurgia eſſe expreſſis verbis perhibet. 'Implicitas medicinæ partes inter ſe, & ita 'connexas eſſe conſtat, ut nullo modo diduci 'ſine totius profeſſionis detrimento poſſint. 'ex eo intelligitur, quod neque chirurgia ſine 'diætetica, neque hæc ſine *chirurgia*, id eſt, ſine ea parte, quæ medicamentorum *utilium uſum habet*, perfici poſſunt.

Idem ex communi uſu veterum medicorum nos docet C. Celſus, 'Scorpio ſibi ipſe 'pulcherrimum medicamentum eſt. quidam 'contritum cum vino bibunt, quidem eodem 'modo contritum ſuper vulnus imponunt. ac ſi idem utrobique eſſet effectus, nec multùm intereſſet. Ita, eodem autore, 'certæ 'quædam herbæ benę faciunt & cum vino 'potui datæ, & ſuper vulnus impoſitæ.

Igitur Dioſcoridem adeamus. Ficus deloratis & cacoethis ulceribus medentur: duritias, parotidas & furunculos emolliunt, panos ad maturationem perducunt. evocant

pustulas, sudorésque movent (ὑξανθημάτων καὶ ἱδρώτων προκλητικά) fici succus lacteus instillatus plagæ, percussis à scorpione, venenatorum ictibus, & rabiosi canis morsibus auxiliatur. hæc autem faciunt in chirurgico apparatu. intùs verò sumptæ eadem faciunt, & insuper sitim sedant, calorem restinguunt fervefactæ, & pulmonibus, arteriæ & tonsillarum inflammationibus prosunt. si tot itaque & tanta de ficubus antiquis medicis experta fuerint, an non medicamentum variolis maximè accommodatum optima cum ratione ab Arabibus creditum est? At, inquies, quomodo hæc tanta efficiant? idem author te docebit, nimirum serum, concretum à veneno, dissolvendo, meatus glandularum aperiendo, atque partes inflammatas emolliendo, pustulásque ad maturitatem, perinde ut cæteros abscessulos perducendo.

At tu harum rerum causas, in occulto positas, & proprietates scire à *priore* desideras, & scio, quàm negotiosus es. I itaque, & consule operarios chymicos, qui salia plantarum extrahunt, olea exprimunt, & similibus torturis veritatem abditam exquirunt; tum rationem institue de salis cujuslibet innati, oleíque quantitate, natura, statu, combinationibus. hic certè si rectè computum facias, maximè ex aliqua neoterici hypothesi, næ multo doctior eris, & intelligentior de herbarum virtutibus & usu. profectò in his tantis minutiis non is sum, qui plurimùm satago.

2. *Crocus*

2. *Crocus.*

Croci autem usus & rationes, quatenus ad rem nostram pertineant, ex Dioscoride hæ sunt. Crocus ex vino ad aliqua venena. vergentes ad ignem sacrum inflammationes mulcet. vim coquendi ac emolliendi habet, urinam cit. venerem stimulat. miscetur utiliter potionibus, quæ ad internos parantur affectus. qui ex passo biberint, crapulam non sentient. crocus optimus, qui subacris. Igitur nescio an aliud medicamentum aptius. nam quòd fortiter expellere & inflare potis sit, constat, quatenus urinam & venerem moveat, & subacris gustûs sit. itemque quòd inflammationes concoquit, emollit, mulcétque. potenter digerit, quòd crapulam prohibet. & veneno privatim adversatur. His addo, meatus ideo aperit, quòd è subtilissimis herbis *infectoriis* est.

3. *Fœniculum. Apium.*

Hæc peculiariter adversus venena *Serpentum* ex vino exhibita sunt. *illud* expellit, quod e potum mammas lacte replet: itémque quod urinam mensesque movet. *hoc* eadem virtutes obtinet; atque tàm hoc, quàm illud æstuantem stomachum mulcent in febribus; ad inflammationes, oculorum putà, privatim conferunt.

4. *Lentes. Cicera. G. Tragacanthi.*

Lentes contra ſubverſionem Stomachi. ad puſtulas, herpetas, & eryſipelata. inflammationibus medentur. Dioſc.

Cicera ad inflammationes; ad ſcabiem, ulcera capitis manantia, lichenas: ad cancroſa & maligna ulcera. authore Dioſcoride. itémque Arabes ea exhibent inflantia ac *lenitiva*. conferunt *Apoſtematibus calidis*, & iis qui ſunt in *glandulis*. & privatim conferunt *dolori dorſi*. nutriunt ex his ſorbitio pulmonem meliùs, quàm res aliqua. clarificant vocem. aperit oppilationes & *vehementer venerea* ex vino, i. e. quòd *inflant*; unde magnopere diſtendunt ductus excretorios, expellúntque ſuperfluum vaporem. Avicenna.

G. Tragacanthi. Quamvis peculiariter id medicamentum inflammationes ſedet, authore Dioſcoride; tamen quia ex papilionacea & ſiliquoſa planta lachryma ſit, ideo illud inter inflantia, ſive expellentia jure, ut arbitror, poſui.

5. *Lacca. Kermes. Cochineil. Trochiſci viperini. Pulveris Teſtacei.*

Hæc autem medicamenta, in aliam claſſem ſimul redegi; nempe propter affinitatem quandam, ſcilicet quòd medicamenta ſint ex inſectis, aut animalibus ſanguineis frigidis. de iis autem apud *Græcos* parum, quod ſcio, dictum eſt; nec multum apud *Arabes*, niſi ſparſim.

ſparſim. at quæ ſint, & quas potiſſimùm virtutes, noſtris variolis accommodatas habeant, dicam; ídque ex veterum placitis, quantùm res ferat.

Igitur *Laccæ* mentio fit apud Galenum in Mithridatio. nequeo ſanè *Fuchſio* aſſentire hanc *Cancanum* Dioſcoridis fuiſſe: ſed Arabum Laccam, eſſe ipſiſſimam hodiernam noſtram conſtat. nam Lacca pura ab *Avicena* in variolis; Lacca cum fuſtibus à *Rhaſi*. eadem Lacca à fuſtibus detrita ab *Alſaharavio* præſcribitur. hæc certè *coccos baphice* eſſe non potuit, quæ pura colligi ſolet, teſte Dioſcoride, ab Ilice pumilâ, ut hodie, apud Monſpelienſes.

Hæc autem Officinarum Lacca ab Indiis ad nos aſportata, teſte Amato Luſitano, omnibúſque ſeplaſiariis, quorundam inſectorum, Formicis alatis perſimilium opificium eſt, ab iíſque fuſtibus adglutinari: atque ita non rarò venit apud pharmacopolas.

Clarum eſt, inquit *Johannes Bauhinus veram eſſe laccam*, quâ in officinis utimur: & quæ adfertur ex *India Occidentali*, quæ fuerit, forte neſciverunt *Arabes*, at ejus *uſum in variolis nos primum docuerunt*. Ejus verò notitiam *Garciæ* debemus; nempe eſſe ex Formicis alatis ortam, & in extimis ſerè ramis *Bir* arboris pruniferæ ſive jujubini cujuſdam generis generari.

Inter διαφορητικά, i. e. quæ per inſenſiles meatus educunt, numeratur.

Kermes verò ſive *coccos baphice* Dioſcoridis ex arboribus glandes ferentibus, i. e. ex pumila Ilice, colligitur. & granum quidem non

est, sed alicujus *vespæ* sive *apiculæ* labor; in quarum numero etiam *formicæ* sunt, i. e. nidus & pabulum, more apum; vermiculo incluso à matre insecta provisum. de quo olim * uberiùs dixi.

* *Act. Philosoph. Londinens.*

Cochineil superioris seculi medicamentum: proculdubiò ex analogia, quam habet cum reliquis Insectoriis Insectis, primò à modernis exhibitum est.

Vermiculus hexapos est, i. e. è scarabæorum genere. & ferè in medio *statu* exiccatus; antequam adolescat in scarabæum.

Atque hæc omnia ex communi quadam ratione ad venena conferunt.

Ita Cimices (ex scarabæorum quoque genere) demorsis ab Aspide prosunt. Locusta Africana afficcata, ex vino hausta, contra Scorpionis ictus magnopore confert. ita pulli Hirundinum, i. e. Insectivorarum avium, exiccati ʒj. ex aqua, anginæ succurrunt: ad uvæ & tonsillarum inflammationes conferunt. Dioscor.

Trochisci viperini. Hoc autem medicamentum optimè exponitur à Dioscoride nempe ex viva, i. e. integrâ viperâ cum sale & *Caricis* & melle tostâ in fictili clauso, & ad lævorem tritâ conficitur. etenim ex iis ipsis etiamsi sal conficiatur, non est tamen perinde efficax. ipso authore.

Proprietas autem hujus carnis est, inquit Avicenna, quod *facit penetrare superfluitates ad cutim.* rursus, ejus exuviæ expellunt superfluitates ad cutim & conferunt *lepræ magnificè*; eodem authore.

Vis

Vis autem inſectorum communis *ſeptica* eſt; qua de cauſa, inquit Dioſcorides, medicamentis admiſcentur quibus carcinomata, lepræ, & impetigines feræ curantur.

Pulveres teſtacei. medicamentum prophylacticum nulli ſecundum & in uſu quotidiano, quamvis rationes vulgatas ejus rei non approbo. à veteribus adeo eas paucis deducere lubet.

Igitur ad Potionatos omnis generis conchylia cruda pariter ac toſta eſſe, ſalutare eſt. itémque locuſtæ marinæ, & aſtaci, ac potum eorundam juſculum: id eſt, tum Teſtacea, quàm Cruſtacea inſecta: nempè è quibus noſtræ adeò decantatæ compoſitiones è chelis fiunt. *Dioſc. Alexiph. c. 6.*

Hi verò pulveres, autore Dioſcoride extrinſecus admoti ad pſoras idonei. quatenus naturæ calcis vivæ participes ſint: intrinſecus verò propter eandem rationem alexipharmaca ſunt; & privatim conferunt ad canis rabioſi morſus; contra ſerpentium & phalangiorum morſus & ſcorpionum ictus auxiliantur; & iis qui leporem marinum hauſerunt.

Teſtudinis marinæ & terreſtris ova quomodocunque cocta, & jus ranarum maximè faciunt ad *putreſcentes purpuras*, à ſalamandra hauſta.

Cancri fluviatiles elixi ad hauſtum marinum leporem non mediocriter adjuvant.

Cochlea extinguit ſanguinis fervorem. omnia cooperimenta oſtraci abſtergunt ulcera, & conſolidant ea, & ſcabiei conferunt. ſtomachi

machi dolorem ſedant. ulceribus accidentibus in inteſtinis conferunt magnificè, autore Avicenna.

Illud certiſſimum eſt, ad animalium venena etiam privatim inſecta, tanquam antidota à veteribus exhibita ſunt. ita Scinci in Mithridatio, admodum diuretici ſunt, venerem accendunt: adeóque expellunt vehementer per ductus excretorios. quæ ſola ratio & uſus eſt id genus medicamentorum.

6. *Vinum, Opium, Mithridatium.*

Vinum, maximè dulce; imò meri potio, idque interdum, certe ad aliquot venenatos ictus, largius potum * egregiè, inquit Dioſcorides, auxiliatur. adeo copioſe, ſi quod aliud medicamentum Mithridat. admiſcetur.

* *Multum meracúmq; vinum omnibus venenis convenit.*

Itaque admodum laudo uſum noſtratium, quo ſerum à lacte vel cereviſia, vel maximè vino albido diviſum, pro potu quotidiano in variolis exhibere ſolent; maximè ſi tantillum C. C. vel crudi vel uſti & calendulæ flores, nempe croci æmuli & medicamenta euporiſta incoquantur. Etenim veteres vinum privatim dederunt ad *papulas* toto corpore erumpentes; & ad omnes internas inflammationes & ad venena, ut dictum eſt, teſte Dioſcoride.

Opium autem inter prophylactica & expellentia medicamenta à veteribus numerari video:

deo: quod ſatis probat ejus effectus, ſi majore modo detur. epoto, inquit Dioſcorides, papaveris ſucco, tanta *ſæpenumerò* oritur prurigo, ut hominem à veterno excitet. me olim, fateor, multùm abſtinuiſſe ab ejus uſu, dum Eboraci medicinam facerem, nec me unquam pœnituit, illud non dediſſe; ſed cùm perlegiſſem conſultationes, quæ de hujus uſu in variolis D. *Tho. Mayernus* manu ſcripſerat: in quibus una eſt, quâ privatim in confluentibus variolis medicorum Londinenſium ſui temporis, regno Caroli primi, ladani exhibitionem vehementer laudat; minus ejus medicamenti, certè ubi opus fuerit, à rationibus ſuprà expoſitis, abſtemius fui.

Syrupum mirabilem ad variolas Avicennæ ingreditur ſuccus foliorum papaveris humidi, *i. e.* viridis & ſuccus acecoſitatis citri.

Groſſi, inquit Dioſcorides, cum ſylveſtris papaveris foliis oſſa extrahunt, & *furunculos* diſcutiunt.

Mithridatium (in cujus numero pono Theriacam ſecundum Andromachum, Neronis medicum, aliáſque id genus innumeras compoſitiones prophylacticas) habet multa è ſupra comprehenſis medicamentis, & alia ferè piperata & ſudorem moventia, ideóque ſi intra modum à veteribus præſcriptum, *i. e.* ad fabæ Ægyptiæ magnitudinem detur, in gravibus variolarum ſymptomatis valdè accommodatum medicamentum eſt.

At quid ſibi velit illa incredibilis audacia quorundam noſtrorum hominum, planè neſcio; nempe Theriacarum modum, eúmque quotidianum in variolis ad ℈iv. ex bolo extendere. Audi Zebizium, qui de variolis longe omnium doctiſſimè ac uberrimè ſcripſit (*auct. ad diſ. 6.*) antidota ac alexipharmaca illa magna, ut Theriaca, Mithridatium, elect. de ovo, Dioſcordium Fracaſtorii, *&c.* etſi ſudores potenter moveant, variolis tamen minimè, ob caloris acrimoniam (certè doſi ſupra modum auctâ, ut noſtris hominibus placuit) convenire videntur.

7. *Acidi* quilibet ſucci ſive fructuum, ſive Vitrioli. *Vitriolum. Sulphur.*

Hi autem ſucci, nempe aceroſitatis citri & granatorum & ſimilium præcipuam commendationem apud Arabes in Variolis habent. eorum autem ratio à Priſcis petenda eſt. malum *citrium*, inquit Dioſcorides, bibitum venenis reſiſtit. mala *punica* acida æſtuanti ſtomacho auxiliantur. Urinam cient, *i. e.* promovent excretionem & fervorem temperant; certè in primis Variolarum temporibus.

Vitriolum. Sulphur: utriuſque ſpiritus acidus.

Ita autem de iis perhibent veteres. Atramentum ſutorium (χάλκανθος) ex aceto ad venenum. Omphacium; ſive ſuccus uvæ acerbæ & viridis ex æneo vaſe ad mellaginem ad ſolem inſpiſſatus, quo *admodum diluto*, inquit Dioſcorides, & pauco utendum.

contra

contra Tonsillas, uvam, oris ulcera. In hoc verò numero sunt *Calcitis*, *Mysy*, *Sory*; nempe singula ejusdem familiæ medicamenta, *privatim ad venena*, ad *Herpetas* & *Erysipelata*, ad sanguinis *eruptiones*, Alexipharmaca & Mithridatica.

Sulphur vivum inest Mithridatio Galeni; id verò ex Dioscoride patet, fuisse quoddam Vitrioli Martis genus scilicet splendido colore, & translucens; & revera quod ex Indiâ Orientali habemus, ex *flavo-subviride* est; & pellucet instar Vitrioli. Verum suspicor equidem ipsum Martis Vitriolum, ex quo noster spiritus acidus confici solet, antiquis minimè, nisi in hujusmodi sulphure, cognitum fuisse. Sulphur autem eundem spiritum acidum æquè dat, ac ipsum Vitriolum. Verùm istiusmodi spiritûs virtutes ex Priscis, non à Chimicis petendæ sunt, quatenus solus Pyrites * ferreus sive metallum ferri Sulphur & Vitriolum edat.

* *Acetum in quo ferri stercus, quod σκωρίαν Græci vocant, ustum prius infervescat sæpius, & ita detur ad Aconitum.* Scrib. Larg. *Proprie ad eas pustulas, quæ infantes malè habent, lapis, quem Pyriten vocant, cum amaris nucibus miscetur.* C. Celsus.

Sulphur itaque, quatenus ad Variolas efficax est, à Dioscoride dicitur *celeriter maturare*. itémque ad lepras & Lichenas confert. Scorpionum privatim ictibus medetur. pruritum totius corporis sedat.

Igitur

Igitur acidum è ſulphure & vitriolo duplici nomine ad Variolas accommodatur quatenus privatim venenatorum morſibus auxilietur, & opio exhibito antidotum ſit *.

* *Acetum calidum potum, inquit Dioſcorides, adverſus omnia venena efficax eſt, ac præſertim contra* Meconium.

Hæc autem medicamenta, non hujus diei ſunt, ut nos perſuaderent vani homines, ſed temporiùs, in hoc certè ſeculo ineunte, variolis adhibita ſunt; nempe ex analogiâ acidorum ſuccorum liberaliùs præſcriptorum ab Arabibus. ut palam eſt ex Mayerni praxi, *i. e.* (conſultationibus ad injuriam famæ tanti viri decuratis) in Variolis evulgatâ.

FINIS.